

*Л. М. Нетребчук,
Т. О. Самойленко*

ЛАТИНСЬКА МОВА ДЛЯ ФАРМАЦЕВТІВ

Одеса
ОНМедУ
2024

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Л. М. Нетребчук, Т. О. Самойленко

**ЛАТИНСЬКА МОВА
ДЛЯ ФАРМАЦЕВТІВ**

Навчальний посібник

Одеса — 2024

УДК 811.124
Н 57

Автори: Л. М. Нетребчук, Т. О. Самойленко

Рецензенти:

Я. В. Рожковський — д. мед. н., професор, завідувач кафедри фармакології та фармакогнозії Одеського національного медичного університету

М. Д. Марінашвілі — к. філол. н., доцент, завідувачка кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Одеського національного медичного університету
МОЗ України
(Протокол № 8 від 29.06.2023 р.)*

Нетребчук Л. М.

Н 57 Латинська мова для фармацевтів [Електронне видання] : навч. посіб. / Л. М. Нетребчук, Т. О. Самойленко. — Одеса : ОНМедУ, 2024. — 272 с.
ISBN 978-966-443-127-6

У навчальному посібнику застосовано сучасний підхід до вивчення основ латинської фармацевтичної термінології: подано необхідний граматичний матеріал, контрольні питання, вправи для закріплення лексико-граматичного матеріалу та вивчення відповідної кількості латинських фармацевтичних термінів. У кінці посібника подається певна кількість оригінальних фахових текстів, зразки завдань до диференційного заліку, гімн студентів, латинські афоризми, латинсько-український і українсько-латинський словники.

Для здобувачів вищої освіти спеціальності «Фармація, промислова фармація».

УДК 811.124

ISBN 978-966-443-127-6

© Л. М. Нетребчук,
Т. О. Самойленко, 2024

© Одеський національний
медичний університет, 2024

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник «Латинська мова для фармацевтів» укладено згідно з навчальною програмою з латинської мови для здобувачів вищої освіти фармацевтичних факультетів. Це термінологічний курс, орієнтований на формування вмінь та навичок практичного використання спеціальної фармацевтичної термінології, латинської номенклатури лікарських форм і лікарських засобів, хімічних і ботанічних номенклатурних найменувань, оформлення рецептів.

Посібник складається з 30 тем. Кожна тема послідовно містить такі компоненти: викладення граматичного або теоретичного матеріалу, контрольні питання з метою визначення рівня засвоєння, тренувальні вправи, обсяг яких розрахований як на аудиторну роботу, так і позааудиторну. У кінці кожного заняття наведено спеціально підібрану лексику, що становить термінологічний мінімум для кожної теми. Особлива увага приділяється питанням утворення спеціальних термінів та номенклатурних найменувань. Тривіальні назви ліків, як правило, базуються на основі грецьких або латинських словотворчих елементів, які мають загальноприйняте міжнародне значення, знання цих терміноелементів допомагає зрозуміти галузь застосування того чи іншого лікарського засобу або його хімічний склад. Для досягнення високого рівня професійної грамотності звертається увага на правопис слів, на важливі частотні відрізки й основні способи словотворення назв лікарських препаратів.

Створюючи посібник, автори ставили собі за мету навчити здобувачів вищої освіти за фахом «Фармація» основам латинської граматики, певної кількості номенклатурних найменувань, принципам словотворення та конструювання фармацевтичних термінів різного ступеня складності, вмінню писати і читати рецепти у повній та скороченій формах. Належна увага приділяється й культурологічному аспекту, знайомство з латинськими афоризмами розширює та підвищує рівень освіченості й загальну грамотність майбутнього спеціаліста.

ВСТУП

Латинська мова належить до індоєвропейської групи мов. Названа на честь невеликої провінції, розташованої у центральній частині Італії — Лаціуму. На лівому березі ріки Тібр у 753 р. до н. е. було засновано поселення, яке згодом переросло у місто Рим. Рим проводив завойовницьку політику, завдяки чому на початок нашої ери утворилася велика і могутня держава античності — Римська імперія, яка охоплювала територію від Британії до Дакії, а також землі північної частини Африки, Малої Азії, північної частини Аравії, сучасних Туреччини, Ірану, частково Іраку, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Сирії.

Найдавніші пам'ятки про латинську мову належать до VI ст. до н. е. Літературна латинська мова формується у III ст. до н. е. у період стрімкого росту могутності Риму. З часу підкорення Римом Греції (146 р. до н. е.) латинська мова і римська культура та інші сфери життя зазнають відчутного впливу цієї держави. Це дало сильний поштовх до пишного розквіту літератури і мови римлян, архітектури, скульптури та багатьох наук.

На класичний період розвитку латинської мови припадає діяльність видатних поетів і прозаїків, які створили латинську літературну мову. Найвизначнішими представниками класичного «золотого періоду» латини є Марк Туллій Цицерон (106–43 р. до н. е.), Гай Юлій Цезар (100–44 р. до н. е.), Квінт Горацій Флакк (65–8 р. до н. е.), Публій Овідій Назон (43 р. до н. е. – 18 р. н. е.) та ін. Вони створили загальноприйнятий канон прозаїчної та поетичної мови.

Жива латинська мова функціонувала до часів занепаду Римської імперії. Унаслідок діалектичного поділу, територіального відокремлення діалектів виникли дочірні романські мови, а саме: португальська, французька, іспанська, провансальська, італійська (найближча до латинської мови), румунська, молдавська, ретороманська та ін.

Особливого значення в історії латинської літературної мови набула епоха Відродження (XIV–XVI ст. ст.), представники якої прагнули у своїй літературній творчості відновити якомога точніше мовні й стилістичні форми літератури античного Риму, що призвело до появи так званої гуманістичної літератури. Саме в епоху Відродження та у наступні століття латинська мова активно здає свої позиції національним мовам. До XVIII ст. латинська мова залишається мовою дипломатії, політології, важливим засобом міжнародного культурного і наукового спілкування. Іншої літературної мови у середні віки не

було. Латинською мовою писали свої твори голландський філософ Спіноза (XVII ст.), англійський учений І. Ньютон (XVII–XVIII ст. ст.), польський астроном М. Коперник (XV–XVI ст. ст.), французький фізик, фізіолог Р. Декарт (XVII ст.), чеський педагог Ян Амос Коменський (XVII ст.), гуманіст епохи Відродження, англійський філософ Френсіс Бекон (XVI–XVII ст. ст.), ботанік Карл Лінней (XVIII ст.), професор риторики і політики, церковний діяч і письменник, ректор Києво-Могилянської академії Феофан Прокопович (XVII–XVIII ст. ст.), філософ і поет Григорій Сковорода (XVIII ст.). Відомий хірург М. І. Пирогов написав свою докторську дисертацію і захищав її латинською мовою, латиною він також написав свій класичний твір з топографічної анатомії й оперативної хірургії. Учені різних країн продовжували писати латинською мовою свої наукові праці до XIX ст. Богдан Хмельницький листувався з іноземцями латинською мовою, Іван Мазепа писав листи шведському королю Карлу XII винятково латинською мовою.

Латинська і старогрецька мови були обов'язковими і чи не основними дисциплінами в навчальних закладах багатьох країн світу.

Латинська мова не втратила свого значення і сьогодні. Лексичними запозиченнями чи словотворчими елементами з грецької та латинської мов рясніє кожна мова, у тому числі й українська: календар, конспект, професор, доцент, асистент, лекція, лаборант, аудиторія, гербарій, операція, література, семінар, консультація, клініка, інструмент, амбулаторія, консиліум тощо.

У наші дні старогрецька і латинська мови є своєрідним будівельним матеріалом, з якого створюються нові терміни. Нові лікарські препарати і наукові відкриття отримують назви з невичерпного джерела міжнародної грецько-латинської скарбниці терміноелементів. Видана міжнародна фармакопея “Pharmacopoea Internationalis”, у якій кожний препарат має міжнародну латинську назву. Фармакопея — це юридично обов'язковий збірник стандартів і специфікацій якості для лікарських засобів, що використовуються в країні або регіоні, підготовлений національним або регіональним органом влади. Близько 60 фармакопей (національних, регіональних, субрегіональних і міжнародних) перераховані в покажчику, складеному ВООЗ. Також ВООЗ ініціювала кроки, обґрунтовані обговоренням під час засідань Міжнародної конференції органів з регулювання лікарських засобів (International Conference of Drug Regulatory Authorities — ICDRA), особливо на 10-му засіданні ICDRA, що відбулося в Гонконзі у

2002 р., і подальшим обговоренням між регуляторами під час 11-го засідання ICDRA, що відбулося в Мадриді у 2004 р., щоб організувати офіційну зустріч під назвою «Міжнародна зустріч світових фармакопей» для участі представників усіх фармакопей держав-членів ВООЗ у всьому світі, будь-то національні, регіональні чи міжнародні.

Анатомічна номенклатура також періодично уніфікується на міжнародних конгресах анатомів: у Базелі (Швейцарія) в 1895 р., в Ієні (Німеччина) в 1935 р., у Парижі (Франція) в 1955 р., у Нью-Йорку (США) в 1960 р., у Вісбадені (Німеччина) в 1965 р., у Сан-Пауло (Бразилія, 1997 р., опублікована 1998 р. в Штутгарті, Нью-Йорку).

Таким чином, можна стверджувати, що медична освіта немислима без знання основ розгалуженої та постійно створюваної термінології. Латинська мова, як і старогрецька, продовжують жити і розвиватись у назвах термінів, насамперед медичних.

Під час вивчення латинської мови не можна обійти культурознавчі аспекти. Мудрість античних народів, аналіз життєвого досвіду втілені у безмежній афористичній скарбниці — висловах відомих людей, безіменних авторів; багато крилатих висловів живуть не тільки віки, а й тисячоліття. *Tempus et hora volant: tempori parce!* — Час і години летять: бережи час; *Medicus curat, natura sanat* — Лікар лікує, природа оздоровлює; *Non scholae, sed vitae discimus* (Seneca) — Ми вчимося не для школи, а для життя; *Optimum medicamentum quies est* (Celsus) — Найкращі ліки — спокій; *Cura debet faciem* (Ovidius) — Турбота дасть красу; *Experto credite* (Vergilius) — Вірте досвідченному.

Доречний латинський вислів, загальномовний або професійний, прикрасить виступ, твір, зробить його образним, більш переконливим, а сам автор виявить загальну або фахову освіченість. Доречно навести вислів видатного римського оратора і письменника Цицерона: *“Non tam praeclarum est scire Latine, quam turpe est nescire”*, що означає «Не так почесно знати латину, як ганебно не знати її».

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1

Тема 1

Фонетика. Вимова голосних, приголосних, буквосполучень. Наголос. Довгота та короткість голосних. Особливості наголосу в словах грецького походження

У латинському алфавіті 25 літер.

Написання літери	Назва літери	Вимова	Приклад
Aa	a	[a] ae вимовляється як [e], але aë вимовляється як [ae]	amarus [амáрус] aegrotus [егрóтус] aër [áер]
Bb	бе	[б]	bonus [бóнус]
Cc	це	[ц] — перед e, i, y, ae, oe ; [к] — перед a, o, u , приголосними та в кінці слова ch вимовляється [х]	ceratus [церáтус] capsula [ка́псуля] Crataegus [кратéтус] lac [ляк] chole [хóле]
Dd	де	[д]	decoctum [декóктум]
Ee	е	[e]	emulsum [ему́льсум]
Ff	еф	[ф]	flos [фльос]
Gg	ге	[г]	gemma [гéмма]
Hh	га	[г]	hormonum [гормóнум]
Ii	i	[i] [й] — на початку слова перед голосним або між голосними	infusum [інфу́зум] iodidum [йоді́дум]
Jj	йота	[й]	major [ма́йор]
Kk	ка	[к]	Kalium [ка́лійум]
Ll	ель	[ль]	linimentum [ліні- мéнтум]

Написання літери	Назва літери	Вимова	Приклад
Mm	ем	[м]	massa [ма́сса]
Nn	ен	[н] ngu вимовляється: [нгв] перед голосними, [нгу] перед приголосними	narcosis [нарко́зіс] unguentum [унгвѐнтум] angulus [а́нгулюс]
Oo	о	[о] oe вимовляється як [е], але oë вимовляється як [оє]	olla [о́лля] coeruleus [церу́леус] Aloë [альо́е]
Pp	пе	[п] ph вимовляється як [ф]	pasta [па́ста] pharmaceuta [фарма- це́вта]
Qq	ку	завжди вживається з u , qu вимовляється як [кв]	Quercus [квѐркус]
Rr	ер	[р] rh вимовляється як [р]	radix [ра́дікс] Rheum [ре́ум]
Ss	ес	[с] [з] між голосними або між голосною та m, n	semen [се́мен] Rosa [ро́за]
Tt	те	[т] th вимовляється як [т], ti в ненаголошеному по- ложенні перед голосни- ми вимовляється як [ці] (якщо немає попередніх s, t, x)	tabuletta [табуле́тта] Thea [те́а] solutio [солу́ціо] але combustio [комбу́стіо] mixtio [мі́кстіо]
Uu	у	[у]	usus [у́зус]
Vv	ве	[в]	vitaminum [вітамі́нум]
Xx	ікс	[кс]	extractum [екстра́ктум]
Yy	іпси- лон	[і] в грецьких словах	Hydrogenium [гідро- ге́ніум]

Написання літери	Назва літери	Вимова	Приклад
Zz	зета	[з] у грецьких словах [ц] у деяких словах іншомовного походження	Oryza [орі́за] Zincum [ці́нкум]

Ще може використовуватися літера W у власних іменах: unguentum Wilkinsoni.

Класифікація звуків

Голосні звуки у латинській мові позначають літери: a, e, i, o, u, y.
Приголосні: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, x, z.

Дифтонги

Дифтонгом називається сполучення двох голосних літер в одному складі. Може вимовлятися як один звук (монофтонг) або як два звуки (дифтонг). У латинській мові виділяють чотири дифтонги, які вимовляються так:

ae — як українське [e]: aether (éтер);

oe — приблизно як українське [e] (звук між [e] та [o]): pharmasoroea (фармакопе́а);

eu — як українське [ев] з коротким [ÿ] (звук між [y] та [в]): pneumonia (пневмоні́а);

au — як українське [ав] з коротким [ÿ]: Augum (áврум).

Nota bene! (Зверніть увагу!) Якщо над **e** стоїть двокрапка (¨), то кожна літера читається окремо: Aloë (альо́е), aër (а́ер), Kalanchoë (каля́нхо́е).

У словах, які закінчуються на **-eus, -eum**, таке сполучення літер не є дифтонгом, їх вимовляємо як два окремих звуки: aethereus (етерéус).

Диграфи

Диграфом називається сполучення приголосних, що вимовляється як один звук. У латинській мові вживаються такі диграфи у словах грецького походження:

ch — [x] chloridum [хльо́рідум]

ph — [ф] Phosphorus [фо́сфорус]

rh — [р] Rheum [ре́ум]

th — [т] erythrocytus [ерітроці́тус]

Наголос

У латинській мові склади можуть бути довгими та короткими. Склад довгий, якщо в ньому є довгий голосний, і короткий, якщо голосний у ньому короткий. Довгі голосні позначаються на письмі знаком довготи (¯), короткі — знаком короткості (˘).

Наголос у слові залежить від передостаннього складу (другого від кінця).

Запам'ятайте:

1. Наголос ніколи не ставиться на останньому складі. Тому в двоскладових словах наголос завжди стоїть на першому складі:

vītrum [ві́трум] — склянка

Vínca [ві́нка] — барвінок

2. У багатоскладових словах наголос ставиться на другому складі з кінця, якщо він довгий, або на третьому з кінця, якщо передостанній короткий. Отже, дивимось спочатку на другий голосний від кінця слова.

Довготу та короткість голосних визначаємо за такими правилами:

1. Голосний буде довгим, якщо:

а) він є дифтонгом — довгий за своєю природою:

diaeta [діeта]

б) стоїть перед сполученням двох і більше приголосних або перед буквами **x** і **z**:

internus [інteрнус]

Oryza [оryза]

в) входить до складу довгих суфіксів іменників **-ū-**, **-ā-**, **-ī-** і суфіксів прикметників **-āt-**, **-ōs-**, **-āl-**, **-ār-**, **-ūt-**:

tinctūra [тінctура]

medicina [медіiціна]

vernalis [вернaліс]

2. Голосний буде коротким, якщо:

а) він стоїть перед іншим голосним:

solutio [солуiціо]

б) стоїть перед літерою **h**:

extrāho [ékстраго]

в) стоїть перед диграфами **ch, ph, th, rh**:

Arāchis [áрахіс]

г) перед сполученням літер **b, c, d, g, p, t** з літерами **l, r**:

Ephēdra [éфедра]

д) входить до складу коротких суфіксів іменників **-īd-, -ōl-, -ūl-** або суфіксів прикметників **-īc-, -īd-, -bīl-**:

bromīdum [брómідум]

pilŭla [пíлюля]

gastrīcus [гáстрікус]

Якщо після голосного стоїть один приголосний і ми не можемо за правилами визначити довготу чи короткість голосного звука, то в таких випадках необхідно звертатися до словника:

Adōnis [адóніс].

Наведеним правилам не завжди підпорядковуються слова іншомовного походження. У латинізованих грецьких словах, які закінчуються на **-ia**, наголошується другий склад від кінця: therapía, pharmacia (хоча в деяких випадках наголошується третій склад від кінця: *biológia, anatómia, arachnophóbia*). Різниця у наголосі пояснюється тим, що у першого типу літера **-i-** походить від довгого грецького дифтонга, який зберіг свою довготу і в латинській мові. У термінах на **-ia** з наголосом на третьому складі літера **-i-** походить від грецької голосного **-i-**.

Слова, запозичені з інших мов, зберігають свій первісний наголос: *kefír, Casáo*.

Контрольні питання:

1. Скільки літер у латинському алфавіті?
2. Яка літера не вживається у словах грецького походження?
3. Які літери вживаються у словах грецького походження?
4. Що таке дифтонг, диграф? Назвіть їх.
5. Як вимовляються приголосні, буквосполучення?
6. На який склад падає наголос у багатоскладових словах?
7. Назвіть суфікси, у яких голосний завжди довгий, короткий.

Вправи

1. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову дифтонгів:*

Octoestrólum, Oestradiólum, Haematogénium, paedíater, idaéus, oedéma, adhaesívus, áër, aegrótus, coerúleus, aërosólum, Eucalíptus, Crataégus, áuctor, Foenículum, Áurum, praecipitátus, cáusa.

2. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову диграфів:*

Chóle, Méntha, Phósporus, Théa, rhizóma, Rhéum, Orthosíphon, Chlórum, Chamomílla, Phytolysínium, therapía, pharmacopoéa, Chinínium, Rhodióla, chologógus, Thermópsis.

3. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову букви с:*

Scátula, redúctus, céra, cíto, sácculus, nicotínicus, coerúleum, cítricus, Cacáo, Codeínium, Cerásus, Cucúrbita, cytológia, céntum, cinéreus, Convallária, crémor, decóctum, fácies, láctas, hic, óculus, nunc, officína, pancreáticus, bácca, báccae, súccus, súccis, mucilágo.

4. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову літери s:*

Palúster, oleósus, gargarísma, emúlsum, asépticus (*a-* — префікс), compósitus, glycosídum, Gossípium, cápsula, narcósis, persóna, ésse, sérum, pásta, Rósa, sinapismáta, dysentería, Tussilágo fárfara, scátula, úsus, Sálvia, tússis.

5. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову літер x, z:*

Rádix, Zíncum, Zéa máys, Taráxacum, toxínium, extérnus, símplex, rhizóma, Oxytocínium, Norsulfazólum, máximus, Glycyrrhíza, exémpLAR [z], éxitus [z], córtex, axúngia, bénzoas, Bórax, Xerofórmium.

6. *Прочитайте, зверніть увагу на вимову буквосполучень **qu, ngu, ti:***

Língua, língula, unguéntum, Quércus, quántum sátis, áqua, quíntus, sánguis, singularís, ángulus, solútio, Tília, Gentiána, míxtio, sanátio, lótio, praescríptio, combústio, sterilisátio.

7. *Прочитайте, поясніть правило постановки наголосу:*

Albus, bolus, bursa, Chlorum, Cuprum, decem, dosis, durus, Ferrum, forte, gutta, hora, Iodum, Linum, massa, mollis, nitras, olla, pasta, planta, recens, semen, serum, tartras, virus.

8. Прочитайте, поясніть правила постановки наголосу:

Signatura, officinalis, nitrosum, Schizandra, Strophanthus, pharmaco-
poea, contraho, Ephedra, aspersio, capsula, compactus, gangraena, glan-
dula, lacticus, luteus, medicus, elixir, Oryza, choledochus, inhalatio, arbo-
rescens, Aralia, anisatus, oleosus, tabuletta, Arachis.

9. Прочитайте, зверніться до словника для правильної постановки наголосу:

Oestrogenus, amyllum, Ricinus, amarus, organon, hydrocarbonas, Ber-
beris, Hyoscyamus, acetas, alumen, Calomelas, lagena, sedativus.

10. Знайдіть інформацію у додатковій літературі про походження назв (етимологію) рослин з лексичного мінімуму.

Лексичний мінімум

aegrota, ae f — хвора

ampulla, ae f — ампула

aqua, ae f — вода

argilla, ae f — глина

axungia, ae f — жир, сало

capsula, ae f — капсула

farina, ae f — борошно

glandula, ae f — залоза

herba, ae f — трава

lagena, ae f — пляшка,

крапельниця

lamella, ae f — плівка

medicina, ae f — медицина

membranula, ae f — плівка

olla, ae f — баночка

pharmaceuta, ae m, f — фармацевт

pharmacopoea, ae f — фармакопєя

planta, ae f — рослина

tabuletta, ae f — таблетка

thea, ae f — чай

tuba, ae f — труба, трубочка

scatula, ae f — коробочка

Назви рослин

Belladonna, ae f — красавка,
беладона

Farfara, ae f — підбіл,
мати-й-мачуха

Frangula, ae f — крушина

Gentiana, ae f — тирлич

Mentha, ae f — м'ята

Oliva, ae f — оливка, маслина

Oryza, ae f — рис

Rosa, ae f — шипшина, троянда

Tilia, ae f — липа

Valeriana, ae f — валеріана

Тема 2

Іменник. Граматичні категорії. Перша відміна іменників. Грецькі іменники I відмини

У латинській мові виокремлюють такі частини мови:

Substantivum — іменник	Adverbium — прислівник
Adiectivum — прикметник	Praepositio — прийменник
Pronomen — займенник	Coniunctio — сполучник
Numerale — числівник	Interiectio — вигук
Verbum — дієслово	Particula — частка

Іменник має граматичні категорії роду (genus), числа (numerus) та відмінка (casus).

Латинські іменники діляться на три роди:

Чоловічий — **masculinum (m)**

Жіночий — **femininum (f)**

Середній — **neutrum (n)**

Рід іменника визначається за закінченням називного відмінка однини або за значенням. Іменники, які мають закінчення **-a**, найчастіше жіночого роду (грецькі іменники на **-ma** — це іменники середнього роду). Іменники, які мають закінчення **-um** завжди середнього роду. Невідмінювані іменники також належать до середнього роду: *Cacao, dragee*. Необхідно пам'ятати, що іменники — назви дерев і кущів на **-us** належать до жіночого роду, хоча найчастіше іменники із закінченням **-us** — чоловічого роду.

Наприклад: *Amygdalus, i f* — мигдаль;

Pinus, i f — сосна.

Іменники мають два числа: однина — *singularis*;

множина — *pluralis*.

Систему латинського відмінювання утворюють шість відмінків:

Nominativus (Nom.) — називний відмінок,

Genetivus (Gen.) — родовий відмінок,

Dativus (Dat.) — давальний відмінок,

Accusativus (Acc.) — знахідний відмінок,

Ablativus (Abl.) — аблятив, орудний відмінок,

Vocativus (Voc.) — кличний відмінок.

Ablatīvus — відкладний відмінок, у якому злилися функції трьох відмінків, які колись існували самостійно: відкладного, місцевого й орудного. Латинський іменник у фармацевтичній термінології має п'ять відмінків, Vocatīvus не використовується. Належність іменника до відміни практично визначається за закінченням Genetīvus singularis, що подається у словнику для кожного іменника:

Відміна (Declinatio)	Gen. sing.	Рід (Genus)	Приклад
I (prima)	-ae	f (m)	vita, ae f
II (secunda)	-i	m, n (f)	sirupus, i m; unguentum, i n
III (tertia)	-is	m, f, n	cortex, icis m; radix, icis f; semen, inis n
IV (quarta)	-us	m, n (f)	fructus, us m; cornu, us n
V (quinta)	-ei	f (m)	species, ei f

Працюючи зі словником, обов'язково слід виписувати і запам'ятовувати іменники у двох формах — називного і родового відмінків однини. Наприклад: *capsula, ae f* — капсула.

NB! Іменники записуються в словник у словниковій формі, яка складається з форми називного відмінка, закінчення родового відмінка однини, вказівки на рід іменника.

Якщо від форми Gen. sing. відкинути закінчення, то ми отримаємо практичну основу, до якої при відмінюванні додаються відмінкові закінчення. Так, в іменника першої відміни *gutta* (Gen. sing. — *guttae*) практична основа *gutt-*, а в іменника третьої відміни *tempus* (Gen. sing. — *tempōris*) практична основа *tempor-*. Сутність системи латинського відмінювання полягає у приєднанні порівняно невеликої кількості відмінкових закінчень до різних основ. У деяких іменників II відміни, які мають закінчення **-er**, і в багатьох іменників III відміни у словниковій формі разом із закінченням пишеться кінцева частина основи.

Наприклад: *magister, tri m* — учитель; основа: *magistr-*;
radix, icis f — корінь; основа: *radic-*.

Односкладові іменники у словниковій формі записуються повністю у називному та родовому відмінках: *os, oris n* — рот; *nux, nucis f* — горіх.

Перша відміна іменників (Declinatio prima)

До першої відміни належать іменники жіночого роду, що закінчуються у Nominativus singularis на **-a**, а в Genetivus singularis на **-ae**.

Наприклад: *herba, aef* — трава.

Відмінкові закінчення іменників I відміни:

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	-a	-ae
Gen.	-ae	-arum
Dat.	-ae	-is
Acc.	-am	-as
Abl.	-a	-is

Зразок відмінювання:

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	herb-a	herb-ae
Gen.	herb-ae	herb-arum
Dat.	herb-ae	herb-is
Acc.	herb-am	herb-as
Abl.	herb-a	herb-is

За зразком відмінювання іменників I відміни відмінюються також прикметники жіночого роду на **-a** (*magna* — велика, *bona* — добра, *longa* — довга), а також присвійні займенники (*mea* — моя, *tua* — твоя, *sua* — своя, *vestra* — ваша).

До I відміни належать також деякі іменники жіночого роду грецького походження, які в називному відмінку однини мають закінчення **-e**, а в родовому **-es**. Їх потрібно запам'ятати в словниковій формі.

Наприклад: *Aloë, es f* — алоє; *chole, es f* — жовч.

Контрольні питання:

1. Які граматичні категорії має іменник?
2. Як визначається рід іменника?

3. До якого роду належать невідмінювані іменники? До якого роду належать назви дерев і деяких кущів?
4. Як визначити відміну іменника?
5. Як визначається основа іменника?
6. Які іменники належать до I відміни?

Вправи

1. *Визначте рід іменників:*

Olla, unguentum, Crataegus (кущ), lagena, globulus, decoctum, linimentum, Kalanchoë, aërosolum, mixtura, Amygdalus (дерево), dragee (невідмінюваний іменник), scatula, Cacao (невідмінюваний іменник), tinctura, suppositorium, sirupus, infusum, capsula, Betula, fructus, farina, bulbus, balsamum, herba, Arnica, Prunus (дерево), Rheum, emulsum, Viola, folium, argilla, spasmus.

2. *Визначте відміну іменників:*

Suppositorium, i n; radix, ĩcis f; tabuletta, ae f; Hippophaë, ës f; medicamentum, i n; bacillus, i m; cortex, ĩcis m; spiritus, us m; dosis, is f; Strychnos, i f; liquor, õris m; Althaea, ae f; fructus, us m; Aloë, ës f; dies, eĩ f; Adonis, ĩdis f; lac, lactis n; nux, nucis f; crystallus, i f; cornu, us n; Borax, ācis f; citras, ātis m; substantia, ae f; succus, i m; pars, partis f; oleum, i n; stigma, atis n; gutta, ae f; bulbus, i m; acetum, i n; scabies, ei f; Quercus, us f; pertussis, is f; stipes, itis m.

3. *Визначте основу іменників:*

Semen, ĩnis n; sirupus, i m; facies, eĩ f; solutio, õnis f; unguentum, i n; flos, floris m; capsula, ae f; pulvis, ěris m; acidum, i n; rhizoma, atis n; tela, ae f; magister, tri m; turio, onis m; planta, ae f; systema, atis n; pilula, ae f; oxydum, i n; organismus, i m; nebula, ae f; nux, nucis f; mucilago, inis f; lactas, atis m; cornu, us n; radix, ĩcis f; semen, ĩnis n.

4. *Провідмінійте іменники в однині та множині:*

Ampulla, ae f; gemma, ae f; tabuletta, ae f; planta, ae f; olla, ae f; forma, ae f.

5. Розподіліть на дві колонки іменники жіночого і середнього роду:
 Systema — systematis; forma — formae; rhizoma — rhizomatis; squama — squamae; gemma — gemmae; derma — dermatis; mamma — mammae; oedema — oedematis; rima — rimae; trauma — traumatism.

6. Знайдіть інформацію у додатковій літературі про походження назв (етимологію) рослин з лексичного мінімуму. Дізнайтеся, які препарати виготовляються з цих рослин.

Лексичний мінімум

bacca, ae f — ягода	nasoguttae, arum f/pl — краплі до носа
gelatina, ae f — желатин	oculoguttae, arum f/pl — краплі для очей, очні
gemma, ae f — брунька	odontalgia, ae f — зубний біль
gutta, ae f — крапля	otoguttae, arum f/pl — вушні краплі
massa, ae f — маса	pilula, ae f — пілюля
materia, ae f — речовина	substantia, ae f — речовина
mixtura, ae f — мікстура, суміш	tinctura, ae f — настоянка

Назви рослин

Althaea, ae f — алтея, прокурняк	Ephedra, ae f — ефедра, хвойник
amygdala, ae f — мигдаль (плід)	Sanguisorba, ae f — родовик, стягникров
Chamomilla, ae f — ромашка	Saponaria, ae f — мильнянка, мильний корінь
Convallaria, ae f — конвалія	Terebinthina, ae f — терпентин, живиця
Cucurbita, ae f — гарбуз	Ephedra, ae f — ефедра, хвойник
Glycyrrhiza, ae f (Liquiritia, ae f) — солодка, локриця	

Грецькі іменники на -e

Aloë, ës f — алоє	Kalanchoë, ës f — каланхое
Hippophaë, ës f — обліпіха	chole, es f — жовч

Тема 3

Неузгоджене означення.

Прийменники та сполучники, що вживаються у фармацевтичній термінології

Неузгоджене означення

Означення може бути узгодженим і неузгодженим. Узгодженим називається означення, яке стоїть у тому ж роді, числі та відмінку, що й означуваний іменник. Ним можуть бути прикметники, дієприкметники або порядкові числівники. Українською мовою воно перекладається також узгодженим означенням. У термінах означення ставиться після означуваного слова.

Наприклад: *aqua destillata* — дистильована вода
(f, Nom. sing.) (f, Nom. sing.)
species stomachicae — шлунковий збір
(f, Nom. pl.) (f, Nom. pl.)
sirupus simplex — простий сироп
(m, Nom. sing.) (m, Nom. sing.)

Неузгодженим називається означення, виражене іменником у родовому відмінку однини або множини. Українською мовою воно може перекладатися як узгодженим, так і неузгодженим означенням.

Наприклад: *oleum Menthae* — олія м'яти, м'ятна олія
(Nom. sing., f) (Gen. sing., f)

NB!

1. Неузгоджене означення, як і узгоджене, ставиться після означуваного іменника.
2. Традиційно назви лікарської рослинної сировини і лікарських засобів у неузгодженому означенні пишуться з великої літери.
3. Неузгоджене означення завжди залишається незмінним за формою (закінчення не змінюється), тимчасом як означуваний іменник відмінюється.

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	tinctura Calendulae	tincturae Calendulae
Gen.	tincturae Calendulae	tincturarum Calendulae
Dat.	tincturae Calendulae	tincturis Calendulae
Acc.	tincturam Calendulae	tincturas Calendulae
Abl.	tinctura Calendulae	tincturis Calendulae

У назвах олій і вод із кісточкових плодів назви плодів вживаються у множині: *aqua Amygdalarum* — мигдальна вода,
oleum Olivarum — оливкова олія.

Прийменники

На відміну від української мови, у якій після прийменників вживаються іменники в усіх непрямих відмінках, у латинській мові після прийменників можуть вживатися іменники лише у знахідному й орудному відмінках.

Прийменники, які керують орудним відмінком (Ablativus):

sine — без	sine aqua — без води
pro — для	pro aegrota — для хворої
de — про	de vita — про життя
cum — з (<i>ким? чим?</i>)	cum herba — із травою
ex (e) — із (<i>кого? чого?</i>)	e baccis — із ягід

Прийменники, які керують знахідним відмінком (Accusativus):

ad — до, при, для	ad hypertoniam — при гіпертонії
contra — проти	contra anginam — проти ангіни
intra — в	intra venam — у вену
per — через, протягом	per horam — протягом години
supra — поверх	supra linteam — поверх полотна

Прийменники, які керують орудним і знахідним відмінками:

in — в (у), на	куди? у що? — Accusativus
sub — під	де? у чому? — Ablativus

Якщо вираз із прийменниками **sub, in** відповідає на питання *куди?*, то іменник після прийменника ставиться у знахідному відмінку, якщо відповідає на питання *де? у чому?* — в орудному відмінку.

Наприклад: *in aqua* — у воді *sub lingua* — під язиком
in aquam — у воду *sub linguam* — під язик

Якщо прийменник **in** вживається у значенні «на», то він керує знахідним відмінком.

Наприклад: *Divide in partes aequales.* — Розділи на рівні частини.

Сполучники

У фармацевтичній термінології вживаються найчастіше такі сполучники:

1. З'єднувальний сполучник **et** — і.
2. Розділові сполучники **seu, aut, vel** — або, чи.

Сполучник **seu** ставиться між абсолютними синонімами — словами, які означають одне й те саме поняття, предмет.

Наприклад: *Cassia seu Senna* — касія, або сена (назви однієї і тієї ж рослини).

Сполучник **vel** ставиться між словами, які близькі за значенням (наприклад, назви складників у рецепті, які можуть замінювати один одного).

Наприклад: *Tinctura Valerianae vel tinctura Convallariae* — настоянка валеріани або настоянка конвалії.

Сполучник **aut** ставиться між словами, що означають різні за значенням поняття.

Наприклад: *Farfara aut Urtica* — мати-й-мачуха або кропива.

Контрольні питання:

1. Що таке неузгоджене означення?
2. Які прийменники керують знахідним відмінком?
3. Які прийменники керують орудним відмінком?
4. Які прийменники керують знахідним та орудним відмінками?
5. Які сполучники вживаються у фармацевтичній термінології?

Вправи

1. *Провідмініайте в однині та множині:*

настоянка валеріани, брунька берези.

2. *Перекладіть українською мовою:*

herba Althaeae, tinctura Arnicae, tinctura Valerianae, aqua Amygdalarum, tinctura Schizandrae, herba Convallariae, tinctura Convallariae, baccae Hippophaës, tabulettae Menthae, massa pipularum, herba Gentianae.

3. *Перекладіть латинською мовою:*

трава ефедри, настоянка красавки, ягоди лимонника, абрикосова камедь, настоянка нагідок, ромашкова вода, м'ятна настоянка, рисове борошно, бруньки берези, липовий чай, трава алтеї.

4. *Перекладіть латинською мовою:*

у капсулах; у таблетках; через тканину; протягом години; мікстура від гіпертонії; із рисовим борошном; у воді; під папір; під папером; у папері; із трави конвалії; під язик; під язиком; проти ангіни; в аптеці; в аптеках; з ягодами лимонника; сироп з ягід; у таблетках бромкамфори; у вену; краплі проти зубного болю; чай з меліси, ромашки і нагідок; води до 100 мл; настоянка нагідок проти ангіни; у баночці; у баночках; у тубах.

5. *Знайдіть інформацію у додатковій літературі про походження назв (етимологію) рослин з лексичного мінімуму. Дізнайтеся, які препарати виготовляються з цих рослин.*

Лексичний мінімум

cera, ae f — віск

charta, ae f — папір

gummi, n — камедь (незмін.)

hora, ae f — година

massa pilularum — пілюльна маса

oblata, ae f — облатка

officina, ae f — аптека

pasta, ae f — паста

spuma, ae f — піна

urea, ae f — сечовина

vita, ae f — життя

Назви рослин

Armeniaca, ae f — абрикос

Arnica, ae f — арніка

Betula, ae f — береза

Bistorta, ae f — змійовик, ракові шийки

Calendula, ae f — нагідки

Eucommia, ae f — евкомія

Melissa, ae f — меліса

Polygala, ae f — китятки

Salvia, ae f — шавлія

Schizandra, ae f — лимонник

Tormentilla, ae f — перстач, калган

Urtica, ae f — кропива

Запам'ятайте вирази з прийменниками:

ad memoriam — на пам'ять

intra arteriam — внутрішньоартеріально

intra venam — внутрішньовенно

per horam — протягом години

per se — у чистому вигляді, хімічно чистий

sub linguam — під язик, сублінгвально

Тема 4

Дієслово. Граматичні категорії. Дієслово “esse”. Наказовий спосіб. Порядок слів у латинському реченні. Умовний спосіб дієслова. Особливості вживання дієслівних форм у рецептурі. Дієслово “fio, fieri”

У латинській мові дієслова змінюються за родами, числами та часами. Латинські дієслова мають шість часів, два числа, три особи, три способи:

1. Шість часів (**tempus**), у фармацевтичній термінології вживається лише теперішній час — *tempus praesens*.
2. Два числа (**numerus**): однина (*singularis*) і множина (*pluralis*).
3. Три особи (**persona**):
 - 1 — *prima*,
 - 2 — *secunda*,
 - 3 — *tertia*.
4. Два стани (**genus verbi**): активний (*activum*) і пасивний (*passivum*).
5. Три способи (**modus**):
 - дійсний (*indicativus*),
 - наказовий (*imperativus*),
 - умовний (*conjunctivus*).
6. Неозначена форма (**infinitivus**).

Визначення основи та дієвідміни

Неозначена форма латинського дієслова має закінчення **-re**, у 3 дієвідміні між основою і закінченням використовується з'єднувальний короткий голосний **-ĕ-**.

Щоб визначити основу дієслова, необхідно від неозначеної форми дієслів 1, 2, 3 і 4 дієвідмін відкинути закінчення **-re**, а для дієслів 3 дієвідміни і голосний **-ĕ-**.

За кінцевим голосним основи визначаються дієвідміни дієслова. Дієслова з основою на **-a** належать до першої дієвідміни, з основою на **-ĕ-** — до другої дієвідміни, з основою на **-u** або приголосний — до третьої дієвідміни, з основою на **-i-** — до четвертої.

Інфінітив (неозначена форма)	Основа	Кінцева літера основи	Дієвідміна
<i>signāre</i> — позначати	signa-	a	1
<i>miscēre</i> — змішувати	misce-	e	2
<i>addēre</i> — додавати	add-	приголосний	3
<i>diluēre</i> — розводити	dilu-	u	3
<i>finīre</i> — закінчувати	fini-	i	4

Словникова форма

Дієслова у навчальних словниках записуються так:

signo, āre 1 — позначати
misceo, ēre 2 — змішувати
addo, ěre 3 — додавати
diluo, ěre 3 — розводити
finio, ĩre 4 — закінчувати

На першому місці — форма дієслова теперішнього часу першої особи однини дійсного способу активного стану (я роблю), на другому — закінчення інфінітива з попереднім голосним, на третьому місці — позначення дієвідмини.

Дієслово “esse”

Латинське дієслово “esse” — «бути» має різні форми в усіх особах однини та множини.

У фармацевтиці найчастіше використовуються форми 3-ї особи однини та множини:

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
est — він (вона, воно) є	sunt — вони є

Дієслово “esse” вживається у реченнях як самостійний присудок або як дієслово-зв’язка у складному іменниковому присудку (в українській мові таке дієслово пропускається, а на його місці ставиться тире).

Наприклад:

In officina tinctura Calendulae est. — В аптеці є настоянка календули.

Urtica planta est. — Кропива — це рослина.

Наказовий спосіб

Наказовий спосіб передає прямий наказ, виражений формою 2-ї особи однини або множини.

В однині форма наказового способу утворюється від неозначеної форми дієслова шляхом відокремлення **-re**. У дієслів 1, 2 та 4 дієвідмін форма наказового способу однини така ж, як і основа дієслова, а у дієслів 3 дієвідміни вона дорівнює основі разом із з'єднувальним голосним **-ĕ**.

У множині в дієсловах I, II та IV дієвідмін наказовий спосіб утворюється шляхом приєднання до основи дієслова закінчення **-te**, а в дієсловах III дієвідміни **-ite**.

Однина:	Множина:
1, 2, 4 = основи	1, 2, 4 = основа + -te
3 = основа + -e	3 = основа + -ite

Infinitivus	Дієвідміна	Основа	Imperativus singularis	Imperativus pluralis
signāre — позначати	1	signa-	signa — познач	signate — позначте
miscĕre — змішувати	2	misc-	miscē — змішай	miscete — змішайте
addĕre — додавати	3	add-	adde — додай	addite — додайте
diluĕre — розводити	3	dilu-	dilue — розведи	diluite — розведіть
finīre — закінчувати	4	fini-	fini — закінчуй	finite — закінчайте

NB! Дієслова в наказовому способі потребують після себе прямого додатка, тобто іменника у знахідному відмінку без прийменника.

Наприклад: *Dilue tincturam aqua.* — Розведи настоянку водою.

Порядок слів у реченні латинською мовою

У реченні латиною порядок слів вільний, адже слова мають чималу систему закінчень. Проте у розповідних реченнях необхідно на першому місці ставити групу підмета (підмет + означення), далі — група присудка (додаток, обставина + присудок). Отже, присудок часто ставиться в кінці речення.

Наприклад:

Verbum “Amygdalus, i f” nomen arboris est, sed “amygdala, ae f” nomen fructus est. — Слово “*Amygdalus, i f*” — це назва дерева, а “*amygdala, ae f*” — це назва плоду.

Дієслова у формі наказового способу ставляться на початку речення.

Наприклад:

Da aegrotae tincturam Calendulae. — Видай хворій настоянку календули.

Пам’ятайте, що означення (узгоджене і неузгоджене) повинно стояти після означуваного слова.

Умовний спосіб дієслова

У рецептурі умовний спосіб вживається у формі 3-ї особи однини й множини пасивного стану поряд із наказовим способом для передачі непрямого наказу або прохання і передається двома способами:

1. Неозначеною формою дієслова dokonаного виду.
2. Дієслівним зворотом з часткою «нехай буде».

Форми умовного способу утворюються шляхом приєднання до основи дієслова суфікса **-a-** та особових закінчень. У дієслів 1 дієвідміни кінцевий голосний основи **-a-** зливається із суфіксом **-a-** і переходить в **-e-**.

У рецептурі вживаються форми 3-ї особи однини (закінчення **-tur**) та множини (закінчення **-ntur**) пасивного стану.

Діє-відміна	Infinitivus	Основа	Conjunctivus passivi	
			3-тя особа однини	3-тя особа множини
1	signare	signa-	Signe- tur Позначити, нехай буде позначено	Signe- ntur Позначити, нехай будуть позначені

Діє- відміна	Infinitivus	Основа	Conjunctivus passivi	
			3-тя особа однини	3-тя особа множини
2	miscere	misce-	Misce- a-tur Змішати, нехай буде змішано	Misce- a-ntur Змішати, нехай бу- дуть змішані
3	solvĕre	solv-	Solv- a-tur Розчинити, нехай буде розчинено	Solv- a-ntur Розчинити, нехай будуть розчинені
4	finire	fini-	Fini- a-tur Закінчити, нехай буде закінчено	Fini- a-ntur Закінчити, нехай будуть закінчені

NB! Запам'ятайте стандартні рецептурні вирази, які вжи-
ваються як у наказовому, так і в умовному способі:

Imperativus	Conjunctivus	Скороче- ний запис
Misce. Da. Signa: Змішай. Видай. Познач.	Misceatur. Detur. Signetur Змішати. Видати. Позначити. Нехай буде змішано, видано, позначено.	M. D. S.
Sterilisa! Простерилізуй!	Sterilisetur! Простерилізувати! Нехай буде простерилізовано.	Steril.!
Da tales doses numero... Видай такі дози чис- лом...	Dentur tales doses numero... Видати такі дози числом... Нехай будуть видані такі дози числом...	D. t. d. N...

У виразі *Dentur tales doses numero...* дієслово завжди ставиться у
формі множини (бо слово «دوزи», з яким пов'язане дієслово, стоїть у
множині).

Дієслово “*fiō, fiēri*” та його вживання в рецептурі

Дієслово “*fiō, fiēri*” 3 — робитися, утворюватися, виникати — належить до неправильних дієслів. Воно має форму активу, а значення — пасиву.

У рецептурних формулюваннях використовуються лише дві форми дієслова “*fiō, fiēri*”:

fiat — 3-тя особа однини;

fiant — 3-тя особа множини.

У формулюваннях може використовуватися сполучник *ut* — *щоб*, але звичайно в рецепті він не пишеться.

Модель рецептурного формулювання з дієсловом “fiō, fiēri”:

Misce, (ut) fiat + назва лікарської форми в Nom. sing.

Misce, (ut) fiant + назва лікарської форми в Nom. pl.

Наприклад:

Misce, fiat pasta.	Змішай, нехай утвориться паста.
Misce, fiat suppositorium.	Змішай, нехай утвориться свічка.
Misce, (ut) fiant suppositoria.	Змішай, нехай утворяться свічки.
Misce, (ut) fiant species.	Змішай, нехай утвориться збір.

Зверніть увагу на те, що *species, erum f* у значенні «збір» вживається тільки в множині.

Контрольні питання:

1. Які граматичні категорії має латинське дієслово?
2. Яке закінчення мають дієслова в неозначеній формі?
3. Як визначається основа дієслова?
4. Як визначається дієвідміна дієслів?
5. Як записуються дієслова у словник?
6. Як утворюються форми наказового способу однини? множини?
7. Як утворюються форми умовного способу 3-ї особи однини? множини?

8. Які форми дієслова “fio, fieri” використовуються у рецептурних формулюваннях?

Вправи

1. *Визначте основу та дієвідміну дієслів:*

colāre, valēre, extendēre, decorticāre, extrahēre, continēre, adhibēre, dividēre, linīre, vivēre, studēre, terēre.

2. *Утворіть наказовий спосіб однини та множини для дієслів із вправи 1.*

3. *Перекладіть українською мовою, зверніться для перекладу нових слів до словника:*

1. Da. Signa. 2. Misce, fiat massa pilularum. 3. Audite attente. 4. Salve, salvete. 5. Vale, valete. 6. Repete bis. 7. Concidite et exsiccate. 8. Divide exacte. 9. Servate caute. 10. Bene exsiccate. 11. Refrigerā et cola.

4. *Перекладіть латинською мовою:*

1. Додай асептично. 2. Простерилізуй! 3. Охолоди і проціди. 4. Змішайте і сформууйте. 5. Приготуй і видай. 6. Змішай, нехай утворяться пілюлі.

5. *Утворіть форми теперішнього часу умовного способу 3-ї особи однини та множини пасивного стану. Перекладіть їх українською мовою:*

refrigerāre 1, adhibēre 2, coquēre 3, audīre 4.

6. *Перекладіть латинською мовою:*

1. Змішати. Видати. Позначити. 2. Нехай будуть змішані мікстури. 3. Висушити траву ефедри. 4. Змішай. Видай. Познач. 5. Видай такі дози числом... 6. Нехай будуть простерилізовані ампули. 7. Сформууй пілюлі. 8. Додай воду. 9. Налий воду у пляшку. 10. Змішай, нехай утвориться паста.

Лексичний мінімум

1 дієвідміна

(per)colāre — проціджувати
constāre — складатися
dāre — давати, видавати
decorticāre — очищати від шкірки, кори
depurāre — очищати
destillāre — дистилювати
(ex)siccāre — сушити, висушувати
filtrāre — фільтрувати
formāre — формувати
(prae)parāre — (при)готувати
praecipitāre — осаджувати
pulverāre — порошокувати, перетворювати в порошок
purificāre — очищати (для рідин)
(con)servāre — берегти, зберігати
signāre — позначати
sterilisāre — стерилізувати
rectificāre — очищати (шляхом перегонки)

2 дієвідміна

adhibēre — вживати, застосовувати
continēre — містити
habēre — мати
miscēre — змішувати
salvēre — бути здоровим (наказовий спосіб вживається при привітанні)
valēre — бути здоровим (наказовий спосіб вживається при прощанні)

3 дієвідміна

addēre — додавати
concidēre — розрізати, різати, подрібнювати
conspergēre — посипати, покривати
diluēre — розбавляти, розводити
dividēre — ділити
extrahēre — витягувати, екстрагувати

infundĕre — наливати
obducĕre — покривати оболонкою
praescribĕre — приписувати
recipĕre — брати
repetĕre — повторювати
solvĕre — розчиняти
sumĕre — приймати, вживати
(con)terĕre — терти, розтирати

4 дієвідміна

audĭre — слухати
finĭre — закінчувати

Запам'ятайте рецептурні вирази:

Misce, (ut) fiant species. Змішай, щоб утворився збір.
Massae pilularum quantum satis, Пілюльної маси скільки треба,
ut formentur pilulae numero... щоб утворилися пілюлі числом...

Тема 5

Іменники II відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Винятки щодо роду іменників II відміни

До II відміни належать іменники чоловічого роду із закінченнями **-us, -er**, а також середнього роду на **-um** (**-on** — грецького походження), які у родовому відмінку мають закінчення **-i**.

В іменників чоловічого роду II відміни на **-er** літера **-e-** може залишатися в основі слова або випадати. Наприклад, *magister* (Nom.), *magistri* (Gen.).

Друга відміна іменників (Declinatio secunda)

Causus	Pingularis		Pluralis	
	masculinum	neutrum	masculinum	neutrum
Nominativus	-us, -er-	-um	-i	-a
Genetivus	-i		-orum	
Dativus	-o		-is	
Accusativus	-um		-os	-a
Ablativus	-o		-is	

Іменники середнього роду II відміни мають однакову форму в Nominativus та Accusativus: singularis (**-um**); pluralis (**-a**).

За зразком відмінювання іменників II відміни відмінюються також прикметники чоловічого роду на **-us, -er** (*magnus* — велика, *bonus* — добра, *longus* — довга, *ruber* — червоний), а також присвійні займенники (*meus* — мій, *tuus* — твій, *suus* — свій, *vester* — ваш) та прикметники середнього роду на **-um** (*magnum* — велике, *bonum* — добре, *longum* — довге, *rubrum* — червоне), а також присвійні займенники (*meum* — моє, *tuum* — твоє, *suum* — своє, *vestrum* — ваше).

Зразок відмінювання іменника чоловічого роду II відміни
sirupus, i m — сироп

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	sirupus	sirupi
Genetivus	sirupi	siruporum
Dativus	sirupo	sirupis
Accusativus	sirupum	sirupos
Ablativus	sirupo	sirupis

Зразок відмінювання іменника середнього роду II відміни
suppositorium, i n — свічка, супозиторій

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	suppositorium	suppositoria
Genetivus	suppositorii	suppositoriorum
Dativus	suppositorio	suppositoriis
Accusativus	suppositorium	suppositoria
Ablativus	suppositorio	suppositoriis

Винятки щодо роду іменників II відміни

Серед іменників II відміни до жіночого роду належать:

1. Назви дерев і кущів на -us.

Наприклад: *Pinus, i f* — сосна; *Crataegus, i f* — глід.

2. Деякі іменники грецького походження:

bolus, i f — а) глина; б) болус, велика пілюля (вагою понад 0,5 г);

crystallus, i f — кристал;

Strychnos, i f — чилібуха.

У деяких назвах лікарських засобів після лікарської форми вказується ім'я автора, який винайшов цей засіб. Прізвища чоловіків належать до II відміни, жінок — до I відміни.

Наприклад: *pasta Lassari*

паста Лассара

liquor Burovi

рідина Бурова

tablettae Carmanovae

таблетки Карманової

Деякі прізвища не відмінюються.

Наприклад: *balsamum Schostacovsky* бальзам Шостаковського
unguentum Vischnevsky мазь Вишневського

Контрольні питання:

1. Які іменники належать до II відміни?
2. Які особливості відмінювання іменників II відміни?
3. Які є винятки щодо роду іменників II відміни?
4. Як перекладаються назви препаратів з прізвищами на латинську мову?

Вправи

1. Провідмінійте іменники:

succus, і m; infusum, і n; oleum, і n; globulus, і m; decoctum, і n; oculus, і m.

2. Перекладіть українською мовою:

herba Leonuri, oleum Ricini, herba Serpylli, unguentum pro oculis, oleum Anisi, sirupus Rhei, amyllum Solani tuberosi, tinctura Valerianae, sirupus Althaeae, folia Urticae, succus Oxycocci, sirupus Cerasi, extractum Chamomillae, succus Sambuci.

3. Перекладіть латинською мовою:

екстракт кропиви, пшеничний крохмаль, мигдальна олія, бруньки сосни, настій трави собачої кропиви, цукровий сироп (сироп цукру), листя шавлії, обліпихова олія, сік алое, емульсія рицинової олії, оливкова олія, настоянка собачої кропиви, олія-какао, малиновий сироп, трава чебрецю, олія терпентину (скипидар), сік журавлини, сироп ревеня, ганусова (анісова) олія, соняшникова олія, листя мучниці, вода кропу, шишки хмелю, настоянка глоду.

4. Перекладіть латинською мовою:

1) у склянці, препарати з екстрактом чорниці, мазь для очей, лікарські засоби (ліки) для хворого, у свічках і кульках, сік у пляшці, рицинова олія в капсулах;

2) 1. Видай у баночці. 2. Приготуй відвар. 3. Змішай, нехай утвориться лінімент. 4. Припиши хворому настій листя шавлії. 5. Змішай, нехай утвориться мазь. 6. Візьми олію-какао для свічок. 7. Змішай, нехай утворяться свічки. 8. Видай хворому настоянку собачої кропиви.

5. Знайдіть інформацію у додатковій літературі про походження назв (етимологію) рослин з лексичного мінімуму. Дізнайтеся, які препарати виготовляються з цих рослин.

Лексичний мінімум

aegrotus, i m — хворий	glycosidum, i n — глікозид
aërosolum, i n — аерозоль	granulum, i n — гранула
aetheroleum, i n — ефірна олія	infusum, i n — настій
alabastrum, i n — пуп'янок, бутон	medicamentum, i n — ліки, лікарський засіб
alcaloidum, i n — алкалоїд	oleum, i n — олія, масло
amylum, i n — крохмаль	oculentum, i n — очна мазь
antidotum, i n — протиотрута	oculus, i m — око
antidotum metallorum — протиотрута при отруєнні металами	praeparatum, i n — препарат
bacillus, i m — бацила, олівець, паличка (форма ліків)	remedium, i n — ліки, лікарський засіб
bolus, i f — глина; болус, велика пілюля	Saccharum, i n — цукор
crystallus, i f — кристал	sirupus, i m — сироп
decoctum, i n — відвар	strobilus, i m — шишка
emplastrum, i n — пластр	succus, i m — сік
emulsum, i n — емульсія	suppositorium, i n — свічка, супозиторій
extractum, i n — екстракт	unguentum, i n — мазь
folium, i n — листок	venenum, i n — отрута
gelum, i n — гель	vitaminum, i n — вітамін
globulus, i m — кулька	vitrum, i n — склянка
linimentum, i n — лінімент	

Назви рослин

Absinthium, i n — полин гіркий	Myrtillus, i m — чорниця
Amygdalus, i f — мигдаль (дерево)	Oleander, dri m — олеандр
Anisum, i n — аніс, ганус	Oxycoccus, i m — журавлина
Cerasus, i f — вишня (дерево)	Pinus, i f — сосна
Cerasum, i n — вишня (плід)	Rheum, i n — ревінь
Crataegus, i f — глід	Ricinus, i m — рицина
Eucalyptus, i f — евкаліпт	Rubus (i) idaeus (i) — малина
Foeniculum, i n — кріп пахучий, фенхель	Sambucus, i f — бузина
Helianthus, i m — соняшник	Serpyllum, i n — чебрець боровий
Humulus (i) lupulus (i) — хміль (бот.)	Solanum (i) tuberosum (i) — картопля (бот.)
Hypericum, i n — звіробій	Strophanthus, i m — строфант
Juniperus, i f — ялівець	Thymus, i m — чебрець (звичайний)
Leonurus, i m — собача кропива, пустирник	Triticum, i n — пшениця
Linum, i n — льон	Uva(ae) ursi — мучниця, ведмеже вушко

Тема 6

Тривіальні назви лікарських засобів. Грецько-латинські частотні відрізки у назвах препаратів. Номенклатура вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних і ферментних препаратів

Тривіальні назви лікарських препаратів

Хімічні речовини, які використовуються як лікарські засоби, мають дві назви:

1) *систематична*, або *наукова хімічна*, у якій склад компонентів і їхнє розташування точно відповідають складу та структурі молекули хімічної сполуки;

2) *тривіальна*, або *умовна*, яка не відтворює систематичні принципи наукової класифікації, але зручна для застосування в практичній діяльності.

Лікарська речовина має тільки одну наукову назву, яка формується відповідно до правил Міжнародної номенклатури органічної хімії, розробленої Міжнародним союзом з чистої та прикладної хімії (IUPAC).

До тривіальних належать міжнародні непатентовані назви лікарських речовин або фармацевтичних субстанцій (МНН) — International Nonproprietary names for pharmaceutical substances (INN). Розробляються МНН і затверджуються Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) та реєструються практично всіма державами світу як **спільні назви** в національних фармакопеях. Загальні принципи вибору МНН для активних фармацевтичних субстанцій:

— МНН повинні мати чітке написання й звучання;

— бути достатньо короткими, не подібними до інших загальноприйнятих назв;

— містити «спільну основу», що вказує на належність до певної фармакологічної групи тощо.

Крім того, існують *патентовані назви* лікарських препаратів, які є інтелектуальною власністю фірми-виробника і реєструються як її торгові марки.

У Державній Фармакопеї України, перше видання якої вийшло у 2001 р., наведені українські, латинські та міжнародні англійські назви препаратів.

Тривіальні назви можуть нести інформацію різного характеру: про хімічний склад препарату, терапевтичний ефект, належність до відповідної фармакологічної групи, відношення до анатомічного органу, джерело одержання або утворення.

Наприклад: *Streptocidum* (strept — стрептококи, cid — вбивати).

Латинські тривіальні назви лікарських препаратів — це іменники II відміни середнього роду із закінченням **-um**. Традиційно вони пишуться з великої літери (як і назви рослин). В українському еквіваленті закінчення **-um** не зберігається.

Наприклад: *Analginum* — анальгін.

Назви імпортованих препаратів, що застосовуються у вітчизняній практиці, здебільшого не мають закінчення **-um** або мають закінчення **-e**. Наприклад: *Agiolax*, *Cystone*, *Mycosolon*. Однак при написанні їх у рецептах дотримуються загальноприйнятої традиції та розглядають подібні назви як іменники II відміни середнього роду, прописуючи їх при вказуванні дози в родовому відмінку із закінченням **-i**.

Винятки становлять деякі назви препаратів на **-a**. Вони розглядаються як іменники I відміни та мають у родовому відмінку закінчення **-ae**. Наприклад: *No-spa*, *ae f* — но-шпа.

Назви комбінованих лікарських препаратів, які є додатком до назв форм ліків, беруться в лапки і не відмінюються.

Наприклад: *Tabulettae “Adonis-brom”*, *unguentum “Boromentholum”*.

Способи творення тривіальних назв

Тривіальні назви лікарських препаратів — це слова з різноманітною словотвірною структурою. Найбільш продуктивний спосіб словотворення — *аббревіація, або скорочення*, тобто комбінація відрізків, що входять до систематичної наукової назви лікарського засобу.

Наприклад: *Aethazolum* — 2(пара-Амінобензолсульфамідо)-5-етил-1, 3, 4-тіадіазол.

Цей спосіб часто використовується як при творенні тривіальних назв хімічних сполук, так і назв комбінованих лікарських препаратів.

Використовуються також буквені аббревіації. Наприклад: АТФ — *acidum adenosintriposphoricum*.

У торгових назвах зарубіжних лікарських засобів часто використовуються буквено-числові аббревіації.

Наприклад: 6-*O. G. K/6-H. E. S.*
ASS-100-Merke

Суфіксальний спосіб використовується, головним чином, для утворення назв лікарських засобів, виділених із рослинної сировини або біологічних речовин (алкалоїдів, глікозидів, антибіотиків тощо).

Наприклад: *Atropinum* (від *Atropa* — родова назва рослини беладона, красавка).

Спосіб складання основ, тобто утворення назв шляхом поєднання двох або більше значущих основ за допомогою з'єднувального голосного, також застосовується досить широко.

Наприклад: *Iodognostum* (iod — йод + o + gnost — діагностичний, рентгеноконтрастний препарат).

На практиці часто використовують змішані способи словотворення.

Словотвірні елементи, які постійно вживаються в назвах лікарських засобів, називають частотними відрізками, або терміноелементами.

Терміноелементи, що вказують на хімічний склад препарату

Терміно-елемент	Значення	Приклад
-aeth- -eth- -et-	Наявність етилового або етинілового радикала	Aethylmorphinum Ethoforme Etimid
-amin-	Наявність аміногрупи	Aminocainum
-barb-	Барбітурати, похідні барбітурової кислоти (заспокійливі, снодійні, наркотичні препарати)	Barbamylum
-benz-	Наявність ароматичного ядра	Benzonalum
-chlor-	Наявність хлору; зелений	Chloroptic
-flu- -phth- -phthor-	Наявність фтору	Flumagin
-hydr(o)-	Вода; наявність водню	Dehydrotin

Терміно-елемент	Значення	Приклад
-io-	Наявність йоду; рентгеноконтрастні препарати	Triiotrastum
-merc-	Наявність ртуті (антимікробні, діуретичні препарати)	Dimercaprolum
-meth(yl)- -met-	Наявність метилового або метинілового радикала	Methastenon Metanol
-naphth- -phth-	Наявність нафталанового ядра; нафта	Naphthyzinum
-oxy-	Наявність кисню; кислий, окиснений	Oxytocinum
-phen- -fen-	Наявність фенілу, фенилену	Phenaminum
-phosph-	Наявність фосфору і його сполук	Phosphoestrolum
-sulf- -sulph-	Наявність сірки (антимікробні препарати, сульфаніламід)	Sulfadimezinum Sulphadimezinum
-thi(o)- -ti(o)-	Наявність атома сірки	Thiomucid Tiopanal
-yl-	Речовина; суфікс у назвах вуглеводневих і кислотних радикалів	Methylum
-(a)z- -(a)zid- -(a)zol- -(a)zin-	Наявність азотогрупи	Methazidum

**Терміноелементи терапевтичного,
анатомічного, фізіологічного
та фармакологічного характеру**

Терміно-елемент	Значення	Приклад
a- an-	Не, без, відсутність чогось, заперечення	Anovul

Терміно-елемент	Значення	Приклад
-aesth(es)-	Чутливість; знеболювальні, анестезувальні препарати	Anaesthesinum
-andr- -test- -vir- -stan- -ster-	Андрогенні препарати (препарати чоловічих статевих гормонів та їхні синтетичні аналоги)	Androtin Testoviron Testosteron
-angi- -vas-	Судина; спазмолітичні препарати, судинорозширювальні та судинозахисні	Angitol Vasocor
anti-	Проти	Antigrippinum-ARN
-alg- -dol-	Біль; анальгезувальні, болезаспокійливі препарати	Analginum Cyclodolum
-allerg-	Протиалергійні препарати	Allergol
-ap- -apis-	Препарати бджолоїної отрути та інших продуктів життєдіяльності бджіл	Apilacum
-arthr-	Суглоб; препарати для лікування суглобів	Apisarthron
-asthm(at)-	Протиастматичні препарати	Asthmatolum
-atrax-	Психотропні препарати	Atraxin
-bol-	Анаболічні стероїди	Retabolil
-cain-	Місцевоанестезувальні препарати	Novocainum
-cef- -ceph-	Антибіотики групи цефалоспоринів	Cefacidal Cephalin
-chol- -col- -bil-	Жовч; жовчогінні препарати	Allocholum Bilocid

Терміно-елемент	Значення	Приклад
-cid-	Вбивати; антибактеріальні препарати	Streptocidum
-cillin-	Антибіотики-пеніциліни	Oxacillinum
-cor- -card-	Серце; серцеві препарати	Cardiaminum Corazolium
-cort(ic)-	Стероїди, глюкокортикостероїди та мінералокортикостероїди	Andreno- corticotrophin
-coum- -cum- -arolum- -t(h)romb-	Антикоагулянти (що перешкоджають зсіданню крові, тромболітичні препарати)	Syncumar Dicoumarol Trombosan Athrombon
-cut- -derm(at)-	Шкіра; препарати для лікування захворювань шкіри	Dermatolum
-cycl- -cyclin-	Цикл, коло; антибіотики похідні групи тетрацикліну	Morphocyclinum
-cyst-, -cyston-	Сечовий міхур; препарати для лікування захворювань сечового міхура; сечогінні препарати	Cystenal
-dorm- -sed- -somm- -hypn- -nox- -noct- -nyc(t) -zepam- -(m)al- -stress- -tranqu-	Снодійні, заспокійливі, седативні препарати	Dorminal Sedalgin Somnafin Hypnomidat Eunocin Diazepam Carbomalum Veronalum Anastress Tranquil
-emet- -vom-	Протиблювотні препарати	Emetisan

Терміно-елемент	Значення	Приклад
-enter- -intest-	Кишка; препарати для лікування кишкових захворювань	Enteroseptol Intestopan
-enz(ym)- -as-	Ферментні препарати	Enzystal Ronidasum
eu-	Гарний, приємний; поліпшена якість лікарського препарату	Eudorm
-flog- -phlog-	Жар; протизапальні препарати	Flogistin Phlogex
-fung-	Гриб; протигрибкові препарати	Nitrofunginum
-gastr-	Шлунок; препарати для лікування шлункових захворювань	Gastrosidin
-ger- -geront-	Старий, літній; препарати для лікування геріатричних захворювань	Geriavit
haem(at)- -aemia-	Кров; препарати для очищення крові, які використовуються для лікування захворювань крові або виготовлені з крові	Haemodesum
-helm(in)- -ver-	Протиглисті препарати	Helmiantin Avermex
-hepar-	Печінка; препарати для лікування захворювань печінки	Apihepar
-leuc-	Білий; що має відношення до лейкоцитів	Leucovorin
-lax-	Препарати проносної дії	Agiolax
-mamm-	Молочна залоза; препарати для збільшення секреції молока	Mamomit
-myc(et)-	Гриб; протигрибкові препарати	Mycoseptol
-myc(et)in-	Антибіотики — похідні грибка <i>Streptomyces</i>	Streptomycinum Laevomycetinum

Терміно-елемент	Значення	Приклад
-myel-	Спинний мозок; протибластомні препарати	Myelobromolum
-nephr- -ren-	Нирка; препарати для лікування захворювань нирок; указує на походження препарату	Nephramid
-oestr- -estr-	Естрогенні препарати (що містять жіночі статеві гормони)	Synoestrolum Estriol
- ophth(alm)-	Очі; препарати для лікування очних захворювань	Axerophtholum
-orex-	Апетит; анорексигенні препарати, що пригнічують апетит	Cloforex
-ov-	Контрацептиви	Nov-ovlon
-pancreat-	Підшлункова залоза; препарати для лікування підшлункової залози	Pancreatinum
poly-	Багато, численний	Polyaminum
-press- -tens-	Гіпотензивні препарати, що знижують тиск	Depressan Protensyl
-py(o)-	Гній; антисептичні препарати	Pycid
-pyr-	Жар; антипіретики, жарознижувальні препарати	Amidopyrinum
-sarc-	Злоякісна пухлина; препарати для лікування злоякісних пухлин	Sarcolysinum
-sept-	Знезаражувальні препарати	Viosept
-stabil- -norm-	Препарати, що відновлюють певні функції організму	Tenormin Lipostabil
-the(o)-	Чай; алкалоїди з листя чаю	Theobrosal
-thyr(eo)- -tir-	Препарати гормонів щитоподібної залози	Thyranon

Терміно-елемент	Значення	Приклад
-toc-	Препарати, що приймаються при вагітності та пологах	Tocopherolum
-trast- -gnost- -graf-	Діагностичні, рентгеноконтрастні препарати	Biltrastum Cardiografin Gastrodiagnost
-trop-	Напрямок, що регулює дію препарату	Thyrotropinum
-ur-	Сеча; діуретичні препарати, для лікування захворювань сечовивідних шляхів	Diuremetan
-vip(e)r-	Препарати, що містять зміїну отруту	Viprosalum
-vir-	Отрута; препарати з отруйних виділень тварин; противірусні препарати	Virolex Virus-merz
-vit-	Життя; полівітамінні комбіновані препарати	Polyvitaplex

**«Спільні основи», рекомендовані ВООЗ
для Міжнародної непатентованої назви
окремих груп препаратів**

«Спільна основа»	Значення	Приклад
-acum	Протизапальні агенти групи ібуфенаку	Diclofenacum
-adolum -adol-	Анальгетики	Tramadolum
-astum	Протиастматичні, антиалергічні речовини, що не діють головним чином як антигістамінні	Butapropolastum
-astinum	Антигістаміни	Clemastinum
-azepamum	Похідні діазепаму	Clonazepamum

«Спільна основа»	Значення	Приклад
-cain- -cainum	Речовини із місцевоанестезувальною дією	Bupivacainum
cef-	Антибіотики, похідні цефалоспоринової кислоти	Cefaclorum
-cillinum	Антибіотики, похідні 6-амінопеніцилінової кислоти	Ampicillinum
-conazolom	Протигрибкові препарати, похідні міконазолу	Fluconazolom
-cort-	Кортикостероїди, похідні преднізолону	Fludrocortisonum
-dipinum	Блокатори кальцієвих каналів, похідні ніфедипіну	Amlodipinum
-fibratum	Похідні клофібрату	Fenofibratum
-gest-	Стероїди, прогестагени	Medroxyprogesteronum
-gli-	Сульфаніламідні (гіпоглікеміки)	Repaglinidum
-io-	Контрастні йодовмісні речовини	Iodamidum
-metacinum	Протизапальні речовини, похідні індометацину	Indometacinum
-mycinum	Антибіотики, вироблені штамами	Erythromycinum
-nidazolom	Антипротозойні речовини, похідні метронідазолу	Metronidazolom
-ololum	Антагоністи β -адренорецепторів	Bisoprololum
-oxacinum	Антибактеріальні засоби, похідні налідиксової кислоти	Rosoxacinum
-pril(at)um	Інгібітори ангіотензинперетворювального ферменту	Captoprilum

«Спільна основа»	Значення	Приклад
-prost-	Простагландини	Dinoprostinum
-terolum	Бронходилататори, похідні фенетиламіну	
-tidinum	Антагоністи H ₂ -гістамінових рецепторів	Famotidinum
-trexatum	Антагоністи фолієвої кислоти	Methotrexatum
-verinum	Спазмолітики з папавериноподібною дією	Mebeverinum
-vin-	Алкалоїди барвінку	Vincaminum

Грецькі числівники-префікси в хімічній номенклатурі

1	mon(o)-	моно- або одно-
2	di-	ди- або дво-
3	tri-	три-
4	tetra-	тетра-
5	penta-	пента-
6	hexa-	гекса-
7	hept(a)-	гепта-
8	oct(a)-	окта-
9	ennea- або лат. non(a)-	еннеа- або нон(a)-
10	dec(a)-	дек(a)-
11	undec-	ундек-
12	dodec-	додек-
13	tridec-	тридек-
14	tetradec-	тетрадек-
15	pentadec-	пентадек-

Назви вітамінів і полівітамінних комбінованих препаратів

Традиційно вітаміни позначаються великими літерами латинського алфавіту (А, В, С, D, U, К, Р). Хімічно споріднені, але неоднорідні сполуки позначають порядковим номером: В1, В2, В3, В6, К1, К2, D2, D3.

Останнім часом замість літер-символів використовують єдині міжнародні найменування вітамінів, прийняті в біохімії. Це тривіальні найменування, які відображають хімічний склад вітамінів, їхню терапевтичну дію тощо: *Thiaminum (B₁)*, *Axerophtholum seu Retinolum (A)*, *Acidum ascorbinicum (C)*, *Tocopheroli acetat* (синтетичний аналог вітаміну Е).

Вітамінним комбінованим препаратам привласнюють умовні найменування, які часто містять терміноелемент **-vit-** (від **vita** — життя) та числівник, який указує на кількість вітамінів, що входять до складу препарату:

Dragee "Undevitum" (вміщує 11 вітамінів)

Tabulettae "Pentovitum" (вміщує 5 вітамінів)

У назвах полівітамінних препаратів, що містять мікроелементи, може бути вказівка на це — *Berocca Ca + Mg*; *Taxofit + Polivitaminis + minerals Forte*.

Назви гормональних препаратів

Назви гормональних препаратів звичайно утворюються від назви органа, який виробляє гормон або на який спрямована дія гормону.

Наприклад:

Insulinum (від *insula Langerhansi* — острівець Лангерганса, що виробляє відповідний гормон);

Thyreoidinum (від *glandula thyreoidea* — щитоподібна залоза).

До найменування препаратів жіночих і чоловічих статевих гормонів (естрогенних та андрогенних препаратів) часто входять терміноелементи:

-oestr- (-estr-) — препарати жіночих статевих гормонів;

-andr-, -test-, -stan-, -ster- — препарати чоловічих статевих гормонів.

У назвах анаболічних стероїдів використовується корінь **-bol-**. До назви простагландинів може додаватися корінь **-prost-**.

Наприклад: *Testosteronum, Androtol, Oestradiolum, Silabolinum, Dinoprost.*

Назви ферментних препаратів

Згідно з біохімічною номенклатурою, назви ферментних препаратів утворюються за допомогою суфікса **-as-**: *Lydasum, Lipasum.*

Часто в назвах ферментних препаратів використовується корінь **-(en)zym-** (від грецького *ensytmum* — фермент): *Lecozym, Enzystal.*

Назви препаратів цієї групи можуть бути утворені й іншими способами, наприклад, назви головних ферментів травного тракту: пепсину, трипсину і панкреатину — *Pepsinum, Trypsinum, Pancreatinum.*

Контрольні питання:

1. Чим відрізняються систематичні хімічні назви лікарських засобів від тривіальних (умовних) назв?
2. Іменники якого роду та якої відміни є звичайно умовними назвами препаратів?
3. Що таке частотний відрізок, або терміноелемент?
4. Які найчастіше вживані терміноелементи, що несуть інформацію фармакологічного, анатомічного, фізіологічного та терапевтичного характеру?
5. Як прийнято позначати вітаміни в номенклатурі лікарських засобів?
6. Які терміноелементи вживаються в назвах антибіотиків? гормональних препаратів?
7. Які терміноелементи вживаються в назвах ферментних препаратів?
8. Які способи словотворення використовуються при утворенні назв лікарських препаратів?

Вправи

1. Виділіть у назвах препаратів частотні відрізки, укажіть їхнє значення:

Amidopyrinum, Cholenzymum, Corvalolum, Neodorm, Haemostimulinum, Rifamycinum, Decamevitum, Bencainum, Phlogex, Morphocyclinum, Synoestrolum, Nepresol, Mucoseptinum, Synthomycinum, Decamevitum.

2. *Запишіть назви лікарських речовин латинською мовою:*

анестезин, дипрофілін, тетрациклін, фурацилін, тіопентал, амідопірин, фітолізин, оксилідин, нітрогліцерин, етакридин, церебролізин, хлорофіліпт, гідрокортизон, етазол, аміназин, фторотан, холелітин, гліцерин, платифілін, нафтизин, пентоксил, пангексавіт, ергокальциферол.

3. *Випишіть назви препаратів, які є антибіотиками:*

ескувен, цефотаксин, парацетамол, панкреатин, ацикловір, пеніцилін, бензокаїн, цефазолін, кардіофіт, троксевазин, ампіцилін, амоксицилін, вазопресин, лідокаїн, тетрациклін, оксацилін, кардіовален, тироксин.

4. *Запишіть назви лікарських засобів (препаратів), поряд з назвою позначте символ або назву хімічного елемента, який міститься у цьому засобі:*

тіопентал, актиферин, мальтофер, септохлор, флюор-е-дей, сульфазалін, йодомарин, йодо-селен, хлорофіліпт, сульфамометаксин, флюомагін, дімеркапрол, тіопанал.

5. *Перекладіть українською мовою:*

tabulettae Pantocrini, unguentum pro oculis, tabulettae Barbamyli, tinctura Absinthii, suppositoria cum Novocaino, tabulettae Antipyrini, suppositoria cum Dimedrolo, unguentum "Corticomycetinum", dragee "Undevitum", tinctura Rhei, oleum Vaselini.

6. *Перекладіть латинською мовою:*

таблетки метиландростендіолу, свічки «Анестезол», мазь «Фторокорт», лінімент синтоміцину, фурацилінова мазь (мазь фурациліну), таблетки фурациліну, лінімент лютенурина, гранули орази, таблетки анальгіну, таблетки «Алохол», мазь гідрокортизонова, епіліновий пластир, мазь тетрациклінова, таблетки екстракту валеріани, ніс-татинова мазь, гранули «Флакарбін», аерозоль «Оксикорт».

7. *Перекладіть латинською мовою:*

1) сульфадимезин у таблетках, коразол в ампулах, тетрациклінова мазь для очей, свічки з анестезином, свічки з іхтіолом, піоцид в ампулах, очні плівки з дикаїном, таблетки «Мікрройод» з фенобарбіталом, свічки з екстрактом красавки;

2) 1. Додай у мікстуру цукровий сироп (сироп цукру). 2. Приготуй хлортетрациклінову мазь для очей. 3. Змішай. Видай. Познач. 4. Видай такі дози числом 10 у таблетках. 5. Токоферол — це вітамін Е. 6. Ретинол, ергокальциферол, тіамін — це вітаміни.

Лексичний мінімум

acidum, i n — кислота

briketum, i n — брикет

bulbus, i m — цибулина, бульба

cormus, i m — пагін

intra musculos — у м'язи,
внутрішньом'язово

per rectum — через пряму кишку,
ректально

pro roentgeno — для рентгену

sacculus, i m — пакетик, мішечок

stilus, i m (stylus, i m) — олівець
(форма ліків); стовпчик (бот.)

talcum, i n — тальк

thallus, i m — слань, талом

Назви рослин

Alnus, i f — вільха

Capsicum, i n — стручковий
перець

Carum(i) carvi — кмин

Centaurium, i n — золототисячник

Chelidonium, i n — чистотіл

Delphinium, i n — живокіст

Equisetum, i n — хвощ

Erysimum, i n — жовтушник

Gossypium, i n — бавовник, вата

Hyoscyamus, i m — блекота

Rhamnus, i f — жостер

Stramonium, i n — дурман

Strychnos, i f — блювотний горіх,
чилибуха

Millefolium, i n — деревій

Persica, ae f — персик (дерево)

persicum, i n — персик (плід)

Polygonum, i n — гірчак

Trifolium(i) fibrinum(i) —
водяний трилисник, бобівник

Viburnum, i n — калина

Ознайомтеся з назвами вітамінів і ферментних препаратів:

I

Acidum folicum (Vitaminum Bc) — кислота фолієва
Acidum nicotinicum (Vitaminum PP) — кислота нікотинова
Acidum pangamicum (Vitaminum B15) — кислота пангамова
Acidum pantothenicum (Vitaminum B3) — кислота пантотенова
Calciferolum (Vitaminum D2) — кальциферол
Cholecalciferolum (Vitaminum D3) — холекальциферол
Cyanocobalaminum (Vitaminum B12) — ціанокобаламін
Ergocalciferolum (Vitaminum D2) — ергокальциферол
Phyllochinonum (Vitaminum K) — філохінон
Pyridoxinum (Vitaminum B6) — піридоксин
Retinolum *seu* Aхerophtholum — ретинол, або аксерофтол
(Vitaminum A)
Tocopherolum (Vitaminum E) — токоферол
Vikasolum — вікасол (синтетичний аналог вітаміну K)

II

Amylasum — амілаза
Cocarboxylasum — кокарбоксилаза
Lecozum — лекозим
Lipasum — ліпаза
Lydasum — лідаза
Orasum — ораза
Ronidasum — ронідаза
Trypsinum — трипсин

Тема 7

Рецепт. Частини рецепта. Граматична структура рецептурного рядка. Простий і складний рецепт

Рецепт. Частини рецепта

Лікарська рецептура — це розділ медичної науки про правила виписування лікарських засобів різних форм. Рецепт — це письмове звернення лікаря до фармацевта з проханням про виготовлення або відпуск ліків хворому із зазначенням способу їхнього застосування. Рецепти виписуються за суворо визначеною формою, де вказуються лікарські речовини, їхні дози, лікарська форма, спосіб приймання ліків. Рецепти виписують на спеціальних бланках, форма яких затверджена Міністерством охорони здоров'я України, латинською мовою, чітким і розбірливим почерком, без виправлень.

Рецепт складається з таких частин:

1. *Inscriptio* — включає штамп медичного закладу.
2. *Nomen et aetas aegroti* — прізвище, ініціали та вік хворого.
3. *Nomen medici* — прізвище та ініціали лікаря.
4. *Invocatio* — звернення лікаря до фармацевта (Візьми).
5. *Designatio materiarum* — перелік лікарських речовин, які входять до складу лікарського засобу, їхня доза.
6. *Subscriptio* — «те, що написано під» основною частиною. Указується спосіб виготовлення, форма лікарського засобу, кількість доз, спосіб упаковки.
7. *Signatura* — позначення. Тут лікар указує спосіб і час застосування ліків державною мовою або мовою, зрозумілою для хворого. У цій частині заборонено вживання скорочень.
8. *Nomen et sigillum medici personale* — підпис лікаря і його особиста печатка.

Граматична структура рецептурного рядка

Латинська частина рецепта починається дієсловом *Recipe* — Візьми, яке після себе потребує прямого додатка. Найчастіше прямим додатком у рецепті є кількість речовин (доза). Назви лікарських засобів по відношенню до кількості є неузгодженим означенням, тому пишуться у родовому відмінку.

Наприклад: Візьми: Настоянки валеріани 15,0

Чого? (Gen.) скільки? (Acc.)

Видай.

Познач: По 15–20 крапель 3 рази на день

Recipe: Tincturae Valerianae 15,0

Da.

Signa: По 15–20 крапель 3 рази на день

При написанні латинських назв лікарських засобів потрібно керуватися такими правилами:

1. Назву кожного лікарського засобу пишуть з нового рядка, з великої літери.

2. Кількість твердих і сипких речовин указується у рецепті в грамах або частинах грама. При цьому користуються десятковою системою, а слово «грам» опускається.

3. Рідкі лікарські засоби виписуються в мілілітрах (ml). Ліки можуть бути дозовані в біологічних одиницях дії (ОД), кількість яких позначається в тисячах, мільйонах.

4. При виписуванні рідкого лікарського препарату в кількості менше 1 мл він дозується у краплях і записується у знахідному відмінку однини (guttam) або множини (guttas), а число крапель позначається римськими цифрами (ставиться після крапель).

Наприклад: Recipe: Olei Menthae piperitae guttas X

5. Якщо кілька ліків виписуються в однаковій кількості, то доза вказується зі словом **ana** (āā) — порівну після останнього з перерахованих засобів.

Наприклад: Recipe: Amidopyrini

Analginī ana 0,25

Da tales doses numero 12 in tabulettis

Signa: По 1 таблетці при головних болях

Вживання знахідного відмінка при прописуванні готових лікарських засобів (таблеток, свічок, кульок, плівок та ін.)

Існують різні підходи до присвоєння назв таблеткам і супозиторіям:

1. Лікарським препаратам, що мають комбінований склад (тобто складаються з кількох інгредієнтів), надається умовна, тривіальна, за-

звичай складноскорочена назва, розміщена в лапках, наприклад: *tabulettae “Codterpinum”* — таблетки «Кодтерпін»; *suppositoria “Neo-Anusolum”* — свічки «Нео-Анузол». Тривіальна назва таблеток або свічок стоїть у називному відмінку однини і є додатком. Доза, як правило, не вказується, оскільки вона є стандартною.

2. Якщо ж таблетки складаються з однієї діючої лікарської форми, вона називається в родовому відмінку і вказується доза, наприклад, *Tabulettae Cordigiti 0,0008* — таблетки кордигіта 0,0008.

3. Якщо свічки або плівки складаються з однієї лікарської речовини, то її назва приєднується до назви лікарської форми за допомогою прийменника **cum** і ставиться в аблятиві; потім вказується доза, наприклад, *Suppositoria cum Cordigito 0,0012* — свічки з кордигітом 0,0012.

При прописуванні в рецептах таблеток і свічок скороченим способом слід запам'ятати, що назва лікарської форми ставиться у знахідному відмінку множини. Наприклад, *tabulettas (obductas); suppositoria (vaginalia/rectalia)*.

Граматично вона залежить від слова “Recipe”, а не від дози.

Recipe: *Tabulettas “Theraphyllum” numero 10*

Detur. Signetur: По одній таблетці вранці та ввечері

Recipe: *Tabulettas “Adonis-brom” obductas numero 25*

Detur. Signetur: По одній таблетці 3 рази на день

Recipe: *Suppositoria cum Ichthyolo 0,2 numero 10*

Detur. Signetur: По одній свічці на ніч

Recipe: *Suppositoria vaginalia cum Synthomycino 0,25 numero 10*

Detur. Signetur: По одному супозиторію на ніч

Recipe: *Suppositoria “Anaesthesolum” numero 12*

Detur. Signetur: По 1 свічці на ніч

Так само виписуються й очні плівки, а назва лікарської речовини вводить за допомогою прийменника і ставиться в аблятиві.

Наприклад: Recipe: *Lamellas ophthalmicas cum Florenalo numero 30*

Detur. Signetur:

Додаткові написи в рецептах

Якщо хворому необхідно отримати ліки терміново, то лікар у верхній частині рецептурного бланка пише:

cito (швидко), **citissime** (якнайшвидше) або **statim** (негайно).

Контрольні питання:

1. Зі скількох частин складається рецепт?
2. Які частини рецепта пишуться латинською мовою?
3. У якому відмінку ставляться назви лікарських речовин?
4. Назвіть додаткові написи в рецептах.

Вправи

1. *Запишіть назви речовин латинською мовою, поясніть значення частотних відрізків:*

етакридин, строфантин, метацин, фенацетин, гематоген, тетрациклін, кордигіт, гідрокортизон, новокаїн, мікогептин, синестрол.

2. *Перекладіть терміни латинською мовою:*

ягоди калини, настій трави деревію, персикова олія, пшеничний крохмаль, тетрациклінова мазь, сироп шипшини, рідкий екстракт глоду, препарат з обліпиховою олією, таблетки левоміцетину, аерозоль «Оксикорт», таблетки мікогептину, покриті оболонкою, мазь Вишневського.

3. *Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Recipe: Tincturae Convallariae

Tincturae Valerianae ana 10 ml

Extracti Crataegi fluidi 5 ml

Mentholi 0,05

Misceatur. Detur.

Signetur:

2. Recipe: Olei Foeniculi 10 ml

Detur.

Signetur:

3. Recipe: Foliorum Salviae 100,0

Da.

Signa:

4. Recipe: Mentholi 5,0

Olei Persicorum 50,0

Misce. Da.

Signa:

5. Recipe: Infusi herbae Leonuri 15,0 — 200 ml
Da.
Signa:
6. Recipe: Suppositoria cum Methyluracilo 0,5 numero 10
Da.
Signa:
7. Recipe: Unguenti Erythromycini 30,0
Da in tuba
Signa:
8. Recipe: Infusi foliorum Eucalypti 10,0 — 200 ml
Da.
Signa:
9. Recipe: Ichthyoli
Unguenti Camphorae 10 % ana 25,0
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa:
10. Recipe: Tabulettas “Testobromlecithum” obductas numero 50
Da.
Signa:

4. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Кордіаміну 1 мл
Видай такі дози числом 10 в ампулах
Познач:
2. Візьми: Хінозолу 0,2
Персикової олії до 20 мл
Змішай. Видай.
Познач:
3. Візьми: Мазі мікогептину 30,0
Видай.
Познач:
4. Візьми: Таблетки феніліну 0,03 числом 20
Видай.
Познач:
5. Візьми: Амідопіріну
Фенацетину по 0,25
Нехай будуть видані такі дози числом 12 у таблетках
Нехай буде позначено:

6. Візьми: Таблетки октестролу 0,001 числом 20
Нехай буде видано.
Нехай буде позначено:
7. Візьми: Мазі “Кортикоміцетин” 30,0
Видай.
Познач:
8. Візьми: Настоянки валеріани
Камфори по 10 мл
Змішати. Видати.
Позначити:
9. Візьми: Соку алое 100 мл
Видай.
Познач:
10. Візьми: Еуфіліну 0,3
Олії-какао 3,0
Змішай, щоб утворилася свічка.
Хай будуть видані такі дози числом 10.
Познач:

Тема 8
Систематизація вивчення
змістового розділу 1

Контрольні питання:

1. Словникова форма іменника складається з
2. Як визначається відміна іменника?
3. Як визначається рід іменника?
4. Неузгоджене означення виражається
5. Як утворюється наказовий та умовний способи дієслова?
6. Назвіть дієслівні конструкції, що вживаються в рецепті.
7. Які частини рецепта пишуться латинською мовою?
8. У якому відмінку ставляться назви лікарських речовин у рецепті?
9. Які особливості виписування таблеток, свічок, очних плівок?
10. Назвіть додаткові написи в рецептах.

Вправи

1. Допишіть словникову форму іменників:

herba, farina, globulus, infusum, aqua, unguentum, bacillus, amyllum.

2. Перекладіть фармацевтичні терміни:

трава алтеї, рисове борошно, настоянка арніки, настоянка календули, пілюльна маса, настоянка валеріани, вітаміни в гранулах, екстракт глуду, сік вишневий, сироп солодки, настій листків шавлії, оливкова олія, гліцерінова мазь, бруньки берези, ягоди лимонника, таблетки амідопірину, лінімент стрептоциду, гепаринова мазь, аерозоль «Камфомен», таблетки сульфадимезину.

3. Перекладіть українською мовою:

1. Misce, ut fiat pasta. 2. Dentur tales doses numero 20. 3. Misceatur Detur. Signetur. 4. Misce, fiat suppositorium. 5. Misce, fiant suppositoria.

4. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae ana 10,0
Validoli 2 ml
Misceatur. Detur.
Signetur:
2. Recipe: Antipyrini 0,3
Pantoponi 0,2
Extracti Belladonnae 0,01
Olei Cacao 1,5
Misce, fiat suppositorium
Dentur tales doses numero 6
Signetur:
3. Recipe: Antidoti metallorum 100,0
Da.
Signa:
4. Recipe: Foliorum Rubi idaei 20,0
Foliorum Farfarae āā 25,0
Foliorum Salviae 30,0
Misce. Da.
Signa:
5. Recipe: Suppositoria “Anaesthesolum” numero 20
Da.
Signa:

5. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Сиропу ревеня 300 мл
Видати.
Позначити:
2. Візьми: Таблетки екстракту валеріани 0,002 числом 50
Видай.
Познач:
3. Візьми: Рицинової олії 100,0
Видай.
Познач:
4. Візьми: Вініліну 20 мл
Персикової олії 80,0
Змішати. Видати.
Позначити:

5. Візьми: Мазі гідрокортизону 0,5 % — 5,0
Видай.
Познач:
6. Візьми: Рицинової олії 20,0
Ксероформу 1,2
Вініліну 1,0
Змішай. Видай.
Познач:
7. Візьми: Свічки з іхтіолом числом 10
Видай.
Познач:
8. Візьми: Настоянки конвалії
Настоянки валеріани по 10 мл
Настоянки красавки 5 мл
Ментолу 0,2
Змішай. Видай.
Познач:
9. Візьми: Мазі анестезину 10 % — 20,0
Видай.
Познач:
10. Візьми: Березових бруньок 100,0
Видай.
Познач:
11. Візьми: Екстракту красавки 0,015
Новокаїну 0,2
Ксероформу 0,1
Іхтіолу 0,2
Олії-какао 3,0
Змішай, щоб утворилася свічка
Видай такі дози числом 20
Познач:
12. Візьми: Таблетки «Папазол» числом 20
Видай.
Познач:
13. Візьми: Фурацилінової мазі 0,2 % — 25,0
Видай у баночці.
Познач:
14. Візьми: Синестеролу 0,001
Видай такі дози числом 30 у таблетках
Познач:
15. Візьми: Вазелінової олії 100 мл
М'ятної олії 1 мл
Змішай. Видай.
Познач:

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2

Тема 9

Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Дві групи прикметників. Прикметники 1-ї групи. Алгоритм узгодження прикметників з іменниками

Граматичні категорії. Визначення основи

Прикметники, як і іменники, змінюються за родами, числами та відмінками. Залежно від родових закінчень в Nom. sing. прикметники поділяються на дві групи:

1-ша група — прикметники, які мають родові закінчення іменників I–II відмін та відмінюються за I та II відмінками.

fluidus, a, um
ruber, bra, brum

2-га група — прикметники, які мають родові закінчення іменників III відміни та відмінюються за III відмінкою.

silvester, tris, tre
vernalis, e
simplex, icis

Словникова форма латинських прикметників складається:

— з форми чоловічого роду в Nom. sing.;

— із закінчення жіночого роду;

— із закінчення середнього роду.

Наприклад: *albus, a, um* — білий, -a, -e (1-ша група);

paluster, tris, tre — болотний, -a, -e (2-га група).

Основу звичайно визначають за формою жіночого роду в Nom. sing.:

albus, alba, album — основа **alb-**

paluster, palustris, palustre — основа **palustr-**

Прикметники 1-ї групи

Прикметники 1-ї групи мають закінчення:

Рід	Закінчення	Приклад
<i>m</i>	-us -er	<i>flavus</i> (жовтий), <i>niger</i> (чорний)
<i>f</i>	-a	<i>flava, nigra</i>
<i>n</i>	-um	<i>flavum, nigrum</i>

Прикметники 1-ї групи чоловічого і середнього роду відмінюються за II відміною, жіночого — за I відміною.

Зразок відмінювання:

Causus	Singularis			Pluralis		
	m	f	n	m	f	n
Nom.	flavus	flava	flavum	flavi	flavae	flava
Gen.	flavi	flavae	flavi	flavorum	flavarum	flavorum
Dat.	flavo	flavae	flavo	flavis	flavis	flavis
Acc.	flavum	flavam	flavum	flavos	flavas	flava
Abl.	flavo	flava	flavo	flavis	flavis	flavis

Алгоритм узгодження прикметників з іменниками

У фармацевтичних виразах і реченнях прикметники є узгодженим означенням. Вони стоять після іменника й узгоджуються з ним у роді, числі та відмінку.

При узгодженні потрібно дотримуватися такого порядку дій:

1. Пригадати словникову форму іменника.
 2. Пригадати словникову форму прикметника.
 3. Вибрати форму прикметника, яка відповідає родові іменника, визначити відміну й основу.
 4. Поставити іменник у необхідній формі.
 5. Поставити прикметник у необхідній формі.
 6. Наприклад: треба перекласти латинською мовою «висушені бруньки».
 7. Словникова форма іменника *gemma, aef* (жіночий рід, I відміна).
 8. Словникова форма прикметника *exsiccatus, a, um*.
 9. Форма жіночого роду *exsiccata* (I відміна).
 10. Необхідна форма іменника — Nom. pl. — *gemmae*.
 11. Необхідна форма прикметника: *exsiccatae*.
- Ми отримали словосполучення: *gemmae exsiccatae*.

Контрольні питання:

1. На які групи поділяються прикметники в латинській мові?
2. Які прикметники належать до 1-ї групи, яка їхня словникова форма, відміна?

3. Як визначається основа прикметника?
4. Який алгоритм узгодження прикметника з іменником?

Вправи

1. *Провідмінійте словосполучення в однині та множині:*
aqua destillata, succus amarus, remedium internum.

2. *Допишіть закінчення поданих термінів:*

Streptocidum alb...; tabulettae Streptocidi alb...; bolus alb...; succus concentrat...; succus gastric...; in charta cerat...; in capsulis gelatinos...; in sacculis chartace...; extractum Rosae oleos...; unguentum Hydrargyri alb...; in vitro fusc...; guttae ophthalmic... .

3. *Перекладіть словосполучення латинською мовою:*

ефіра настоянка; безводний ланолін; зовнішні засоби; у желатинових капсулах; густа обліпихова олія; сухий екстракт, рідкий екстракт глоду; натуральний шлунковий сік; навоскований папір; у навоскованому папері; темна склянка; у темній склянці; чорні ягоди бузи-ни; білий стрептоцид; камфорна олія, твердий парафін, очна тетрациклінова мазь; жовтий вазелін; білий і жовтий віск; крохмальні капсули.

4. *Перекладіть словосполучення українською мовою:*

guttae ophthalmicae seu oculoguttae, tabulettae stomachicae, cera alba et flava, paraffinum solidum, formae remedium fluidae, Sambucus nigra, extractum Frangulae fluidum, tincturae spirituosae, Vaselinum purum, spongia gelatinosa, Betula alba, extractum Glycyrrhizae spissum, Amygdalus amara, Eucalyptus cinerea, extractum Rhei siccum, aqua Amygdalarum amararum.

5. *Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Екстракту красавки густого 0,5
Анестезину 1,0
Ланоліну 20,0
Змішай, нехай утвориться мазь

- Видай.
Познач:
2. Візьми: Фурациліну 0,02
Екстракту елеутерококу рідкого 1,0
Ланоліну
Вазеліну для очей по 5,0
Змішай. Видай.
Познач:
3. Візьми: Рідкого екстракту крушини 0,75
Настою листків ревеня
Настою бруньок берези по 50 мл
Відвару листків бузини 100 мл
Сиропу алое 150 мл
Змішай. Видай.
Познач:
4. Візьми: Натурального шлункового соку 100 мл
Видай.
Познач:
5. Візьми: Хлороформу 10,0
Очищеного скипидару 40,0
Змішай, нехай утвориться лінімент
Видай.
Познач:
6. Візьми: Йодоформу
Білої глини по 5,0
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай.
Познач:
7. Візьми: Очної мазі гідрокортизону 3,0
Видай у тубі.
Познач:
8. Візьми: Каротину (або вітаміну А)
Олії шипшини по 0,5
Безводного ланоліну 2,0
Вазеліну 8,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай.
Познач:

9. Візьми: Рідкого екстракту алое 1 мл

Видай такі дози числом 10 в ампулах

Познач:

10. Візьми: Сухого екстракту валеріани 0,02

Видай такі дози числом 50 у таблетках, вкритих оболонкою.

Познач:

Лексичний мінімум

(an)hydricus, a, um — (без)водний

adhaesivus, a, um — липкий, клейкий

adultus, a, um — дорослий

aethereus, a, um — ефірний

albus, a, um — білий

amarus, a, um — гіркий

amylaceus, a, um — крохмальний

analgeticus, a, um — знеболювальний

antipyreticus, a, um — жарознижувальний

aquosus, a, um — водний

ceratus, a, um — навоскований

chartaceus, a, um — паперовий

cholagogus, a, um — жовчогінний

cinereus, a, um — сірий

coeruleus, a, um — синій (Methylenum coeruleum — метиленовий синій)

compositus, a, um — складний

concentratus, a, um — концентрований

concisus, a, um — нарізаний

crystallisatus, a, um — кристалічний

depuratus, a, um — очищений

diureticus, a, um — сечогінний

durus, a, um — твердий

exsiccatus, a, um — висушений

externus, a, um — зовнішній

flavus, a, um або luteus, a, um — жовтий

fluidus, a, um — рідкий

fuscus, a, um — темний

gastricus, a, um — шлунковий (сік)
stomachicus, a, um — шлунковий (таблетка, збір)
gelatinosus, a, um — желатиновий
internus, a, um — внутрішній
medicatus, a, um — медичний
nativus, a, um — натуральний
niger, gra, grum — чорний
oleosus, a, um — олійний
ophthalmicus, a, um — очний
paraffinatus, a, um — парафінований
purus, a, um — чистий
siccus, a, um — сухий
solidus, a, um або durus, a, um — твердий
spirituosus, a, um — спиртовий
spissus, a, um — густий
vivus, a, um — живий
in vivo — на живому організмі

Тема 10

Утворення назв лікарських засобів за фармакологічною дією. Основні суфікси прикметників I–II відмін

Прикметники, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією

Групи лікарських засобів за фармакологічною дією звичайно називаються субстантивованими прикметниками у формі середнього роду множини.

Наприклад: *sedativa* — заспокійливі (мається на увазі їхнє узгодження з іменником “*remedia*” — лікарські засоби);

antiseptica — антисептики;

diuretica — сечогінні.

Більшість прикметників, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією, утворюються за допомогою суфікса **-ic-**.

Наприклад: *antipyret* + **ic** + *us, a, um* — жарознижувальний;

spasmolit + **ic** + *us, a, um* — спазмолітичний.

Основні суфікси прикметників I–II відмін

Суфікси	Значення	Приклади
-at-	Наділений чим-небудь; що має у своїй основі що-небудь	<i>ceratus, a, um</i> — навоскований
-e- -ace- -os-	Утворений з речовини, на яку вказує основа	<i>chartaceus, a, um</i> — паперовий <i>spirituosus, a, um</i> — спиртовий
-id-	Указує на фізичну особливість або стан	<i>fluidus, a, um</i> — рідкий
-ic-	Указує на належність до чого-небудь	<i>gastricus, a, um</i> — шлунковий

Контрольні питання:

1. Які прикметники належать до 1-ї групи?
2. Які основні суфікси прикметників 1-ї групи ви знаєте?

Вправи

1. *Провідмініайте словосполучення в однині та множині:*
жарознижувальна таблетка, седативний засіб, паперовий мішечок.

2. *Перекладіть українською мовою:*

decoctum cholagogum, tabulettae analgeticae, charta paraffinata, praeparata narcotica, sacculus chartaceus, charta cerata, tabulettae stomachicae cum extracto Belladonnae, emplastrum fungicidum, mixtura analeptica, emplastrum adhaesivum elasticum, extractum Absinthii spissum, extractum Aloës siccum, tinctura amara, urea pura, extractum Serpylli fluidum.

3. *Перекладіть латинською мовою:*

протигрибкова мазь; заспокійлива мікстура; антисептичний папір; гіпотензивний препарат; естрогенні лікарські засоби; проносний засіб; сечогінний настій; серцевий препарат; сильнодіючий засіб; гіпотензивні таблетки; кровоспинний олівець; болезаспокійлива емульсія; протиблювотні препарати; андрогенний лікарський засіб.

4. *Перекладіть речення латинською мовою:*

1. Парацетамол, аспірін, анальгін — жарознижувальні, протизапальні та болезаспокійливі засоби.

2. Настій листя евкаліпта й евкаліптова олія — антисептичні засоби.

3. Граміцидин, левоміцетин, тетрациклін — антибіотики.

4. Барбітурати — снодійні засоби.

5. *Перекладіть українською мовою рецепти:*

1. Recipe: Succī gastrici 100 ml

Da.

Signa:

2. Recipe: Phenoli puri 0,5
Glycerini 10,0
Misce. Da.
Signa:
3. Recipe: Suppositoria cum Ichthyolo 0,2 numero 10
Da.
Signa:
4. Recipe: Tabulettas extracti Sennae sicci 0,3 numero 25
Da.
Signa:
5. Recipe: Lamellas ophthalmicas cum Florenalo numero 30
Da.
Signa:

6. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Рідкого екстракту кропиви
Рідкого екстракту деревію по 25 мл
Змішай. Видай.
Познач:
2. Візьми: Білої глини 100,0
Видай у паперових мішечках числом 5
Познач:
3. Візьми: Складного настою листя сени 30 мл
Видай.
Познач:
4. Візьми: Рідкого екстракту глоду 25 мл
Видай.
Познач:
5. Візьми: Евкалиптової олії 2 мл
Скипидару очищеного 8 мл
Змішай. Видай.
Познач:
6. Візьми: Глини блакитної 50,0
Видай у навоскованому папері
Познач:
7. Візьми: Гідрокортизонової мазі 1,5 % — 5,0
Видай.
Познач:

8. Візьми: Таблетки октестролу 0,001 числом 20
Нехай буде видано.
Нехай буде позначено:
9. Візьми: Валідолу 0,05 у капсулах числом 20
Видай.
Познач:
10. Візьми: Таблетки «Атраксин» числом 20
Видай.
Познач.

Лексичний мінімум

- anaestheticus, a, um — анестезувальний, анестетик
(усуває чутливість)
- analepticus, a, um — аналептичний (який оживляє)
- analgeticus, a, um — знеболювальний, болезаспокійливий
- androgenus, a, um — андрогенний
- anthelminthicus, a, um — протиглистовий, протиглистний
- antibioticus, a, um — антибіотичний
- antiemeticus, a, um — протиблювотний
- antiphlogisticus, a, um — протизапальний
- antipyreticus, a, um — жарознижувальний
- antisepticus, a, um — антисептичний
- bactericidus, a, um — бактерицидний
- barbituricus, a, um — барбітуровий
(похідний від барбітурової кислоти)
- cardiacus, a, um — серцевий
- cholagogus, a, um — жовчогінний
- cytostaticus, a, um — цитостатичний
(який порушує ріст, розвиток, поділ клітин)
- diureticus, a, um — сечогінний
- fungicidus, a, um — протигрибковий, фунгіцидний

haemostaticus, a, um — кровоспинний
heroicus, a, um — сильнодіючий
hypnoticus, a, um — снодійний
hypoglykaemicus, a, um — гіпоглікемічний
(який знижує вміст цукру в крові)
hypotensivus, a, um — гіпотензивний (знижує тиск)
laxativus, a, um або purgativus, a, um — проносний
narcoticus, a, um — наркотичний
oestrogenus, a, um — естрогенний
sedativus, a, um — седативний, заспокійливий
spasmolyticus, a, um — спазмолітичний

Тема 11

Дієприкметники минулого часу пасивного стану.

Назви сироваток, вакцин і анатоксинів

Дієприкметники минулого часу пасивного стану утворюються від основи супіну — однієї з чотирьох основних форм дієслова — за допомогою родових закінчень **-us, -a, -um**. Основа супіну закінчується на **t-** або **s-**.

Дієприкметники минулого часу пасивного стану відмінюються як прикметники першої групи, за I–II відмінами. Вони узгоджуються з іменником у роді, числі, відмінку і виконують у реченні функцію узгодженого означення.

Інфінітив	Діє- відміна	Основа супіну	Дієприкметник минулого часу пасивного стану
sterilisāre — стерилізувати	1	sterilisat-	sterilisatus, a, um — стерилізований
purificare — очищати	1	purificat-	purificatus, a, um — очищений
concidĕre — різати	3	concis-	concisus, a, um — нарізаний
solvĕre — розчиняти	3	solut-	solutus, a, um — розчинений
pulverāre — порошокувати	1	pulverat-	pulveratus, a, um — порошокований

Назви сироваток, вакцин і анатоксинів

Назви сироваток, вакцин і анатоксинів можуть бути виражені як узгодженим, так і неузгодженим означенням. Більшість таких назв утворюється за допомогою узгодженого означення. У таких назвах на першому місці стоїть слово **serum, i n** (сироватка), **vaccinum, i n** (вакцина) або **anatoxinum, i n** (анатоксин), а після цього прикметник, утворений від назви відповідної інфекції, проти якої направлена дія

препарату. Такі прикметники звичайно утворюються з суфіксом -іс-, рідко з суфіксом -ос-.

Наприклад:

Serum antidiphthericum — сироватка протидифтерійна

Serum antigangrenosum — сироватка протигангренозна

Vaccinum gripposum — грипозна вакцина

Vaccinum antirabicum — антирабічна вакцина

Vaccinum pertussicum — коклюшна вакцина

Anatoxinum tetanicum — правцевий анатоксин

У таких назвах часто наявні означення, що характеризують:

1) для вакцин — очищення, концентрацію і стан (*purificatum, concentratum, vivum, siccum*);

2) для сироваток — очищення та концентрацію (*purificatum, concentratum*);

3) для анатоксинів — очищення й адсорбованість (*purificatum, adsorptum*).

Наприклад:

serum antitetanicum (purificatum, concentratum) — сироватка протиправцева (очищена, концентрована).

Іноколи назви вакцин будуються за допомогою неузгодженого означення.

Наприклад:

Vaccinum Salmonellae typhi — вакцина брюшнотифозна.

Контрольні питання:

1. На які групи поділяються прикметники в латинській мові?
2. Які прикметники належать до 1-ї групи, їхня словникова форма, відміна?
3. Як визначається основа прикметника?
4. Які основні суфікси прикметників 1-ї групи ви знаєте?
5. Як утворюються діеприкметники минулого часу пасивного стану? Як вони відмінюються?
6. Яким чином утворюються в латинській мові назви вакцин, сироваток і анатоксинів?

Вправи

1. Провідмініайте словосполучення в однині та множині:

таблетка, покрита оболонкою; жива вакцина; подрібнене листя.

2. Вставте пропущені закінчення:

tabulettae extracti Valerianae obduct...; vaccinum pertussic...;
unguentum Hydrargyri concentrat...; chole medicat... conservat...;
emplastrum bactericidum adhaesiv... extens...; herba Millefolii exsiccata...
concis...; vaccinum gonococcic...; Magnesia ust...; vaccinum grippos...;
oleum camphorat...; aqua destillat...; vaccinum inactivat...; anatoxinum
staphylococcicum purificat...; serum antidiphtheric... .

3. Перекладіть словосполучення латинською мовою:

протигангренозна сироватка (очищена, концентрована), очищений скипидар, порошкова трава золототисячника, очищена вода, очищене свиняче сало, концентрований сік, стерилізовані склянки, подрібнене листя кропиви, складний свинцевий пластир, терта камфора, розчинені кристали, чумна вакцина (жива, суха), висушена трава полину гіркого, біла осаджена ртуть, таблетки амідопірину, покриті оболонкою; у капсулах, закритих кришечкою.

4. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Nitroglycerini soluti 4 ml

Da.

Signa:

2. Recipe: Ichthyoli

Unguenti camphorati 10 % ana 25,0

Misce, fiat unguentum

Da.

Signa:

3. Recipe: Tabulettas “Adonisbrom” obductas numero 25

Da.

Signa:

4. Recipe: Vaccini BCG tuberculosici vivi 0,05

Da tales doses numero 10 in ampullis

Signa:

5. Recipe: Trypsini crystallisati 0,01
Da tales doses numero 5 in ampullis
Signa:
6. Recipe: Seri antigangraenosi 5000–10 000 AO
Da tales doses numero 5 in ampullis
Signa:
7. Recipe: Tincturae Valerianae aetherae
Tincturae Convallariae ana 10 ml
Misceatur. Detur.
Signetur:

5. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Рибонуклеази аморфної 0,05
Видай такі дози числом 10
Познач:
2. Візьми: Драже «Фалімінт» 0,025 числом 50
Видай.
Познач:
3. Візьми: Таблетки тиреоїдину 0,1, покриті оболонкою, числом 50
Видай.
Познач:
4. Візьми: Гематогену сухого 1,0
Видай числом 60 у навоскованому папері
Познач:
5. Візьми: Діуретину 4,0
М'ятної води
Очищеної води по 30 мл
Змішати. Видати.
Позначити:
6. Візьми: Сироватки протидифтерійної
(очищеної, концентрованої) 5000 AO
Видай такі дози числом 10 в ампулах
Познач:
7. Візьми: Рицинової олії 1,0
Видай таких доз числом 15 у желатинових капсулах
Познач:
8. Візьми: Рідкого екстракту кропиви
Рідкого екстракту деревію по 25 мл
Змішай. Видай.
Познач:

9. Візьми: Таблетки «Пентовіт», покриті оболонкою, числом 30
 Видати.
 Позначити:
10. Візьми: Таблетки екстракту валеріани 0,02,
 покриті оболонкою, числом 50
 Видай.
 Познач:
11. Візьми: Анестезину 0,5
 Норсульфазолу 5,0
 Камфорної олії 10 % — 3 мл
 Змішай, щоб утворилася паста
 Видай.
 Познач:

Лексичний мінімум

adsorptus, a, um — адсорбований
 compositus, a, um — складний
 (con)tritus, a, um — розтертий, тертий
 concentratus, a, um — концентрований
 concisus, a, um — нарізаний, подрібнений
 crystallisatus, a, um — кристалізований
 decorticated, a, um — очищений від кори, шкірки
 depuratus, a, um — очищений (для твердих речовин — сірка)
 purificatus, a, um — очищений (вода)
 rectificatus, a, um — очищений (спирт, скипидар)
 destillatus, a, um — дистильований
 dilutus, a, um — розведений
 expressus, a, um — вичавлений, вижатий
 exsiccatus, a, um — висушений
 extensus, a, um — намазаний
 (in) activatus, a, um — (не) активований
 (in) divisus, a, um — (не) розділений
 glycerinatus, a, um — гліцериновий
 linimentum ammoniatum — аміачний лінімент
 liquefactus, a, um — рідкий
 obductus, a, um — покритий оболонкою
 oleum camphoratum — камфорна олія
 operculatus, a, um — закритий кришечкою

praecipitatus, a, um — осаджений
pulveratus, a, um — порошкований
reductus, a, um — відновлений
solutus, a, um — розчинений
sterilisatus, a, um — стерилізований
unguentum sulfuratum — сірчана мазь
ustus, a, um — палений
vitaminisatus, a, um — вітамінізований

Назви сироваток, вакцин і анатоксинів:

serum antidiphthericum — сироватка протидифтерійна
serum antigangraenosum — сироватка протигангренозна
vaccinum antirabicum — вакцина антирабічна (проти сказу)
vaccinum pestosum — вакцина чумна
vaccinum gripposum — вакцина грипозна
anatoxinum tetanicum — правцевий анатоксин

Тема 12

III відміна іменників. Визначення роду, основи та типу відмінювання.

Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки

До III відміни належать іменники всіх трьох родів, які в Genetivus singularis мають закінчення *-is*, а у Nominativus singularis мають різні закінчення. Для іменників III відміни важливо правильно визначати основу слова, її ми визначаємо у формі Genetivus singularis, відкидаючи закінчення. Якщо порівняно з називним відмінком основа змінюється у родовому відмінку, то в такому разі кінцева частина основи зазначається у словниковій формі разом із закінченням Genetivus singularis: *solutio, onis f* (основа *solution-*); *pulvis, eris m* (основа *pulver-*); *systema, atis n* (основа *systemat-*).

Іменники, які мають однакову кількість складів у називному та родовому відмінках однини, називають рівноскладовими: *apis-apis*. Іменники, які мають різну кількість складів, є нерівноскладовими: *semen-seminis*. Це важливо знати для іменників, які закінчуються на *-es, -is*.

Відмінкові закінчення іменників III відміни (Declinatio tertia)

Causus	Singularis		Pluralis	
	m, f	n	m, f	n
Nom.	різні		-es	-a (-ia)
Gen.	-is		-um (-ium)	
Dat.	-i		-ibus	
Acc.	-em	= Nom. sing.	-es	= Nom. pl.
Abl.	-e (i)		-ibus	

На основі відмінностей у відмінкових закінченнях іменники III відміни діляться на три типи: приголосний, голосний і мішаний.

Приголосний тип

До приголосного типу належать нерівноскладові іменники всіх трьох родів із основою на один приголосний — *cortex, icis m, injectio,*

onis f. Цей тип відмінювання — основний, для нього властиві всі закінчення, які не позначені в дужках.

Відмінювання
іменника приголосного типу — *injectio, onis f*

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	injectio	injectiones
Gen.	injectionis	injectionum
Dat.	injectioni	injectionibus
Acc.	injectionem	injectiones
Abl.	injectione	injectionibus

Голосний тип

Іменники середнього роду, які закінчуються на -e, -al, -ar, належать до голосного типу — *rete, is n; animal, is n; nufar, aris n.*

Ці іменники мають деякі особливості у відмінюванні, тому в окремих відмінках у таблиці для них зазначено закінчення у дужках (Abl. sing. **-i**; Nom. pl. **-ia**; Gen. pl. **-ium**).

Відмінювання
іменника голосного типу — *animal, is n*

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	animal	animalia
Gen.	animalis	animalium
Dat.	animali	animalibus
Acc.	animal	animalia
Abl.	animali	animalibus

Мішаний тип

До мішаного типу III відміни належать:

— іменники, основа яких закінчується на два або більше приголосних: *pars, partis f*;

— рівноскладові іменники, які в Nominativus singularis закінчуються на **-es, -is**: *Ribes*, *is n*, *basis*, *is f*.

В Genetivus pluralis такі іменники мають закінчення **-ium**, в інших відмінках — закінчення приголосного типу.

Відмінювання
іменника мішаного типу — *pars, partis f*

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	pars	partes
Gen.	partis	partium
Dat.	parti	partibus
Acc.	partem	partes
Abl.	parte	partibus

Іменники III відміни чоловічого роду

Іменники чоловічого роду, що належать до III відміни, мають такі закінчення:

Nom. sing.	Gen. sing.	Приклад
-o	-īnis	<i>homo, īnis m</i> — людина
	-ōnis	<i>carbo, ōnis m</i> — вугілля
-or	-ōris	<i>liquor, ōris m</i> — рідина
-os	-ōris	<i>flos, floris m</i> — квітка
-er	-tris	<i>venter, tris m</i> — черевце, черевко
	-ēris	<i>Aether, ēris m</i> — ефір (етер)
-es (нерівноскладові)	-edis	<i>pes, pedis m</i> — стопа, нога
	-ētis	<i>paries, ētis m</i> — стінка
	-ītis	<i>stipes, ītis m</i> — стебло
-ex	-īcis	<i>cortex, īcis m</i> — кора

NB!

Слово *liquor, oris m* у номенклатурних назвах може перекладатися так:

— рідина: *Liquor Novicovi* — рідина Новікова;

— розчин: *Liquor Ammonii caustici* — нашатирний спирт, або розчин аміаку;

— краплі: *Liquor Ammonii anisatus* — нашатирно-ганусові краплі.

Деякі іменники з такими закінченнями, як у іменників чоловічого роду, належать до жіночого або середнього роду. Їх необхідно запам'ятати як винятки.

До жіночого роду належать:

Nom. sing.	Приклад
-o	<i>caro, carnis f</i> — м'ясо
-or	<i>arbor, arboris f</i> — дерево
-er	<i>mater, matris f</i> — мати; мозкова оболонка
	<i>gaster, gastris f</i> — шлунок
-es	<i>Menyanthes, idis f</i> — бобівник трилистий, трифоль
-ex	<i>lex, legis f</i> — закон

До середнього роду належать:

Nom. sing.	Приклад
-or	<i>cor, cordis n</i> — серце
-os	<i>os, oris n</i> — рот
	<i>os, ossis n</i> — кістка
-er	<i>tuber, tubēris n</i> — бульба
	<i>Papaver, Papavēris n</i> — мак
	<i>Piper, Pipēris n</i> — перець
	<i>Poligonum (-i) hydropiper (-ēris)</i> — гірчак, водяний перець

Контрольні питання:

1. На які групи поділяються іменники III відміни?
2. Як визначається основа іменника?
3. До приголосного типу належать
4. До голосного типу належать
5. До мішаного типу належать
6. Які закінчення мають іменники чоловічого роду III відміни?
7. Які є винятки щодо закінчень чоловічого роду III відміни?
8. Які особливості вживання слова *liquor*?

Вправи

1. Визначте основу та тип відмінювання іменників:

radix, ĩcis f; semen, ĩnis n; citras, ātis m; basis, is f; mucilago, ĩnis f;
 sapo, ōnis m; pulvis, ěris m; injectio, ōnis f; pix, picis f; turio, ōnis m;
 rhizoma, ātis n; flos, floris m; sulfas, ātis m; lac, lactis n; Secale, is n;
 meninx, ngis f; systema, ātis n; solutio, ōnis f; dens, dentis m; apex, ĩcis m;
 apis, is f; stigma, ātis n.

2. Провідмінійте іменники в однині та множині:

квітка — flos, floris m;	бджола — apis, is f;
насінина — semen, ĩnis n;	пагін — turio, ōnis m;
сітка — rete, is n;	пташка — avis, is f;
корінь — radix, ĩcis f;	подушка — pulvinar, aris n;
зуб — dens, dentis m;	рідина — liquor, oris m.

3. Узгодьте іменники з поданими у дужках прикметниками і поставити в *Gen. sing.*:

arbor (altus, a, um); homo (sanus, a, um); Papaver (somniafer, era, erum); cortex (siccus, a, um); tuber (magnus, a, um); Piper (niger, gra, grum); flos (albus, a, um); liquor, oris m (flavus, a, um).

4. Перекладіть українською мовою:

tabulettae Carbonis activati; liquor spissus; Aether aethylicus; guttae Aetheris aethylici; cortex Frangulae; flores Sambūci nigrae exsiccāti; ex

cortice Viburni; liquor Ammonii anisatus; folia Menyanthidis trifoliatae; infusum e floribus Chamomillae; tinctura florum Calendulae.

5. Перекладіть латинською мовою:

кора бузини, відвар кори бузини, квіти ромашки висушені, трава грициків, відвар трави грициків, рідкий екстракт грициків, кора крушини подрібнена, настій квіток ромашки і календули, етиловий ефір, настій квіток календули, густа рідина, квітки снодійного маку.

6. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Infusi Menyanthidis 10,0 — 200 ml
Da.
Signa:
2. Recipe: Tabulettas Carbonis activati 0,5 numero 10
Detur.
Signetur:
3. Recipe: Liquoris Ammonii anisati 50 ml
Sirupi Althaeae 20 ml
Aquae purificatae ad 200 ml
Misce. Da.
Signa:
4. Recipe: Extracti Polygoni hydropiperis fluidi 25,0
Da.
Signa:
5. Recipe: Decocti radices Saponariae ex 6,0 — 180 ml
Liquoris Ammonii anisati 3 ml
Misce. Da.
Signa:
6. Recipe: Chloroformii
Spiritus aethylici 95 % ana 20 ml
Aetheris aethylici 10 ml
Liquoris Ammonii caustici guttas V
Misce. Da.
Signa:

7. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Екстракту водяного перцю 25 мл
Видай.
Познач:

2. Візьми: Квіток деревію 100,0
Видай.
Познач:
3. Візьми: Настояю квіток липи 200 мл
Нехай буде видано.
Нехай буде позначено:
4. Візьми: Нашатирного спирту 10 мл
Видай.
Познач:
5. Візьми: Квіток липи
Ягід малини висушених по 30,0
Змішай. Видай.
Познач:
6. Візьми: Нашатирно-ганусових крапель 20 мл
Видати.
Позначити:
7. Візьми: Відвару кори крушини 15,0 — 150 мл
Видай.
Познач:
8. Візьми: Нашатирно-ганусових крапель 5 мл
Алтейного сиропу 30 мл
Дистильованої води до 200 мл
Змішай, нехай утвориться мікстура
Видай.
Познач:
9. Візьми: Настоянки квіток нагідок 40 мл
Настоянки квіток ромашки 40 мл
Настоянки трави і квіток деревію 20 мл
Змішати. Видати.
Позначити:
10. Візьми: Квіток ромашки
Трави звіробою по 25,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай.
Познач:

Лексичний мінімум

Aether, ěris m — ефір (етер)

aër, aëris m — повітря

auctor, ōris m — автор

pro auctōre (pro me) — для автора (для мене)

Carbo, ōnis m — вугілля

cortex, ĩcis m — кора

flos, floris m — квітка

liquor, ōris m — рідина

Liquor Ammonii anisatus — нашатирно-ганусові краплі

Liquor (solutio) Ammonii caustici — нашатирний спирт

odor, ōris m — запах

os, oris *n* — рот

per os — перорально (через рот)

sapo, ōnis m — мило

sapor, ōris m — смак

stipes, ĩtis m — стебло

tuber, ěris *n* — бульба

Назви рослин

Bursa (-ae) pastoris — грицики

Menyanthes, ĩdis f — бобівник, трилісник

Menyanthes (-idis) trifoliata (-ae) — бобівник трилісний (бот. назва)

Papaver, ěris n — мак

Papaver (-ěris) somniferum (-i) — мак снодійний (бот. назва)

Piper, ěris n — перець

Piper (-ěris) nigrum (-i) — чорний перець

Polygonum (-i) hydropiper (-ěris) — гірчак, водяний перець (бот. назва)

Тема 13

Іменники жіночого роду III відміни. Винятки

Іменники жіночого роду, що належать до III відміни, мають такі закінчення:

Nom. sing.	Gen. sing.	Приклад
-do	-īnis	consuetudo, īnis f — звичка
-go	-īnis	mucilago, īnis f — слиз
-io	-ōnis	solutio, ōnis f — розчин
-ns/-rs	-tis	mens, mentis f — розум ars, artis f — мистецтво
-as	-ātis	sanitas, ātis f — здоров'я
-es (рівноскладові)	-is	pubes, is f — лобок
-is (нерівноскладові)	-īdis	Thermopsis, īdis f — термопсис
-is (рівноскладові)	-is	basis, is f — основа
-us	-ūdis	incus, ūdis f — коваделко
	-ūtis	salus, ūtis f — здоров'я
-ax	-ācis	Borax, ācis f — бура
-ix	-īcis	pix, picis f — смола
-ux	-ūcis	nux, nucis f — горіх

Деякі іменники з такими закінченнями, як у іменників жіночого роду, належать до чоловічого або середнього роду. Необхідно їх запам'ятати як винятки.

До **чоловічого роду** належать:

adeps, adipis m — жир, сало;

pulvis, ěris m — порошок;

turio, ōnis m — пагін.

Також до чоловічого роду належать назви аніонів солей кисневмісних кислот, які мають закінчення — **as (-atis)**, **-is (-itis)**, наприклад:

citras, ātis m — цитрат;

sulfis, ītis m — сульфїт.

До **середнього роду** належать:

Vas, vasis n — судина;

Pancreas, ātis n — підшлункова залоза;

Ribes, is n — смородина, порічки;

Echinopanax, ācis — заманиха.

Контрольні питання:

1. Як визначається відміна іменника?
2. Як визначається основа іменника?
3. Які закінчення мають іменники жіночого роду III відміни?
4. Як є винятки з правила про рід іменників жіночого роду III відміни?

Вправи

1. Провідмінійте іменники в однині та множині:

корінь — radix, īcis f;

бджола — apis, is f;

пташка — avis, is f;

ін'єкція — injectio, ōnis f;

порошок — pulvis, ěris m;

частина — pars, partis f.

2. Узгодьте іменники з поданими у дужках прикметниками і поставте в *Gen. sing.*:

vas (sanguineus, a, um); adeps (suillus, a, um); solutio (isotonicus, a, um); radix (siccus, a, um); turio (magnus, a, um); Ribes (niger, gra, grum); pulvis (compositus, a, um); pix (liquidus, a, um).

3. Перекладіть українською мовою:

solutio Iodi spirituosa; radices Valerianae; sirupus radicis Althaeae; solutio Glucosi; extractum Thermopsidis siccum in tabulettis; pulveres divisi; solutiones oleosae seu olea medicata; hirudo medicinalis, solutio Methyleni coerulei aquosa; solutio Camphorae spirituosa; pulvis Streptocidi pro aspersione; baccae Ribis nigri; decoctun radicum Sanguisorbae; aqua pro injectionibus; amyllum Maydis.

4. Перекладіть латинською мовою:

складний порошок солодки; порошок кореня ревеня; настій трави термопсису; очищений свинячий жир; екстракт папороті густий; березовий дьоготь; розчин новокаїну; суспензія ніфуроксазиду; препарати наперстянки пурпурової; порошок листя наперстянки; слиз крохмалю; трава горицвіту весняного; сік із ягід чорної смородини; олійний розчин ретинолу; суспензія «Циндол»; розчин папаверину; настоянка блювотного горіха; настій листя подорожника; присипка тальку.

5. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Dimedroli 0,05
Sacchari 0,3
Misce, fiat pulvis
Da tales doses numero 6
Signa:
2. Recipe: Pulveris radice Rhei 0,5
Da tales doses numero 10
Signa:
3. Recipe: Picis liquidae Betulae
Farinae Tritici ana 3,0
Misce, fiant pilulae numero 30
Da.
Signa:
4. Recipe: Pulveris foliorum Digitalis 0,05
Sacchari 0,3
Misce, fiat pulvis
Da.
Signa:
5. Recipe: Olei Terebinthinae
Adipis suilli ana 20,0
Misce. Da.
Signa:
6. Recipe: Novocaini 0,2
Aqua pro injectionibus 10 ml
Glucosi quantum satis, fiat solutio isotonica
Sterilisa! Da.
Signa:

6. *Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Настою трави горицвіту весняного 5,0 — 150 мл
Діуретину 4,0
Цукрового сиропу до 200,0
Змішай. Видай.
Познач:
2. Візьми: Нашатирно-ганусових крапель 2 мл
Сиропу алтеї 15,0
Змішай. Видай.
Познач:
3. Візьми: Настоянки конвалії
Настоянки валеріани по 10,0
Розчину нітрогліцерину 1 % — 1 мл
Валідолу — 2 мл
Нехай буде видано.
Нехай буде позначено:
4. Візьми: Дьогтю
Ксероформу по 3,0
Рицинової олії до 100,0
Змішай, нехай утвориться лінімент
Видай.
Познач:
5. Візьми: Розчину глюкози 5 % — 200 мл
Розчину новокаїну 0,5 % — 10 мл
Змішай. Простерилізуй! Видай.
Познач:
6. Візьми: Суспензії флостерону 1 мл
Видай такі дози числом 5
Познач:
7. Візьми: Настоянки собачої кропиви 15 мл
Настоянки блювотного горіха 5 мл
Змішай. Видай.
Познач:
8. Візьми: Складного порошку солодки 100,0
Видай.
Познач:
9. Візьми: Розчину церебролізину 5 % — 1 мл
Видати такі дози числом 10 в ампулах
Позначити:

10. Візьми: Кори крушини
Листя кропиви по 15,0
Листя перцевої м'яти 10,0
Кореню валеріани 5,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай.
Познач:

Лексичний мінімум

adeps, adipis *m* — жир, сало
adeps suillus *seu* axungia porcina — свинячий жир (сало)
aspersio, onis *f* — присипка
Borax, acis *f* — бура
cutis, is *f* — шкіра
faex, faecis *f* — дріжджі, вижимка
frictio, onis *f* — розтирання
hirudo, inis *f* — п'явка
infans, ntis *m, f* — дитина
inhalatio, onis *f* — інгаляція
injectio, onis *f* — ін'єкція
latitudo, inis *f* — ширина
longitudo, inis *f* — довжина
mucilago, inis *f* — слиз
nux, nucis *f* — горіх
pix, picis *f* — смола
pix liquida — дьоготь (рідка смола)
pulvis, eris *m* — порошок
praeparatio, onis *f* — приготування, препарат
radix, icis *f* — корінь
solutio, onis *f* — розчин
suspensio, onis *f* — суспензія
turio, onis *m* — пагін

Назви рослин

Adonis, idis *m, f* — горицвіт
Adonis (-idis) vernalis (-is) — горицвіт весняний (бот. назва)
Arachis, idis *f* — арахіс
Berberis, idis *f* — барбарис

Bidens, ntis f — череда
Digitalis, is f — наперстянка, дигіталіс
 Digitalis (is) purpurea (ae) — наперстянка пурпурова (бот. назва)
Echinopanax, ācis **n** — заманиха
Felix mas (Filicis maris) — папороть чоловіча (бот. назва)
Mays, Maŷdis f — кукурудза, маїс
nux, nucis f — горіх
 Nux (nucis) vomica (ae) — блювотний горіх, чилібуха
 Strychnos nux-vomica — блювотний горіх, чилібуха (бот. назва)
Plantago, īnis f — подорожник
Ribes, is **n** — смородина, порічки
Thermopsis, īdis f — термопсис, мишатник
Vitis (is) idaea (ae) — брусниця

Тема 14

Іменники середнього роду III відміни. Винятки

Іменники середнього роду, що належать до III відміни, мають такі закінчення:

Nom. sing.	Gen. sing.	Приклад
-en	-īnis	semen, semīnis n — насінина (насіння), сім'я
-ur	-ŭris	Sulfur, sulfŭris n — Сульфур, сірка
-us	-ēris	viscus, viscēris n — внутрішній орган
	-ōris	tempus, tempōris n — скроня; час
	-ŭris	crus, cruris n — ніжка; гомілка
-ma	-ātis	systema, systemātis n — система
-l	-lis	mel, mellis n — мед
-ut	-ītis	caput, capītis n — голова, голівка
-c	-tis	lac, lactis n — молоко
-e	-is	Secale, Secālis n — жито
-al	-ālis	animal, animālis n — тварина
-ar	-āris	Nuphar, Nuphāris n — латаття (глечики), але hepar, ātis n — печінка

До винятків належать іменники **чоловічого роду**:

ren, renis m — нирка;

lien, is m або splen, is m — селезінка.

Зверніть увагу на те, що грецькі іменники, які мають закінчення **-ma** в Dat. і Abl. plur, будуть мати закінчення **-is** (а не **-ibus**).

Наприклад: *rhizoma, ātis n* — кореневище; *in rhizomatīs* — у кореневищах; *cum rhizomatīs* — з кореневищами.

Потрібно розрізняти латинські іменники середнього роду III відміни, які закінчуються на **-e**, та іменники грецького походження жі-

ночого роду I відміни, які закінчуються на **-e** і які у родовому відмінку мають закінчення **-es**:

Латинські (III відміна)	Грецькі (I відміна)
rete, is n — сітка	chole, es f — жовч
Secale, Secālis n — жито	Aloë, ës f — алоє

Необхідно розрізняти також грецькі іменники середнього роду III відміни на **-ta** і латинські іменники жіночого роду I відміни на **-m(a)**:

Грецькі (III відміна)	Латинські (I відміна)
systema, ātis n — система	forma, ae f — форма
rhizoma, ātis n — кореневище	squama, ae f — луска

Контрольні питання:

1. Як визначається відміна іменника?
2. Як визначається основа іменника?
3. Які закінчення мають іменники середнього роду III відміни?
4. Які є винятки з правила про рід іменників середнього роду III відміни?
5. Які є особливості відмінювання іменників середнього роду III відміни?

Вправи

1. Провідмінійте іменники в однині та множині:

semen, ĩnis n — насінина	corpus, ōris n — тіло
animal, ālis n — тварина	rhizoma, ātis n — кореневище
stigma, ātis n — приймочка	nomen, ĩnis n — ім'я

2. Узгодьте іменники з поданими у дужках прикметниками і поставте в *Gen. sing.*:

corpus (vitreus, a, um); Sulfur (depuratus, a, um); rhizoma (albus, a, um); caput (magnus, a, um); semen (niger, gra, grum); Alumen (ustus, a, um); ren (dexter, tra, trum).

3. Перекладіть українською мовою:

1. Solutio salis. 2. Semina Cucurbitae. 3. Semina Lini. 4. Ergotaminum et Ergometrinum sunt alcaloïda Secalis cornuti. 5. Mucilago seminum Lini. 6. Extractum stigmatum Maydis. 7. Emulsum seminum Amigdalārum. 8. Capita Papaveris somniferi. 9. Sulfur praecipitatum pro unguento. 10. Corpus vitreum in ampullis. 11. Rhizomata cum radicibus Valerianae. 12. Mixtura pro gargarismate. 13. Prepara ex tempore. 14. Oleum jecoris Aselli vitaminisatum. 15. Rhizomata Tormentillae.

4. Перекладіть латинською мовою:

відвар насіння льону; для полоскань; для компресу; очищена сірка; кореневище айру (лепехи); кореневища жовтих глечиків; голівки і насіння маку; олія гарбузового насіння; емульсія гарбузового насіння, очищеного від шкірки; екстракт кукурудзяних приймочок; концентрований розчин солі; екстракт маткових ріжок; очищений мед.

5. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Decocti rhizomatum Nupharis 10,0 — 200 ml

Da.

Signa:

2. Recipe: Anaesthesini 5,5

Naphthalani 3,0

Sulfuris praecipitati 1,5

Pastae Lassari 60,0

Misce, fiat unguentum

Da.

Signa:

3. Recipe: Extracti Secalis cornuti 30 ml

Da.

Signa:

4. Recipe: Infusi rhizomatum Calami 20,0 — 200 ml

Da.

Signa:

5. Recipe: Sulfuris depurati

Pulveris Glycyrrhizae compositi ana 0,25

Misce, fiat pulvis

Da tales doses numero 15

Signa:

6. Recipe: Rhizomatum cum radicibus Valerianae 100,0

Da.

Signa:

7. Recipe: Emulsi seminum Cucurbitae 50,0

Sacchari 20,0

Aquae purificatae 80,0

Misce. Da.

Signa:

6. *Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Очищеної сірки 0,3

Персикової олії 30,0

Змішай. Простерилізуй! Видай.

Познач:

2. Візьми: Емульсії гарбузового насіння, очищеного від шкірки,
з 50,0 — 200,0

Лимонного сиропу 20,0

Змішай. Видай.

Познач:

3. Візьми: Галуну 0,1

Очищеної води 10 мл

Змішай. Видай.

Познач:

4. Візьми: Рідкого екстракту кукурудзяних приймочок 15 мл

Видай.

Познач:

5. Візьми: Відвару кореневищ перстачу 20,0 — 200 мл

Видай.

Познач:

6. Візьми: Вітамінізованого тріскового риб'ячого жиру 50 мл

Видай.

Познач:

7. Візьми: Настою листя м'яти перцевої 5,0 — 200 мл

Видай.

Познач: По 1 ст. л. 3 р. на день

8. Візьми: Еритроміцину 150 000 ОД

Левоміцетину 1,5

Стрептоциду 2

Змішай, нехай утвориться порошок

Видай.

Познач:

9. Візьми: Таблетку фурациліну 0,02
Видати такі дози числом 10
Позначити:
10. Візьми: Емульсії рицинової олії 180,0
Цукрового сиропу до 200,0
Змішай. Видай.
Познач:

Лексичний мінімум

alumen, ĩnis n — галун

Alumen ustum — палений галун

caput, ĩtis n — голова, голівка

cataplasma, ātis n — компрес

corpus, ōris n — тіло

Corpus vitreum — склоподібне тіло

derma, ātis n — шкіра

elixir, ĩris n — еліксир

gargarisma, ātis n — полоскання

hepar, ātis n — печінка

jecur, ōris n — печінка (риби)

oleum jecoris Aselli — олія печінки тріски (трісковий риб'ячий жир)

lac, lactis n — молоко

saccharum lactis — молочний цукор

mel, mellis n — мед

nomen, ĩnis n — ім'я, назва

rhizoma, ātis n — кореневище

sal, salis n, m — сіль

semen, ĩnis n — насінина (насіння)

stigma, ātis n — приймочка

Sulfur, ūris n — сірка, Сульфур

systema, ātis n — система

tempus, ōris n — скроня; час

ex tempore — на вимогу, за потреби, екстемпорально

Назви рослин

Nuphar, āris n — латаття, глечики жовті

Secale, is n — жито

Secale cornutum — маткові ріжки

Тема 15

Особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників жіночого роду на **-sis**

Рівноскладові іменники жіночого роду III відміни грецького походження на **-sis** (*dosis, is f*) мають деякі особливості у відмінюванні. Запам'ятайте їх:

Acc. sing.	-im
Abl. sing.	-i
Gen. pl.	-ium

Такі ж особливості мають деякі латинські іменники, які закінчуються на **-is**:

tussis, is f — кашель;

pertussis, is f — коклюш, сильний кашель;

febris, is f — лихоманка, пропасниця, висока температура;

sitis, is f — спрага.

Варто запам'ятати фармацевтичні вирази:

dosis maxima — найвища доза

dosis minima — найнижча доза

dosis media (seu therapeutica, medicata) — середня (терапевтична, лікувальна) доза

dosis toxica — отруйна (токсична) доза

pro dosi — разова доза, на один прийом

contra febrim — проти лихоманки

contra tussim — проти кашлю

contra pertussim — проти коклюшу

pro narcosi — для наркозу

Контрольні питання:

1. Які іменники належать до III відміни?
2. Як визначається основа іменника?

3. Які закінчення мають іменники III відміни?
4. Які є особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників жіночого роду III відміни на **-sis**?

Вправи

1. Провідмініайте іменники:

dosis, is f — доза tussis, is f — кашель
narcosis, is f — наркоз lysis, is f — розчинення, розкладання

2. Перекладіть українською мовою:

1. Dosis Synoestrolis maxima. 2. Aether pro narcosi. 3. Infusum foliorum Orthosiphonis. 4. Oleum Sinapis aethereum. 5. Sunt doses maximae, doses minimae et doses therapeuticae. 6. Basis remedii. 7. Sirupus Althaeae contra tussim. 8. Folia Rhois coriariae. 9. Tabulettae radicis Rhei. 10. Flores Chamomillae exsiccati. 11. Solutio aquosa pro injectione. 12. Dosis Pentamini maxima pro infantibus. 13. Dosis Opii maxima. 14. Herba Thermopsisidis pulverata.

3. Перекладіть латинською мовою:

1. Хлороформ для наркозу. 2. Суха мікстура проти кашлю для дорослих. 3. Стабілізований ефір для наркозу. 4. Таблетки термопсису проти кашлю. 5. Каломель для присипки. 6. Пероральні засоби. 7. Листя наперстянки пурпурової. 8. Олійний розчин синестролу. 9. Висушені квіти нагідок. 10. Висушена кора крушини. 11. Розділені й нерозділені порошки. 12. Нашатирно-ганусові краплі. 13. Сиропи проти кашлю для дітей. 14. Порошок кореня алтеї.

4. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Infusi foliorum Orthosiphonis 4,0 — 200 ml
Da.
Signa:
2. Recipe: Aetheris diaethylici pro narcosi 100,0
Da.
Signa:
3. Recipe: Calomelanos 0,1
Sacchari lactis 0,3
Misce, fiat pulvis

Da.

Signa:

4. Recipe: Extracti Bursae pastoris sicci
Extracti Secalis cornuti ana 3,0
Pulveris radicum Glycyrrhizae quantum satis,
fiant pilulae numero 30

Da.

Signa:

5. Recipe: Chloroformii pro narcosi 100 ml

Da.

Signa:

5. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Каломелі 20,0

Видай.

Познач:

2. Візьми: Листя ниркового чаю 100,0

Видай.

Познач:

3. Візьми: Таблетки проти кашлю числом 20

Видати.

Позначити:

4. Візьми: Нафталану 40,0

Осадженої сірки

Дьогтю по 15,0

Змішай, нехай утвориться мазь

Видай.

Познач:

5. Візьми: Відвару коренів мильнянки 6,0 — 200 мл

Нашатирно-ганусових крапель 3 мл

Змішай. Видай.

Познач:

6. Візьми: Трихлоретилену для наркозу 100 мл

Видай.

Познач:

7. Візьми: Таблетки екстракту валеріани,

вкриті оболонкою, 0,02 числом 50

Видай.

Познач:

8. Візьми: Сухого екстракту крушини 4,0
Порошку кореня ревеня 3,0
Сухого екстракту беладони 0,1
Пілюльної маси скільки потрібно,
щоб утворилися пілюлі числом 30
Видай.
Познач:
9. Візьми: Сиропу алтеї 200 мл
Видай.
Познач:

Лексичний мінімум

basis, is f — основа, основний лікарський засіб
Calomelas, ānos n — каломель (моноклорид ртуті)
dosis, is f — доза
febris, is f — лихоманка, висока температура
lysis, is f — розчинення, розкладання
narcosis, is f — наркоз
pertussis, is f — коклюш, сильний кашель
charta Sinapis — гірчичник
charta sinapismata — гірчичник
sinapismus-saccinus activatus — гірчичник-пакет активований
tussis, is f — кашель
Propolis, is f — прополіс

Назви рослин

Sinapis, is f — гірчиця
Orthosiphon, ōnis m — нирковий чай, ортосифон
Rhus, Rhois f — сумах
Rhus coriaria — сумах дубильний

Систематизація вивчення змістового розділу 2

Контрольні питання щодо засвоєння лексико-граматичного матеріалу змістового розділу 2:

1. Які прикметники належать до 1-ї групи, їхня словникова форма, визначення основи?
2. За якими відмінами відмінюються прикметники 1-ї групи?
3. Як утворюються дієприкметники минулого часу пасивного стану?
4. Які іменники належать до III відміни?
5. Як визначити практичну основу іменника III відміни?
6. Що таке рівноскладові/нерівноскладові іменники?
7. З чого складається словникова форма іменників III відміни?
8. На які групи (типи) діляться іменники III відміни?
9. Які іменники належать до приголосної групи?
10. У яких відмінках виявляються особливості голосної групи?
11. Які іменники належать до мішаної групи?

Вправи

1. *Провідмініуйте словосполучення в однині та множині:*
solutio spirituosa, semen decorticatum, pulvis albus.

2. *Перекладіть терміни латинською мовою:*

медичне мило, нашатирно-ганусові краплі для дорослих, таблетки активованого вугілля, нашатирний спирт в ампулах, кора крушини, настій квіток календули, густа рідина, квітки горицивіту, твердий жир, сосновий дьоготь, спиртові й олійні розчини, різаний корінь валеріани, арахісова олія, розділені й нерозділені порошки, суспензія інсуліну для ін'єкцій, насіння гарбуза, очищений мед, насіння кропу, голівки маку снодійного, осаджена сірка для мазі, ефір для наркозу, порошок трава термопсису, висушені квітки ромашки, максимальна добова доза, розчин фолікуліну в олії, листя наперстянки шерстистої, кореневища з коренями валеріани, водні розчини для ін'єкцій, складний порошок солодки проти кашлю.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Розчину грамїцидину спиртового 2 % — 2 мл
Екстракту елеутерококу рідкого 1,0
Видай.
Познач:
2. Візьми: Нашатирно-ганусових крапель 15 мл
Таблетки активованого вугілля 0,5 числом 40
Квіток липи
Кореневища з коренями валеріани по 30,0
Нехай буде видано, позначено:
3. Візьми: Дьогтю березового
Сірки осадженої по 10,0
Вазеліну 60,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай.
Познач:
4. Візьми: Слизу насіння льону 100,0
Бензонафтолу 2,0
Змішай.
Видай.
Познач:
5. Візьми: Екстракту маткових ріжок 30,0
Води очищеної 30 мл
Порошку коренів солодки 30,0
Змішати.
Видати.
Позначити:
6. Візьми: Настою листя ниркового чаю 3,0 — 200 мл
Відвару кори крушини 6,0 — 180 мл
Молочного цукру 0,5
Видати.
Позначити:
7. Візьми: Таблетки сухого екстракту чилібухи 0,3 числом 25
Видай.
Познач:

4. Перекладіть українською мовою:

1. Suspensio “Novocindolum” remedium antisepticum est. 2. Alumen pulvis albus crystallisatus est. 3. Mucilago seminum Lini in lagenis.

4. Infusum foliorum Orthosiphonis in vitro fusco. 5. Sunt solutiones aquosae, spirituosae, oleosae. 6. Oleum Sinapis aethereum in chartis Sinapis est. 7. Sunt doses maximae, doses minimae et doses therapeuticae. 8. Tinctura spirituosa e rhizomate cum radicibus Valerianae. 9. Extractum Filicis maris in capsulis gelatinosis. 10. Infusum herbae Thermopsidis est remedium expectorans. 11. Pix liquida Betulae in unguento Wischnevsky est. 12. Linimentum Chloroformii compositum liquor spissus coloris flavi est. 13. Carbo activatus pulvis niger sine odore et sapore est. 14. Flores Calendulae exsiccati in sacculis chartaceis. 15. Capsulae gelatinosae elasticae, durae et operculatae sunt. 16. Cholagonum est praeparatum cholagogum et spasmolyticum. 17. Herba Millefolii exsiccata, concisa in scatulis. 18. Serum antidiphthericum purificatum standartisatum. 19. Emplastrum bactericidum adhesivum extensum. 20. Tabulettae stomachicae cum extracto Belladonnae.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 3

Тема 17

Прикметники 2-ї групи (III відміни). Відмінювання, узгодження з іменниками

Залежно від кількості родових закінчень прикметники III відміни поділяються на три підгрупи:

1. Прикметники, які в називному відмінку однини мають три закінчення, тобто окремі для кожного роду: **-er** (m), **-is** (f), **-e** (n). Прикметників із трьома закінченнями в латинській мові небагато: *acer, acris, acre* — гострий, *celer, celeris, celere* — швидкий.

У словник записуються у повній формі чоловічого роду із закінченнями жіночого та середнього родів називного відмінку однини. Закінчення жіночого й середнього родів записуються зі зміненою частиною основи. У більшості випадків мають випадне **-e**, яке в основі не зберігається: *paluster, tris, tre* — болотний, болотяний.

2. Прикметники з двома закінченнями в називному відмінку однини мають одне спільне закінчення для чоловічого і жіночого родів **-is** й окреме закінчення для середнього роду — **-e**. До цієї підгрупи належить більшість прикметників 2-ї групи. У словник записується форма чоловічого і жіночого родів і закінчення середнього роду: *solubilis, e* — розчинний.

3. Прикметники з одним закінченням, спільним для всіх трьох родів: **-x, -ns** або **-r**. Прикметники з одним закінченням подаються у словнику в повній формі називного відмінку однини разом із закінченням родового відмінка та зміненою частиною основи: *felix, icis* — щасливий; *recens, ntis* — свіжий; *par, paris* — рівний.

Визначення основи прикметників із трьома та двома закінченнями відбувається за формою жіночого роду, а прикметників з одним закінченням — за формою родового відмінка, тобто треба забрати закінчення **-is**: *palustris, solubilis, recentis*.

Прикметники 2-ї групи відмінюються за голосним типом III відміни. Отже, в *Ablativus singularis* вони мають закінчення **-i** для всіх родів, в *Genetivus pluralis* **-ium** для всіх родів.

Узгодження прикметників з іменниками відбувається за загальним правилом — у роді, числі та відмінку.

Основні суфікси іменників III відміни

-al, -ar — указують на відношення або належність до чогось: *vaginalis, e* — піхвовий, *intramuscularis, e* — внутрішньом'язовий, *pectoralis, e* — грудний.

-bil, -il — указують на здатність або можливість до чогось: *injectabilis, e* — ін'єкційний, *sterilis, e* — стерильний.

Зразок відмінювання прикметника III відміни

officinalis, e — лікарський, аптечний

Casus	Singularis	Casus	Pluralis
Nom.	officinal- is (m, f) officinal- e (n)	Nom.	officinal- es (m, f) officinal- ia (n)
Gen.	officinal- is (m, f, n)	Gen.	officinal- ium (m, f, n)
Dat.	officinal- i (m, f, n)	Dat.	officinal- ibus (m, f, n)
Acc.	officinal- em (m, f) officinal- e (n)	Acc.	officinal- es (m, f) officinal- ia (n)
Abl.	officinal- i (m, f, n)	Abl.	officinal- ibus (m, f, n)

Контрольні питання:

1. Які прикметники належать до 2-ї групи?
2. Наведіть приклади прикметників III відміни з трьома, двома та одним закінченням.
3. За яким правилом відмінюються прикметники 2-ї групи?
4. Назвіть форму запису у словник прикметників з одним родовим закінченням.
5. Як визначається основа прикметників з одним родовим закінченням?
6. За яким типом III відміни відмінюються прикметники 2-ї групи?

Вправи

1. Узгодьте прикметники з іменниками в *Nom. et Gen. sing*:

Simplex, icis — простий (пластир, сироп, порошок); recens, ntis — свіжий (повітря, вода, відвар); saluber, bris, bre — цілющий (трава, сік, мазь); naturalis, e — натуральний (олія, засіб, мед, молоко).

2. Перекладіть латинською мовою:

I. Трава, листя і квітки горицвіту весняного, кишковорозчинні таблетки, квітки конвалії травневої порошоквані, дрібний порошок стрептоциду, терапевтична лікарська доза, стерильні лікарські засоби, лікарські рослини, рідкі лікарські форми, свіжа соняшникова олія, корені та кореневища валеріани лікарської, білий розчинний стрептоцид, ректальні лікарські кульки, стерильні ін'єкційні розчини, свіжий сік алое, зелене медичне мило, екстемпоральні лікарські форми, лісові рослини.

II. 1. Прості й складні порошки є в аптеках. 2. Стерильний розчин анальгіну в ампулах. 3. Піхвові свічки з іхтіолом. 4. Трансдермальні засоби для хворого. 5. Свічки — м'який лікарський засіб. 6. Дрібні порошки для присипки. 7. Медичний розчин желатину в темній склянці. 8. Багно болотяне — отруйна рослина. 9. Розчин новокаїну для внутрішньом'язової ін'єкції. 10. Грудний еліксир з екстрактом солодки. 11. Є тверді, м'які та рідкі форми ліків. 12. Ефірні речовини — леткі. 13. Багато рослинних олій є в аптеках.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

- Візьми: Настою трави горицвіту весняного 6,0 — 200 мл
Теофіліну 3,0
Змішай. Видай. Познач:
- Візьми: Густого екстракту папороті чоловічої 6,0
Розділи на 6 рівних частин
Видай у желатинових капсулах
Познач:
- Візьми: Нафталану 40,0
Березового дьогтю 15,0
Зеленого медичного мила 30,0
Змішай, щоб утворилася мазь
Видай. Познач:

4. Візьми: Спиртового розчину йоду 5 % — 2 мл
Таніну 3,0
Гліцерину 10 мл
Фенолу 1,0
Змішай. Видай. Познач:
5. Візьми: Лініменту стрептоциду розчинного 5 % — 30,0
Суспензії гідрокортизону 1 мл
Розчину димедролу 1 % — 0,5 мл
Змішай. Видай. Познач:
6. Візьми: Піхвові свічки з синтоміцином 0,25 числом 30
Видай. Познач:
7. Візьми: Екстракту красавки 0,015
Новокаїну 0,2
Ксероформу 0,1
Іхтіолу 0,2
Масла какао скільки потрібно, щоб утворилася свічка
Видай такі дози числом 20
Познач:
8. Візьми: Розчину норадреналіну 0,2 % — 250 мл
Стерильного ізотонічного розчину анестезину 250 мл
Води для ін'єкцій 10 мл
Видати. Позначити:
9. Візьми: Камфори тертої 0,1
Цукру 0,25
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози числом 10 у навоскованому папері
Познач:
10. Візьми: Таблетки аміназину 0,025 числом 10
Таблетки екстракту валеріани 0,02 числом 50
Настоянки конвалії травневої 15 мл
Видай. Познач:

4. *Перекладіть фармацевтичні терміни українською мовою:*

1. Pulveres subtiles et grossi sunt. 2. Oleum Amygdalarum et oleum Persicorum olea pinguia sunt. 3. Succii baccarum recentes in lagenis. 4. Solutio Anaesthesini pro injectione intramusculari. 5. Remedia simplicia et composita sunt. 6. Doses letales. 7. Plantae officinales exsiccatae in sacculis chartaceis. 8. Oleum Ricini naturale in vitro fusco. 9. Tabulettae Naphtammoni enterosolubiles obductae. 10. Divide pulveres solubiles in

partes aequales numero 20. 11. Oleum Helianthi est oleum vegetabile. 12. Elixira pectoralia contra tussim. 13. Solutiones injectabiles steriles sunt. 14. Remedia extemporalia pro infantibus. 15. Globuli vaginales cum Anaesthesino. 16. Remedia transdermalia pro adultis.

5. *Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Recipe: Chloroformii 15,0
Linimenti volatilii 30,0
Olei Terebinthinae ad 40,0
Misce. Da. Signa:
2. Recipe: Pulveris florum Calendulae 0,3
Olei Cacao 3,0
Misce, fiat suppositorium rectale
Da tales doses numero 20
Signa:
3. Recipe: Decocti herbae Ledi palustris 10,0 — 150 ml
Tabulettas Furacilini 0,02 numero 10
Detur. Signetur:
4. Recipe: Norsulfazoli 3,0
Glycerini quantum satis, ut fiat pasta
Detur. Signetur:
5. Recipe: Decocti corticis Quercus 20,0 — 200 ml
Aluminis 3,0
Misce. Da. Signa:
6. Recipe: Solutionis Viridis nitentis spirituosae 1 % — 10 ml
Da. Signa:
7. Recipe: Solutionis Gelatinae medicinalis 10 % — 20 ml
Da tales doses numero 20 in ampullis
Signa:
8. Recipe: Dermatoli
Pulveris foliorum Digitalis
Florum Chamomillae
Olei Lini ana 15,0
Misce, fiat linimentum
Detur. Signetur:

6. *Зробіть морфологічний і граматичний аналіз афоризмів:*

1. Similia similibus curantur. Подібне лікується подібним. 2. Simplex sigillum very. Простота — ознака щирості. 3. Et fumus patriae

dulcis. І дим батьківщини солодкий. 4. *Ars longa vita brevis est.* Мистецтво вічне, життя коротке. 5. *Naturalia non sunt turpia.* Що природне, то не ганебне.

Лексичний мінімум

acer, acris, acre
celeber, bris, bre
silvester, tris, tre
paluster, tris, tre
medicinalis, e
officinalis, e
vaginalis, e
rectalis, e
aequalis, e
pectoralis, e
naturalis, e
letalis, e
gravis, e
levis, e
intramuscularis, e
solubilis, e
enterosolubilis, e
vegetabilis, e
injectabilis, e
saluber, bris, bre
sterilis, e
subtilis, e
transdermalis, e
volatilis, e
simplex, icis
recens, ntis

Da tales doses numero...

Divide in partes aequales numero...

гострий
відомий, славний
лісовий
болотний, болотяний
медичний
лікарський, аптечний
піхвовий
ректальний
рівний
грудний
натуральний
смертельний
тяжкий
легкий
внутрішньом'язовий
розчинний
кишковорозчинний
рослинний
ін'єкційний
цілющий
стерильний
дрібний
трансдермальний
леткий
простий
свіжий

Видай такі дози числом...

Поділи на рівні частини числом...

Тема 18

Прикметники III відміни в ботанічних назвах і в назвах лікарських засобів

У ботанічній номенклатурі кожна рослина має родову назву, що позначається іменником, і видову, яка найчастіше позначається прикметником. Прикметник повинен бути узгодженим з іменником.

Наприклад: *Chamomilla officinalis* — ромашка аптечна, *Pinus silvestris* — сосна лісова, *Viola arvensis* — фіалка польова.

Часто у ботанічних назвах рослин наявні прикметники *vulgaris*, *e* та *communis*, *e* у значенні «звичайний». Прикметник *communis*, *e* вживається рідше (треба перевіряти ботанічну назву рослини за довідником). Частіше у значенні «звичайний» використовується прикметник *vulgaris*, *e*. Наприклад: *Foeniculum vulgare* — кріп звичайний, *Juniperus communis* — ялівець звичайний, *Anisum vulgare* — аніс звичайний.

Слід пам'ятати, що назви дерев і кущів із закінченням *-us* у більшості випадків — іменники жіночого роду. Ботанічна назва рослини може не відповідати фармацевтичній назві. Наприклад: *Cassia acutifolia* (бот. назва) — касія вузьколиста, *Senna* (фарм. назва) — сена.

Прикметнику *fortis*, *e*; *mitis*, *e*

Багато офіційальних лікарських засобів випускаються в різній концентрації основної лікарської речовини (*basis*). У назвах таких лікарських засобів використовуються відповідні прикметники: *fortis*, *e* — сильний за дією, *forte*; *mitis*, *e* — слабкий за дією, *mite*.

Наприклад: *Menovasinum forte* — меновазин сильний (за дією);
Menovasinum mite — меновазин слабкий (за дією).

Вправи

1. Перекладіть рецепти українською мовою:

- Візьми: Настоянки звіробою звичайного 10,0
Настоянки валеріани лікарської 20,0
Рідкого екстракту чебрецю звичайного 10,0
Змішай. Видай. Познач:
- Візьми: Густого екстракту папороті чоловічої 6,0

- Розділи на 6 рівних частин
Видай у желатинових капсулах
Познач:
3. Візьми: Настояю квіток ромашки аптечної 15,0 — 150 мл
Води кропу
Простого сиропу по 10 мл
Змішати. Видати. Позначити:
4. Візьми: Соснової олії 2,0
Евкалиптової олії
Терпентинної олії по 5,0
Камфорної олії до 20 мл
Змішай. Видай. Познач:
5. Візьми: Мікрофоліну сильного (за дією) 0,005
Видай такі дози числом 30 у таблетках
Познач:
6. Візьми: Настояю трави багна болотного 20,0 — 200 мл
Сиропу алтеї 50 мл
Змішай. Видай. Познач:
7. Візьми: Порошку листя лимонника китайського 0,5
Видай такі дози числом 10
Познач:
8. Візьми: Настоянки глоду 25 мл
Густого екстракту водяного перцю
Настоянки березових бруньок по 10,0
Змішай. Видай. Познач:
9. Візьми: Олії-какао 1,5
Тертого листя наперстянки 0,3
Змішай, щоб утворився ректальний супозиторій
Видай такі дози числом 12
Познач:
10. Візьми: Таблетки «Пентовіт» форте,
покриті оболонкою, числом 30
Видати. Позначити:

2. Перекладіть терміни усно українською мовою:

1. Praeparata herbae Taraxaci officinalis. 2. Tabulettae Naphtammoni enterolubiles. 3. Radix Ononidis arvensis pulverata. 4. Semina Foeniculi vulgaris in scatula. 5. Tinctura Schizandrae chinensis in vitro nigro.

6. Herba Equiseti arvensis concisa exsiccata. 7. Oleum Ricini e seminibus Ricini communis. 8. Infusum Origami vulgaris contra pertussim. 9. Tabulettae Pansinormi fortis in capsulis amylaceis. 10. Decoctum baccarum Juniperi communis contra odontalgiam. 11. Suppositoria cum extracto Belladonnae. 12. Infusum herbae Adonidis vernalis in lagenis.

3. Перекладіть терміни латинською мовою:

1. Алкалоїд із ягід ялівцю звичайного. 2. М'які форми ліків. 3. Настій насіння кропу звичайного для дітей. 4. Олії м'яти перцевої, евкаліпту, лаванди, шавлії — це ефірні олії. 5. Трава адонісу весняного подрібнена. 6. Настій квіток конвалії травневої. 7. Густий сироп із ягід малини. 8. Рослинні лікарські засоби для дорослих. 9. Рідкий екстракт хвоща польового. 10. Мезим сильний (за дією). 11. Відвар кори барбарису звичайного. 12. Ін'єкційні розчини під шкіру. 13. Подрібнене та висушене листя кульбаби лікарської. 14. Чай з ягодами анісу звичайного. 15. Рицинова олія з насіння рицини звичайної. 16. Препарати з кореневища валеріани лікарської — це заспокійливі засоби. 17. Олія соняшника однорічного. 18. Висушені квітки ромашки аптечної. 19. Слиз насіння льону.

4. Перекладіть усно рецепти українською мовою:

1. Recipe: Infusi seminum Foeniculi vulgaris 50 ml
Decocti radicum Taraxaci officinalis 80 ml
Extracti Equiseti arvensis fluidi 50,0
Da. Signa:
2. Recipe: Tabulettas Mesimi fortis numero 20
Da. Signa:
3. Recipe: Tincturae florum Calendulae officinalis 30 ml
Infusi herbae Hyperici 20,0 — 200 ml
Olei Terebinthinae depurati 15 ml
Detur. Signetur:
4. Recipe: Tabulettas extracti Valerianae obductas numero 50
Da. Signa:
5. Recipe: Olei Vaselini 100,0
Olei Menthae piperitae guttas V
Camphorae tritae 0,3
Misce, fiat pasta
Da in olla
Signa:

Лексичний мінімум

fortis, e	сильний (за дією)
mitis, e	слабкий, м'який (за дією)
arvensis, e	польовий
majalis, e	травневий
vernalis, e	весняний
chinensis, e	китайський
communis, e	звичайний
vulgaris, e	звичайний
viridis, e	зелений
dulcis, e	солодкий
mollis, e	м'який
pinguis, e	жирний
peroralis, e	пероральний
extemporalis, e	екстемпоральний
baicalensis, e	байкальський
sublingualis, e	під'язиковий

Запам'ятайте ботанічні назви рослин

<i>Amygdalus communis</i>	мигдаль звичайний
<i>Amygdalus dulcis</i>	мигдаль солодкий
<i>Berberis vulgaris</i>	барбарис звичайний
<i>Convallaria majalis</i>	конвалія травнева
<i>Helianthus annuus</i>	соняшник однорічний
<i>Foeniculum vulgare</i>	кріп звичайний
<i>Juniperus communis</i>	ялівець звичайний
<i>Ledum palustre</i>	багно болотяне
<i>Ononis arvensis</i>	вовчуг польовий
<i>Origanum vulgare</i>	материнка звичайна
<i>Pinus silvestris</i>	сосна лісова
<i>Poligonum hydropiper</i>	гірчак перцевий
<i>Ricinus communis</i>	рицина звичайна
<i>Salvia officinalis</i>	шавлія лікарська
<i>Scutellaria baicalensis</i>	шоломниця байкальська
<i>Taraxacum officinale</i>	кульбаба лікарська
<i>Thymus vulgaris</i>	чебрець звичайний
<i>Viola arvensis</i>	фіалка польова

Тема 19

Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Відмінювання. Назви інгредієнтів складного рецепта

Дієприкметник — особлива форма, яка має ознаки дієслова і прикметника.

Дієприкметники теперішнього часу активного стану утворюються шляхом додавання до основи теперішнього часу дієслів першої та другої дієвідмін суфікса **-ns**; до основи дієслів третьої та четвертої дієвідмін треба додати суфікс **-ens**:

adjuva-re (допомагати) — *adjuvans* — допоміжний;
corrige-re (виправляти) — *corrigen*s — коригувальний;
nutri-re (живити) — *nutriens* — живлячий.

Дієприкметники теперішнього часу активного стану мають одне закінчення для *masculinum*, *femininum* та *neutrum* у називному відмінку однини. Словникова форма складається з повної форми *Nom. sing.* і закінчення *Gen. sing* разом зі зміненою частиною основи: *constituens*, *ntis* — формоутворювальний.

Відмінюються дієприкметники теперішнього часу активного стану за голосним типом III відміни як прикметники 2-ї групи. Дієприкметники теперішнього часу активного стану узгоджуються з іменниками в роді, числі та відмінку.

Зразок відмінювання дієприкметника *corrigen*s, *ntis*

Casus	Singularis	Casus	Pluralis
Nom.	corrigens (m, f, n)	Nom.	corrigentes (m, f) corrigentia (n)
Gen.	corrigentis (m, f, n)	Gen.	corrigentium (m, f, n)
Dat.	corrigenti (m, f, n)	Dat.	corrigentibus (m, f, n)
Acc.	corrigentem (m, f) corrigens (n)	Acc.	corrigentes (m, f) corrigentia (n)
Abl.	corrigenti (m, f, n)	Abl.	corrigentibus (m, f, n)

Назви інгредієнтів у складному рецепті

Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану вживаються у назвах інгредієнтів у складному рецепті:

- *Basis* — основний лікарський засіб, лікарська речовина, що забезпечує основну терапевтичну дію.
- *Remedium adjuvans* — допоміжний засіб, може посилювати чи послабляти терапевтичну дію основної лікарської речовини.
- *Remedium corrigens* — коригувальний засіб, виправляє, змінює смак, колір або запах препарату.
- *Remedium constituens* — формоутворювальний засіб, забезпечує препаратам потрібну форму.

Контрольні питання:

1. Назвіть суфікси дієприкметників теперішнього часу активного стану.
2. За якою відміною відмінюються дієприкметники теперішнього часу активного стану?
3. З чого складається словникова форма дієприкметників теперішнього часу активного стану?
4. Як визначається основа дієприкметників теперішнього часу активного стану?
5. Назвіть латиною інгредієнти у складному рецепті.

Вправи

1. Перекладіть усно українською мовою:

1. Argilla pura remedium formans est.
2. Remedia repellentia.
3. Vaselinum substantia constituens est.
4. Elixir nutriens pro aegrota.
5. Solutio Viridis nitentis spirituosa.
6. Tabulettae stimulantes pro infantibus.
7. Saccharum substantia corrigens est.
8. Antitoxinum polyvalens.
9. Remedia anticoagulantia.
10. Suppositoria anticoncipientia.
11. Pulveres laxantes pro adultis.
12. Viride nitens remedium desiniciens est.
13. Succus e foliis Aloes arborescentis.
14. Mixturae expectorantes in officina sunt.
15. Sirupi e baccis plantarum remedium nutriens est.
16. Flores et folia Erysimi canescentis.

2. Перекладіть письмово латинською мовою:

1. Олія-какао — формоутворювальний засіб для свічок і кульок.
2. Сірка — основна лікарська речовина у багатьох препаратах.
3. Сік і листя алое деревоподібного зеленого кольору.
4. Багато в'язучих засобів є в аптеках.
5. Брильянтовий зелений — дезінфікуючий засіб.
6. Рідкий екстракт кореня алтеї — відхаркувальний засіб.
7. Спиртовий розчин брильянтового зеленого у темних склянках.
8. Ягідні сиропи — коригувальний засіб для мікстур.
9. Захисна паста для дітей і дорослих.
10. Трава жовтушника сірого у паперовому мішечку.
11. Відхаркувальний сироп проти кашлю.
12. Стимулювальні лікарські засоби у краплях.
13. Проносні порошки для дорослих.
14. Білий і жовтий цукор — коригувальний засіб для мікстур.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Спиртового розчину брильянтового зеленого 1 % —
10 мл
Видай. Познач:
2. Візьми: Настою трави жовтушника сірого 20,0 — 100 мл
Таблетки мікрофоліну сильного (за дією) 0,001 числом 30
Видати. Позначити:
3. Візьми: Простого сиропу 30 мл
Трави хвоща польового 10,0
Змішай. Видай. Познач:
4. Візьми: Олії-какао 5,0
Еуфіліну 0,3
Змішай, нехай утвориться ректальна свічка
Видай такі дози числом 10
Познач:
5. Візьми: Листя алое деревоподібного 50,0
Цукру 10,0
Води очищеної до 200 мл
Змішай. Видай. Познач:
6. Візьми: Соку каланхое 5,0
Чистої вазелінової олії 50,0
Порошкового кореня солодки
Порошкового листя наперстянки по 10,0

- Змішай, нехай утвориться паста
Видай. Познач:
7. Візьми: Таблетки пірацетаму 0,2, покриті оболонкою, числом 50
Видай. Познач:
8. Візьми: Настоянки полину 6 мл
Настоянки валеріани 8 мл
Настоянки м'яти перцевої 4 мл
Змішай. Видай. Познач:
9. Візьми: Рідкого екстракту деревію
Рідкого екстракту кропиви по 25 мл
Змішай. Видай. Познач:
10. Візьми: Емульсії рицинової олії 100 мл
Видай. Познач:

4. Зробіть морфологічний аналіз афоризмів, перекладіть українською мовою:

1. Homo sapiens. 2. Status praesens aegroti. 3. Florens habitus non semper nota valetudinis est. 4. Natura naturans, natura naturata. 5. Non est culpa vini, sed culpa bibentis.

Лексичний мінімум

adjuvans, ntis	допоміжний
adstringens, ntis	в'яжучий
anticoagulans, ntis	антикоагулятивний
anticoncipiens, ntis	протизаплідний, контрацептивний
corrigenens, ntis	коригувальний
constituens, ntis	формоутворювальний
defendens, ntis	захисний
desinficiens, ntis	дезінфікуючий
excitans, ntis	збуджувальний
expectorans, ntis	відхаркувальний
irritans, ntis	подрознювальний
laxans, ntis	послаблювальний
nutriens, ntis	живильний
stimulans, ntis	стимулювальний
Viride(is) nitens, ntis	брильянтовий зелений

Назви рослин

Aloe(es) arborescens, ntis	алоє деревоподібне
Erysimum(i) canescens, ntis	жовтушник сирій

Тема 20

Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів і основ. Грецькі числівникові префікси у хімічній номенклатурі

Хімічна номенклатура — це міжнародні латинські назви хімічних елементів, кислот, оксидів, солей та інших сполук.

Хімічні символи походять від латинських назв хімічних елементів і відображають їхні орфографічні особливості: *O* — *Oxygenium*, *Cu* — *Cuprum*, *Al* — *Aluminium*.

Деякі елементи у зарубіжних виданнях мають інші найменування: *Hg* — *Mercurium*, *K* — *Potassium*, *Na* — *Sodium*.

Назви хімічних елементів — це іменники середнього роду II відміни із закінченням **-um**. Винятками є *Phosphorus*, *i m* — фосфор, *Sulfur, uris n* — сірка. Латинські назви хімічних елементів пишуться з великої літери.

Запам'ятайте назви найважливіших хімічних елементів!

Хімічний символ	Латинська назва	Українська назва
Al	Aluminium, ii n	алюміній
Ag	Argentum, i n	срібло
As	Arsenicum, i n	миш'як
Au	Aurum, i n	золото
Ba	Barium, i n	барій
Bi	Bismuthum, i n	вісмут
B	Borum, i n	бор
Br	Bromum, i n	бром
Ca	Calcium, i n	кальцій
C	Carboneum, i n	вуглець
Cl	Chlorum, i n	хлор
Cu	Cuprum, i n	мідь
Fe	Ferrum, i n	залізо
F	Fluorum, i n	фтор

Хімічний символ	Латинська назва	Українська назва
I	Iodum, i n	йод
H	Hydrogenium, i n	водень
N	Nitrogenium, i n	азот
O	Oxygenium, i n	кисень
Hg	Hydrargyrum, i n	ртуть
K	Kalium, i n	калій
Li	Lithium, i n	літій
Mg	Magnesium, i n seu	магній
Mn	Magnium, i n Manganum, i n	марганець
Na	Natrium, i n	натрій
P	Phosphorus, i m	фосфор
Pb	Plumbum, i n	свинець
Si	Silicium, i n	кремній
Sb	Stibium, i n	стибій
S	Sulfur, uris n	сірка
Tl	Thallium, i n	талій
Zn	Zincum, i n	цинк

Назви кислот

Латинські назви кислот складаються з двох слів: іменника *acidum, i n* — кислота й узгодженого з ним прикметника першої групи, який утворюється за допомогою суфіксів **-ic(um)** або **-os(um)**.

- Прикметники з суфіксом **-ic(um)** указують на високий (максимальний) ступінь окиснення.

Наприклад: *acidum sulfuricum* — сірчана кислота;
acidum salicylicum — саліцилова кислота.

- Прикметники з суфіксом **-os(um)** указують на менший ступінь окиснення.

Наприклад: *acidum sulfurosum* — азотиста кислота;
acidum arsenicosum — миш'яковиста кислота.

• Прикметники у назвах безкисневих кислот утворюються за допомогою префікса *hydro-*, який приєднується до прикметника, і суфікса *-ic-*.

Наприклад: *acidum hydrobromicum* — бромистоводнева кислота.

• Назви органічних кислот, як правило, походять від назви органічної речовини, із якої вони були виділені. Органічні кислоти утворюються від основи іменників за допомогою суфікса *-ic(um)*.

Наприклад: *acidum lacticum* — молочна кислота;

acidum citricum — лимонна кислота;

acidum aceticum — оцтова кислота.

Назви оксидів

Згідно з міжнародною хімічною номенклатурою, латинські назви оксидів складаються з двох іменників: назви хімічного елемента в родовому відмінку і групової назви оксиду в називному відмінку. Тобто назва хімічного елемента є неузгодженим означенням по відношенню до групової назви оксиду:

Magnii (іменник в Gen. sing.) + *oxydum* (іменник в Nom. sing.)

Наприклад: *Zinci oxydum* — магнію оксид;

Hydrogenii peroxydum — водню пероксид;

Aluminii hydroxydum — алюмінію гідроксид.

NB! У номенклатурі лікарських засобів назви оксидів на нижчому ступені окиснення (закисів) будуються за старим способом із прикметником *oxydulatus, a, um* — закисний.

Наприклад: *Nitrogenium oxydulatum* — нітрогену закис (дослівно: азот закисний).

У назвах різних хімічних сполук часто вживаються грецькі числівникові префікси, які приєднуються до групової назви оксиду.

Грецькі числівники-префікси у хімічній номенклатурі

1 — mono-	моно-	5 — penta-	пента-
2 — di-	ді-	6 — hexa-	гекса-
3 — tri-	три-	7 — hept(a)-	гепта-
4 — tetra-	тетра-	8 — oct(a)-	окта-

9 — enne(a)-	енне(а)-	12 — dodec(a)-	додек(а)-
10 — dec(a)-	дек(а)-	13 — tridec(a)-	тридек(а)
11 — undec(a)-	ундек(а)-	14 — tetradec(a)-	тетрадек(а)-

Наприклад: *Calcii dioxylum* — діоксид кальцію;
Hydrargyri monochloridum — монохлорид ртуті.

Контрольні питання:

1. До якої відміни належать назви хімічних елементів?
2. Якого роду і до якої відміни належать іменники *Sulfur* і *Phosphorus*?
3. За допомогою якого суфікса утворюються назви кислот на вищому ступені окиснення?
4. За допомогою якого суфікса утворюються назви кислот на нижчому ступені окиснення?
5. Як утворюються назви органічних кислот?
6. Як утворюються назви оксидів, закисів?

Вправи

1. *Перекладіть усно українською мовою:*

1. *Magnesii oxydum seu Magnesia usta.* 2. *Vitaminum C seu acidum ascorbinicum.* 3. *Suspensio carbonis activati aquosa in officinis est.* 4. *Solutio Hydrogenii peroxydi diluta.* 5. *Acidum salicylicum.* 6. *Acidum aceticum concentratum.* 7. *Sirupus Aloes cum Ferro contra anaemiam.* 8. *Pasta Zinci in vitro nigro.* 9. *Emplastra simplicia et composita sunt.* 10. *Unguentum sulfuratum album.* 11. *Tabulettae acidi lipoici numero 30.* 12. *Dragee acidi ascorbinici pro infantibus.* 13. *Unguentum Hydrargyri cinereum pro adultis.* 14. *Tabulettae acidi acetylsalicylici obductae.* 15. *Acidum arsenicosum venenum est.* 16. *Solutio Hydrogenii peroxydi concentrata in lagenis.* 17. *Acidum hydrochloricum dilutum.*

2. *Перекладіть письмово латинською мовою:*

I. Порошкова саліцилова кислота, таблетки фолієвої кислоти кишковорозчинні, гідроксид кальцію, таблетки і порошок відновленого заліза, таблетки ніотинової кислоти, покриті оболонкою; закис

міді, простий та складний свинцевий пластир, оксид магнію, або палена магнезія, спиртовий розчин йоду, концентрований розчин водню, розбавлена сірчана кислота, осаджена сірка, нашатирно-ганусові краплі.

II. 1. Очищена сірка — протиглистний засіб. 2. Синильна кислота — отрута. 3. Саліцилова кислота — антисептичний засіб. 4. Краплі з тетрацикліном для очей. 5. Мазь з оксидом цинку для дорослих. 6. Крохмаль і вазелін — допоміжні засоби. 7. Мазь із мурашиною кислотою є в аптеках. 8. Таблетки «Мікройод» з фенобарбіталом. 9. Саліцилова кислота й оксид цинку є у препараті «Гальманін». 10. Сироп алое із залізом для дітей. 11. Ацетилсаліцилова кислота — жарознижувальний та знеболювальний засіб. 12. Розчин нікотинової кислоти 1 % для внутрішньом'язової ін'єкції. 13. Лікарські засоби для автора.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Сірої ртутної мазі 10,0
Видай. Познач:
2. Візьми: Таблетки фолієвої кислоти 0,5 числом 50
Видай. Познач:
3. Візьми: Осадженої сірки у чистому вигляді 20,0
Видай. Познач:
4. Візьми: Фенацетину 0,25
Ацетилсаліцилової кислоти 0,3
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 12 у таблетках
Познач:
5. Візьми: Цинкової пасти 10,0
Резорцину 1,0
Змішай, нехай утвориться паста
Видай. Познач:
6. Візьми: Суспензії алюмінію гідроксиду 4 % — 200 мл
Видай. Познач:
7. Візьми: Найдрібнішого оксиду цинку 30,0
Найдрібнішої саліцилової кислоти 2,0
Тальку 25,0
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай. Познач:

8. Візьми: Борної кислоти 2,0
Води очищеної 50,0
Змішай. Видай. Познач:
9. Візьми: Іхтіолу
Цинку оксиду по 20,0
Змішай. Видай. Познач:
10. Візьми: Фолієвої кислоти 0,001
Цукру 0,3
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай. Познач:
11. Візьми: Спиртового розчину нітрогліцерину 1 % — 5 мл
Етилового спирту 10 мл
Видай. Познач:
12. Візьми: Іхтіолу 10,0
Саліцилової кислоти 5,0
Оливкової олії 10,0
Ланоліну
Гліцерину по 50,0
Змішай, щоб утворилася мазь
Видай. Познач:

Лексичний мінімум

acidum arsenicum	миш'якова кислота
ac. arsenicosum	миш'яковиста кислота
ac. ascorbinicum	аскорбінова кислота
ac. aceticum	оцтова кислота
ac. acetylsalicylicum	ацетилсаліцилова кислота
ac. adipinicum	адипінова кислота
ac. barbituricum	барбітурова кислота
ac. benzoicum	бензойна кислота
ac. boricum	борна кислота
ac. butyricum	масляна кислота
ac. chloricum	хлорнувата кислота
ac. chlorosum	хлориста кислота
ac. perchloricum	хлорна кислота
ac. caproicum	капронова кислота

ac. chromicum	хромова кислота
ac. citricum	лимонна кислота
ac. carbolicum	карболова кислота
ac. carbonicum	вугільна кислота
ac. folicum	фолієва кислота
ac. formicum	мурашина кислота
ac. glutaminicum	глутамінова кислота
ac. hydroiodicum	йодоводнева кислота
ac. hydrocyanicum	синильна кислота
ac. hydrosulfuricum	сірководнева кислота
ac. hydrofluoricum	фтороводнева кислота
ac. lacticum	молочна кислота
ac. nitricum	азотна кислота
ac. nitrosum	азотиста кислота
ac. nicotinicum	нікотинова кислота
ac. nucleicum	нуклеїнова кислота
ac. oxalicum	щавлева кислота
ac. pantothenicum	пантотенова кислота
ac. propionicum	пропіонова кислота
ac. phosphoricum	фосфорна кислота
ac. sulfuricum	сірчана кислота
ac. sulfurosum	сірчиста кислота
ac. salicylicum	саліцилова кислота
ac. silicicum	кремнієва кислота
ac. stearicum	стеаратна кислота
ac. succinicum	бурштинова кислота
ac. tartaricum	винна, або виннокам'яна, кислота

Тема 21

Назви солей.

Назви кислотних і вуглеводневих радикалів.

Назви складних ефірів

При складанні назв солей використовують такий самий принцип, що й для назв оксидів та основ. На першому місці ставиться назва катіона в родовому відмінку і є неузгодженим означенням, а на другому — назва аніона в називному відмінку. Так само утворюються назви деяких складних ефірів на відміну від української мови, де вони записуються одним словом.

Назви аніонів солей утворюються від основи латинської назви кислоти шляхом приєднання відповідного суфікса:

-as (для назв аніонів солей з вищим ступенем окиснення);

-is (для назв аніонів солей з нижчим ступенем окиснення);

-id(um) (для назв солей безкисневих кислот).

Наприклад: *Barii sulfas* — барію сульфат;

Natrii nitris — натрію нітрит;

Amylii nitris — амільнітрит (складний ефір);

Calcii chloridum — кальцію хлорид.

Назви аніонів основних солей утворюються шляхом приєднання префіксу **-sub** до назви аніона: *Bismuthi subnitras* — вісмуту основний нітрат.

Назви аніонів кислих солей утворюються за допомогою префікса **hydro-**: *Platyphyllini hydrotartras* — платифіліну гідротартрат.

Порівняльна таблиця суфіксів у назвах аніонів солей

Український суфікс	Латинський суфікс	Родовий відмінок	Рід	Відміна
-ат (<i>цитрат</i>)	-as (<i>цитрас</i>)	-atis (<i>цитратис</i>)	m	III
-ит/-іт (<i>нітрит</i>)	-is (<i>нітрис</i>)	-itis (<i>нітрітис</i>)	m	III
-ид/-ід (<i>сульфід</i>)	-id(um) (<i>сульфідум</i>)	-idi (<i>сульфіді</i>)	n	II

Назви органічних калієвих і натрієвих солей

Утворення органічних натрієвих і калієвих солей відбувається так: на першому місці — назва катіона, на другому — назва аніона. Обидва іменники ставляться у називному відмінку. *Kalium* і *Natrium* виконують функцію аніона солі, тому пишуться з маленької літери та з'єднуються з назвою катіона дефісом. Відмінюються назви органічних калієвих і натрієвих солей за II відміною.

Наприклад: *Nom. Oxacillinum-natrium* — оксацилін-натрій;
Gen. Oxacillini-natrii.

Назви вуглеводневих і кислотних радикалів

Назви вуглеводневих і кислотних радикалів утворюються шляхом приєднання суфікса *-yl-* і закінчення *-ium* до кореня назви відповідного вуглеводню або кислоти: метил — *methylium*, аміл — *amylium*.

Контрольні питання:

1. Як будуються латинські назви солей?
2. За допомогою якого суфікса утворюються назви аніонів солей кисневих кислот з вищим / нижчим ступенем окиснення?
3. За допомогою якого префікса утворюються назви аніонів солей безкисневих кислот?
4. Як відмінюються ці назви?
5. За яким правилом утворюються назви органічних натрієвих і калієвих солей?
6. За яким правилом утворюються латинські назви складних ефірів?

Вправи

1. Згрупуйте і запишіть окремо: 1) назви кислот, 2) назви оксидів, 3) назви солей; утворіть *Gen. sing.* кожної хімічної сполуки:

Acidum lacticum, Kalii iodidum, Zinci oxydum, Natrii benzoas, Calcii hydroxydum, Hydrargyri cyanidum, Ferri lactas, Magnesii subcarbonas, Thiamini chloridum, Natrii sulfas, Laevomycetini stearas, acidum carbonicum, Bismuthi subnitras, Papaverini hydrochloridum, Barbitalum-natrium, Tocopheroli acetas, acidum glutaminicum, Hydrargyri oxydum, Tes-

toesteroni oenanthas, Retinoli acetas, Aethylmorphini hydrotartras, Cupri oxydum, Natrii nitris, Cocaini hydrochloridum, acidum citricum, Calcii glycerophosphas, Ferri dioxydum, Magnii subcarbonas, acidum hydrosulfuricum, Oestradioli dipropionas, Lycorini hydrochloridum, acidum arsenicosum, Plumbi subacetas, Oxacillinum-natrium.

2. Перекладіть письмово латинською мовою:

1. Розчин гідрокарбонату натрію для полоскання.
2. Ректальні свічки з гідрохлоридом папаверину.
3. Амідохлорид ртуті, або біла осаджена ртуть.
4. Нашатирний спирт в ампулах.
5. Нітрат стрихніну з насіння чилібухи.
6. Очні плівки з гідрохлоридом пілокарпіну.
7. Таблетки оротату калію для дітей.
8. Порошок хлорбутанолу гідрату для інгаляції.
9. Кристалічний гідрохлорид хлортетрацикліну.
10. Рідина Бурова, або рідина основного ацетату алюмінію.
11. Аерозоль стрептоміцину сульфату.
12. Таблетки з фосфатом кодеїну.
13. Розчин тіопенталу-натрію — екстемпоральний засіб.
14. Етилхлорид для наркозу.
15. Розчин левоміцетину-натрію з новокаїном для ін'єкцій.
16. Сульфат барію для рентгену.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Хлориду кальцію 10,0
Дистильованої води 200 мл
Змішай. Видай. Познач:
2. Візьми: Нітрату срібла
Осадженої сірки по 1,5
Етилового спирту 96 %
Гліцерину по 25 мл
Очищеної води до 200 мл
Змішай. Видай у темній склянці
Познач:
3. Візьми: Саліцилату ртуті 1,0
Персикової олії до 180 мл
Змішай. Простерилізуй!
Видай. Познач:

4. Візьми: Розчину броміду калію 1 % з ягідним сиропом 100 мл
Видай. Познач:
5. Візьми: Таблетки тетрацикліну гідрохлориду 0,1,
покрите оболонкою, числом 20
Видай. Познач:
6. Візьми: Фосфату кодеїну 0,15
Фенобарбіталу 1,0
Броміду калію
Броміду натрію по 7,0
Нітрату натрію 1,0
Дистильованої води до 300 мл
Змішай. Видай. Познач:
7. Візьми: Левоміцетину стеарату 0,25 числом 3
Видати. Позначити:
8. Візьми: Таблетки ампіциліну тригідрату 0,25 числом 20
Видай. Познач:
9. Візьми: Бензилпеніциліну-натрію 100 000 ОД
Стерильного ізотонічного розчину натрію хлориду 5 мл
Розчину норадреналіну гідротартрату 0,2 % — 1 мл
Розчину натрію оксибутирату 20 % — 10 мл
Сульфату цинку 0,03
Видати. Позначити:
10. Візьми: Розчину ефедрину гідрохлориду 5 % — 0,5 мл
Суспензії гідрокортизону 1 мл
Розчину атропіну сульфату 0,1 % — 0,3 мл
Розчину аскорбінової кислоти 5 % — 3 мл
Змішай. Видай. Познач:
11. Візьми: Папаверину гідрохлориду 0,03
Кальцію глюконату 0,5
Фенобарбіталу 0,05
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози числом 24
Познач:
12. Візьми: Розчину кальцію хлориду кристалічного 20 % — 200 мл
Видай. Познач:
13. Візьми: Натрію саліцилату 6,0
Натрію гідрокарбонату 3,0
М'ятної води 20 мл
Дистильованої води до 150 мл
Змішай. Видай. Познач:

14. Візьми: Основного нітрату вісмуту 0,35
 Магнію карбонату
 Натрію гідрокарбонату по 0,2
 Порошку кореня крушини
 Порошку кореневища айру по 0,25
 Змішай, щоб утворився порошок
 Видай такі дози числом 30
 Познач:
15. Візьми: Метилсаліцилату 10 мл
 Скипидару очищеного
 Хлороформу по 15 мл
 Олії блекотної 60 мл
 Змішай, щоб утворився лінімент
 Видай. Познач:
16. Візьми: Основного магнію карбонату
 Аміназину по 0,5
 Кисню 1,5
 Видай. Познач:
17. Візьми: Стрептоміцин-хлоркальцієвого комплексу 0,50
 Видай такі дози числом 5
 Познач:
18. Візьми: Сульфацилу-натрію 5,0
 Вазеліну для очей
 Змішай, нехай утвориться мазь
 Видай. Познач:

Лексичний мінімум

Aluminii hydroxydum seu Argilla pura	алюмінію гідроксид, або чиста глина
Calcii oxydum seu Calcaria usta	оксид кальцію, або палене вапно
Chloralum hydratum seu Chlorali hydras	хлоралгідрат, або гідрат хлоралу
Coffeini-natrii benzoas	кофеїн-бензоат натрію
liquor Kalii arsenitis seu Liquor arsenicalis Fowleri	розчин калію арсеніту, або Фаулерів розчин миш'яку

Magnesii oxydum seu Magnesia usta	магнію оксид, або палена магнезія
Methylii salicylas	метилсаліцилат
Phenilii salicylas	фенілсаліцилат
Solutio Aluminium subacetatis seu Liquor Burovi	розчин алюмінію основного, або рідина Бурова
Streptomycini et Calcii chloridum	стрептоміцин-хлоркальцієвий комплекс

Тема 22

Четверта–п’ята відміни іменників. Відмінювання. Особливості вживання іменника “species”. Фармацевтичні вирази з іменниками IV–V відмін

Іменники IV відміни

До четвертої відміни належать іменники чоловічого і середнього роду, які в *Genetivus singularis* мають закінчення **-us**. У *Nominativus singularis* іменники чоловічого роду закінчуються на **-us**, а середнього — на **-u**: *fructus, us m* — плід, *cornu, us n* — ріг, *pulsus, us m* — пульс.

Кілька іменників жіночого роду із закінченням **-us** належать до четвертої відміни: *manus, us f* — рука, *acus, us f* — голка, *domus, us f* — дім, *Quercus, us f* — дуб. Іменники жіночого роду відмінюються так само, як іменники чоловічого роду.

Відмінкові закінчення іменників IV відміни (Declinatio quarta)

Causus	Singularis		Pluralis	
	masculinum	neutrum	masculinum	neutrum
Nom.	-us	-u	-us	-ua
Gen.	-us	-us	-uum	-uum
Dat.	-ui	-u	-ibus	-ibus
Acc.	-um	-u	-us	-ua
Abl.	-u	-u	-ibus	-ibus

Іменники V відміни

До п’ятої відміни належать іменники жіночого роду із закінченням **-es** у *Nominativus singularis* та закінченням **-ei** в *Genetivus singularis*.

Наприклад: *dies, ei f* — день;

species, ei f — вид (бот.), збір (форма ліків);

res, rei f — річ.

Тільки два іменники V відміни *res* і *dies* мають форми однини і множини, решта, які означають, як правило, абстрактні поняття, не вживаються у множині.

Відмінкові закінчення іменників V відміни (Declinatio quinta)

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	-es	-es
Gen.	-ei	-erum
Dat.	-ei	-ebus
Acc.	-em	-es
Abl.	-e	-ebus

NB! Іменник *species, ei f* як назва форми ліків — збір, чай вживається тільки у **множині** (але українською мовою перекладається в однині).

Наприклад: *species aromaticaе* — ароматичний збір;
species stomachicaе — шлунковий збір;
species vitaminicaе — вітамінний збір.

У рецептах назва збору прописується в родовому відмінку множини із закінченням **-erum**:

Recipe: Specierum stomachicarum 100,0

Da. Signa:

Контрольні питання:

1. Які іменники належать до IV відміни?
2. Які іменники IV відміни є винятками із правил про рід?
3. Які іменники належать до V відміни?
4. У чому полягає особливість вживання іменника *species, ei f*?
5. Укажіть рецептурну форму іменника *species: speciei, speciebus* або *specierum*.

Вправи

1. Перекладіть усно українською мовою:

1. Oleum e seminibus Lini. Spiritus aethylicus depuratus. 2. Fructus Rhamni catharticae pulverati. 3. Succus e fructibus Citri. 4. Fructus Alni exsiccati. 5. Decoctum corticis Qquercus. 6. Infusum seminum Foeniculi. 7. Dosis solutionis Methyleni coerulei pro die. 8. Cortex et fructus Oxy-cocci. 9. Formae remediorum ad usum externum. 10. Unguenta pro usu

supracutaneo. 11. Spiritus formicicus seu solutio acidi formicici spirituosa. 12. Sirupus e fructibus recentibus Rubi idaei. 13. Species cholagogae cum floribus Helichrysi. 14. Vaccinum antirabicum contra rabiem. 15. Species aromaticae pro balneis.

2. Перекладіть латинською мовою:

1. Анісова олія з плодів анісу звичайного. 2. Складний мильний спирт для зовнішнього застосування. 3. Порошковані плоди цмину піскового. 4. Плоди глоду подрібнені. 5. Олія з плодів шипшини в темній склянці. 6. Заспокійливий збір із кореневища з коренями валеріани. 7. Грудний збір для дітей у коробочці. 8. Пом'якшувальний збір для припарювання. 9. Суспензія бензоату бензилу проти корости. 10. Загальний стан хворого. 11. Плоди ялівцю подрібнені висушені. 12. Плоди та сік горобини чорноплідної. 13. Відвар кори дуба — препарат для внутрішнього вживання. 14. У медицині є різні види спирту. 15. Видай протигемороїдальний збір із квітками календули, листям сени, травою деревію у паперовій коробочці. 16. Різні види лікарського збору є в аптеках у паперових мішечках.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Настою плодів яліцю 20,0 — 200 мл

Видай. Познач:

2. Візьми: Листя сени 10,0

Плодів коріандру 20,0

Кореня солодки 50,0

Змішай, нехай утвориться збір

Видай. Познач:

3. Візьми: Відвару кори дуба 30,0 — 250 мл

Видай. Познач:

4. Візьми: Грудного збору № 3 150,0

Видай у коробочці

Познач:

5. Візьми: Осадженої сірки 5,0

Камфорного спирту 10 мл

Рицинової олії 1,0

Розчину борної кислоти 2 % — 30 мл

Етилового спирту 70 % — 50 мл

Змішати. Видати. Позначити:

6. Візьми: Плодів малини 100,0
Подрібнених плодів глоду 50,0
Видати. Позначити:
7. Візьми: Коренів кульбаби 100,0
Плодів ялівцю подрібнених 50,0
Коренів вовчуга 50,0
Плодів кропу 20,0
Змішай, щоб утворився збір
Видай. Познач:
8. Візьми: Жовчогінний збір 70,0
Видай у паперовому мішечку
Познач:
9. Візьми: Седативний збір із кореневища
з коренями валеріани 100,0
Видай. Познач:

4. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Sulfuris praecipitati per se 20,0
Detur. Signetur:
2. Recipe: Corticis Frangulae 10,0
Herbae Hyperici
Foliorum Menthae piperitae
Florum Chamomillae ana 15,0
Misce, fiant species
Da. Signa:
3. Recipe: Tanini
Acidi tartarici ana 1,0
Olei Ricini 0,25
Spiritus aethylici 90 % — 50,0
Aquae destillatae 35 ml
Misce. Da. Signa:
4. Recipe: Fructuum Foeniculi 10,0
Radicis Althaeae 15,0
Florum Tiliae 20,0
Gemmarum Betulae 25,0
Misce, fiant species
Da. Signa:
5. Recipe: Specierum stomachicarum 100,0
Da in sacculo chartaceo
Signa:

5. Зробіть морфологічний аналіз латинських висловів, перекладіть українською мовою:

1. Lapsus linguae. 2. Usus est optimus magister. 3. Domus propria — domus optima. 4. Lapsus memoriae. 5. Casus incurabilis. 6. Manu largo. 7. Lato sensu. 8. De visu. 9. Manu scriptum. 10. De gustibus et coloribus non est disputandum.

Лексичний мінімум

IV відміна

fructus, us m	плід
exitus, us m	кінець, вихід
spiritus, us m	спирт
usus, us m	вживання, застосування
gustus, us m	смак
status, us m	стан, положення
casus, us m	випадок
sensus, us m	чутливість, відчуття
visus, us m	зір
cornu, us n	ріг, ріжок
domus, us f	дім
acus, us f	голка
Quercus, us f	дуб

V відміна

dies, ei f	день
res, rei f	річ, справа
series, ei f	ряд
rabies, ei f	сказ
scabies, ei f	короста
species, ei f	вид (бот.), збір (лік. форма)
species aromaticae	ароматичний збір
sp. antiasthmaticae	протиастматичний збір
sp. antihaemorrhoidales	протигемороїдальний збір
sp. carminativae	вітрогінний збір
sp. cholagogae	жовчогінний збір
sp. diaphoreticae	потогінний збір
sp. diureticae	сечогінний збір
sp. emollientes	пом'якшувальний збір

sp. laxantes	проносний збір
sp. pectorales	грудний збір
sp. profilacticae	профілактичний збір
sp. sedativae	заспокійливий збір
sp. stomachicae	шлунковий збір
sp. vitaminicae	вітамінний збір

Спеціальні вирази з іменниками IV і V відмін

ad usum externum (pro usu externo)	для зовнішнього вживання
ad usum internum (pro usu interno)	для внутрішнього вживання
ad usum proprium (pro me)	для власного вживання (для мене)
exitus letalis	летальний кінець
status praesens	сучасний стан
status idem	той самий стан, без змін
pro die	добова доза, доза на день
contra rabiem	проти сказу
contra scabiem	проти корости

Систематизація вивчення змістового розділу 3

Контрольні питання щодо засвоєння лексико-граматичного матеріалу змістового розділу 3:

1. Які прикметники належать до 2-ї групи?
2. Як записуються у словник прикметники 2-ї групи?
3. Як визначається основа прикметників з одним родовим закінченням?
4. За яким типом III відміни відмінюються прикметники 2-ї групи?
5. Як утворюються діеприкметники теперішнього часу активного стану?
6. Як відмінюються діеприкметники теперішнього часу активного стану?
7. Іменниками якого роду та якої відміни є назви хімічних елементів?
8. Назви яких елементів становлять виняток із загального правила?
9. Як утворюються назви кислот на вищому ступені окиснення?
10. Як утворюються назви кислот на нижчому ступені окиснення?
11. Як утворюються назви безкисневих та органічних кислот?
12. Як прийнято називати закиси в номенклатурі лікарських засобів?
13. Як будуються назви солей?
14. Як відмінюються назви аніонів солей?
15. Який префікс вживається в назвах аніонів основних солей?
16. Як утворюються назви деяких органічних натрієвих і калієвих солей?
17. Як утворюються назви вуглеводневих і кислотних радикалів?
18. Як утворюються латинські назви складних ефірів?
19. Які іменники належать до IV відміни?
20. Які іменники належать до V відміни?

Вправи

1. *Перекладіть латинською мовою:*
1. Розчин медичного желатину в капсулах.
 2. Грудний еліксир з екстрактом солодки.

3. Ректальні свічки з анестезином.
4. Порошок стрептоциду для присипки.
5. Поділи пілюльну масу на рівні частини.
6. Трава багна болотяного.
7. Під'язикові таблетки валідолу.
8. Розчинний білий стрептоцид.
9. Екстемпоральні засоби.
10. Таблетки ацетилсаліцилової кислоти кишковорозчинні.
11. Сік із листя алое деревоподібного.
12. Ягідні сиропи — коригувальні засоби для мікстур.

2. Перекладіть українською мовою:

1. Sirupus Aloes cum Ferro.
2. Formae remediorum pro infantibus.
3. Pasta Zinci est remedium antisepticum.
4. Emplastrum Plumbi simplex et compositum.
5. Solutio Ammonii caustici in vitro fusco.
6. Varias species in sacculis chartaceis.
7. Infusum fructuum Juniperi communis.
8. Solutio Natrii hydrocarbonatis pro gargarismate et inhalatione.
9. Sulfur praecipitatum ad usum externum.
10. Ferrum Lek in ampullis pro injectionibus intramuscularibus.
11. Flores et herba Convallariae majalis contra morbos cordis.
12. Solutiones injectabiles semper steriles sunt.

3. Перекладіть латинську частину рецепта:

1. Візьми: Листя сени
Коріння солодки
Кори крушини по 50,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай. Познач:
2. Візьми: Лимонної кислоти 35,0
Натрію цитрату 25,0
Стрептоциду розчинного 5,0
Води очищеної до 200 мл
Змішай. Видай.
Познач:

3. Візьми: Нітрату срібла
Осадженої сірки по 1,5
Етилового спирту 96 %
Гліцерину по 25 мл
Дистильованої води 200 мл
Змішай. Видай у темній склянці
Познач:
4. Візьми: Настою трави горицвіту весняного 6,0 — 180 мл
Теофіліну 2,0
Змішай. Видай.
Познач:
5. Візьми: Саліцилату ртуті 1,0
Персикової олії
Змішай. Простерилізуй!
Видай. Познач:
6. Візьми: Розчину броміду калію 1 % з фруктовим сиропом 100 мл
Видай. Познач:
7. Візьми: Іхтіолу 10,0
Саліцилової кислоти 5,0
Терпентинної олії 10,0
Ланоліну 100,0
Змішай, щоб утворилася мазь
Видай. Познач:
8. Візьми: Основного магнію карбонату
Натрію гідрокарбонату по 0,5
Видай такі дози числом 10 у таблетках
Познач:

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 4

Тема 24

Біномінальна ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв. Назви алкалоїдів і глікозидів

Утворення латинських наукових назв рослин регулюється Міжнародним кодексом ботанічної номенклатури. Міжнародний кодекс ботанічної номенклатури — це чітко оформлена система латинських найменувань, де кожний вид належить до певного роду, кожний рід — до певної родини.

Величезна робота з класифікації, опису й уніфікації ботанічних термінів була зроблена видатним шведським ученим Карлом Ліннеєм (1707–1778). Він описав і систематизував близько восьми тисяч видів рослин, багато з яких раніше науці не були відомі. Введені К. Ліннеєм бінарні ботанічні назви короткі, чіткі й зрозумілі. Кожна рослина має родову та видову назви, що вказують на морфологічні або фізичні властивості рослини, час зростання, географічні особливості, тобто відображаються індивідуальність і специфіка рослин.

Бінарні назви рослин записуються за певними правилами. Вони повинні бути латинськими або латинізованими, тобто написаними за правилами латинської граматики.

Граматичні моделі ботанічних назв рослин

На першому місці в латинській ботанічній назві рослини стоїть назва роду, на другому — видове означення. Назва роду завжди виражена іменником у називному відмінку, а видове означення може бути прикметником, іменником у називному відмінку, іменником у родовому відмінку, невідмінюваним іменником, іменником з означенням.

Умовно можна виділити п'ять граматичних моделей ботанічних назв рослин:

Назва роду	Видове означення
Модель 1 іменник у Nom. <i>Amygdalus dulcis</i>	+ прикметник <i>мигдаль солодкий</i>

Модель 2 іменник у Nom. <i>Cinnamotum camphora</i>	+ іменник у Nom. камфорний лавр
Модель 3 іменник у Nom. <i>Carum carvi</i>	+ іменник у Gen. цмин звичайний
Модель 4 іменник у Nom. <i>Panax ginseng</i>	+ невідмінюваний іменник женьшень
Модель 5 іменник у Nom. <i>Vaccinum vitis-idea</i>	+ іменник з означенням брусниця

Назви алкалоїдів і глікозидів

Алкалоїди (*alcaloida*) і глікозиди (*glycosida*) — група органічних речовин природного походження, які мають властивості основ і високу фізіологічну активність.

Латинські назви алкалоїдів і глікозидів утворюються від основи іменника (назви роду або видового означення) за допомогою суфікса **-in-** і закінчення **-um**:

Наприклад: *Berberinum* (від *Berberis vulgaris*) — берберин;
Papaverinum (від *Papaver somniferum*) — папаверин.

Вправи

1. Згрупуйте ботанічні назви рослин з лексичного мінімуму за граматичними моделями, визначеними вище.

2. Перекладіть латинською мовою:

1. Олія соняшникова для пластирів, мазей і розтирань. 2. Абрикосова камедь для емульсій. 3. Свіжий сік журавлини. 4. Листя ниркового чаю. 5. Сосновий дьоготь для мазі Вількінсона. 6. Ефірна гірчична олія. 7. Настій трави деревію. 8. Очищений скипидар для інгаляцій. 9. Персикова олія в темній склянці. 10. Подрібнений порошок кореня солодки. 11. Відвар кори калини. 12. Рідкий екстракт алое. 13. Насіння гарбуза, очищене від шкірки. 14. Настоянка блювотного горіха. 15. Рідкий екстракт плодів глоду. 16. Настоянка кореневища з коренями валеріани. 17. Олія з насіння рицини. 18. Відвар кори дуба для полоскання. 19. Таблетки сухого екстракту касії. 20. Настій трави термопсису. 21. Свіжі плоди горобини чорноплідної. 22. Настій бру-

ньок берези. 23. Подрібнені плоди смородини чорної. 24. Шишки ялини звичайної. 25. Голівки маку снодійного. 26. Екстракт трави материнки звичайної. 27. Насіння та плоди лимонника. 28. Емульсія насіння мигдалю солодкого. 29. Грудний еліксир з густим екстрактом солодки. 30. Сік із свіжої трави жовтушника сірого.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Настоянки красавки
Настоянки валеріани по 20 мл
Видай. Познач:
2. Візьми: Коренів кульбаби 50,0
Плодів глоду 20,0
Плодів ялівцю 15,0
Насіння кропу 5,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай. Познач:
3. Візьми: Плодів шипшини
Листя бузини
Квіток календули
Шишок хмелю по 10,0
Змішай, щоб утворився збір
Видай. Познач:
4. Візьми: Настояю листя дигіталісу 0,8 — 180 мл
Простого сиропу 20 мл
Змішати. Видати. Позначити:
5. Візьми: Відвару кори дуба 10,0 — 150 мл
Настояю трави грициків 10,0 — 200 мл
Видай. Познач:
6. Візьми: Трави хвоща порошкованої 20,0
Олії евкаліпта 10,0
Ментолу 1,0
Змішай, щоб утворився лінімент
Видай. Познач:
7. Візьми: Настояю коріння алтеї
Настояю трави горицвіту весняного по 8,0 — 200 мл
Грудного еліксиру 6 мл
Нашатирно-ганусових крапель 5 мл
Змішай. Видай. Познач:

4. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Athropini sulfatis 0,05
Extracti Taraxaci fluidi 5 ml
Misce, fiat massa pilularum, e qua formentur pilulae numero 30
Da.
Signa:
2. Recipe: Olei Ricini 10 ml
Olei Thymi
Olei Pini ana 15 ml
Olei Eucalypti 3 ml
Misce.
Da. Signa:
3. Recipe: Rhizomatis cum radicibus Valerianae 100,0
Da in sacculo chartaceo. Signa:
4. Recipe: Seminum Lini 50,0
Herbae Convallariae
Foliorum Plantaginis ana 30,0
Misce, fiant species
Da. Signa:
5. Recipe: Strobilorum Humuli lupuli
Fructuum Anethi ana 100,0
Misce, fiant species
Da. Signa:

5. Запишіть назви алкалоїдів і глікозидів українською мовою, поясніть правило їхнього утворення:

Chininum, Strychninum, Ephedrinum, Theobrominum, Morphinum, Papaverinum, Codeinum, Berberinum, Digitoxinum, Belloidum, Chinosolum, Adonitoxinum, Erysiminum, Hyoscyaminum.

Лексичний мінімум

Ботанічні назви рослин

Oryza sativa	рис посівний
Acorus calamus	аїр болотний
Tussilago farfara	мати-й-мачуха

Betula verrucosa	береза бородавчаста
Thymus serpyllum	чебрець боровий
Viola arvensis	фіалка польова
Theobroma cacao	шоколадне дерево
Capsella bursa-pastoris	грицики звичайні
Zea mays	кукурудза звичайна
Strychnos nux-vomica	блювотний горіх
Vaccinium myrtillus	чорниця звичайна
Achillea millefolium	деревій звичайний
Sambucus nigra	бузина чорна
Panax ginseng	женьшень
Brassica nigra	гірчиця чорна
Hypericum perforatum	звіробій звичайний
Primula veris	первоцвіт весняний
Anisum vulgare	аніс звичайний
Cassia acutifolia	касія гостролиста
Eucalyptus cinerea	евкаліпт попелястий
Viburnum opulus	калина звичайна
Datura stramonium	дурман звичайний
Anethum graveolens	кріп запашний
Erysimum canescens	жовтушник сіруватий
Cucurbita pepo	гарбуз звичайний
Polygonum hydropiper	гірчак перцевий
Berberis vulgaris	барбарис звичайний
Quercus robur	дуб звичайний
Crataegus sanguinea	глід криваво-червоний
Humulus lupulus	хміль звичайний
Juniperus communis	ялівець звичайний
Glycyrrhiza glabra	солодка гола

Запам'ятайте назви деяких ботанічних родин:

Valerianaceae	валеріанові
Linaceae	льонові
Schizandraceae	лимонникові
Violaceae	фіалкові
Cucurbitaceae	гарбузові
Equisetaceae	хвощові
Rhamnaceae	крушинові

Tiliaceae	липові
Rosaceae	розоцвіті
Solanaceae	пасльонові
Urticaceae	кропивні
Plantaginaceae	подорожникові
Betulaceae	березові
Pinaceae	соснові
Papaveraceae	макові

Ступені порівняння прикметників. Неправильні ступені порівняння

Якісні прикметники в латинській мові мають три ступені порівняння: звичайний (*gradus positivus*), вищий (*gradus comparativus*), найвищий (*gradus superlativus*).

Вищий ступінь порівняння прикметників утворюється шляхом додавання до основи прикметника звичайного ступеня суфікса **-ior** для чоловічого і жіночого родів, а для середнього **-ius**.

Наприклад: *amarus, a, um* — гіркий; *amarior (m, f), amarius (n)*;
ruber, bra, brum — червоний; *rubrior (m, f), rubrius (n)*;
recens, ntis — свіжий; *recentior (m, f), recentius (n)*.

Відмінюються прикметники у вищому ступені як іменники III відміни приголосного типу.

Найвищий ступінь порівняння більшості прикметників утворюється за допомогою суфікса **-issim-** та родових закінчень: для чоловічого роду **-us**, жіночого **-a**, середнього **-um**.

Наприклад: *subtilis, e* — дрібний; *subtilissimus, a, um* (найдрібніший);
grossus, a, um — крупний;
grossissimus, a, um (найкрупніший).

Прикметники у найвищому ступені відмінюються як прикметники I-ї групи, чоловічий і середній рід — за II відміною, а жіночий — за I відміною.

NB! Прикметники, які в звичайному ступені закінчуються на **-er**, утворюють найвищий ступінь за допомогою суфікса **-rim-**, який приєднується до повної форми Nom. sing. прикметника чоловічого роду та родових закінчень **-us, -a, -um**.

Наприклад: *ruber, bra, brum* — червоний;
ruberrimus, a, um — найчервоніший.

Кілька прикметників III відміни, які в Nom. sing. закінчуються на **-ilis** (*facilis, e* — легкий; *difficilis, e* — важкий; *similis, e* — подібний; *dissimilis, e* — неподібний; *gracilis, e* — стрункий), у найвищому ступені порівняння утворюються за допомогою суфікса **-ilissim-** та родових закінчень **-us, -a, -um**.

пені утворюються шляхом приєднання до основи суфікса **-lim-** та родових закінчень **-us, -a, -um**.

Наприклад: *difficilis, e — difficilimus, a, um*.

Суплетивні ступені порівняння прикметників

Суплетивними називаються ступені порівняння, утворені від різних основ. Ці форми треба запам'ятовувати.

Positivus	Comparativus	Superlativus
<i>multus, a, um</i> — численний	<i>plus</i> — більш численний	<i>plurimus, a, um</i> — найчисленніший
<i>bonus, a, um</i> — хороший	<i>melior, melius</i> — ліпший, кращий	<i>optimus, a, um</i> — найкращий
<i>malus, a, um</i> — поганий	<i>pejor, pejus</i> — гірший	<i>pessimus, a, um</i> — найгірший
<i>magnus, a, um</i> — великий	<i>major, majus</i> — більший	<i>maximus, a, um</i> — найбільший
<i>parvus, a, um</i> — малий	<i>minor, minus</i> — менший	<i>minimus, a, um</i> — найменший

Вищий і найвищий ступені цих прикметників відмінюються за загальними правилами.

Вживання відмінків при ступенях порівняння

У латинській мові порівняння виражається за допомогою двох синтаксичних конструкцій:

- предмети, які порівнюються за допомогою сполучника *quam* — *ніж* ставляться в *Nominativus*: *Pasta forma remediorum spissior est quam unguentum*. — Паста — це лікарська форма, більш густа, ніж мазь;

- конструкція без сполучника *quam* — *ніж*, предмет, з яким порівнюють, ставиться в *Ablativus* і називається *Ablativus comparationis*: *Pasta forma remediorum spissior est unguento*. — Паста — це лікарська форма, густіша мазі.

При найвищому ступені порівняння, коли треба виділити частину з цілого або один предмет із групи однорідних, вживається родовий

відмінок, який називається *Genetivus portativus* (родовий частковий): *Amor matris carissimus omnium rerum est*. — З усього на світі материнська любов — найцінніша.

Особливості вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі

Досить часто у ботанічних назвах рослин трапляються прикметники у формі вищого та найвищого ступенів порівняння, але вони перекладаються українською мовою як форма звичайного ступеня.

Наприклад: *Plantago major* — подорожник великий, *Cucurbita maxima* — гарбуз великий, *Chelidonium majus* — чистотіл великий.

Контрольні питання:

1. Як утворюється вищий ступінь прикметника? Наведіть приклади.
2. Як відмінюються прикметники у вищому ступені?
3. Як утворюється найвищий ступінь прикметника? Наведіть приклади.
4. Як відмінюються прикметники у найвищому ступені?
5. Які ступені порівняння називають суплетивними?
6. Як перекладаються прикметники у вищому та найвищому ступенях у ботанічних назвах рослин?

Вправи

1. Перекладіть українською мовою, визначте ступені порівняння прикметників:

Rhizoma amarissimum, decoctum radices Plantaginis majoris, diaeta severissima, prognosis optima, arbor altissima, remedium amarius, prognosis pejor, Linum usitatissimum, sirupi dulciores, aqua purissima, pulveres subtilissimi, aer recentissimus, semina Cucurbitae majoris, succus Chelidonii majoris, prognosis bona, formae remediorum mollissimae.

2. *Перекладіть словосполучення латинською мовою, утворіть вищий і найвищий ступені порівняння прикметників:*

червоний (плід, квітка, перець); солодкий (ягода, сироп, драже); свіжий (сік, відвар, повітря); гіркий (кореневище, настойка, порошок); чорний (склянка, речовина, кулька); густий (екстракт, емульсія, маса); малий (доза, таблетка, свічка); численний (лікарські засоби, рослини, плоди); чистий (корені, листя, насіння); м'який (мазі, кульки, пілюлі).

3. *Перекладіть латинською мовою:*

1. Змішай, нехай утвориться більш м'яка мазь. 2. Видай найчистішу оливкову олію для внутрішнього вживання. 3. Найсвіжіший сік алое із залізом для дітей. 4. Сік гарбуза великого — жовтого кольору. 5. Дуже солодкий сироп з плодів чорниці. 6. Найдрібніший порошок гірчиці чорної для приготування пасти. 7. Видай настоянку подорожника великого у темній склянці. 8. Максимальні дози ліків на добу для дорослих. 9. Порошковане насіння льону звичайного у паперовому мішечку. 10. Сік журавлини більш гіркий, ніж сік малини.

4. *Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Настій листя подорожника великого 20,0 — 250 мл
Видай. Познач:
2. Візьми: Кодеїну фосфату 0,05
Натрію гідрокарбонату
Амонію хлориду по 0,5
Змішай, щоб утворився найдрібніший порошок
Видай. Познач:
3. Візьми: Найчистішої оливкової олії 100 мл
М'ятної олії крапель II
Змішай. Видай. Познач:
4. Візьми: Осадженої сірки
Ксероформу
Рицинової олії по 10,0
Вазеліну до 100,0
Змішай, щоб утворилася мазь
Видай. Познач:
5. Візьми: Найдрібнішого стрептоциду 10,0
Дистильованої води 20 мл
Видай. Познач:

5. *Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Recipe: Solutionis Natrii bromidi 1 % — 100 ml
Coffeini-natrii benzoatis 2,0
Sirupi Sacchari 10,0
Misce. Da. Signa:
2. Recipe: Foliorum Aloes 20,0
Radicum Rhei concisarum 10,0
Misce, fiat pulvis grossissimus
Da tales doses numero 5
Signa:
3. Recipe: Infusi herbae Thermopsideis 0,5 — 150 ml
Sirupi Althaeae 20 ml
Liquoris Ammonii anisati guttas V
Misce. Da. Signa:
4. Recipe: Extracti Frangulae spissi 5,0
Extracti Belladonnae spissi
Pulveris radiceis Rhei ana 3,0
Massae pilularum quantum satis, fiant pilulae numero 40
Da. Signa:
5. Recipe: Decocti corticis Quercus 10,0 — 150 ml
Aluminis usti 2,0
Glycerini 15,0
Misceatur. Detur. Signetur:

6. *Зробіть морфологічний і синтаксичний аналіз афоризмів, перекладіть українською мовою:*

1. Radices litterarum amarae sunt, fructus dulciores. 2. Nihil est carior valetudine. 3. Optimum medicamentum quies (спокій) est. 4. Potentissimus (найбільша влада) est qui se habet in potestate. 5. Usus magister est optimus. 6. Salus populi suprema lex. 7. Bona valetudo melior est, quam maximae divitiae (багатство).

Тема 26

Прислівник. Ступені порівняння прислівників. Найменування порошоків за ступенем подрібнення. Числівники. Займенники. Спеціальні вирази із займенниками у фармацевтичній термінології

Прислівник — повнозначна незмінна частина мови, що виражає ознаку дії, а також ознаку іншої ознаки. У системі частин мови він посідає особливе місце, тому що має лексичне значення та синтаксичну функцію ознаки і службових слів — не змінює своєї форми. Переважна кількість прислівників є вторинними утвореннями, здебільшого похідними від прикметників.

За значенням прислівники діляться на кілька груп:

- прислівники часу: *hodie* — сьогодні, *extemplo* — відразу, *diu* — довго, *dudum* — щойно, *deinde* — інколи, *saepe* — часто, *nunc* — зараз, *interde* — потім, *diu* — довго;
- прислівники способу дії: *minutim* — дрібно, *cito* — швидко, *bene* — добре, *attente* — уважно, *lente* — повільно, *statim* — негайно;
- прислівники місця: *ubi* — де, *intus* — усередині, *dextra* — справа, *sinistra* — зліва;
- прислівники міри і ступеня: *admodum* — дуже, *valde* — сильно, *vix* — ледве, *fere* — майже.

Утворення прислівників від прикметників

1. Від прикметників 1-ї групи прислівники утворюються за допомогою додавання до основи закінчення **-e**:

longus, a, um — довгий

longe — довго

clarus, a, um — ясний

clare — ясно

attentus, a, um — уважний

attente — уважно

2. Від прикметників 2-ї групи прислівники утворюються за допомогою закінчення **-iter**, яке приєднується до основи; якщо основа прикметника закінчується на **-nt-**, то приєднується закінчення **-er**:

brevis, e — короткий

breviter — коротко

acer, cris, cre — гострий

acriter — гостро

diligens, ntis — старанний

diligenter — старанно

3. У значенні прислівників вживається також форма *Accusativus* або *Nominativus singularis* середнього роду деяких прикметників:

<i>ceterus, a, um</i> — інший	<i>ceterum</i> — зрештою, між іншим
<i>primus, a, um</i> — перший	<i>primum</i> — спочатку
<i>multus, a, um</i> — численний	<i>multum</i> — багато
<i>facilis, e</i> — легкий	<i>facile</i> — легко

Ступені порівняння прислівників

Похідні прислівники, утворені від якісних прикметників, мають ступені порівняння.

Вищий ступінь порівняння прислівників є вищим ступенем порівняння відповідного прикметника в середньому роді однини із суфіксом **-ius**: *lterior, latius* — **latius** (ширше), *altior, altius* — **altius** (вище), *rerior, rarius* — **rarius** (рідше).

Найвищий ступінь порівняння прислівників утворюється від практичної основи найвищого ступеня прикметника шляхом заміни закінчення **-us** на **-e**: *latissimus* — *latissime* (найширше), *altissimus* — *altissime* (найвище), *rarissimus* — *rarissime* (найрідше).

Прислівники, що вживаються у фармацевтичній термінології

<i>bene</i>	добре
<i>calide</i>	гарячим способом
<i>frigide</i>	холодним способом
<i>optime</i>	найкраще
<i>aseptice</i>	асептично
<i>attente</i>	уважно
<i>minutim</i>	дрібно
<i>ana</i>	по, порівну
<i>caute</i>	обережно
<i>cito</i>	швидко
<i>citissime</i>	дуже швидко
<i>exacte</i>	точно
<i>exactissime</i>	дуже точно
<i>lente</i>	повільно (за дією)
<i>semilente</i>	напівповільно (за дією)
<i>ultralente</i>	дуже повільно (за дією)
<i>longe</i>	надзвичайно

modice	середньо, помірно
optime	найкращим чином
statim	негайно
quantum satis	скільки потрібно
modice	середньо
gratis	безкоштовно
tuto	безпечно
diu	довго

Найменування порошків за ступенем подрібнення

Pulvis subtilis	дрібний порошок
Pulvis modice subtilis	середньодрібний порошок
Pulvis subtilissimus	дуже дрібний порошок
Pulvis grossus	крупний порошок
Pulvis modice grossus	середньокрупний порошок
Pulvis grossissimus	дуже крупний порошок
Pulvis longe grossissimus	надзвичайно крупний порошок

Числівники

Числівник — частина мови, яка означає кількість, число предметів, а також порядок їх при лічбі. Числівник найчастіше пов'язаний з іменником, він показує мовне вираження кількісних відношень між конкретними предметами, явищами й абстрактними поняттями.

У латинській мові числівники поділяються на такі групи:

- кількісні (*numeralia cardinalia*) — відповідають на питання *скільки?*
- порядкові (*numeralia ordinalia*) — відповідають на питання *котрий?*
- розділові (*numeralia distributiva*) — відповідають на питання *по скільки?*
- прислівникові (*numeralia adverbialia*) — відповідають на питання *скільки разів?*

Арабські цифри	Кількісні числівники	Порядкові числівники	Римські цифри
1	unus, a, um	primus, a, um	I
2	duo, duae, duo	secundus, a, um	II
3	tres, tria	tertius, a, um	III

Арабські цифри	Кількісні числівники	Порядкові числівники	Римські цифри
4	quattuor	quartus, a, um	IV
5	quinquque	quintus, a, um	V
6	sex	sextus, a, um	VI
7	septem	septimus, a, um	VII
8	octo	octavus, a, um	VIII
9	novem	nonus, a, um	IX
10	decem	decimus, a, um	X
11	undecim	undecimus, a, um	XI
12	duodecim	duodecimus, a, um	XII
13	tredecim	tertius decimus, a, um	XIII
14	quattuordecim	quartus decimus, a, um	XIV
15	quindecim	quintus decimus, a, um	XV
16	sedecim	sextus decimus, a, um	XVI
17	septendecim	septimus decimus	XVII
18	duodeviginti	duodevicesimus, a, um	XVIII
19	undeviginti	undevicesimus, a, um	XIX
20	viginti	vicesimus, a, um	XX
100	centum	centesimus, a, um	C
200	duocenti, ae, a	ducentesimus, a, um	CC
1000	mille	millesimus, a, um	M
2000	duo milia	bis milesimus	MM
10 000	decem milia	decies millesimus	X

Кількісні числівники від 11 до 17 утворюються складанням основного числівника та слова *deset* — *decim*. Складені числівники з останньою цифрою 8 або 9 утворюються за допомогою віднімання з наступного десятка відповідно 2 або 1.

Порядкові числівники, крім *primus* і *secundus*, утворюються від відповідних кількісних числівників і розрізняються за граматичними родами. У називному відмінку однини вони мають закінчення *-us*, *-a*, *-um*.

У складних порядкових числівниках усі частини є порядковими.

Числівники розділові та прислівникові

Розділові та прислівникові числівники утворюються від відповідних кількісних, окрім перших двох. Розділові числівники мають ро-

дові закінчення множини I–II відмін, узгоджуються з іменниками в роді й відмінку.

Прислівникові числівники, починаючи від п'яти, утворюються за допомогою суфікса *-ies-*.

Розділові числівники

1. *singuli*, ae, a — по одному
2. *binī*, ae, a — по два
3. *ternī*, ae, a — по три
4. *quaternī*, ae, a — по чотири
5. *quīni*, ae, a — по п'ять
6. *senī*, ae, a — по шість
7. *septeni*, ae, a — по сім

Прислівникові числівники

- semel* — один раз
bis — двічі
ter — тричі
quarter — чотири рази
quīquies — п'ять разів
sexies — шість разів
septies — сім разів

Відмінювання числівників

Із кількісних числівників відмінюються *unus*, *a*, *um* — один, одна, одно; *duo*, *duae*, *duo* — два; *tres*, *tria* — три; сотні від 200 до 900 включно і тисячі.

Числівник *unus*, *a*, *um* використовується тільки в однині, решта — тільки у множині. Числівники *tres* і *mille* відмінюються за III відмінною голосного типу у множині. Сотні від 200 до 900 відмінюються за I–II відмінами у множині.

Порядкові числівники відмінюються як прикметники I–II відмін.

Прислівникові числівники в латинській мові не відмінюються.

Займенник

Займенник — частина мови, яка вказує на предмет, ознаку або кількість, але не називає їх. За своїм значенням і граматичними ознаками займенники в латинській мові поділяються на такі розряди:

- **особові** (*ego* — я, *tu* — ти, *nos* — ми, *vos* — ви);
- **зворотний** (*sui* — себе);
- **присвійні** (*meus*, *a*, *um* — мій; *tuus*, *a*, *um* — твій; *suus* — свій; *noster* — наш; *vester* — ваш);
- **вказівні** (*is*, *ea*, *id* — той; *hic*, *haec*, *hoc* — цей);
- **відносні** (*qui*, *quae*, *quod* — який);
- **співвідносні** (*talis*, *e* — такий; *qualis*, *e* — який);
- **заперечні** (*nemo* — ніхто; *nil* — ніщо, *nullus*, *a*, *um* — жодний);
- **питальні** (*quis* — хто; *quid* — що).

Займенники в рецептурі:

- *pro te (pro auctore)* — для мене (для автора)
- *per se* — у чистому вигляді, хімічно чистий
- *tales doses* — такі дози
- *e qua* — з якої
- *cui adde...* — до якої додай...
- *quantum satis* — скільки потрібно

Вправи

1. Утворіть прислівники від таких прикметників:

fortis, e; recens, ntis; gravis, e; asepticus, a, um; multus, a, um.

2. Провідмінійте числівник **unus, a, um** за всіма відмінками однини та числівник **duo, duae, duo** за всіма відмінками множини.

3. Укажіть, від яких латинських числівників утворені слова:

унікум, дуалізм, квартет, примат, трію, октава, дециметр, дует, квінтет, тріумвірат, секстет, центнер.

4. Перекладіть українською мовою:

1. Da tales doses numero decem in capsulis gelatinosis. 2. Iodum per se. 3. Recipe butyri Cacao quantum satis, ut fiant suppositoria rectalia numero viginti. 4. Pulveres subtilissimi et longe subtilissimi pro aspersio-nibus. 5. Misce, fiat massa pilularum e qua formentur pilulae numero centum. 6. Statim da serum antidiphthericum. 7. Misce, fiat emulsum, cui adde tincturae Opii guttas quinque. 8. Saccharum est substantia constituens aut corrigens ad obductionem pilularum, tabulettarum et granulorum. 9. Magnesii sulfas et oleum Ricini remedia purgantia sunt. 10. Praepara medicamenta exactissime. 11. Sume guttas tincturae Valerianae ter per diem. 12. Pro infantibus remedia saepe gratis dantur.

5. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Кальцію карбонату осадженого 20,0

Магнію карбонату основного 5,0

Змішай, нехай утвориться найдрібніший порошок

Видай. Познач:

2. Візьми: Натрію гідрокарбонату 30,0
Натрію тетраборату 5,0
Змішай, щоб утворився середньодрібний порошок
Видай. Познач:

3. *Негайно!*

Візьми: Стерильний розчин левоміцетину 20 мл
Видай. Познач:

4. Візьми: Омнопону 0,1
Води для ін'єкцій 10 мл
Змішати. Простерилізувати!
Видати. Позначити:

5. Візьми: Білого стрептоциду 5,0
Пеніциліну 200 000 ОД
Змішай, нехай утвориться дрібний порошок
Видай. Познач:

6. Зробіть морфологічний аналіз афоризмів, перекладіть українською мовою:

1. Citius, altius, fortius! 2. Melius sero quam nunquam. 3. Bis dat, qui cito dat. 4. Ibi victoria, ubi concordia. 5. Nota bene! 6. Nulla dies. 7. Primus inter pares. 8. Alter ego. 9. Suum cuique. 10. Qui scribit, bis legit.

Тема 27

Скорочення в рецептах. Найважливіші рецептурні скорочення

При виписуванні рецептів лікарі використовують загальноприйнятті рецептурні скорочення, але треба знати, які саме терміни можна скорочувати. Ні в якому разі не можна писати скорочено назви лікарських препаратів (*Novocainum, Riboflavinum, Dimedrolum* etc.), хімічних елементів (*Sulfur, Natrium, Calcium* etc.), лікарських рослин (*Leonurus, Urtica, Aloe* etc.).

- Скорочуються назви лікарських форм, прикметники, назви органів рослин, рецептурні формулювання.

- Зазвичай скорочення слів закінчують приголосною. Якщо ж кілька приголосних букв стоять поруч, то скорочення закінчують останньою.

- Рецептурні формулювання скорочуються до однієї початкової букви.

- Існують деякі нестандартні скорочення, які треба запам'ятати: *h., hb* — *herba*; *t-ra, tct* — *tinctura* та ін.

Найважливіші рецептурні скорочення

Скорочення	Повне написання	Переклад
\overline{aa}	ana	по, порівну
ac., acid.	acidum	кислота
ad us. ext.	ad usum externum	для зовнішнього застосування
ad us. int.	ad usum internum	для внутрішнього застосування
aq.	aqua	вода
aq. dest.	aqua destillata	вода дистильована
aq. purif.	aqua purificata	вода очищена
bol.	bolus	глина
but.	butyrum	масло (тверде)

Скорочення	Повне написання	Переклад
comp., cps., cpt.	compositus	складний
concentr.	concentratus	концентрований
cort.	cortex	кора
D.	Da. Detur. Dentur.	Видай. Нехай буде видано. Нехай будуть видані. Видати.
dec., dct.	decoctum	відвар
dep.	depuratus	очищений
dil.	dilutus	розведений
D. t. d. N	Da (Dentur) tales doses numero	Видай (Нехай будуть видані. Видати.) такі дози числом
Div. in part. aeq.	Divide in partes aequales	Розділи на рівні частини
empl.	emplastrum	пластир
emuls.	emulsum	емульсія
extr.	extractum	екстракт
f.	fiat, fiant	нехай утвориться, нехай утворяться
fl.	flos	квітка
fluid.	fluidus	рідкий
fol.	folium	листок
fr., fruct.	fructus	плід
gel.	gelatinosus	желатиновий
glob.	globulus	кулька
glob. vagin.	globulus vaginalis	піхвова кулька
gran.	granulum	гранула
gtt., gtts.	gutta, guttae	крапля, краплі
h., hb.	herba	трава

Скорочення	Повне написання	Переклад
inf.	infusum	настій
in amp., in ampull.	in ampullis	в ампулах
in caps. gel.	in capsulis gelatinosis	у желатинових капсулах
in ch. cer.	in charta cerata	у навоскованому папері
in obl.	in oblatis	в облатках
in oll.	in olla	у баночці
in lag.	in lagena	у пляшці
in scat.	in scatula	у коробочці
in sacc. chart.	in sacco chartaceo, in sacculis chartaceis	у паперовому мішечку, у паперових мішечках
in tab.	in tabulettis	у таблетках
in tab. obd.	in tabulettis obductis	у таблетках, покритих оболонкою
in tub.	in tuba, in tubis	у тубі, у тубах
in vitr. fusc.	in vitro fusco	у темній склянці
in vitr. nigr.	in vitro nigro	у чорній склянці
linim.	linimentum	лінімент
liq.	liquor	рідина
M.	Misce. Misceatur.	Змішай. Нехай буде змішано. Змішати.
m. pil.	massa pilularum	пілюльна маса
mucil.	mucilago	слиз
N.	numerus	число
obd.	obductus	покритий оболонкою
ol.	oleum	олія
oll.	olla	баночка
oleos.	oleosus	олійний, масляний

Скорочення	Повне написання	Переклад
past.	pasta	паста
pil.	pilula	пілюля
praec., pct., ppt.	praecipitatus	осаджений
pro infant.	pro infantibus	для дітей
pro inject.	pro injectionibus	для ін'єкцій
pulv.	pulvis	порошок
q. s.	quantum satis	скільки потрібно
r., rad.	radix	корінь
rectif.	rectificatus	очищений
rhiz.	rhizoma	кореневище
Rp. :	Recipe	Візьми
S.	Signa. Signetur.	Познач. Нехай буде позначено.
sem.	semen	насіння
sicc.	siccus	сухий
simpl.	simplex	простий
sir.	sirupus	сироп
sol.	solutio	розчин
spec.	species	збір
spir.	spiritus	спирт
spiss.	spissus	густий
Steril.	Sterilisa! Sterilisetur!	Простерилізуй! Стерилізувати! Нехай буде простерилізовано!
succ.	succus	сік
supp.	suppositorium	свічка
supp. vagin.	suppositorium vaginale	свічка піхвова

Скорочення	Повне написання	Переклад
susp.	suspensio	суспензія
tab.	tabuletta	таблетка
t-ra, tinct., tct.	tinctura	настоянка
tub.	tuba	туба
ung.	unguentum	мазь
vagin.	vaginalis	піхвовий
vit.	vitrum	склянка

Контрольні питання:

1. Що можна скорочено записувати в рецептах?
2. Чи можна скорочувати назви лікарських засобів?
3. У якій частині рецепта можуть бути максимальні скорочення?

Вправи

1. *Запишіть скорочено назви лікарських форм і органів рослин:*

tabuletta, suppositorium, radix, emulsum, tinctura, cortex, semen, emplastrum, infusum, solutio, decoctum, flos, folium, mixtura, pulvis, rhizoma, gemma, aqua, unguentum, linimentum, gutta, oleum, sirupus, species, membranula ophtalmica, suspensio, fructus, herba, granulum, massa pilularum, extractum.

2. *Перекладіть рецепти латинською мовою, запишіть у повній та скороченій формі:*

1. Візьми: Розчину ретинолу ацетату масляного
Ланоліну
Оливкової олії по 10,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай. Познач:

2. Візьми: Олії терпентинової очищеної 5,0
Пілюльної маси скільки потрібно,
щоб утворилися пілюлі числом 50
Видай. Познач:
3. Візьми: Еритроміцину 250 000 ОД
Стрептоциду 2,5
Левоміцетину 1,5
Змішай, щоб утворився найдрібніший порошок
Видай. Познач:
4. Візьми: Розчину граміцидину спиртового 2 % — 2 мл
Розчину натрію хлориду ізотонічного 200 мл
Змішай. Видай. Познач:
5. Візьми: Вісмуту нітрату основного 0,3
Кислоти саліцилової 0,15
Оксиду свинцю 5,0
Вазеліну 10,0
Змішай, щоб утворилася паста
Видай. Познач:
6. Візьми: Пластиру свинцевого простого 5,0
Олії соняшnikової 10,0
Видай. Познач:
7. Візьми: Екстракту беладони 0,015
Новокаїну 0,2
Ксероформу 0,1
Іхтіолу 0,2
Олії-какао 3,0
Змішай, щоб утворилася свічка
Видай такі дози числом 20
Познач:
8. Візьми: Настою кореня алтеї 3,0 — 100 мл
Натрію гідрокарбонату
Натрію бензоату по 2,0
Натрію броміду 1,0
Нашатирно-ганусових крапель
Грудного еліксиру по 2,5 мл
Сиропу простого 20 мл
Змішай. Видай. Познач:
9. Візьми: Кислоти саліцилової
Резорцину по 0,6

- Дьогтю
Нафталану по 30,0
Змішай, щоб утворилася мазь
Видай. Познач:
10. Візьми: Настоянки стручкового перцю 5 мл
Мазі камфорної 5,0
Лініменту аміачного 25,0
Змішай. Видай. Познач:
11. Візьми: Амідопірину 0,8
Настою кореневищ з коренями валеріани 6,0 — 180 мл
Магнію сульфату 1,0
Натрію броміду 3,0
Настоянки кропиви 5 мл
Змішай. Видай. Познач:
12. Візьми: Кислоти бензойної 2,0
Рицинової олії
Ланоліну безводного по 10,0
Змішай, щоб утворилася мазь
Видай. Познач:
13. Візьми: Кодеїну 0,1
Настою трави термопсису 6,0 — 150 мл
Натрію гідрокарбонату 3,0
Нашатирно-ганусових крапель 3,0
Змішай. Видай. Познач:
14. Візьми: Емульсії соняшникової олії 150,0
Камфори 2,0
Води м'ятної 15,0
Змішай. Видай. Познач:
15. Візьми: Крохмалю
Гальку по 5,0
Гліцерину 10,0
Рідини Бурова 2 % — 150 мл
Змішай. Видай. Познач:
16. Візьми: Хлоралгідрату 2,0
Слизу насіння льону 30,0
Води очищеної 200 мл
Сиропу простого 10 мл
Змішай. Видай. Познач:

17. Візьми: Миш'яковистого ангїдриду 0,05
Лактату залїза 0,3
Порошку кореня солодки скїльки треба,
щоб утворилися пїлюлі числом 30
Видай. Познач:
18. Візьми: Відвару коріння ревеня 5,0 — 180 мл
Магнїю сульфату 2,0
Олії м'яти перцевої III краплі
Змішай. Видай. Познач:
19. Візьми: Настояю трави горицвіту весняного 6,0 — 180 мл
Розчину калїю ацетату 30 мл
Змішай. Видай. Познач:
20. Візьми: Хїніну гїдрохлориду 0,1
Води для ін'єкцій 10 мл
Натрію хлориду скїльки потрібно, щоб утворився
ізотонїчний розчин
Простерилїзуї!
Видай. Познач:

3. *Затишіть рецепти без скорочень, перекладїть українською мовою:*

1. Rp.: Ac. nicotinicі 0,05
Riboflavini 0,1
Thiamini bromidi 0,3
Ac. folici 0,02
Glucosi 0,5
M., f. pulv.
D. t. d. N 20
S.:
2. Rp.: Sol. Phenylі salicylatis oleos. 2 % — 20,0
Sol. Adrenalini hydrochloridi 0,1 % gtt. XX
M. D. S.:
3. Rp.: Ung. Resorcini 5 % — 100,0
Dimedroli 0,5
T-rae Convallariae 5,0
M., f. ung.
D. S.:
4. Rp.: Inf. fol. Uvae ursi 10,0 — 180 ml
Hexamethylentetramini 8,0
M. D. S.:

5. Rp.: Sol. Natrii bromidi 1 % — 100 ml
Coffeini-natrii benzoatis 1,0
T-rae Valerianae 10,0
Sir. simpl. 5,0
M. D. S.:
6. Rp.: Laevomycetini 0,2
Ac. borici 0,1
But. Cacao q. s.
M., f. glob.
D. t. d. N 20
S.:
7. Rp.: Inf. hb. Leonuri 15,0 — 200 ml
D. S.:

Латинська номенклатура вітчизняних лікарських форм. Тверді, м'які та рідкі форми ліків. Оформлення рецептів на тверді форми ліків

Лікарські форми поділяються на тверді, рідкі, м'які, аерозолі.

Тверді лікарські форми (*formae remediorum durae*): порошки, капсули, таблетки, гранули, драже, карамелі, пастилки, плівка лікарська, збір лікарський, присипки, гірчичники, олівець.

Порошки (*pulveres*) — тверда лікарська форма для внутрішнього та зовнішнього застосування, характеризується такою властивістю, як сипкість. За ступенем подрібнення розрізняють такі порошки:

- *грубий (pulvis grossus)*,
- *дрібний (pulvis subtilis)*,
- *щонайдрібніший (pulvis subtilissimus)*.

Є порошки дозовані (*pulveres divisi*), тобто поділені на дози, і недозовані (*pulveres indivisi*) — не поділені. Під час приписування простих дозованих порошоків у рецепті вказують назву лікарської речовини та її дозу, потім кількість виписаних доз і спосіб введення порошку в організм:

- *per os (через рот, перорально)*,
- *per injectionem (шляхом ін'єкції)*,
- *per rectum (через пряму кишку, ректально)*,
- *per gargarisma (шляхом полоскання)*,
- *per aspersionem (шляхом присипки)*.

Капсули (*capsulae*) бувають м'які або еластичні (*capsulae molles, s. elasticae*), тверді (*capsulae durae*) і з кришками (*capsulae operculatae*).

Таблетки (*tabulettae*) — тверда дозована лікарська форма, яку виробляють на фармацевтичних підприємствах з лікарських і допоміжних речовин. Виготовляють таблетки за стандартними приписами, тобто вони є офіційними. Ця лікарська форма призначена найчастіше для внутрішнього застосування, а інколи й для зовнішнього. Таблетки виписуються як готова лікарська форма, тому допоміжні речовини в рецепті не вказуються. За способом уведення в організм таблетки поділяються на таке:

- *tabulettae per os (через рот, перорально)*,
- *tabulettae sublinguales (нід язик, сублінгвально)*,

- *tabulettae pro injectionibus* (для інгаляції),
- *tabulettae pro gargarismate* (для полоскання).

Гранули (*granula*) — тверда лікарська форма для внутрішнього застосування у вигляді зернятка або крупинки розміром 0,2–0,3 мм. Виписуються скороченим способом із зазначенням загальної кількості.

Драже (*dragee*) — тверда лікарська форма для внутрішнього застосування, яку одержують шляхом багаторазового нашарування лікарських і допоміжних речовин на цукрові гранули.

Збір лікарський (*species*) — це суміш кількох видів подрібненої або цільної лікарської сировини в паперовій упаковці. Офіційний лікарський засіб виписується скороченим або розгорнутим (вказуються назви рослин та їхня кількість) способом. Назви зборів виписуються у множині. Застосовується збір для виготовлення настоїв і відварів, які можуть вживатися всередину та зовнішньо.

Олівець (*stilus*) — це тверда лікарська форма у формі циліндра, застосовується зовнішньо. У фармацевтичній промисловості випускається, наприклад, кровоспинний олівець (*stilus haemostaticus*), ментоловий олівець (*stilus Mentholi*).

Рідкі форми ліків (*formae remediorum fluidae*): розчини, суспензії, емульсії, настої та відвари, краплі, настоянки, екстракти, слизи, сиропи, мікстури, ароматичні води.

Розчини (*solutiones*) — утворюються шляхом розчинення однієї або кількох лікарських речовин у розчиннику. Найчастіше використовують для розчинення дистильовану воду, а також етиловий спирт, гліцерин та рідкі олії. Отже, залежно від розчинника розчини поділяються на таке:

- *solutiones aquosae* (водні розчини),
- *solutiones spirituosae* (спиртові розчини),
- *solutiones oleosae seu olea medicata* (олійні розчини),
- *solutiones glycerinatae* (гліцеринові розчини).

Розчини, як правило, видаються в ампулах (*in ampullis*), шприц-тюбиках (*in sprits-tubulis*), ректальних піпетках (*in rectiolis*).

Суспензії (*suspensiones*) — лікарська форма, що отримується шляхом змішування нерозчинних речовин з очищеною водою, оліями або гліцерином. Призначаються суспензії *pro injectionibus ad usum internum, externum*. Як правило, на етикетках є додатковий напис «*Перед вживанням збовтати*».

Емульсії (emulsa) — суміш води і нерозчинних речовин (ефірних і жирних олій, смол, бальзамів), які перебувають у завислому стані, тобто вони взаємно нерозчинні.

Настоянки (tincturae) — забарвлені спиртові, спиртоводні або спиртоефірні витяжки з рослинної сировини. Виготовляють настоянки на фармацевтичних підприємствах, тобто це офіційна лікарська форма.

Настої та відвари (infusa et decocta) — це водні витяжки з рослинної сировини. Настої, як правило, готують із більш нижніх частин рослин (квіток, трави, листя та ін.), відвари — з твердих частин рослин (кори, коренів, кореневищ). Готуються *ex tempore* (на вимогу). Приписують настої та відвари як для зовнішнього, так і для внутрішнього застосування.

Екстракти (extracta) — витяжки з рослинної сировини, концентровані, різної консистенції:

- *extracta spissa* (густі),
- *extracta fluida* (рідкі),
- *extracta sicca* (сухі).

Краплі (guttae) — це різноманітні розчини та суміші для прийому всередину, які дозуються краплями. Краплі поділяються на такі:

- *oculoguttae* (краплі для очей),
- *nasoguttae* (краплі до носа),
- *otoguttae* (краплі для вуха).

Не рекомендується приписувати в краплях сильнодіючі ліки.

М'які форми ліків (formae remediorum molles): мазі, пасти, свічки, пластирі, пілюлі.

Мазі (unguenta) — недозована лікарська форма для зовнішнього застосування. Мазі готуються шляхом змішування лікарської речовини з формоутворювальними речовинами (*Vaselinum, Lanolinum, adeps suillus depuratus* etc. — вазелін, ланолін, свиначий жир очищений). Для приготування рідких мазей (лініментів) використовуються олії (*oleum Olivarum, oleum Amygdalarum, oleum Helianthi, oleum Ricini* etc.). Офіційні мазі виготовляють на фармацевтичних підприємствах.

Пасту (pasta) — лікарська форма, до складу якої входять порошкоподібні лікарські речовини в поєднанні з наповнювачем (рослинні олії, гліцерин тощо). Це недозована форма ліків.

Свічки, супозиторії (suppositoria) — м'яка дозована форма ліків, призначена для введення в порожнини тіла, тверда при кімнатній температурі і яка розм'якшується при температурі тіла людини.

За способом уведення в організм людини розрізняють:

- *suppositoria rectalia* (ректальні свічки),
- *suppositoria vaginalia* (вагінальні свічки).

Основою для виготовлення свічок служать *oleum Cacao, olea vegetabilia, mixturae cum cera, Lanolinum etc.* (олія-какао, олії рослинні, суміші з воском, ланолін).

Пластипі (emplastra) — така форма ліків, що розм'якшується при температурі тіла та прилипає до шкіри, використовується для зовнішнього застосування.

Пластипі поділяються на *emplastra dura et fluida* — пластипі тверді та рідкі.

Гірчичнику (chartae Sinapis seu chartae sinapismatae) — різновиди пластипів. *Sinapismus-saccinus activatus* — гірчичник-пакет активований.

Пілюлі (pilulae) — дозована форма лікарських засобів для внутрішнього застосування, маленька кулька від 0,1 до 0,5.

Контрольні питання:

1. Назвіть тверді форми ліків.
2. Як поділяються порошки за дозуванням?
3. Як поділяються порошки за способом уведення в організм?
4. Які є таблетки за способом уведення в організм?
5. У якому числі вживається *species* (лікарський збір)?
6. У чому видається лікарський збір?
7. Назвіть рідкі форми ліків.
8. На які групи поділяються розчини залежно від розчинника?
9. З якої рослинної сировини виготовляються настої? відвари?
10. Чи є настойка офіційним лікарським засобом?
11. Які є екстракти за консистенцією?
12. Назвіть м'які форми ліків.
13. Які є супозиторії за способом уведення в організм?
14. До якої форми ліків належать гірчичники?
15. Які формоутворювальні речовини застосовуються для виготовлення мазей?

Вправи

1. *Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Таблетки аміназину 0,025 числом 20
Видай. Познач:
2. Візьми: Анестезину 0,5
Норсульфазолу 5,0
Камфорної олії 10 % — 3 мл
Змішай, щоб утворилася паста
Видай. Познач:
3. Візьми: Таблетки амідопірину 0,5
Видай такі дози числом 50
Познач:
4. Візьми: Розчину ефедрину гідрохлориду 20 % — 10 мл
Суспензії гідрокортизону 1 мл
Розчину аскорбінової кислоти 5 % — 3 мл
Змішай. Видай. Познач:
5. Візьми: Білого стрептоциду 5,0
Пеніциліну 200 000 ОД
Змішай, щоб утворився найдрібніший порошок
Видай. Познач:
6. Візьми: Супозиторії з синтоміцином 0,25 числом 15
Видай. Познач:
7. Візьми: Гідрокортизонової мазі 1 % — 10,0
Видай. Познач:
8. Візьми: Таблетку сульфадимезину 0,02
Таблетку етазолу 0,5
Видай. Познач:
9. Візьми: Порошку кореня крушини
Порошку кореневища айру по 0,25
Натрію гідрокарбонату 0,5
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози числом 30 у паперових мішечках
Познач:
10. Візьми: Дикаїну 0,05
Фенолу 1,0
Очищеної води 3,0
Оксиду цинку скільки потрібно

- Змішай, щоб утворився лінімент
Видай. Познач:
11. Візьми: Простого свинцевого пластиру 50,0
Видай. Познач:
12. Візьми: Густого екстракту чоловічої папороті 6,0
Розділи на шість рівних частин
Видай у желатинових капсулах
Познач:
13. Візьми: Лініменту стрептоциду розчинного 5 % — 30,0
Видай. Познач:
14. Візьми: Саліцилату ртуті 1,0
Персикової олії до 180 мл
Змішай. Простерилізуй!
Видай. Познач:
15. Візьми: Таблетки раунатину 0,002 числом 50
Видай. Познач:

2. Перекладіть латинською мовою:

1. Пасти, креми, гелі, мазі — м'які форми ліків. 2. Ацетилсаліцилова кислота у гранулах. 3. Порошок ампіциліну в капсулах, закритих кришечкою. 4. Видай краплі для очей для дорослих 10 мл. 5. Змішай ефірний екстракт чоловічої папороті з медом. 6. Грудний збір проти кашлю. 7. Видай порошки у паперових мішечках. 8. Відвар кореня алтеї — жарознижувальний засіб. 9. Порошок з окситетрацикліном для суспензії. 10. Фоліева кислота з вітаміном В12. 11. Присипка для дітей — складний порошок. 12. Сиропи, настої, відвари, настоянки, розчини — рідкі лікарські форми. 13. Іхтіолова мазь — протизапальний засіб. 14. Додай асептично II краплі настоянки строфанту до розчину. 15. Олія-какао, вазелін, ланолін — формоутворювальні засоби для свічок. 16. Рідкі, густі та сухі екстракти є в аптеках. 17. М'ята перцева, коріандр, кріп, хвойник — ароматичні рослини. 18. Очні плівки з флореналем. 19. Змішай 30,0 насіння льону з 100,0 гарячої води, щоб утворився настій. 20. Скипидар для втирання проти шкірних хвороб.

Систематизація відомостей про прийменники

У фармацевтичній термінології прийменники наявні у рецептурних виразах, у виразах, які позначають шляхи введення лікарських засобів, у спеціальних виразах і вживаються з двома відмінками — *Accusativus* або *Ablativus*.

1. Прийменники в рецептурних виразах:

- *in ampullis* — в ампулах
- *in tabulettis* — у таблетках
- *in tabulettis obductis* — у таблетках, покритих оболонкою
- *in capsulis gelatinosis operculatis* — у желатинових капсулах, закритих кришечкою
- *in capsulis amylaceis seu in oblatiis* — у крохмальних капсулах або облатках
- *in tabulettis obductis* — у таблетках, покритих оболонкою
- *in ampullis* — в ампулах
- *in rectiolis* — у ректальних піпетках
- *in vitro nigro (fusco, flavo)* — у чорній (темній, жовтій) склянці
- *in charta cerata (parafinata)* — у навоскованому папері
- *in scatula* — у коробочці
- *Divide in partes aequales numero...* — Поділи на рівні частини числом...

2. Прийменники, що вказують шляхи введення лікарських засобів:

- *per os* — через рот
- *per rectum* — через пряму кишку
- *per vaginam* — через піхву
- *intra venam* — у вену
- *intra arteriam* — в артерію
- *intra musculos* — у м'язи
- *sub linguam* — під язик
- *sub cutem* — під шкіру
- *per injectionem* — шляхом ін'єкції
- *retro buccam* — за щоку

- *per frictionem* — шляхом розтирання
- *per aspersionem* — шляхом присипки
- *per inhalationem* — шляхом інгаляції
- *trans derma* — через шкіру, трансдермально

3. Прийменники у спеціальних фармацевтичних виразах:

- *ad usum internum (externum, proprium)* — для внутрішнього (зовнішнього, власного) вживання
- *pro injectionibus* — для ін'єкцій
- *pro inhalatione* — для інгаляції
- *pro gargarismate* — для полоскання
- *pro cataplasmate* — для припарки, для компресу
- *pro aspersione* — для присипки
- *pro frictione* — для розтирання
- *pro balneis (pro balneo)* — для ванн (для ванни)
- *pro centum* — на 100 (процент)
- *pro mille* — на 1000
- *pro narcosi* — для наркозу
- *pro dosi* — разова доза
- *pro die* — добова доза
- *pro auctore* — для автора, для мене
- *pro infantibus* — для дітей
- *contra odontalgiam* — проти зубного болю
- *contra tussim* — проти кашлю
- *contra pertussim* — проти коклюшу
- *contra febrim* — проти лихоманки
- *contra scabiem* — проти корости
- *contra rabiem* — проти сказу
- *ex tempore* — у разі потреби, екстемпорально
- *in vitro* — у пробірці
- *in vivo* — на живому (організмі)
- *per se* — у чистому вигляді

Вправи

1. Перекладіть українською мовою:

1. Tinctura Valerianae in vitro nigro. 2. Pulvis Streptocidi in sacculo chartaceo. 3. Folia Aloes pulverata in scatula. 4. Multae herbae et plantae

in silvis sunt. 5. Aspersio cum Dimedrolo pro infantibus. 6. Membranulae ophthalmicae cum Neomycini sulfate pro adultis. 7. In officina succus Kalanchoes est. 8. Da aquam destillatam in lagena. 9. Pulvis carbonis activati pro die. 10. Species aromaticaе cum oleo Lavandulae pro balneis. 11. Receptum pro auctore. 12. Oleum Eucalypti pro inhalatione. 13. Chole medicata conservata in officinis est. 14. Diaeta pro aegrotis necessaria est. 15. Apitoxinum in forma tabulettarum, unguentorum, linimentorum est.

2. Перекладіть латинською мовою:

1. Стрептоміцину сульфат для ін'єкцій. 2. Настоя готуються екстемпорально. 3. Лікарські форми для ін'єкцій — це водні та олійні розчини. 4. Листя шавлії є у грудному зборі. 5. Сік подорожника з листя подорожника великого. 6. Мазі для зовнішнього застосування. 7. Нехай будуть видані такі дози числом 5 у капсулах. 8. Екстракт красавки густий для внутрішнього застосування. 9. Кора крушини у формі відвару і рідкого екстракту. 10. Приготуй розчин для ін'єкцій. 11. Настій квіток ромашки для полоскання. 12. Максимальна добова доза димедролу. 13. Аскорбінова кислота є у плодах смородини чорної. 14. Нехай буде виданий лінімент у баночці. 15. Розділи пілюльну масу на рівні частини числом 20. 16. Ментол є у мікстурах для інгаляції.

3. Зробіть морфологічний і граматичний аналіз афоризмів, перекладіть українською мовою:

1. Inter collegas. 2. Post factum. 3. Pro et contra. 4. Nulla dies sine linea. 5. Contra factum non datur argumenum. 6. Ex nihilo nihil. 7. Pro bono publico. 8. Ex libris. 9. Est modus in rebus. 10. Mens sana in corpore sano. 11. De gustibus et coloribus non est disputandum. 12. Ad rem. 13. Per scientiam ad salutem aegroti.

Тема 30

Дійсний спосіб дієслова (Indicativus). Порядок слів у реченні латинською мовою

Дійсний спосіб дієслова (indicativus)

Дієслово — частина мови, що служить для вираження дії або стану як динамічної ознаки, як процесу і виражає ці значення у граматичних категоріях виду, стану, особи, числа, часу, способу. У реченні дієслово виконує функцію присудка.

Дійсний спосіб виражає дію, яка реально відбувається, відбулася або відбудеться. У фармацевтичній термінології вживаються тільки дієслова у теперішньому часі у 3-й особі однини та множини активного і пасивного стану.

Дієслівні форми дійсного способу теперішнього часу утворюються шляхом приєднання особових закінчень до основи дієслова безпосередньо або за допомогою з'єднувальних голосних **-i-**, **-u-** (у дієслів 3 дієвідміни однини та множини й у дієслів 4 дієвідміни 3-ї особи множини).

Особові закінчення дієслів 3-ї особи

Особа	Activum (активний стан)		Passivum (пасивний стан)	
3-тя особа	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
	-(i)t	-(u)nt	-(i)tur	-(u)nt

Приклади утворення форм PRAESENS activi et passivi 3-ї особи

Con- juga- tio	Activum		Passivum	
	Singularis	Pluralis	Singularis	Pluralis
1	depura-t він очищує	depura-nt вони очи- щують	depura-tur очищується, його очищують	depura-ntur очищуються, їх очищують
2	misce-t він змішує	misce-nt вони змі- шують	misce-tur змішується, його змішують	misce-ntur змішуються, їх змішують

Con- juga- tio	Activum		Passivum	
	Singularis	Pluralis	Singularis	Pluralis
3	repet-i-t він повто- рює	repet-u-nt вони повто- рюють	repet-i-tur повторюється, його повторюють	repet-u-ntur повторюються, їх повторюють
4	audi-t він слухає	audi-u-nt вони слу- хають	audi-tur прослуховується, його слухають	audi-u-ntur прослуховуються, їх слухають

У латинській мові особові займенники при дієслові не вживаються. Особа визначається за особовим закінченням дієслова.

Порядок слів у реченні латинською мовою

Порядок слів у реченні латинською мовою відносно закріплений:

- підмет ставиться, як правило, на першому місці;

- присудок звичайно ставиться на останньому місці;

Наприклад: *Experientia docet.* — Досвід навчає.

- якщо присудок має форму наказового способу, тобто на ньому стоїть логічний наголос, його треба поставити на перше місце;

Наприклад: *Misce substantias.* — Змішай речовини.

- прямий додаток виражається тільки знахідним відмінком без прийменника і ставиться частіше перед присудком або ближче до присудка;

Наприклад: *Pharmaceuta herbas concidit.* — Фармацевт подрібнює трави.

- узгоджене означення ставиться переважно після означуваного слова;

Наприклад: *Herbae exsiccatae in sacculis chartaceis dantur.* — Вишунені трави видаються у паперових мішечках.

- дієслово *esse* (*бути*) у значенні зв'язки не пропускається;

Наприклад: *Mentha, Calendula, Urtica sunt pantae.* — М'ята, календула, кропива — рослини.

- іменна частина складеного присудка ставиться у називному відмінку та узгоджується з підметом.

Наприклад: *Oleum Cacao remedium formans pro suppositoriis est.* — Олія-какао — формоутворювальний засіб для свічок.

Контрольні питання:

1. Назвіть граматичні категорії дієслова.
2. Назвіть закінчення Praesens indicativi activi 3-ї особи однини та множини.
3. Назвіть закінчення Praesens indicativi passivi 3-ї особи однини та множини.
4. Який порядок слів закріплений у латинській мові?
5. У формі якого відмінка вживається прями́й додаток?

Вправи

1. *Перекладіть речення українською мовою, визначте стан і число дієслів:*

1. Aerosola ad usum externum et pro inhalationibus adhibentur. 2. Extracta spissa et sicca in forma pulverum, tabulettarum, suppositoriorum, pillularum praescribuntur. 3. Sepissime Glycyrrhiza in mixturis adhibetur. 4. Sume medicamentum per os. 5. Pulvis modice grossus corticis Quercus pro praeparatione decocti est. 6. Remedia amarissima in capsulis operculatis dantur. 7. Spiritus saponatus compositus saponem viridem, oleum Lavandulae continet; ad curationem morborum cutis adhibetur. 8. Pasta Zinci remedium antisepticum est. 9. Solutiones injectabiles semper speriles sunt. 10. Tabulettae enterosolubiles in intestinis solvuntur. 11. Medicus antibiotica ad sepsim praescribit. 12. Saccharum lactis in aethere non solvitur. 13. Praeparata Digitalis lanatae glycosida cardiaca continent. 14. Tabulettae Raunatini actionem hypotensivam habent. 15. E foliis et herba plantarum infusa et extracta parant.

2. *Перекладіть речення латинською мовою:*

I

1. З рослини валеріана лікарська готують настойку.
2. Абрикосова камедь розчиняється у воді.
3. Мікстури фільтруються через папір.
4. Лікар приписує хворому краплі проти зубного болю.

5. Прийми таблетку під язик.
6. Вони збирають траву мати-й-мачуха для аптек.
7. Плоди глоду висушуються і подрібнюються.
8. Фармацевт розтирає камфору для приготування пасти.
9. З пілюльної маси вони формують пілюлі.
10. Емульсії, настоянки, лініменти, свічки, порошки — лікарські форми.

II

1. Фармацевт видає хворому шлунковий збір у паперовому мішечку.
2. Настої та відвари готуються в аптеках на вимогу.
3. Шавлія лікарська — це ботанічна назва рослини.
4. Свіжа кора крушини не застосовується у медицині.
5. Корвалол приписують як серцевий, седативний і спазмолітичний засіб.
6. Вода кропу готується з ефірної олії кропу.
7. Розчини вакцину асептично в ізотонічному розчині натрію хлориду 0,9 %.
8. Ефірні олії мають ароматичний запах і легко розчиняються в ефірі та спирті.
9. Настоянки зберігаються дуже довго у темному місці.
10. Ліки найчастіше приймаються через рот, рідше — через пряму кишку.

3. Зробіть морфологічний аналіз афоризмів, перекладіть українською мовою.

1. Qui bene audit, dene discit. 2. Vivat! Crescat! Floreat! 3. Aquila non capit muscas. 4. Qui seminat mala, metet mala. 5. Homines, dum docent. Discunt. 6. Sol lucet omnibus. 7. Similia similibus curantur. 8. Radices litterarum amarae sunt, fructus — dulces. 9. Tempora mutantur et nos mutamur in illis. 10. Gutta cavat lapidem. 11. Una hirudo non facit ver. 12. Natura sanat, medicus curat morbos. 13. Imperare sibi, maximum imperium est. 14. Nulla est doctrina sine lingua Latina. 15. Sic transit gloria mundi.

4. Доберіть п'ять латинських афоризмів, запишіть словникову форму і переклад кожного слова, зробіть морфологічний аналіз.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ЗАЛІКУ

1. Перекласти фармацевтичні терміни латинською мовою:

1. Сірчана кислота концентрована.
2. Кора жостеру подрібнена.
3. Оснóвний карбонат магнію.
4. Пероральні та вагінальні засоби.
5. Ректальні свічки з іхтіолом.
6. Таблетки уротропіну сильного (за дією).
7. Порошок солодки дрібний.
8. Сік алое свіжий.
9. Камфорна олія густа.
10. Безводний ланолін з вазеліном.
11. Розчин розчинного стрептоциду.
12. Очні плівки з новокаїном.
13. Тверді лікарські форми.
14. Очищений скипидар.
15. Емульсія соняшnikової олії.
16. Рідкий екстракт глоду.
17. Біла осаджена сірка.
18. Настій коренів алтеї.
19. Кальцію хлорид у таблетках.
20. Розчин карбонату магнію.
21. Складний свинцевий пластир.
22. Очищена мигдальна олія.
23. Свіжа персикова олія.
24. Листя м'яти перцевої.
25. Квітки горицвіту весняного.
26. Сосновий дьоготь.
27. Оснóвний нітрат вісмуту.
28. Відновлене залізо.
29. Жива протидифтерійна сироватка.
30. Аптечна олія обліпихи.

2. Прочитати і записати рецепти без скорочень, перекласти українською мовою:

1. Rp.: Sol. Testosteroni otnantatis oleos. 1,0
D. t. d. N 6 in amp.
S.:
2. Rp.: Extr. Belladonnae spiss. 0,01
Ol. Cacao 2,5
M., ut f. supp. rectal.
D. t. d. N 5
S.:
3. Rp.: Tab. extr. Valerianae obd. 0,02 N 50
D. S.:
4. Rp.: Inf. rad. Althaeae 3,0 — 100 ml
Sir. simpl. 20 ml
M. D. S.:
5. Rp.: Inf. fol. Digitalis 0,5 — 180 ml
D. S.:
6. Rp.: Pulv. rad. Rhei
Magnesii oxydi \overline{aa} 0,3
M., ut f. pulv.
D. t. d. N 10
S.:
7. Rp.: Inf. hb. Thermopsidis 0,1 — 100 ml
Liq. Ammonii anis. 1,0
M. D. S.:
8. Rp.: Extr. Frangulae sicc. 4,0
Pulv. rad. Rhei 3,0
M. pil. q. s., ut f. pil. N 30
D. S.:
9. Rp.: Ung. Resorcini 100,0
T-rae Convallariae 5,0
M., ut f. ung.
D. S.:
10. Rp.: Ac. nicotinici 0,05
Ac. folici 0,03
Glucosi 0,5
M., ut f. pulv.
D. t. d. N 20
S.:

11. Rp.: Liq. Ammonii anis. 20,0
Lin. Methylli salicylatis compos. 1,0
D. S.:
12. Rp.: Dec. cort. Quercus 10,0 — 100 ml
Aq. Foeniculi 15,0
D. S.:
13. Rp.: Inf. hb. Adonidis vernalis 6,0 — 180 ml
Mucil. sem. Lini 25 ml
D. S.:
14. Rp.: Sol. Bilignosti 5 % pro infant. N 40
D. S.:
15. Rp.: Tab. Aloes obd. N 20
D. S.:

ТЕКСТИ

Pulveres

Pulvis est forma medicamentorum dura. Nomina pulverum varia sunt. Sunt pulveres grossi, grossissimi, subtiles, subtilissimi; sunt pulveres simplices et compositi; sunt pulveres ad usum internum et pulveres ad usum externum. Pulveres indivisi plerumque sunt pulveres ad usum externum, qui aspersiones nominantur. Pulveres divisi pro usu interno adhibentur.

De dosibus

Doses remediorum sunt: dosis minima, dosis media, dosis medicinalis seu dosis therapeutica, dosis maxima, dosis toxica, dosis letalis. Pharmacopoea doses maximas remediorum toxicorum (venenatorum) et remediorum heroicorum probe notat “pro dosi” et “pro die”. Doses toxicae morbos molestos et interdum mortem provocant. Jam decigrammata duo (0,2) Morphini dosis letalis est. Medicus et pharmaceuta doses medicamentorum bene scire debent.

De modis introductionis medicamentorum

Medicamenta sepiissime “per os” sumuntur, rarius aliis modis inducuntur. Solutiones speciales adhibentur pro injectionibus subcutaneis, vel intra venas, intra arterias inducuntur. Suppositoria et globuli in rectum et in vaginam inducuntur. Unguenta saepe “pro frictione” signantur. Sunt medicamenta “pro inhalatione”. Sunt etiam medicamenta, quae sub linguam ponuntur.

Infusa et decocta

Infusa et decocta sunt extracta aquosa e materiis vegetabilibus. Infusa sepiissime e foliis, floribus, herba, rarius e partibus aliis plantarum parantur. Decocta sepiissime e cortice, radicibus, rhizomatis, rarius e foliis praeparantur.

Infusa et decocta materias medicatas, saccharum, mucilafines, amarities, taninum etc. continent, in officinis parantur et loco frigido per dies duos servantur. Infusa et decocta sunt formae medicamentorum ad usum internum, raro ad usum externum praescribuntur.

Mentha piperita

Folia Menthae piperitae in species sedativas et species stomachicas ingrediuntur. Infusum foliorum Menthae piperitae effectum spasmolithicum, sedativum, cholagogum habet. Oleum Menthae piperitae ex herba et foliis in praeparatis Corvaldinum, Inhaliptum, Corvalolum, Urolesanum, Pinosolum, in tabulettis Menthae, in guttis “Denta” et cetera continetur. Mentholum ex oleo Menthae piperitae extrahitur. Mentholum est in praeparatis Boromentholum, Valocordinum, Validolum, Menovasinum, in guttis Zelenini, in unguento Boum-Benge, in aërosolo “Camphomenum”, in mixturis pro inhalationibus.

Glycyrrhiza

Verbum “Glycyrrhiza” “radix dulcis” designat.

Praeparata e radicibus Glycyrrhizae in medicina adhibentur. Radices Glycyrrhizae in forma extracti spissi et sicci, sirupi, pulveris radicum adhibentur; in species diureticas, pectorales, laxantes; in praeparatis Liquiritonum, Glycyrenolum, Glycyrrhamum et in granulis “Flacarbinum” ingrediuntur.

Convallaria majalis

In medicina herba, folia et flores Convallariae adhibentur. In materia medicinalis Convallariae glycosida cardiotonica (Convallosidum, Convalloxinum, Convallotoxolum) continentur.

Formae medicamentorum e Convallaria tales sunt: tinctura Convallariae, infusum florum Convallariae, guttae Zelenini, praeparata Convaflavinum, Marelinum, Valocordinum, Cardiophytum etc.

Materiae rudes plantarum officinalium

Medici vetuste plantae officinales pro curatione aegrotorum adhibent. Sepissime plantae et partes plantarum exsiccatae, rarius recentes ad praeparationem medicamentorum adhibentur.

Folia Salviae recentia effectum bonum bactericidum habent. Odor foliorum forte aromaticus est, sapor subamarius, adstringens. Partes omnes plantae oleum aethereum et substantias tannicas continent.

Folia Belladonnae ut remedium antiasthmaticum, analgeticum, excitans adhibentur. Omnes partes plantae alcaloidea Hioscyaminum, Atropinum, Scopolaminum continent. Formae medicamentorum e Belladonna

tales sunt: tinctura Belladonnae et extractum Belladonnae siccum et spissum.

Succus lacteus Papaveris somniferi ad aerum spissatus Opium vocatur. Multa alcaloïda utilissima ex Opio fiunt. Exempli causa, Morphinum et Codeinum. Praeparata Opii (tincturae, extractum, praeparatum neogalenicum “Pantoponum” seu “Omnoponum”) sunt analgetica.

Cortex Frangulae glycosida varia, substantias tannicas, saponina continet. Cortex Frangulae exsiccatus ut remedium laxans in forma decocti aut extracti fluidi et sicci adhibetur. Species laxantes, stomachicae, antihaemorrhoidales corticem Frangulae continent.

Arbor Amygdalus communis varietates habet: Amygdalus dulcis et Amygdalus amara. Fructus Amygdali amarae toxici sunt, glycosidum acidi hydrocyanici continent. In seminibus Amygdali dulcis oleum pingue, quod exprimitur methodo frigido, saccharosa, glucosa, multa vitamina et microelementa continentur. Oleum Amygdalarum ad praeparationem linimentorum, solutionum oleosarum adhibetur.

GAUDEAMUS

*(студентська пісня, створена у Середні віки латинською мовою
у Гейдельберзькому університеті наприкінці XIV ст.*

Сучасного вигляду надав їй у 1781 р.

мандрівний поет К. В. Кіндерлебен)

Gaudeāmus iġitur,
Juvēnes dum sumus!
Post lucundam iuventūtem,
Post molestam senectūtem
Nos habebit humus. *(bis)*

Vita nostra brevis est,
Brevi finiētur.
Venit mors velocīter,
Rapit nos atrocīter,
Nemīni parcētur. *(bis)*

Vivat academia,
Vivant professōres!
Vivat membrum quodlibet,
Vivant membra quaelibet,
Semper sint in flore! *(bis)*

Vivant omnes virgīnes,
Gracīles, formōsae!
Vivant et muliēres,
Tenērae, amabīles,
Bonaе, laboriōsae. *(bis)*

Vivat et respublīca,
Et qui illam regit!
Vivat nostra civitas,
Maecenātum caritas,
Quae nos hic protēgit. *(bis)*

Pereat tristitia,
Pereant dolōres.
Pereat diabōlus,
Quivis antiburschius
Atque irrisōres! *(bis)*

Погоуляймо, юнаки,
Поки в нас є сила.
Мине молодість щаслива,
Мине старість докучлива,
Вкриє нас могила.
Ми не довго живемо,
Швидко вік минає.
Смерть, не гаючись, прилине,
Без розбору всіх поглине —
Смерть жалю не знає.

Хай живуть нам вузи всі,
Вся наша еліта:
Професори і доценти,
Аспіранти і студенти, —
«Многая їм літа!»

Хай дівчата всі живуть,
Негорді, красиві,
Хай живуть нам молодиці
Наші любі, ніжнолиці,
Добрі, не ліниві!

Хай живе республіка
Й той, хто управляє;
Хай живе наша спільнота
Й благодійників щедрота,
що про всіх нас дбає.

Всякий смуток геть від нас,
Песимізму досить;
Всякий біс нехай сконає,
Що студентам не сприяє,
На глум їх підносить.

Переклад М. Й. Білика

АФОРИЗМИ — ЛАТИНСЬКІ КРИЛАТІ ВИСЛОВИ

1. *Ab imo pectore.* — Від щирого серця.
2. *Ab ovo.* — З самого початку.
3. *Abeunt studia in mores.* — Звичка стає характером.
4. *Acta non verba!* — Діла — не слова!
5. *Ad Calendas Graecas.* — До грецьких календ (відповідає «після дощику в четвер», «коли рак свисне», «на турецький Великдень», «на китайську Паску» та ін.).
6. *Ad fontes* — до джерел.
7. *Ad hoc* — для цього (випадку).
8. *Ad multos annos* — на довгі роки.
9. *Alea iacta est.* — Гральну кістку кинуто, жереб кинуто (Гай Юлій Цезар).
10. *Aliis lucens, uigor.* — Світячи іншим, горю сам. (Слова голландського лікаря Ван дер Тульпа. Цей девіз асоціюється з однією з емблем медицини — запаленою свічкою.)
11. *Alma mater* — «мати-годувальниця» (стосовно університету, у якому навчався).
12. *Alter ego* — інша сутність, друге «я».
13. *Amat victoria curam.* — Перемога любить старання.
14. *Amicus Plato, sed magis amica veritas.* — Мені дорогий Платон, але істина ще дорожча; правда понад усе (досл.: друг Платон, але більша подруга — істина) (Арістотель).
15. *Amicus certus in re incerta cernitur.* — Справжній друг виявляється в біді (Цицерон).
16. *Amicus humani generis.* — Друг роду людського (про лікаря) (Транквіл).
17. *Amore, more, ore, re* — любов, характер, слова, дії.
18. *Amor tussisque non celatur.* — Любов, як кашель, — не приховаш.
19. *Animus in consulendo liber.* — У раді дух вільний (Гай Саллюстій) — девіз НАТО.
20. *Aquila non capit muscas.* — Орел не полює на мух.
21. *Arbor mala, mala mala.* — Погане дерево — погані плоди (букв. — «яблука»).

22. *Argumentum ad temperantiam* — звернення до помірності (також — принцип «золотої середини», або принцип середнього шляху).

23. *Ars longa vita brevis est.* — Мистецтво довге, життя коротке (Гіппократ).

24. *Aurea mediocritas.* — Золота середина (Горацій).

25. *Aut cum scuto, aut in scuto.* — Або зі щитом, або на щиті (побажання, яке говорили спартанцям, що відправлялися у бій. Означає: або вернутися із честю, або з честю померти в бою).

26. *Aut nunc, aut numquam.* — Тепер або ніколи.

27. *Aut bene, aut nihil.* — Або добре, або нічого.

28. *Ave, Caesar, morituri te salutant,* або *Ave, Imperator, morituri te salutant.* — Здрастуй, Цезарю (Імператоре), приречені на смерть вітають тебе.

29. *Barba crescit, caput nescit.* — Борода росте, голова порожня (букв. «не розуміє»).

30. *Barba non facit philosophum.* — Борода не робить філософом [людину].

31. *Bene dignoscitur, bene curatur.* — Добре (правильно) розпізнається, добре (правильно) лікується.

32. *Bona valetudo melior est, quam maximae divitiae.* — Добре здоров'я краще за будь-яке багатство.

33. *Carpe diem.* — Лови день, або “*carpe diem, quam minimum credula postero*” — «Лови день, довіряючи якомога менше майбутньому» (Горацій).

34. *Citius, altius, fortius.* — Швидше, вище, сильніше (девіз Олімпійських ігор).

35. *Cogito ergo sum.* — Я мислю, отже я існую (Рене Декарт).

36. *Cognosce te ipsum.* — Пізнай самого себе.

37. *Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur.* — Злагодою малі держави зміцнюються, від розбіжностей найбільші розпадаються (Гай Саллюстій).

38. *Consuetudo est altera natura.* — Звичка — друга натура (Цицерон).

39. *Contra spem spero.* — Без надії сподіваюсь.

40. *Contra vim mortis non est medicamen in hortis.* — Проти сили смерті нема ліків (лікарської рослини) у садах (із «Салернського кодексу здоров'я»).

41. *Cujusvis hominis est errare; nullius, nisi insipientis in errore perseverare.* — Кожній людині властиво помилятися, але тільки дурневі властиво упиратися в помилці (Цицерон).

42. Cui bono? — Кому на користь? = У чиїх інтересах? (Цицерон).
43. Cura te ipsum. — Зціли самого себе, вилікуй самого себе (букв. «вилікуйся сам, перш ніж лікувати інших»).
44. Curriculum vitae (CV) — перебіг життя, резюме.
45. De gustibus et coloribus (non) est disputandum. — Про смаки і кольори (не) сперечаються.
46. De jure — юридично, у принципі.
47. De facto — фактично, на практиці.
48. Diagnosis bona — curatio bona. — Добрий (правильний) діагноз. — Добре (правильне) лікування.
49. Dictum sapienti sat est. — Для розумного досить і одного слова.
50. Dimidium facti, qui coepit, habet. — Початок — половина справи.
51. Divide et impera. — Розділяй і володарюй.
52. Dixi — я сказав.
53. Docendo discimus. — Навчаючи вчимося.
54. Dum aegrotus spirat, medicus sperat. — Доки хворий дихає, лікар надіється.
55. Dum spiro spero. — Поки дихаю, сподіваюся.
56. Dura lex, sed lex. — Суворий закон, але закон.
57. E pluribus unum. — З багатьох — єдине (Цицерон) — девіз, розміщений на гербі США.
58. Edimus, ut vivamus, non vivimus, ut edamus. — Їмо, щоб жити, а не живемо, щоб їсти.
59. Errare humanum est (stultum est in errore perservare). — Людині властиво помилятися (дурно — наполягати на помилках).
60. Est modus in rebus. — Усьому є межа; все має свою міру (Гораций).
61. Est rerum omnium magister usus. — Досвід усьому вчитель (Цезар).
62. Et tu, Brute? — «І ти, Бруте?» — останні слова Цезаря, коли його друг Брут, учасник змови, вдарив імператора кинджалом.
63. Ex cathedra — з кафедри, з амвону (тобто — незаперечно, офіційно).
64. Faber est suae quisque fortunae. — Кожний є творцем своєї долі.
65. Facilius est morbos evitare, quam eos curare. — Легше хворобам запобігти, ніж їх лікувати (Гіппократ).
66. Feci quod potui, faciant meliora potentes. — Я зробив, що міг, хай інші зроблять краще.
67. Festina lente. — Поспішай повільно.

68. *Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.* — Щасливий той, хто зміг пізнати істину речей (Вергілій).

69. *Finis coronat opus.* — Кінець вінчає справу (Кінець — справи вінець).

70. *Gutta cavat lapidem.* — Крапля довбає камінь (Овідій).

71. *Nic locus est, ubi mors gaudet succurrere vitae.* — Тут місце, де смерть рада допомогти життю (напис над входом до анатомічного театру Паризького університету).

72. *Homo locum ornat, non hominem locus.* — Людина прикрашає місце, а не місце людину.

73. *Homo sum et nihil humani a me alienum puto.* — Я людина, і ніщо людське мені не чуже.

74. *Imago animi vultus est.* — Обличчя — дзеркало душі (Цицерон).

75. *Imperare sibi, maximum imperium est.* — Володіння над собою — найбільше з володінь.

76. *In ferro salus.* — У залізі (тобто в хірургічному інструменті) спасіння.

77. *In medias res.* — Всередину речей, у саму суть справи (Горацій).

78. *In varietate concordia.* — Єдність в різноманітті (девіз Європейського Союзу).

79. *In via est in medicina via sine lingua Latina.* — Непрохідний у медицині шлях без латинської мови.

80. *In vitro* — у пробірці.

81. *In vivo* — на живому організмі.

82. *Labor omnia vincit.* — Праця все перемагає.

83. *Lapsus.* — Падіння, помилка, ляп.

84. *Littera scripta manet.* — Написане залишається.

85. *Litteris et artibus.* — «Науками й мистецтвом», напис на головному корпусі Львівської політехніки.

86. *Lux in Tenebris.* — Світло в темряві.

87. *Magnum opus.* — Головний твір.

88. *Mala herba cito crescit.* — Погана трава (бур'ян) швидко росте.

89. *Medice, cura te ipsum.* — Лікарю, допоможи собі сам.

90. *Medicus curat, natura sanat.* — Лікар лікує, природа зцілює (див. *Natura sanat...*).

91. *Memento mori.* — Пам'ятай про смерть; пам'ятай, що [дове- деться] вмирати.

92. *Mens sana in corpore sano.* — У здоровому тілі — здоровий дух.

93. *Modicus cibi, medicus sibi.* — Помірний у їжі — лікар сам собі.
94. *Modus vivendi.* — Спосіб життя.
95. *Natura sanat, medicus curat morbos.* — Природа оздоровлює, лікар лікує хвороби (Гіппократ).
96. *Ne noceras, si juvare non potes.* — Не зашкодь, якщо не можеш допомогти (хворому).
97. *Ne quid nimis.* — Нічого зайвого (Горацій).
98. *Nic mortui vivunt et muti loquuntur.* — Тут мертві живуть і німі розмовляють (писали при вході у бібліотеку).
99. *Nihil novi.* — Нічого нового.
100. *Nil satis nisi optimum.* — Тільки найкраще достатньо добре.
101. *Noli nocere.* — Не зашкодь (хворому).
102. *Non progredi est regredi.* — Не йти вперед, значить іти назад.
103. *Non scholae, sed vitae discimus.* — Вчимося не для школи, а для життя.
104. *Nosce te ipsum.* — Пізнай самого себе.
105. *Nota bene (NB, n. b.).* — Зауваж, зверни увагу, візьми на замітку, запам'ятай.
106. *Nulla aetas ad discendum sera.* — Вчитися ніколи не пізно.
107. *Nulla est doctrina sine lingua Latina.* — Немає жодної науки без латини.
108. *Nulla regula sine exceptione.* — Немає правил без винятків.
109. *Op. cit.* — скорочення від лат. *opus citatum* або *opere citato*. — Цитована праця, у процитованій праці.
110. *Omnia mea mecum porto.* — Усе своє ношу з собою (Цицерон).
111. *Omnium artium medicina nobilissima est.* — З усіх наук медицина — найбагатіша (Гіппократ).
112. *Optimum medicamentum quies est.* — Найкращі ліки — спокій (Цельс).
113. *O sancta simplicitas!* — О, свята простота!
114. *O tempora, o mores!* — О, часи, о, звичаї!
115. *Panem et circenses.* — Хліба та видовищ (Ювенал).
116. *Patriae decori civibus educandis.* — «Освічені громадяни — окраса Батьківщини», напис на головному корпусі Львівського університету.
117. *Per aspera ad astra!* — Через терни до зірок!
118. *Per fas et nefas.* — Усіма дозволеними чи недозволеними засобами.
119. *Periculum in mora.* — Небезпека у зволіканні.

120. Post scriptum (P. S., або P S). — Допис до листа.
121. Praemonitus, praemunitus. — Хто попереджений, той озброєний.
122. Primum non nocere. — Найперше — не зашкодь (букв. «Передовсім, не спричини (хворому) шкоди»).
123. Primus inter pares. — Перший серед рівних.
124. Pro bono. — Для публічного добра.
125. Quo Vadis. — Куди йдеш?
126. Quod licet Iovi non licet bovi. — Те, що дозволено Юпітеру, не дозволено бикові.
127. Radices literarum amara sunt, fructus dulces. — Корені наук гіркі.
128. Repetito est mater studiorum. — Повторення — мати навчання.
129. Salus populi suprema lex est. — Благо народу — найвищий закон (Цицерон).
130. Sapienti sat. — Розумному досить.
131. Saltem te tentavisse. — Принаймні ви спробували.
132. Scientia potentia est. — Знання — сила (Френсис Бекон).
133. Scio me nihil scire. — Я знаю, що я нічого не знаю.
134. Si vis pacem, para bellum. — Якщо хочеш миру, готуйся до війни.
135. Sic transit gloria mundi. — Так проходить мирська (людська) слава.
136. Status quo. — Теперішнє становище.
137. Sub rosa. — У таємниці (букв. під розою).
138. Suum cuique. — Кожному своє, будь-кому своє, кожному за його заслугами
139. Tabula rasa. — Чиста дошка.
140. Terra incognita. — Невідома земля.
141. Tertium non datur. — Третього не дано.
142. Ubi concordia, ibi victoria. — Де згода, там і перемога.
143. Ubi pus, ibi incisio. — Де гній, там надріз.
144. Unus pro omnibus, omnes pro uno. — Один за всіх і всі за одного (девиз Швейцарії).
145. Usus magister est optimus. — Досвід — найкращий учитель (Цицерон).
146. Veni, vidi, vici. — Прийшов, побачив, переміг.
147. Verba volant, scripta manent. — Слова відлітають, написане залишається.
148. Veto — забороняю.
149. Vivere memento. — Пам'ятай, що живеш.
150. Vivere militare est. — Жити — значить боротися.

ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

-A-

- Abies, ětis** *f* ялиця
- Absinthium, i** *n* полин гіркий
- Acacia, ae** *f* акація
- Adonis (-ĭdis) vernālis (-is)**
горицвіт весняний
- Aescūlus (-i) hippocastānum (-i)**
каштан кінський
- Agāve (-es) f** *americāna (-ae)*
агава
- Agrimonia, ae** *f* парило, реп'ях
- Alnus, i** *f* вільха
- Ajūga, ae** *f* горлянка
- Allium (-i) ursīnum (-i)** цибуля
ведмежа, черемша
- Allium (-i) satīvum (-i)** часник
- Allium (-i) cepa (-ae)** цибуля
- Alopecūrus, i** *m* китник,
лисохвіст
- Aloë, ěs** *f* алоє
- Althaea, ae** *f* алтея
- Alyssum, i** *n* бурачок,
бородавник
- Ammi majus (majōris)** амі
велика
- Amygdāla, ae** *f* мигдаль (*плід*)
- Amygdālus, i** *f* мигдаль (*дерево*)
- Anagallis, ĭdis** *f* курячі очка
польові
- Anĕthum, i** *n* кріп городній,
запашний
- Angelīca, ae** *f* дудник
- Anīsum, i** *n* аніс, ганус
- Apium, i** *n* селера
- Arāchis, ĭdis** *f* арахіс, земляний
горіх
- Aralia (-ae) f** *mandshurica (-ae)*
аралія манчжурська
- Armeniāca, ae** *f* абрикос
- Armoracia, ae** *f* хрін
- Arnīca (-ae) montana (-ae)**
арніка гірська
- Aronia (-ae) melanocarpa (-ae)**
горобина чорноплідна
- Artemisia (-ae) vulgāris (-is)**
полин звичайний
- Asārum, i** *n* копитняк, копитник
- Asparāgus, i** *m* холодок, заячий
холодок, дика спаржа
- Asperūla, ae** *f* маренка
- Astragālus, i** *m* астрагал,
котики, котячі лапки
- Aurantium, i** *n* апельсин (*плід*)
- Avēna, ae** *f* овес

-В-

- Begonia, ae f** бегонія
Belladonna, ae f беладона,
красавка
Berbĕris, ĭdis f барбарис
звичайний
Bergenia, ae f бадан
товстолистий
Beta, ae f буряк
Betonĭca, ae f буквиця
Betŭla, ae f береза
Bidens (-ntis) tripartĭta (-ae)
череда трироздільна, причепа,
собачі реп'яхи
Bistorta, ae f змійовик, ракові
шийки
Brassĭca, ae f капуста
Bryonia, ae f переступень,
нечіпай-зілля,
адамів корінь
Bursa (-ae) pastōris грицики

-С-

- Cacao, n (невідм.)** какао,
шоколадне дерево
Calāmus, i m лепеха, аїр
болотяний
Calendŭla, ae f календула,
нагідки лікарські
Caltha, ae f калюжниця
Camphōra, ae f камфора
(камфорний лавр)

- Cannābis, is f** коноплі
Cannābis (-is) satĭva (-ae)
коноплі посівні
Capsĭcum, i n перець
стручковий червоний
Carvum, i n кмин звичайний
Caryophyllus, i n гвоздика (*плід*)
Centaurium, i n золототисячник
малий
Cerāsum, i n вишня (*плід*)
Cerāsus, i f вишня (*дерево*)
Chamomilla, ae f ромашка,
рум'янок
Chelidonium, i n чистотіл,
бородавник
Chenopodium, i n лобода
China, ae f хіна
Chomaenerium, i n іван-чай,
хоменерій
Cicer, ěris n горох турецький
Cichorium, i n цикорій
Cicŭta, ae f цикута
Cimicifŭga, ae f клопотон,
циміфуга
Cina, ae f цитварний полин
Citrum, i n лимон (*плід*)
Citrus, i f лимон (*дерево*)
Convallaria, ae f конвалія
Coriandrum, i n коріандр
Cornus (-i) mas (maris) дерен
справжній
Coronilla, ae f в'язіль

Corŷlus, i m лісовий горіх,
фундук; ліщина, горішник
Crambe, es f (*грецьк.*) капуста
Crataegus, i f глід
Cucŷmis, ěris m огірок
Cucurbĭta, ae f гарбуз
Curcŷma, ae f *див.*
Xanthorrhĭza, ae f
Syānus, i m волошка синя

-D-

Daucus, i m моркваша
Delphinium, i n дельфіній,
сокирки лісові
Delphinium (-i) confusum (-i)
живокіст заплутаний
Digitālis, is f наперстянка,
дигіталіс пурпуровий
Digitālis (-is) lanāta (-ae)
дигіталіс шерстистий

-E-

Ebŷlus, i m карликова бузина
Echinopānax, ācis n заманиха
Eleuterococcus, i m елеутерокок
Ephĕdra, ae f ефедрас
(двоколоса), ставчак
Ephĕdra (-ae) equisetma (-ae)
ефедрас хвощова
Equisĕtum, i n хвощ польовий,
сосонка польова

Erĭca, ae f верес
Erysĭmum (-i) canescens (-ntis)
жовтушник сірий, свиріпа
Eucalyptus, i f евкалипт
Euphorbia, ae f молочай

-F-

Farfāra, ae f мати-й-мачуха,
підбіл
Ficus, us f смоківниця, інжир,
фігове дерево
Filāgo, ĩnis f жабник, грудна
трава
Filipendŷla (-ae) vulgaris (-is)
гадючник шестипелюстковий
Filix (-ĭcis) mas (maris) m
папороть чоловіча, щитник
чоловічий
Foenicŷlum, i n кріп аптечний,
фенхель
Fragaria, ae f суниця лісова
Frangŷla, ae f крушина
Fraxĭnus, i f ясен
Fumaria, ae f рутка лікарська
Fungus (i m) betulĭnus (-i) губка
(*нарĭст на дереві*), березовий
гриб

-G-

Gentiāna, ae f тирлич жовтий
Geranium, i n герань, журавець
Ginseng, n (*невідм.*) женьшень
Glycyrrhĭza, ae f солодка,
солодковий корінь, вербець

Gnaphalium (-i) uliginōsum (-i)

сухоцвіт драговинний,
сушениця болотна

Gossypium, i n бавовник**Gramen, ĩnis n** пирій**Gratiōla (-ae f) officinālis (-is)**

авран лікарський, благодатка,
жовтянець

-H-**Hedēra, ae f** плющ**Helianthus, i m** соняшник**Helichrysum (-i) arenarium (-i)**

цмин пісковий

Hellebōrus, i m чемерник**Herminium, i n** бровник**Herniaria, ae f** остудник,

білоніг, грижник

Hierochloë, ës f зубрівка,

чаполоч пахуча

Hippophaë, es f обліпіха, щець**Hordeum, i n** ячмінь**Hyacinthus, i m** гіацинт**Hyoscyāmus, i m** блекота,

курача сліпота, люлюк

Hyperīcum, i n звіробій,

кривавник

-I-**Impatiens, ntis** розрив-трава,

бальзамін

Inūla, ae f оман**Imperatoria, ae f** смовдь

настурцієва, царський корінь

Ipēcacuānha, ae f блювотний

корінь, іпекакуана

Iris, ĩdis f півники, ірис**-J-****Juglans, ndis f** горіх волоський**Junipērus, i f** ялівець звичайний**-K-****Kalanchoë, ës f** каланхое**-L-****Lagochīlus, i m** зайцегуб

п'янкий

Laminaria, ae f ламінарія,

морська капуста

Lamium (-i) album (-i) n

кропива глуха

Lanicēra, ae f жимолость**Lappa, ae f** лопух**Lavandūla, ae f** лаванда**Ledum (-i) palustre (-is)** багно

звичайне

Lemma (-ae) minor (-is) ряска

мала

Leonūrus, i m пустирник,

собача кропива

Leuzea, ae f левзея**Levistīcum, i n** любисток

лікарський, вовчі ягоди

Lichen (-ēnis m) islandicus (-i)
лишайник ісландський

Lilium, i n лілія біла

Linum, i n льон посівний,
льон-довгунець

Linum usitatissimum льон
звичайний

Liquiritia, ae f локриця,
солодкий корінь

Lupūlus, i m хміль

Lycopodium, i n плаун
булавоподібний, п'ядич

-M-

Magnolia, ae f магнолія

Malus (-i) silvestris (-is) яблуня
дика

Malva (-ae) silvestris (-is)
мальва лісова, калачики лісові

Marrubium, i n шандра,
бджолина трава

Mays, ŷdis f кукурудза

Melilōtus, i m буркун
лікарський

Melissa, ae f меліса

Mentha (-ae) piperita (-ae)
перцева м'ята

Menyanthes, ŷdis f бобівник
трилистий, трифоль

Millefolium, i n деревій

Mimōsa, ae f мімоза соромлива

Morus (-i f) alba (-ae)
шовковиця біла

Morus (-i f) nigra (-ae)
шовковиця чорна

Myrtillus, i m чорниця,
борівка

-N-

Napus, i m бруква

Nasturtium, i n настурція,
красоля, водяний крес

Nuphar (-āris n) luteum (-i)
гличики жовті

Nymphaea (-ae f) alba (-ae)
латаття біле,
біла водяна лілія

-O-

Oleander, dri m олеандр

Olīva, ae f оливка, маслина
(плід)

Onōnis, ŷdis f вовчуг

Orchis, ŷdis f зозулинець

Origānum (-i n) vulgāre (-is)
материнка звичайна

Orthosiphon, ōnis m нирковий
чай

Orŷza, ae f рис

Oxycoccus, i m журавлина

-P-

Padus, i f черемха

Paeonia, ae f півонія

Papāver (-ĕris n) somnifĕrum (-i) мак снодійний

Parnassia, ae f білозір

Passiflōra, ae f пасифлора, мучениця

Pastināca, ae f пастернак

Periplōca, ae f обвійник

Persicum, i n персик (плід)

Persicus, i f персик (дерево)

Petroselinum, i n петрушка

Phaseolus, i m квасоля

Picea, ae f ялина звичайна

Pimpinella, ae f бедринець

Pinus, i f сосна

Piper (-ĕris n) nigrum (-i)

чорний перець

Piantāgo, ĩnis f подорожник (ланцетолистий)

Piantago (-inis) major (-oris)

подорожник великий

Platanthĕra, ae f любка, нічна фіалка

Podophyllus, i f подофіл щитоподібний

Polemonium, i n синюха

Polygāla, ae f китятки

Polygōnum, i n гречка (плід)

Polygōnum (-i) aviculāre (-is)

спориш, гусятник, куряча трава

Polygōnum (-i) hydro Piper

(-ĕris) водяний перець, гірчак перцевий

Polygōnus, i f гречка (рослина)

Populus, i f тополя, осокір

Primula, ae f первоцвіт весняний, примула

Prunum, i n слива (плід)

Prunus, i f слива (дерево)

Pulmonaria, ae f медунка, легенева трава

-Q-

Quassia (-ae f) amāra (-ae)

квасія гірка

Quercus, us f дуб

-R-

Ranunculus, i m жовтець

Raphanus, i m редька

Rapum, i n ріпа

Rhamnus (-i f) cathartica (-ae)

жостір проносний, чорноягідник

Rheum, i n ревінь

Rhodiola, ae f родіола рожева

Rhus (Rhois f) coriaria (-ae)

сумах дубильний

Ribes (-is n) nigrum (-i) чорна

смородина

Ricinus, i f рицина (дерево)

Ricinus, i m рицина (плід, горішок)

Rosa, ae f троянда, шипшина

Rosa (-ae) canina (-ae)

шипшина

Rosa (-ae) centifolia (-ae)
троянда столиста
Rosmarīnus, i m розмарин
Rubia, ae f марена
Rubus, i m ожина
Rubus (-i) idaeus (-i) малина
Rumex, ĭcis m, f щавель
Rumex (-ĭcis) conferta (-ae)
щавель кінський
Ruta, ae f рута запашна,
городня

-S-

Salix, ĭcis f верба
Salvia, ae f шавлія
Sambūcus, i f бузина
Sanguisorba, ae f родовик,
чорноголовка
Santālum, i n сандалове дерево
Saponaria, ae f мильнянка,
мильний корінь
Saxifrāga, ae f ломикамінь
Schizandra, ae f лимонник
Scilla, ae f морська цибуля
Scutellaria (-ae f) baicalensis
(-is) шоломниця байкальська
Secāle, is n жито
Secale (-is) cornutum (-i)
маткові ріжки
Sedum, i n очиток, заяча
капуста

Senecio (-ōnis f) platyphylloides
(-is) жовтозілля широколисте
Senna, ae f сена, касія
вузьколиста, олександрійський
лист
Serpyllum, i n чебрець,
материнка
Sesānum, i n кунжут
Sināpis, is f гірчиця
Solānum, i n паслін
Solānum (-i n) tuberosum (-i)
картопля
Solidāgo, inis f золотушник,
золотарник
Sophōra (-ae f) japonica (-ae)
софора японська
Sophōra (-ae f) pachycarpa (-ae)
софора товстоплідна
Spiraea, ae f таволга
Stellaria, ae f зірочник
Stephania (-ae f) glabra (-ae)
стефанія гладенька
Stramonium, i n дурман
Strophanthus, i m строфант
Strychnos, i m блювотний горіх
Symphytum (-i n) asperum (-i)
живокіст жорсткий
Symphytum, i n живокіст
лікарський, окопник
Syringa, ae f бузок звичайний

-T-

Tanacētum, i n пижмо
Taraxācum, i n кульбаба
Terebinthīna, ae f терпентинне
дерево
Thalictрум (-i) minus (minoris)
рутвиця мала
Thea, ae f чай
Thermopsis, idis f термопсис
Thymus, i m чебрець, чепчик
Tilia, ae f липа
Tormentilla, ae f перстач,
калган
Trifolium (-i n) fibrinum (i) або
Menyanthes trifoliata
трилижник водяний, вахта
трилиста

Trifolium, i n конюшина
Triticum, i n пшениця

-U-

Urtica, ae f кропива (*дводомна,*
жалка)
Uva (-ae f) ursi ведмеже вушко,
мучниця

-V-

Vaccaria, ae f стоголовник
Valeriāna, ae f валеріана, котяча
трава
Veratrum, i n чемериця
Verbascum, i n дивина, коров'як
Verbēna, ae f вербена

Viburnum, i n калина
Vinca, ae f барвінок
Vinca (-ae) minor (-ōris)
барвінок малий, хрещатий
барвінок
Viōla (-ae f) tricōlor (-ōris)
фіалка трикольорова, братки
триколірні
Viōla (-ae f) arvensis (-is) фіалка
польова
Viscum, i n омела біла
Vitis (-is f) idaea (-ae) брусниця
Vitis (-is f) vinifera (-ae)
виноград справжній

-X-

Xanthium, i n нетреба
Xanthorrhiza, ae f куркума
(жовтий корінь)
Xeranthemum, i n безсмертник
однорічний, сухоцвіт
однорічний

-Z-

Zizania (-ae f) aquatica (-ae)
рисова трава
Zostera, ae f морська трава
Zygophyllum, i n пароліст

УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

-А-

Абрикос Armeniaca, *ae f*
Агава Agāve, *es f*
Адоніс *див.*: Горицвіт
Аір болотний *див.*: Лепеха
Алое Aloë, *ēs f*
Алтея лікарська Althaea, *ae f*
Амі велика Ammi majus, Ammi majōris
Аніс, ганус Anīsum, *i n*
Аралія манчжурська Aralia (-*ae f*) mandshurīca (-*ae*)
Арахіс, земляний горіх Arāchis, īdis *f*
Арніка гірська Arnīca, *ae f*
Аронія, горобина чорноплідна Aronia, *ae f*

-Б-

Бавовник Gossypium, *i n*
Багно звичайне Ledum (-*i n*) palustre (-*is*)
Барвінок Vinca, *ae f*
Бджолина трава *див.*: Шандра
Безсмертник Xeranthēmum, *i n*
Бедринець Saxifrāga, *ae f*
Беладона Belladonna, *ae f*
Береза Betūla, *ae f*
Білоніг *див.*: Остудник

Блекота, куряча сліпота Nyoscyāmus, *i m*

Блювотний горіх Strychnos, *i m*

Блювотний корінь *див.*: Іпекакуана

Бобівник трилистий, трифоль Menyanthes, īdis *f*

Борівка *див.*: Чорниця

Бородавник *див.*: Чистотіл

Братки, фіалка триколірна Viola (-*ae f*) tricōlor (-ōris)

Бровник Herminium, *i n*

Бруква Napus, *i m*

Брусниця Vitis (-*is f*) idaea (-*ae*)

Бузина Sambūcus, *i f*

Бузок Syringa, *ae f*

Буквиця Betonīca, *ae f*

Буркун лікарський Melilōtus, *i m*

Буряк Beta, *ae f*

-В-

Валеріана, котяча трава Valeriana, *ae f*

Ведмеже вушко, мучниця Uva (-*ae f*) ursi

Ведмежа цибуля, черемша Allium (-*i n*) ursinum (-*i*)

Верба Salix, īcis *f*

Вербець *див.*: Солодка

Верес Eḡa, ae *f*; Callūna, ae *f*
Вишня (*плід*) cerāsum, i *n*
Вишня (*дерево*) Cerāsus, i *f*
Вільха Alnus, i *f*
Водяний перець *див.*: Гірчак
перцевий
Вовчуг Onōnis, īdis *f*
Волошка синя, або польова
Suānus, i *m*

-Г-

Ганус *див.*: Аніс
Гарбуз Cucurbīta, ae *f*
Гвоздика (*плід*) caryophyllum, i *n*
Гвоздика (*дерево*) Caryophyllus,
i *f*
Герань Geranium, i *n*
Гірчак перцевий, водяний
перець Polygōnum (-i *n*)
hydropīper (-ēris)
Гірчиця Sināpis, is *f*
Глечики жовті Nuphar (-āris *n*)
luteum (-i)
Глід Crataegus, i *f*
Горицвіт весняний Adōnis
(-īdis *f*) vernālis (-is)
Горіх волоський Juglans, ndis *f*
Горіх лісовий Corŷlus, i *m*
Горобина Sorbus, i *f*
Горобина чорноплідна Aronia
(-ae *f*) melanocarpa (-ae)

Городня рута *див.*: Рута
Горох турецький Cicer, ēris *n*
Горох Pisum, i *n*
Гриб березовий *див.*: Губка
Грицики Bursa (-ae *f*) pastōris
Губка (*наріст на дереві*), **гриб**
березовий Fungus (-i *m*) betulīnus
(-i)
Гусяча лапка *див.*: Перстач
Гусятник *див.*: Спориш
звичайний

-Д-

Дельфіній Delphinium, i *n*
Деревій Millefolium, i *n*
Дивина, коров'як Verbascum, i *n*
Дигіталіс Digitālis, is *f*
Дигіталіс шерстистий Digitālis
(-is) lanāta (-ae)
Дуб Quercus, us *f*
Дудник, дягель Angelīca, ae *f*
Дурман Stramonium, i *n*

-Е-

Ефедра хвошова Ephēdra, ae *f*

-Ж-

Женьшень Ginseng *n* (*невідм.*)
Живокіст лікарський
Symphŷtum, i *n*
Жито Secāle, is *n*

Жовтець *Ranuncŭlus, i m*

Жовтозілля широколисте
Senecio (-ōnis f) lathyphylloides
(-is)

Жовтушник сірий, свиріпа
Erysimum (-i n) canescens (-ntis)

Жостір проносний,
чорноягідник *Rhamnus (-i f)*
cathartica (-ae)

Журавлина *Oxycoccus, i m*

-З-

Заманиха *Echinopanax, ācis n*

Заяча капуста *див.: Очиток*

Заяча кривця *див.: Звіробій*

Звіробій, заяча кривця,
кривавник *Hypericum, i n*

Зірочник *Stellaria, ae f*

Змійовик *див.: Ракові шийки*

Зозулинець *Orchis, ūdis f*

Золототисячник *Centaureum, i n*

Золотушник *Solidago, ūnis f*

Зубрівка *Hierochloë, ës f*

-І-

Іван-чай *Chamaenerium, i n*

Інжир *див.: Смоківниця*

Іпекакуана, блювотний корінь
Ipescacuāna, ae f

Ірис, півники *Iris, ūdis f*

-К-

Какао, шоколадне дерево *Сасао*
n (невід.)

Каланхое *Kalanchoë, ës f*

Калачики лісові *див.: Мальва*

Калган *див.: Перстач*

Календула, нагідки *Calendula,*
ae f

Калина *Viburnum, i n*

Калюжниця *Caltha, ae f*

Камфора (камфорний лавр)
Camphōra, ae f

Капуста *Brassica, ae f; Crambe, es*
f (грецьк.)

Капуста морська *Laminaria (ae f)*
maritima (-ae)

Картопля *Solanum (-i n)*
tuberōsum (-i)

Касія вузьколиста *див.: Сена*

Квасоля *Phaseolus, i m*

Китятки *Polygala, ae f*

Клопогон *Cimicifuga, ae f*

Кмин *Carvum, i n*

Конвалія *Convallaria, ae f*

Коноплі посівні *Cannabis, is f*

Конюшина, трилисник
Trifolium, i n

Копитняк, копитник *Asarum, i n*

Коріандр (плід) *Coriandrum, i n*

Коров'як *див.: Дивина*

Котячі лапки *див.: Цмин*
пісковий

Кріп аптечний, фенхель
Foenicūlum, *i n*

Кріп запашний Anēthum, *i n*

Кропива глуха Lamium, *i n*

Кропива (жалка) Urtīca, *ae f*

Крушина Frangūla, *ae f*

Кукурудза, маїс Mays, *ŷdis f*

Кульбаба Taraxācum, *i n*

Кунжут Sesāmun, *i n*

Куряча трава *див.: Спориш*

Курячі очка польові Anagallis,
īdis f

-Л-

Лаванда Lavandūla, *ae f*

Ламінарія цукриста Laminaria,
ae f

Латаття *див.: Лілія біла*

Левзея Leuzea, *ae f*

Лепеха, айр болотяний Calāmus,
i m

Лимон (дерево) Citrus, *i f*

Лимон (плід) citrum, *i n*

Лимонник Schizandra, *ae f*

Липа Tilia, *ae f*

Лишайник Lichen, *ēnis m*

Лишайник ісландський Lichen
(-ēnis *m*) islandīcus (-*i*)

Лілія біла Lilium, *i n*

Лілія водяна біла Nymphaea
(-ae *f*) alba (-ae)

Лобода Chenopodium, *i n*

Лопух Lappa, *ae f*

Льон Linum, *i n*

Любисток Levistīcum, *i n*

Любка дволиста, нічна фіалка
Platanthēra, *ae f*

-М-

Магнолія Magnolia, *ae f*

Мак снодійний Papaver (-ēris *n*)
sonmifērum (-*i*)

Малина Rubus (-*i m*) idaeus (-*i*)

Мальва лісова Malva, *ae f*

Марена Rubia, *ae f*

Маренка Asperūla, *ae f*

Маслина *див.: Оливка*

Материнка Origānum, *i n*

Мати-й-мачуха, підбіл Farfāra,
ae f

Маткові ріжки Secāle (-*is*)
cornūtum (-*i*)

**Медунка лікарська, легенева
трава** Pulmonaria *ae f*

Меліса, медова трава Melissa,
ae f

Мигдаль (дерево) Amygdālus, *i f*

Мигдаль (плід) amygdāla, *ae f*

Мильнянка, мильний корінь
Saponaria, *ae f*

Міміза соромлива Mimōsa, *ae f*

Молочай Euphorbia, *ae f*

Морква Daucum, *i n*

Морська капуста Laminaria, *ae f*

Морська цибуля Scilla, *ae f*

Мучниця *див.:* Ведмеже вушко

М'ята перцева Mentha (*-ae f*)
piperita (*-ae*)

-Н-

Нагідки *див.:* Календула

Наперстянка, дигіталіс Digitalis,
is f

Настурція Nasturtium, *i n*

Нетреба Xanthium, *i n*

-О-

Обвійник Periplōca, *ae f*

Обліпіха, щець Hippophaë, *ēs f*

Овес Avēna, *ae f*

Огірок Cucūmis, *ēris m*

Ожина Rubus, *i m*

Олеандр Oleander, *dri m*

Олександрійський лист, сена
Senna, *ae f*

Оливка, маслина Olīva, *ae f*

Оман Inŭla, *ae f*

Омела біла Viscum, *i n*

Осокір *див.:* Тополя

Осот Cīrcium, *i n*

Остудник, білоніг Hemiaria, *ae f*

Очиток, заяча капуста Sedum, *i n*

-П-

Папороть чоловіча, щитник чоловічий Filix (*-īcis*) mas (maris)
m

Парило Agrimonia, *ae f*

Паролист Zygophyllum, *i n*

Паслін Solānum, *i m*

Пастернак посівний Pastināca,
ae f

Первоцвіт весняний, примула
Primula, *ae f*

Переступень Brionia, *ae f*

Перець червоний стручковий
Capsīcum, *i n*

Перець чорний Piper (*-eris n*)
nigrum (*-i*)

Персик (*плід*) Persīcum, *i n*

Персик (*дерево*) Persīcus, *i f*

Перстач, калган Tormentilla, *ae f*

Петрушка Petroselinum, *i n*

Пижмо Tanacētum, *i n*

Пирій Gramen, *īnis n*

Півники *див.:* Ірис

Півонія Paeonia, *ae f*

Підбіл, мати-й-мачуха Farfāra,
ae f

Пізноцвіт Colchīcum, *i n*

Плаун, п'ядич, лycopодій
Lycopodium, *i n*

Плющ Hedēra, *ae f*

Подорожник великий Plantāgo
(*-īnis f*) major (*-ōris*)

Подорожник (*ланцетолістий*)
Plantāgo, īnis *f*

Подофіл щитоподібний
Podophyllus, *i n*

Полин гіркий Absinthium, *i n*

Полин звичайний Artemisia
(-ae *f*) vulgāris (-is)

Полин цитварний Cina, ae *f*

Причеп *див.*: Черета

Пустирник, собача кропива
Leonūrus, *i m*

Пшениця Tritīcum, *i n*

П'ядич *див.*: Плаун

-P-

Ракові шийки, змійовик
Bistorta, ae *f*

Ревінь Rheum, *i n*

Редька Raphānus, *i m*

Рис Orūza, ae *f*

Рицина Ricīnus, *i m*

Ріпа Rapa, ae *f*

Родіола рожева Rhodiōla, ae *f*

**Родовик, грижник,
чорноголовка**

Sanguisorba, ae *f*

Рожа лікарська, алтея Althaea,
ae *f*

Ромашка, рум'янок Chamomilla,
ae *f*

Рутвиця мала Thalictrum, *i n*

Рута запашна Ruta, ae *f*

Рута лікарська Fumaria, ae *f*

Ряска мала Lemma (ae *f*) minor
(-ōris)

-C-

Свиріпа *див.*: Жовтушник сірий

Селера Apium, *i n*

**Сена, касія вузьколиста,
олександрійський лист** Senna,
ae *f*

Синюха Polemonium, *i n*

Слива (*дерево*) Prunus, *i f*

Слива (*плід*) Prunum, *i n*

Смовдь Imperatoria, ae *f*

**Смоківниця, інжир, фігове
дерево** Ficus, us *f*

Смородина чорна Ribes (-is *n*)
nigrum (-i)

Собача кропива *див.*:
Пустирник

Собачі реп'яхи *див.*: Черета
трироздільна

Солодка, вербець Glycyrrhīza,
ae *f*

Соняшник Helianthus, *i m*

Сосна Pinus, *i f*

Сосонка польова *див.*: Хвощ
польовий

Софора товстоплідна Sophōra,
ae *f*

Софора японська Sophōra (-ae *f*)
japonica (-ae)

Спориш, гусятник Polygōnum
(-i *n*) aviculāre (-is)

Стефанія гладенька Stephania
(-ae *f*) glabra (-ae)

Стоголовник Vaccaria, ae *f*

Строфант Strophanthus, i *m*

Сумах дубильний Rhus (Rhois) *f*
coriaria (-ae)

Суниці лісові Fragaria, ae *f*

**Сухоцвіт багновий, сушениця
болотна** Gnaphalium (-i *n*)
uliginōsum (-i)

-Т-

Термопсис Thermopsis, ĩdis *f*

Терпентинне дерево Terebinthĭa,
ae *f*

Тирлич Gentiāna, ae *f*

Тополя, осокір Popŭlus, i *f*

Трава рисова Zizania (-ae *f*)
aquatĭca (-ae)

Трава морська Zostĕra, ae *f*

Трилисник *див.*: Конюшина

Трилисник водяний
Menyanthes, ĩdis *f*; Trifolium (-i *n*)
fibrĭnum (-i)

Троянда Rosa, ae *f*

-Ф-

Фенхель *див.*: Кріп аптечний

Фіалка Viōla, ae *f*

Фіалка нічна *див.*: Любка
дволиста

Фіалка польова Viōla (-ae *f*)
arvensis (-is)

Фіалка триколірна *див.*: Братки

**Фундук, лісовий горіх, ліщина,
горішник** Corŭlus, i *m*

-Х-

Хвощ Equisĕtum, i *n*

**Хвощ польовий, сосонка
польова** Equisĕtum (-i *n*) arvense
(-is)

Хіна China, ae *f*

Хміль Lupŭlus, i *m*

**Холодок, заячий холодок, дика
спаржа** Asparāgus, i *m*

Хрін Armoracia, ae *f*

-Ц-

Цибуля городня Allium (-i *n*)
sepa (-ae)

Цикорій Cichorium, i *n*

Циміфуга Cimicifŭga, ae *f*

Цмин пісковий, котячі лапки
Helichrysum (-i *n*) arenarium (-i)

-Ч-

Чай Thea, ae *f*

Чай нирковий Orthosĭphon,
ōnis *m*

Чаполоч Hierochloë, *ës f*
Часник Allium (-i *n*) sativum (-i)
Чебрець боровий, материнка
Serpyllum, *i n*
Чебрець звичайний Thymus, *i m*
Чемериця Veratrum, *i n*
Чемерник Hellebörus, *i m*
Череди трироздільна, причепа, собачі реп'яхи Bidens (-ntis *f*) tripartita (-ae)
Черемха Padus, *i f*
Черемша *див.*: Ведмежа цибуля
Чистець Stachys, *ydis f*
Чистотіл, бородавник Chelidonium, *i n*
Чорниця, борівка Myrtillus, *i m*
Чорнобиль *див.*: Полин звичайний
Чорноягідник *див.*: Жостір проносний

-Ш-

Шавлія Salvia, *ae f*
Шандра Marrubium, *i n*

Шипшина (собача) Rosa (-ae *f*) canina (-ae)
Шовковиця біла Morus (-i *f*) alba (-ae)
Шовковиця чорна Morus (-i *f*) nigra (-ae)
Шоломниця байкальська Scutellaria (-ae *f*) baicalensis (-is)

-Щ-

Щавель Rumex, *icis m, f*
Щавель кінський Rumex (-icis *f*) conferta (-ae)
Щитник чоловічий *див.*: Папороть чоловіча

-Я-

Яблуня Malus, *i f*
Яблуко malum, *i n*
Ялина звичайна Picea, *ae f*
Ялиця Abies, -*ëtis f*
Ялівець Junipërus, *i f*
Ясен Fraxinus, *i f*
Ячмінь Hordeum, *i n*

ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

-А-

a, ab (з *Abl.*) від

abusus, us *m* зловживання

acer, acris, acre гострий

acetas, ātis *m* ацетат

acētīcus, a, um оцтовий

acetum, i *n* оцет

acetylīum, i *n* ацетил

acetylsalicylicus, a, um

ацетилсаліциловий

acholia, ae *f* ахолія, відсутність жовчі

acīdum, i *n* кислота

ac. acētīcum ацетатна кислота (оцтова)

ac. acetylsalicylicum
ацетилсаліцилатна кислота
(ацетилсаліцилова)

ac. adipinīcum адипінатна кислота (адипінова)

ac. arsenicīcum арсенатна кислота (миш'якова)

ac. arsenicōsum арсенітна кислота (миш'яковиста)

ac. ascorbinīcum аскорбінатна кислота (аскорбінова)

ac. barbiturīcum барбітуратна кислота (барбітурова)

ac. benzoīcum бензоатна кислота (бензойна)

ac. borīcum боратна кислота (борна)

ac. butyrīcum бутиратна кислота (масляна)

ac. caproīcum капронатна кислота (капронова)

ac. carbolīcum карболатна кислота (карболова)

ac. carbonīcum карбонатна кислота (вугільна)

ac. chlorīcum хлоратна кислота (хлорнувата)

ac. chlorōsum хлоритна кислота (хлориста)

ac. chromīcum хроматна кислота (хромова)

ac. citrīcum цитратна кислота (лимонна)

ac. folīcum фоліатна кислота (фолієва)

ac. formicīcum форміатна кислота (мурашина)

ac. glutaminīcum глютамінатна кислота (глютамінова)

ac. hydrochlorīcum хлоридна кислота (хлороводнева, соляна)

ac. hydrocyanīcum ціанідна кислота (ціановоднева, синильна)

ac. hydrofluorīcum фторидна кислота (фтороводнева)

ac. hydroiodicūm йодидна кислота (йодоводнева)

ac. hydrosulfurīcum сульфідна кислота (сірководнева)

ac. hypochlorōsum гіпохлоритна кислота (хлорнуватиста)

ac. lactīcum лактатна кислота (молочна)

ac. maleīcum малеатна кислота (малеїнова)

ac. nicotinīcum нікотинатна кислота (нікотинова)

ac. nitricūm нітратна кислота (азотна)

ac. nitrōsum нітритна кислота (азотиста)

ac. nucleinīcum нуклеатна кислота (нуклеїнова)

ac. oleīcum олеатна кислота (олеїнова)

ac. oxalicūm оксалатна кислота (щавелева)

ac. pantothenīcum пантотенатна кислота (пантотенова)

ac. perchlorīcum перхлоратна кислота (хлорна)

ac. phosphoricūm фосфатна кислота (фосфорна)

ac. phosphorōsum фосфітна кислота (фосфориста)

ac. phthalicūm фталатна кислота (фталева)

ac. propionīcum пропіонатна кислота (пропіонова)

ac. salicylicūm саліцилатна кислота (саліцилова)

ac. silicicūm силікатна кислота (кремнієва)

ac. stearīcum стеаратна кислота (стеаринова)

ac. succinīcum сукцинатна кислота (бурштинова)

ac. sulfuricūm сульфатна кислота (сірчана)

ac. sulfurōsum сульфідна кислота (сірчиста)

ac. tartarīcum тартратна кислота (винна, або виннокам'яна)

ac. undecylenīcum ундециленатна кислота (ундециленова)

acidus, a, um кислий

actio, ōnis *f* дія, акт

activitas, ātis *f* активність

activatus, a, um активований

ad (з Acc.) до, для, при, в

adde asepticē додай асептично

addo, ěre 3 додавати

adenosintriphosphoricus, a, um аденозин-трифосфорний

adeps, ĩpis *m* жир, сало

adhaesīvus, a, um липкий,
клейкий
adhibeo, ēre 2 застосовувати,
використовувати, вживати
adhibitio, ōnis f застосування,
використання, вживання
adipinīcus, a, um адипіновий
adjuvans, ntis допоміжний
adjuvo, āre 1 допомагати,
сприяти
Adonisīdum, i n адонізид
Adrenalīnum, i n адреналін
adsorptus, a, um адсорбований
adstringens, ntis в'яжучий
adūltus, a, um дорослий
adynamia, ae f адинамія,
безсилля, втрата сили
aeger, gra, grum хворий
aegre важко
aegrotus, a, um хворий
aequālis, e рівний, однаковий
aequus, a, um рівний,
прихильний
aēr, aēris m повітря
aērosōlum, i n аерозоль
aestas, ātis f літо
aesthēsis, is f чутливість,
відчуття
aetas, ātis f вік
Aethazōlum, i n етазол
aether, ěris m ефір

aethereus, a, um ефірний
aethylicus, a, um етиловий
Aethylium, i n етил
Aethylmorphīnum, i n
етилморфін
Aethinyloestradiolum, i n
етинілестрадіол
aetiologia, ae f етіологія, вчення
про причини захворювань,
походження
ago, ěre 3 діяти, займатися
alabastrum, i n бутон, пуп'янок
albūmen, ĩnis n білок
albus, a, um білий
alcaloīdum, i n алкалоїд
alcohol, olis n алкоголь
alīquis (alīqui), alīqua, alīquid
будь-хто, будь-який
alīter інакше
alius, a, um інший
allergia, ae f алергія
Allergōlum, i n алергол
almus, a, um той, що годує;
живильний, поживний
alter, ěra, ěrum один з двох,
інший
altus, a um високий
alūmen, ĩnis n галун
Aluminium, i n алюміній
(Алюміній)
amarities, ěi f гіркота

amarus, a, um гіркий
amīcus, i m друг
amidochlorīdum, i n
амідохлорид
Amidopyrīnum, i n амідопірин
Ammi (не відм.) амі (рослина
лікарська)
ammoniātus, a, um аміачний
amorphus, a, um аморфний
ampulla, ae f ампула
amylaceus, a, um крохмальний
amylasum, i n амілаза
amylum, i n аміл
amylum, i n крохмаль
ana (āa) по, порівну
anaemia, ae f анемія, недокрів'я
anaesthesia, ae f анестезія,
знеболювання
anaestheticus, a, um
беззаспокійливий,
знеболювальний
analepticus, a, um
аналептичний, збуджувальний
analgesia, ae f аналгезія,
позбавлення або відсутність
болю
analgeticus, a, um
беззаспокійливий
Analgīnum, i n анальгін
Anastress, i n анастрес
anatoxīnum, i n анатоксин

androgēnus, a, um андрогенний
(стосується чоловічих статевих
гормонів)
angīna, ae f ангіна
angiologia, ae f ангіологія, наука
про судини
anhydricus, a, um безводний
anima, ae f душа, життєва сила,
життя
animal, ālis n тварина
animālis, e тваринний
animus, i m дух, духовна сила,
психіка
anisātus, a, um ганусовий,
анісовий
annuus, a, um однорічний
anorexia, ae f анорексія,
зниження апетиту
ante 1) перед, раніше, скоріше;
2) перед, до (*Acc.*)
anthelminthicus, a, um
протиглистний
anthropologia, ae f
антропологія, наука про людину
antiasthmaticus, a, um
протиастматичний
antibacteriālis, e
протибактеріальний,
антибактеріальний
antibiotīcus, a, um
антибіотичний
anticoagulans, ntis
антикоагулянтний
(проти зсідання крові)

anticoncipiens, ntis
протизаплідний, контрацептив

antidiphthericus, a, um
проти дифтерійний

antidotum, i n протиотрута

antiemeticus, a, um
протиблювотний

antigangraenosus, a, um
проти гангренозний

antigenum, i n антиген

antihæmorrhoidalis, e
антигемороїдальний,
проти гемороїдний

Antimonium, i n сурма, стибій

antipestosus, a, um
проти чумний

antiphlogisticus, a, um
проти запальний

antipyreticus, a, um
жарознижувальний

Antipyrinum, i n антипірин

antirabicus, a, um антирабичний
(проти сказу)

antisepticus, a, um
антисептичний,
знезаражувальний

antitetanicus, a, um
проти правцевий

antitoxinum, i n антитоксин,
протиотрута

antituberculosis, a, um
проти туберкульозний

anuria, æ f анурія, затримка сечі

apis, is f бджола

Apisarthronum, i n апізартрон

apitoxinum, i n апітоксин,
токсин бджоли

apnoë, ës f апное, тимчасова відсутність дихання

apotheca, æ f (грецьк.) аптека

applicatio, õnis f аплікація

Apresinum, i n апресин

apud (Acc.) біля

aqua, æ f вода

aquosus, a, um водний,
водянистий

arabicus, a, um арабський,
аравійський

arbor, õris f дерево

arborescens, ntis
деревоподібний

arenarius, a, um пісковий

Argentum, i n срібло (Аргентум)

argilla, æ f глина

argumentum, i n доказ,
аргумент

aromaticus, a, um ароматичний,
ароматний

arrhythmia, æ f аритмія

ars, artis f мистецтво, наука

arsenas, åtis m арсенат

arsenicålis, e миш'яковий

arsenicōsus, a, um
миш'яковистий

arseniċus, a, um арсенатний

Arseniċum, i n миш'як (Арсен)

arsēnis, ītis m арсеніт

arteria, ae f артерія

arthralgia, ae f артралгія, біль у суглобах

artificiōsus, a, um штучний

arvensis, e польовий

ascorbinċus, a, um
аскорбіновий

Asellus, i m тріска (*риба*)

aseptice асептично

asepticus, a, um асептичний

asiaticus, a, um азійський,
азійський

Asparagināsum, i n аспарагіназа

Asparcamum, i n аспаркам

aspersio, ōnis f присипка

asphyxia, ae f асфіксія,
відсутність дихання і пульсу

Aspirīnum, i n аспірин

asthma, ātis n астма, ядуха

Asthmatolum, i n астматол

Athrombonum, i n атромбон

atonia, ae f атонія, послаблення
(відсутність) тону

atque (сполучн.) до того ж,
також

Atraxin, i n атраксин

Atropīnum, i n атропін

attente уважно

auctor, ōris m автор

audio, īre 4 слухати, чути

auriculāris, e вушний

auristillae, arum f вушні краплі

Aurum, i n золото (Аурум)

aut (сполучн.) або

Avermex, i n авермекс

Averson, i n аверсон

avis, is f птах

Axerophtholum, i n аксерофтол

axungia, ae f жир, сало

azoturia, ae f азотурія, наявність азоту в сечі

-В-

bacca, ae f ягода

bacillus, i m бацила, паличка,
олівець (медичний)

bacteriaemia, ae f бактеріємія,
наявність бактерій у крові

bactericīdus, a, um
бактерицидний (вбиває бактерії)

baicalensis, e байкальський

balneum, i n ванна

balsamīcus, a, um бальзамічний

balsāmum, i n бальзам

barba, ae f борода

Barbitālum-natrium, i n
барбітал-натрій

barbituricus, a, um барбітуровий
Barium, i n барій
basis, is f основа, базис
bene добре
benzoas, ātis m бензоат
benzoicus, a, um бензойний
Benzonālum, i n бензонал
Benzothiaminum, i n бензотіамін
benzylicus, a, um бензиловий
Benzylpenicillinum, i n бензилпеніцилін
Bethiolum, i n бетіол
betulinus, a, um березовий
Bicillinum, i n біцилін
bicolor, ōris двоколірний
bifolius, a, um дволисточковий, дволистий
Bilignostum, i n білігност
bilirubinum, i n білірубін
Bilitrastum, i n білітраст
biologicus, a, um біологічний
bis (присл.) двічі, два рази
Bismuthum, i n вісмут (Бісмут)
bivalens, ntis бівалентний, двовалентний
bolus, i f болюс (велика пілюля); глина
bonus, a, um добрий, хороший
Borax, ācis f бора
boricus, a, um борний
Boromentholum, i n бороментол
Borum, i n бор (Бор)
botanica, ae f ботаніка, наука про рослини
brevis, e короткий
briketum, i n брикет
bromatus, a, um бромистий
Bromcamphora, ae f бромкамфора
bromidum, i n бромід
bromisovalerianicus, a, um бромізовалеріановий
Bromisovālum (seu Bromuralum), i n бромізовал (або бромурал)
Bromum, i n бром (Бром)
bronchialis, e бронхіальний
bronchitis, idis f бронхіт, запалення бронхів
broncholyticus, a, um бронхолітичний
buccalettae, arum f букалети, таблетки, які вживаються за щоку
bucca, ae f щока
buginarium, i n бугінарій (медична паличка для введення в ніс)
bulbotuber, ěris n бульбоцибулина
bulbus, i m цибулина

bursa, *ae f* сумка
butyrum, *i n* масло (тверде)
butyrīcus, *a, um* масляний,
бутировий

-C-

Cacao (*не відмін.*) какао
cachēta, *ae f* кахета, облатка
cachexia, *ae f* кахексія, загальне
виснаження організму
calcaria, *ae f* вапно
Calciferolum, *i n* кальциферол
Calcium, *i n* кальцій (Кальцій)
calefacio, *ēre 3* підігрівати
calīde гаряче, гарячим
способом, тепло
calīdus, *a, um* теплий, гарячий
Calomēlas, *ānos n* каломель
(моноклорид ртуті)
calor, *ōris m* тепло, жар
Camphōra, *ae f* камфора
camphorātus, *a, um* камфорний
cancer, *cri m* рак
candidus, *a, um* білий,
білосніжний
canescens, *ntis* сірий, сіруватий,
сивий
caproīcus, *a, um* капроновий
Capsicīnum, *i n* капсицин
capsūla, *ae f* капсула, оболонка
capto, *āre 1* ловити

caput, *ītis n* голова, голівка
caramel, *is n* карамель
carbo, *ōnis m* вугілля
Carbomālum, *i n* карбомал
carbonīcus, *a, um* вугільний
carcinōma, *ātis n* рак, ракова
пухлина, карцинома
cardiācus, *a, um* серцевий
cardiogramma, *ātis n*
кардіограма
cardiospasmus, *i m* спазм,
серцева судома
carotīnum, *i n* каротин
casus, *us m* випадок; відмінок
(грам.)
cataplasma, *ātis n* припарка,
гарячий компрес
caulis, *is m* стебло
causa, *ae f* причина
caustīcus, *a, um* їдкий
caute обережно
cavitas, *ātis f* порожнина
celeberrimus, *a, um* дуже
відомий
celer, *ēris, ēre* швидкий
cellūla, *ae f* клітина
cena, *ae f* обід
centum (*не змін.*) сто
cephalgia, *ae f* головний біль
cera, *ae f* віск
cerātus, *a, um* воскований,
вощений

cerebrospinalis, e спинномозковий
cetērus, a, um інший
et cetēra (etc.) та інші, тощо
charta, ae f папір
chartaceus, a, um паперовий
chinensis, e китайський
Chinīnum, i n хінін
Chlorali hydras хлоралгідрат
chlorātus, a, um хлористий
Chlorbutanolum, i n
 хлорбутанол
chlorīcus, a, um хлорнуватий
chlorīdum, i n хлорид
Chloroformium, i n хлороформ
chlorōsus, a, um хлористий
Chlortetracyclinum, i n
 хлортетрациклін
Chlorum, i n хлор (Хлор)
cholagōgus, a, um жовчогінний
Cholagōnum, i n холагон
chole, es f (грецьк.) жовч
Cholecalciferolum, i n
 холекальциферол
Cholenzȳmum, i n холензим
chroma, ātis n колір
chromīcus, a, um хромовий
Chromum, i n хром (Хром)
cinereus, a, um сірий
circulus, i m коло
citissime дуже швидко
citius швидше
cito швидко
citras, ātis m цитрат
Citramōnum, i n цитрамон
citricus, a, um лимонний
citus, a, um швидкий
civitas, ātis f держава
clausus, a, um закритий
clavus, i m цвях; мозоль
Cloforex, i n клофорекс
clysma, ātis n клізма,
 промивання
coagulatio ōnis f коагуляція,
 згортання
Cocarbonylāsūm, i n
 кокарбоксілаза
Codeinum, i n кодеїн
coeruleus, a, um блакитний,
 синій
Coffeinum, i n кофеїн
cogito, āre 1 мислити, думати
colo, āre 1 проціджувати
Collagenāsūm, i n колагеназа
colligo, ěre 3 збирати, стягувати
collunorium, i n промивання
 носове
collutorium, i n промивання для
 рота
collyrium, i n компрес очний

color, ōris *m* колір, забарвлення
combustio, ōnis *f* опік
commūnis, *e* звичайний,
спільний
compactus, a, um компактний,
щільний
comparatīvus, a, um
порівняльний
complex, icis складний
compositio, ōnis *f* склад
compositus, a, um складний
compressus, i *m* таблетка
(у Міжнародній фармакопеї)
concentrātum, i *n* концентрат
concentrātus, a, um
концентрований
concīdo, ěre **3** різати, розрізати,
подрібнювати
concīsus, a, um нарізаний,
подрібнений
Condolphinum, i *n* кондельфін
conficio, ěre **3** робити,
виробляти
conjunctīva, ae *f* кон'юнктива
conjunctīvus (modus) умовний
спосіб, кон'юнктив (*грам.*)
conservātus, a, um
консервований
conservo, āre **1** зберігати
consersio, ōnis *f* присипка
(*aspersio, ōnis* *f*)
conspergo, ěre **3** обсіпати

consto, āre **1** складатись
constituens, ntis
формуотворювальний
(con)tero, ěre **3** терти, розтирати
contineo, ěre **2** містити,
вміщувати
contra (*прийм. з Acc.*) проти
contundo, ěre **3** товкти
contūsus, a, um розтовчений
convalesce, ěre **3** одужувати
coquo, ěre **3** варити
cor, cordis *n* серце
Corazōlum, i *n* коразол
cormus, i *m* пагін
cornu, us *n* ріг, ріжок
cornūtus, a, um рогатий
corpus, ōris *n* тіло; субстанція
corrigenens, ntis коригувальний
(який покращує смак, колір або
запах ліків)
cortex, icis *m* кора
Corvalolum, i *m* корвалол
cremor, oris *m* крем
crudus, a, um необроблений,
сирий
crystallisātus, a, um
кристалічний, кристалізований
crystallus, i *f* кристал
cultivātus, a, um оброблений,
культивований
cum (*прийм. з Abl.*) з (із, зі),
разом з

Cuprum, i n мідь (Купрум)

curatio, ōnis f лікування

curricūlum, i n шлях

cutis, is f шкіра

cyanus, a, um темно-синій

Суанособаламінум, i n

ціанособаламін

Cystenālum, i n цистенал

cystosopia, ae f цистоскопія,

огляд порожнини сечового міхура

cytologia, ae f цитологія, наука про клітини

cytostaticus, a, um

цитостатичний

-D-

datum, i n дата

de (*прійм. з Abl.*) про, за, від

Decamevītum, i n декамевіт

decem десять

declinatio, ōnis f відміна

decoctum, i n відвар

decorticātus, a, um очищений від кори, шкірки

decylenīcus, a, um дециленовий

defendens, ntis захисний; той, що захищає

degeneratio, ōnis f дегенерація, переродження

deinde (*присл.*) після того, потім

demineralisātus, a, um

демініралізований

depuro, āre 1 очищати

depurātus, a, um очищений (для твердих речовин)

derivātus, a, um зроблений, вироблений

derive, āre 1 виробляти, походити

derma, ātis n шкіра

Dermasīnum, i n дермазин

dermatītis, īdis f дерматит, запалення шкіри

describe, ěre 3 описувати

desiccātus, a, um висушений

designatio, ōnis f позначення

desinfectio, ōnis f дезінфекція, знезараження

desintoxicatio, ōnis f

дезінтоксикація

destillo, āre 1 дистилювати, переганяти

destillātus, a, um дистильований

destructio, ōnis f знищення

deus, i m бог

diabolus, i m чорт, біс, диявол

Diaethylstilboestrolum, i n

діетилстильбоестрол

diagnōsis, is f діагноз, розпізнавання хвороби

diametrum, i n (**diametros, i f;**

diameter, tri m) діаметр

diaphoreticus, a, um потогінний
Diazepamum, i n діазепам
Dibiomycinum, i n дибіоміцин
Dicaīnum, i n дикаїн
Dichlothiazidum, i n
дихлотіазид
dies, ei m (f) день
difficile важко
diffusus, a, um розлогий
Digitoxinum, i n дигітоксин
dignosco, ěre 3 розпізнавати
Dihydrostreptomycinum, i n
дигідрострептоміцин
diluo, ěre 3 розводити
dilutus, a, um розведений
Dimedrolum, i n димедрол
Dinoprostum, i n динопрост
dioxȳdum, i n діоксид
Diprophyllinum, i n дипрофілін
dissolutor, ıris m розчинник
diu довго
diurĕsis, is f сечовиділення
diuretĭcus, a, um сечогінний
Diuretĭnum, i n діуретин
Diutissime дуже довго
dividens, ntis роздільник; що розділяє
divido, ěre 3 ділити, розподіляти

divĭsus, a, um поділений, розділений
do, dāre 1 давати, видавати, відпускати
doceo, ěre 2 вчити, навчати
domus, us f дім, будинок
Dorminālum, i n дормінал
dosis, is f доза, певна кількість
Doxycyclĭnum, i n доксициклін
dragee (множ. dragĕes) (не відмін.) драже
ducenti, ae, a двісті
dulcis, e солодкий, приємний
dum (сполучн.) поки
duo, duae, duo два
duodevicesimus, a, um вісімнадцятий
duodevigĭnti вісімнадцять
duplex, ĭcis подвійний
durus, a, um твердий, жорсткий, суворий
dysfunctio, ınis f дисфункція, порушення функції
dyskinesia, ae f дискінезія, розлад руху
dystonia, ae f дистонія, розлад тонусу
dystrophia, ae f дистрофія, розлад живлення тканин
dysuria, ae f дизурія, утруднення сечовиділення

-Е-

e (*див.*) **ex**

Ectericīdum, i n ектерицид

ectomia, ae f видалення,
вирізання

effectus, us m результат, дія,
ефект

effervescens, ntis шипучий

ego я

elasticus, a, um еластичний

electrolŷtus, a, um
електролітичний

elicio, ěre 3 витягати

elixir, iris n еліксир

Emetisan, i n еметисан

emolliens, ntis
пом'якшувальний

emplastrum, i n пластр

emulsum, i n емульсія

encephalographia, ae f
енцефалографія,
рентгенографічне дослідження
головного мозку

endoscopia, ae f ендоскопія,
дослідження порожнин тіла

endotoxīnum, i n ендотоксин

enema, ātis n клізма,
промивання

enteralgia, ae f ентералгія,
кишковий біль

enterālis, e кишковий,
ентеральний

enteron, i n кишка

enterosolubilis, e
кишковорозчинний

Ephedrīnum, i n ефедрин

epidēmia, ae f епідемія

epidermis, is f епідерміс

epigaeus, a, um надземний

Equisetīnum, i n еквізетин

erectus, a, um прямий

Ergocalciferolum, i n
ергокальциферол

Ergometrīnum, i n ергометрин

Ergotaminum, i n ерготамін

erro, āre 1 помилятися

eruditio, ōnis f ерудиція

Erysimīnum, i n еризимін

erythrocytus, i m еритроцит

Erythromycīnum, i n
еритроміцин

esse бути

Estriol, i n естріол

et (*сполучн.*) і (й), та

etc. (et cetera) та інші, тощо

Eunocin, i n еуноктин

euphoria, ae f ейфорія,
підвищено радісний стан

Euphyllīnum, i n еуфілін

Europaeus, a, um європейський

Eusynthomycīnum, i n
еусинтоміцин

ex (*прийм. з Abl.*) з, із (чого?)
exacte старанно, ретельно, точно
exactissime найстаранніше, найретельніше, дуже точно
exactus, a, um точний, старанний
excitans, ntis збуджувальний
exemplar, āris *n* зразок, приклад
exemplum, i *n* приклад
exitus, us *m* кінець
exitus letalis смертельний кінець
expectorans, ntis відхаркувальний
experientia, ae *f* досвід, спроба
exprimo, ěre 3 вичавлювати, видавлювати
exsicco, āre 1 висушувати
exsiccātus, a, um висушений
extemporālis, e екстемпоральний
ex tempore у разі потреби, на вимогу
extendo, ěre 3 намазувати, мастити; розтягувати
extensus, a, um намазаний
externus, a, um зовнішній
extra (*прийм з Acc.*) зовні, поза
extractio, ōnis *f* екстракція
extractum, i *n* витяжка, екстракт

extrāho, ěre 3 витягати, екстрагувати

-F-

fabrico, āre 1 виробляти, робити
facies, ēi *f* поверхня, обличчя
facile легко
facilis, e легкий
facio, ěre 3 робити
factitius, a, um штучний
factus, a, um зроблений
faex, faecis *f* дріжджі; вижимка
farīna, ae *f* борошно
febris, is *f* лихоманка, жар
femininus, a, um жіночий
Ferrum, i *n* залізо (Ферум)
festino, āre 1 поспішати
fibrinum, i *n* фібрин
fido, ěre 3 вірити, довіряти
filtrātus, a, um профільтрований, проціджений
filtro, āre 1 фільтрувати, проціджувати
finio, ĩre 4 закінчувати, обмежувати
finis, is *f* кінець, межа
fio, fiĕri робитися, утворюватися
flavus, a, um жовтий, золотистий

Flogicortum, i n флогікорт
floreo, ēre 2 цвісти, квітнути
flos, ōris m квітка
fluidus, a, um рідкий
folium, i n листок
forma, ae f форма, вигляд, вид
formo, āre 1 утворювати
Formylium, i n форміл
forte сильно
fortis, e сильний (за дією)
fortūna, ae f доля, щастя
friabilis, e розтертий,
тритураційний
frictio, ōnis f втирання,
розтирання
frigidus, a, um холодний
fructus, us m плід
frutex, icis m куш, чагарник
fumans, ntis димлячий; такий,
що димить
fungicidus, a, um фунгіцидний,
протигрибковий
fungus, i m гриб, грибовий
наріст
Furacilinum, i n фурацилін
furfur, ūris m висівки
fuscus, a, um темний,
чорнуватий

-G-

Gammaglobulinum, i n
гаммаглобулін

gangraena, ae f гангрена,
змертвіння
gangaenōsus, a, um
гангренозний, смертвілий
gargarisma, ātis n полоскання
gaster, tris f шлунок
gastricus, a, um шлунковий
Gastrodiagnost, i n
гастродіагност
gastroscopia, ae f огляд шлунка,
гастроскопія
gaudeo, ēre 2 радіти
gelum, i n гель
gelatina, ae f желатин
gelatinōsus, a, um желатиновий
gemma, ae f брунька
genēsis, is f походження,
початок, генезис
genus, ěris n рід, вид
glaber, bra, brum голий
glandŭla, ae f залоза
globulus, i m шарик
glossētis, is f глосета, таблетка
під'язикова
Glucosum, i n (Glucosa, ae f)
глюкоза, виноградний цукор
glutaminicus, a, um
глутаміновий
gluten, ĩnis n клей
Glycerinum, i n гліцерин

glycerophosphas, atis *m*
гліцерофосфат

glycerinātus, a, um
гліцериновий

glycosīdum, i *n* глікозид

gonococcus, i *m* гонокок

gracilis, e стрункий, тонкий,
ніжний

gradus, us *m* крок, ступінь

Graecus, a, um грецький

Gramicidīnum, i *n* граміцидин

gramma, ātis *n* грам

granūlum, i *n* крупинка,
маленька пігулка, гранула

granum, i *n* зерно, дрібка, гран
(давня аптекарська міра ваги)

graphia, ae *f* запис, опис

gratis безкоштовно

graveolens, ntis духмяний

grippōsus, a, um грипозний

grossus, a, um великий,
крупний

gummi, n (*не відм.*) камедь, гумі

gummi arabīcum гуміарабїк,
аравійська камедь

gustus, us *m* смак

gutta, ae *f* крапля

guttur, ūris *n* горло

gynaecologia, ae *f* гінекологія

-H-

habeo, ēre 2 мати

habitus, us *m* зовнішній вигляд,
зовнішність

Haematogēnum, i *n* гематоген

haematologia, ae *f* гематологія,
наука про кров

haematōma, ātis *n* гематома,
скупчення крові

Haemodēsum, i *n* гемодез

haemoglobīnum, i *n* гемоглобін

haemogramma, ae *f* гемограма

haemolysis, is *f* гемоліз, процес
розпаду червоних кров'яних
тілець

haemorrhagia, ae *f* кровотеча

haemostaticus, a, um
кровоспинний

haustus, us *m* ковток

Heliomycīnum, i *n* геліоміцин

Helmiantin, i *n* гелміантин

hemiplegia, ae *f* напівпараліч

hepar, atis *n* (*грецьк.*) печінка

hepaticus, a, um печінковий

herba, ae *f* трава

herbaceus, a, um трав'яний

heroicus, a, um сильнодіючий

Hexamethylentetraminum, i *n*
гексаметилентетрамін

hie, haec, hoc (*займ.*) цей, ця, це

hic тут

hirūdo, ĩnis *f* п'явка

hirundo, ĩnis *f* ластівка

homo, ĩnis *m* людина

honor, ōris *m* шана, повага,
честь

hora, ae *f* година

hormōnum, i *n* гормон

hostis, is *m* чужинець,
іноземець; ворог

humānus, a, um людський

humor, ōris *m* волога, рідина

humus, i *f* земля, ґрунт

Hydrargyrum, i *n* ртуть
(Меркурій)

hydras, ātis *m* гідрат

hydrĭcus, a, um водний

hydrobromĭdum, i *n*
гідробромід

hydrocarbonas, ātis *m*
гідрокарбонат

hydrochlorĭcus, a, um
хлороводневий

hydrochlorĭdum, i *n*
гідрохлорид

Hydrocortisōnum, i *n*
гідрокортизон

hydrocyanĭcus, a, um
ціановодневий

hydrophilĭcus, a, um
гідрофільний

hydrophobĭcus, a, um
гідрофобний

hydrofluorĭcus, a, um
(**hydrophthorĭcus, a, um**)
фтороводневий

Hydrogenium, i *n* водень
(Гідроген)

hydroiodĭcus, a, um
йодоводневий

hydrophobia, ae *f* гідрофобія,
страх води

hydrosulfurĭcus, a, um
сірководневий

hydrotartras, ātis *m*
гідротартрат

hydroxĭdum, i *n* гідроксид

Hyoscyamĭnum, i *n* гіосціамін

hyperaesthesia, ae *f* підвищена
чутливість, гіперестезія

hypergeusia, ae *f* гіпергевзія,
підвищене відчуття смаку

hypergia, ae *f* гіпергія,
зниження реактивності
організму

hyperglykaemia, ae *f*
гіперглікемія, підвищення рівня
цукру в крові

hypertonia, ae *f* гіпертонія,
підвищений артеріальний тиск

hypertrophia, ae *f* гіпертрофія,
надмірний розвиток (тканин,
органа)

hypnotĭcus, a, um снодійний

hypoesthesia, ae f гіпоестезія,
зниження чутливості

hypogeusia, ae f гіпогевзія,
зниження відчуття смаку

hypoglykaemia, ae f
гіпоглікемія, знижений вміст
цукру в крові

hypoglykaemīcus, a, um
гіпоглікемічний

hypotensīvus, a, um
гіпотензивний

hypotonia, ae f гіпотонія,
знижений артеріальний тиск

hypotrophia, ae f гіпотрофія,
знижений розвиток (тканин,
органа)

hypoxia, ae f гіпоксія, знижений
вміст кисню в крові

-I-

iam уже

ibi там

Ichthyolum, i n іхтіол

idiosyncrasia, ae f ідіосинкразія,
хвороблива реакція організму
на подразники, які у більшості
не викликають таку реакцію

igitur отже

ignis, is m вогонь

ignorantia, ae f незнання

ille, illa, illud той, та, те

immunitas, ātis f імунітет

impar, āris непарний, нерівний

impĕro, āre 1 наказувати,
панувати

implantabuletta seu implantata,
ae f таблетка для імплантації

implantatio, ōnis f імплантація,
вживлення ліків під шкіру
хірургічним шляхом

implantātum, i n імплантат

immunosĕrum, i n

імуносироватка

in (прийм. з Acc. i Abl.) в (у), на

inactivātus, a, um позбавлений
активності, інактивований

incommōdum, i n незручність;
шкода

include, ĕre 3 містити

incognītus, a, um невідомий,
незнаний

incubatio, ōnis f прихований
період хвороби, час до проявів
ознак хвороби

indicativus (modus) дійсний
(спосіб)

indivīsus, a, um неподілений,
недозований

induco, ĕre 3 вводити

infans, ntis m, f дитина, немовля

infarctus, us m інфаркт,
змертвіння ділянки тканини
внаслідок закупорювання
живильної судини

infinītīvus, a, um неозначений,
неозначена форма

infundo, ěre 3 наливати
infusio, ōnis f інфузія, вливання
infusum, i n настій
ingredior, ingredi входить до складу
inhalatio, ōnis f вдихання, інгаляція
inhalator, ōris m інгалятор, прилад для вдихання
injectabilis, e ін'єкційний
injectabuleta, ae f
ін'єктабулета; таблетка, з якої готуються розчини для ін'єкцій
injectio, ōnis f ін'єкція, впорскування, вливання
inobductus, a, um непокритий оболонкою
inscriptio, ōnis f напис, заголовок
insolubilis, e нерозчинний
Insulinum, i n інсулін
insufflatio, ōnis f вдування
inter (прийм. з Acc.) між, серед
interdum іноді, інколи
internus, a, um внутрішній
intestinum, i n кишка
intracutaneus, a, um внутрішньошкірний
intramuscularis, e внутрішньом'язовий
intravenosus, a, um внутрішньовенний

introduce, ěre 3 вводити
invia, orum n бездоріжжя
iodidum, i n йодид
Iodognostum, i n йодогност
Iodthyrosinum, i n йодотирозин
Iodum, i n йод (Йод)
ira, ae f гнів
irrigatio, ōnis f зрошення, іригація, промивання
irritans, ntis подразнювальний
ischaemia, ae f ішемія, місцеве недокрів'я
isotonicus, a, um ізотонічний
iter, itinēris n шлях, мандрівка

-J-

japonicus, a, um японський
jecur, ōris n печінка (морських тварин і риби)
jucundus, a, um приємний
Juppiter, Jovis m Юпітер
juvenalis, e юнацький
juventus, ūtis f юність, молодість

-K-

Kalendae, ārum f календи, перший день місяця у римлян (Kalendae)
Kalium, i n калій (Калій)

Kanamycīnum, i n канаміцин
kinēsis, is f рух

-L-

labor, ōris m праця, робота

labōro, āre 1 працювати

lac, lactis n молоко

lactas, ātis m лактат

lactīcus, a, um молочний

Laevomycefīnum, i n

левоміцетин

lagēna, ae f пляшка,
крапельниця

lamella, ae f ламель, плівка,
пластинка

lanātus, a, um шерстистий

lanceolātus, a, um
ланцетоподібний, ланцетний

Lanolīnum, i n ланолін

lanūgo, ĩnis f пух, пушок

Latīnus, a, um латинський

latitūdo, ĩnis f ширина

lavo, āre 1 мити

laxans, ntis послаблювальний,
проносний

laxatīvus, a, um проносний,
послабляючий

lego, ěre 3 читати

legūmen, ĩnis n стручковий плід,
плід бобових

lente повільно

letālis, e летальний,
смертельний

leucocytōsis, is f лейкоцитоз,
збільшення кількості
лейкоцитів у крові

leukaemia, ae f лейкемія,
білокрів'я

lex, legis f закон

libenter охоче, залюбки, із
задоволенням

liber, bri m книга

liberatio, ōnis f вивільнення,
звільнення

licet, licuit (licitum est) 2
дозволяється

lichen, ēnis m лишай, лишайник

lignum, i n дерево, деревина

limonātum, i n лимонад

limpīdus, a, um прозорий

linctus, us m лінктус, солодка
мікстура з ліками

linea, ae f лінія, рядок, риска

lingua, ae f язик, мова

**lingualetta, ae f (seu tabuletta
sub linguam)** під'язикова
таблетка

linimentum, i n лінімент, рідка
мазь

linio, ĩre 4 намазувати,
змащувати

linteum, i n тканина, полотно

Lipasum, i n ліпаза

Lipostabilum, i n ліпостабіл
liquefactus, a, um рідкий
liquidus, a, um рідкий
liquor, ōris m рідина
liquor Ammonii anisātus
нашатирно-ганусові краплі
liquor Ammonii caustīci
нашатирний спирт
Lithium, i n літій (Літій)
litūra, ae f змашування
locālis, e місцевий, локальний
locus, i m місце
longe надзвичайно
longitūdo, īnis f довжина
lotio, ōnis f лосьйон
luteus, a, um жовтий
lux, lucis f світло
Lycorīnum, i n лікорин
Lydāsum, i n лідаза
lympha, ae f лімфа
lysis, is f розпад, розкладання,
руйнування

-M-

macĕro, āre 1 вимочувати,
настоювати
Maecenas, ātis m меценат
magis більше
magister, tri m учитель,
наставник
magma, ātis n магма

Magnesia, ae f (Magnesium, i n)
магнезія (Магній)
magnus, a, um великий
majālis, e травневий
major, majus (вищий ступ.
порівн. від **magnus**) великий,
більший
male погано
maleīcus, a, um малеїновий
malus, a, um поганий,
небезпечний
Mangānum, i n марганець
(Манган)
margarīta, ae f перлина
mas, maris m чоловік, самець
masculīnus, a, um чоловічий
massa, ae f маса
mater, tris f мати
materia, ae f матерія, речовина
maxīme найбільше, дуже
maxīmus, a, um найбільший
mecum (cum me) зі мною
medicamentum, i n ліки,
медикамент
medicīna, ae f медицина
medicinālis, e медичний
medīcus, i m лікар
mel, mellis n мед
melanocarpus, a, um
чорноплідний
mellifīcus, a, um медоносний

membrana, ae f; membranula, ae f плівка, перетинка, пластинка

memoria, ae f пам'ять

Menovasīnum, i n меновазин

Menthōlum, i n ментол

Mercurium, i n ртуть
(Меркурій)

metabolismus, i m метаболізм,
обмін речовин

metallum, i n метал

Methazīdum, i n метагид

Methylēnum, i n метилен

methylium, i n метил

Methyloestradiolum, i n
метилестрадіол

Methyltestosteronum, i n
метилтестостерон

Methyluracilum, i n
метилурацил

meus, a, um мій, моя, моє

microbiologia, ae f
мікробіологія,
наука про мікроби

microcapsūla, ae f мікрокапсула

microsphaera, ae f мікросфера

milīto, āre 1 воювати

mille тисяча

minerālis, e мінеральний

minīmus, a, um (найвищ. ступ.
від **parvus**) найменший

minor, minus (вищ. ступ. від
parvus) малий, менший

minūtim дрібно

misceo, ēre 2 змішувати

mitis, e слабкий, м'який (за
дією)

mixtio, ōnis f змішування

mixtura, ae f мікстура, суміш

millilitrum, i n мілілітр

modīce середньо, у міру,
помірковано

modificātus, a, um
модифікований

modus, i m міра, спосіб

mollis, e м'який

monobromātus, a, um
однобромний, монобромний

mononucleidum, i n
мононуклеїд

montānus, a, um гірський

morbilli, orum m кір

morbus, i m хвороба

mors, mortis f смерть

morsus, us m оцет

mos, moris m звичай, характер,
вдача

mucilāgo, īnis f слиз

multus, a, um чисельний

mundus, i m світ, всесвіт

munus, ēris n подарунок

murus, i m стіна, мур

musca, *ae f* муха
musculus, *i m* м'яз
muto, *āre 1* рухати, змінювати
myalgia, *ae f* біль у м'язах,
міалгія
Mycosolōnum, *i n* мікозолон
Myelobromolum, *i n*
мієлобромол

-N-

nanocapsula, *ae f* нанокапсула
nanosphaera, *ae f* наносфера
nanus, *i m* карлик
Naphthalānum, *i n* нафталан
Naphthammōnum, *i n* нафтамон
Naphthyzīnum, *i n* нафтизін
narcōsis, *is f* наркоз
narcoticus, *a, um* наркотичний
naristillae, *arum f* краплі для
очей, очні краплі
nasālis, *e* носовий
nasoguttae, *arum f* краплі до
носа
nasus, *i m* ніс
nativus, *a, um* природний,
натуральний, нативний
Natrium, *i n* натрій (Натрій)
natūra, *ae f* природа, натура
naturālis, *e* природний,
натуральний
ne (*сполучн.*) щоб не

nebula, *ae f* зрошування,
омивання
necrōsis, *is f* некроз, відмирання
тканин, органів
negotium, *i n* робота, справа,
заняття
Neomycinum, *i n* неоміцин
nephritis, *īdis f* нефрит
Neriolinum, *i n* неріолін
nervōsus, *a, um* нервовий
neuralgia, *ae f* невралгія
neuritis, *īdis f* запалення нерва,
неврит
neurōma, *ātis n* пухлина
з нервової тканини, неврома
neuter, *tra, trum* середній
Nicotinamidum, *i n* нікотинамід
nicotinicus, *a, um* нікотиновий
niger, *gra, grum* чорний
nihil ніщо
nitens, *ntis* блискучий,
брильянтовий
nitras, *ātis m* нітрат
nitris, *ītis m* нітрит
Nitrogenium, *i n* азот (Нітроген)
Nitroglycerinum, *i n*
нітрогліцерин
Nitrong-mite нітронг слабкий
(за дією)
nitrosus, *a, um* азотистий
nobilis, *e* відомий; знаменитий;
благородний

noceo, ēre 2 шкодити
nolo, nolui, nolle не бажати
nomen, ĩnis n ім'я, назва
nomĭno, āre 1 називати
non не, ні
nonnullus, a, um деякий
nonus, a, um дев'ятий
Norsulfazōlum, i n
норсульфазол
nos ми
nosologia, ae f нозологія, наука
про хвороби
No-spa, ae f но-спа
noster, tra, trum наш, наша,
наше
notatus, a, um позначений
noto, āre 1 позначати, помічати,
ззначати
novem дев'ять
Novocaĭnum, i n новокаїн
Novocindōlum, i n новоциндол
Novovlon, i n нововлон
novus, a, um новий
nox, noctis f ніч
nucleinĭcus, a, um нуклеїновий
nullus, a, um ніякий
numĕrus, i m число
nunc тепер
nutriens, ntis живильний
nux, nucis f горіх
Nystatĭnum, i n ністатин

-O-

obduco, ěre 3 покривати
оболонкою
obductus, a, um покритий
оболонкою
oblata, ae f облатка, крохмальна
капсула
obliquus, a, um косий
obscurus, a, um темний
obtineo, ěre 2 володіти, мати,
отримувати
octāvus, a, um восьмий
octo вісім
Octoestrōlum, i n октестрол
oculentum, i n очна мазь
oculoguttae, arum f очні краплі
ocŭlus, i m око
odontalgia, ae f зубний біль
odor, ōris m запах
oedĕma, ātis n набряк
Oestradiōlum, i n естрадіол
oestrogenus, i m естроген
officĭna, ae f аптека
officinālis, e офіцинальний,
аптечний, лікарський
oleĭcus, a, um олеїновий
oleosacchārum, i n маслоцукор,
суміш цукру з ефірною олією
oleōsus, a, um олійний,
масляний
oleum, i n олія, масло

olla, ae f банка, баночка
omnis, e весь, всякий
operculātus, a, um закритий
кришечкою
Ophthalmīdum, i n офталімід
ophthalmīcus, a, um очний
ophthalmologia, ae f
офтальмологія, наука
про хвороби очей
Opium, i n опій
optime найкраще
optimus, a, um найкращий
opus, ěris n робота, справа, твір
oralis, e ротовий, оральний
organismus, i m організм
**oribletta, ae f (tabuletta per os,
tabuletta peroralis)** оріблета:
таблетка, яку вживають через
рот, пероральна таблетка
orotas, ātis m оротат
os, oris n рот
Osarsolum, i n осарсол
otītis, ĩdis f отит, запалення вуха
otium, i n відпочинок
otoscopia, ae f отоскопія, огляд
вуха
ovum, i n яйце
Oxacillīnum, i n оксацилін
oxalīcus, a, um щавлевий
oxydulātus, a, um закисний,
закис

oxŷdum, i n оксид, окис
Oxygenium, i n кисень
(Оксиген)
oxymel, is n оцетомед, оксимель
Oxytetracyclīnum, i n
окситетрациклін
Oxytocīnum, i n окситоцин

-P-

paluster, tris, tre болотний,
болотяний
Panangīnum, i n панангін
pancreatīcus, a, um
підшлунковий
Pancreatīnum, i n панкреатин
pandemia, ae f пандемія
panis, is m хліб
pantothēnas, ātis m пантотенат
pantothēnicus, a, um
пантотеновий
Papaveraceae макові
Papaverīnum, i n папаверин
par, paris однаковий, рівний
paraffinātus, a, um
парафіновий, парафінований
Parathyreoidīnum, i n
паратиреоїдин
pario, ěre 3 народжувати
pars, partis f частина
parvus, a, um маленький
pasta, ae f паста

pastilla, ae f пастилка
pathogenēsis, is f патогенез,
походження і розвиток хвороби
pathologia, ae f патологія, наука
про хвороби
patria, ae f батьківщина
paх, pacis f мир
paucus, a, um малий,
нечисленний
pectorālis, e грудний
peletta, ae f капсула, яка
живляється під шкіру, пелета
Penicillīnum, i n пеніцилін
Pentalgīnum, i n пенталгін
Pentālum, i n пентал
Pepsīnum, i n пепсин
per (*прийм. з Асс.*) через;
протягом; за допомогою
perchlorīdum, i n перхлорид
percolo, āre 1 проціджувати
pergaminātus, a, um
пергаментний
perlotio, ōnis f спринцювання
perennis, e багаторічний
perficio, ěre 3 удосконалювати
perforātus, a, um пробитий,
проколотий
periculum, i n небезпека
perla, ae f перлина, перла
(*форма ліків*)

permangānas, ātis m
перманганат
perorālis, e (per os)
пероральний
peroxīdum, i n пероксид,
перекис
persōna, ae f особа
personālis, e персональний,
особистий
pertussis, is f коклюш (сильний
кашель)
pessimus, a, um найгірший
petraeus, a, um кам'янистий,
скелястий
pharmaceuta, ae f, m фармацевт
pharmaceutīcus, a, um
фармацевтичний, аптекарський
pharmacopoea, ae f фармакопея
Phenacetinum, i n фенацетин
Phenaminum, i n фенамін
Phenobarbitalum, i n
фенобарбітал
Phenolum, i n фенол
Phenylenum, i n фенілен
Phenylum, i n феніл
phosphas, ātis m фосфат
Phosphoestrolum, i n
фосфестрол
phosphoricus, a, um фосфорний
Phosphōrus, i m фосфор
(Фосфор)

phthorīdum, i n фторид,
флуорид
Phyllochinonum, i n філохінон
Phytinum, i n фітин
Phytoferrolactolum, i n
фітоферолактол
Phytolysinum, i n фітолізин
Pilocarpinum, i n пілокарпін
pilula, ae f пілюля
pinguis, e жирний
pix, picis f смола
pix liquida дьоготь
placenta, ae f плацента
planta, ae f рослина
Plantaglucidum, i n
плантаглюцид
plasmosubstituens, ntis
плазмозамінний
Platyphyllum, i n платифілін
plenus, a, um повний
Plumbum, i n свинець
(Плюмбум)
podalgia, ae f біль у нозі,
подалгія
polyvitaminum, i n полівітамін
ponderosus, a, um важкий
pondus, ěris n вага
porcīnus, a, um свинячий
porto, āre 1 носити, переносити
positivus, a, um позитивний

possum, posse могли, уміти,
мати право
post (*прийм. з Acc.*) після
potio, ōnis f пиття, напій
praecipitatus, a, um осаджений
praefixum, i n префікс
praeparans, ntis той, що готує
praeparatio, ōnis f
приготування; препарат
praeparo, āre 1 готувати
praeparatum, i n препарат
praescribo, ěre 3 прописувати
praescriptio, ōnis f рецепт,
пропис
praesens, ntis теперішній
Prednisolonum, i n преднізолон
pressura, ae f; pressus, us m
тиск
primo по-перше, вперше
primus, a, um перший
pro (*прийм. з Abl.*) за, для
professor, ōris m професор,
учитель
Progesteronum, i n прогестерон
pro me для мене (для автора
рецепта)
prophylaxis, is f профілактика,
запобігання
propionas, ātis m пропіонат
propionicus, a, um пропіоновий
propolis, is f прополіс

Proposōlum, i n пропозол
proprius, a, um власний
protego, ěre 3 прикривати,
захищати
Protensylum, i n протензил
provīsor, ōris m, f провізор
publicus, a, um суспільний,
громадський, державний
puella, ae f дівчинка
puer, eri m хлопчик
pulverātus, a, um
порошкований, порошковий
pulvis, ěris m порошок
purgatīvus, a, um проносний,
очищуючий
purificātus, a, um очищений
(для рідин)
purpureus, a, um пурпуровий
purus, a, um чистий
pyaemia, ae f піємія, гноєкрів'я
Pyroxycānum, i n піроксикам

-Q-

quadrangulus, a, um
чотирикутний
quae libet якої достатньо
quaero, ěre 3 шукати
qualis, e який
qualitas, ātis f якість
quam ніж, як
quantitas, ātis f кількість

quantum satis (q. s.) скільки
треба, скільки потрібно
quattuor чотири
qui, quae, quod який, яка, яке
quindēcim п'ятнадцять
quinque п'ять
quinelobātus, a, um
п'ятилопатеви
quintus, a, um п'ятий
quis? quid? хто? що?

-R-

rabies, ēi f сказ
racemīcus, a, um рацемічний
radix, icis f корінь
rarissīme надзвичайно рідко
raro рідко
rarus, a, um рідкісний,
нечастий
rasus, a, um стертий, чистий
ratio, ōnis f розум, спосіб, метод
Raunatinum, i n раунатин
recens, ntis свіжий
recenter свіжо, недавно
recipio, ěre 3 брати
rectālis, e (per rectum)
ректальний (через пряму
кишку)
rectifico, āre 1 ректифікувати,
очищати (перегонкою)

rectificātus, a, um очищений
(перегонкою)
rectum, i n пряма кишка
recurrens, ntis поворотний
reductus, a, um відновлений
refrigĕro, āre 1 охолоджувати
refrigeratio, ōnis f охолодження
remedium, i n лікарський засіб
repellens, ntis відлякувальний
repeto, ěre 3 повторювати
repetitio, ōnis f повторення
res, rĕi f справа, річ
res rudes (materiae rudes)
сировина (рослинна)
resistentia, ae f протидія, опір
Resorcĭnum, i n резорцин
resoribletta, ae f резориблета,
сублінгвальна таблетка
Retabolilum, i n ретаболіл
retard ретард (від англ. *to retard*
— сповільнювати)
Retinŏlum, i n ретинол
retro назад, раніше; (*прійм. з*
Acc.) за, позаду
Revitum, i n ревіт
rex, regis m король, цар
rhizōma, ātis n кореневище
Riboflavĭnum, i n рибофлавін
Ribonucleāsium, i n
рибонуклеаза

rideo, ěre 2 сміятися
roentgĕnum, i n рентген
Romānus, a, um римський
Ronidāsium, i n ронідаза
rotulla, ae f пастилка, коржик
ruber, bra, brum червоний
rudis, e сирий, грубий,
необроблений

-S-

Sacchārum, i n цукор
saccŭlus, i m мішечок, пакетик
saepe часто
saepius частіше
saepissime найчастіше
salicylas, ātis m саліцилат
salicylicus, a, um саліциловий
salmonella, ae f сальмонела
salveo, ěre 2 бути здоровим,
добре себе почувати
salus, ūtis f зцілення, благо
Salvĭnum, i n сальвін
sanatio, ōnis f виліковування,
санація
sanctus, a, um святий
sanguineus, a, um червоний, як
кров; кривавий
sanguis, ĩnis m кров
sanĭtas, ātis f здоров'я
sano, āre 1 виліковувати,
оздоровлювати

sapiens, ntis *m* розумний
sapientissimus, a, um
найрозумніший
sapo, ōnis *m* мило
saponatus, a, um мильний
saponinum, i *n* сапонін
sapor, ōris *m* смак
Sarcolysinum, i *n* сарколізин
sarcōma, ātis *n* саркома,
злаякісна пухлина
satis досить, достатньо
sativus, a, um посівний
saturatio, ōnis *f* сатурація;
рідина, насичена газом
saturatus, a, um насичений
scabies, ēi *f* короста
scatula, ae *f* коробочка
schola, ae *f* школа
scientia, ae *f* наука, знання
scio, ĩre 4 знати
sclerōsis, is *f* склероз,
затвердіння тканин або органів
Scopolamīnum, i *n* скополамін
scorbūtus, i *m* цинга
scribo, ěre 3 писати
sed а, але, проте
sedativus, a, um заспокійливий
Seduxēnum, i *n* седуксен
semel один раз
semen, ĩnis *n* насінина, сім'я

semilente напівповільно
(за дією)
seminālis, e насіннєвий
semper завжди, постійно
senectus, ūtis *f* старість
sepsis, is *f* сепсис, зараження
крові
septem сім
septimus, a, um сьомий
serum, i *n* сироватка
servo, āre 1 зберігати
seu або, чи
sex шість
sextus, a, um шостий
siccus, a, um сухий
signo, āre 1 позначати, означати
signatūra, ae *f* позначення,
сигнатура
Silicium, i *n* кремній (Силіцій)
silvester, tris, tre лісовий
similis, e подібний
similiter подібно
simplex, ĩcis простий
simpliciter просто
sine (*прийм. з Abl.*) без
singularis одина
singuli, ae, a по одному
sirūpus, i *m* сироп
Sodium, i *n* Натрій
solidus, a, um твердий

solubīlis, е розчинний
solubletta, ае *f* (*seu solvella*)
солюблета (або сольвела),
таблетка для приготування
розчинів
solutio, **ōnis** *f* розчин
solūtus, а, **um** розчинений
somnifer, а, **um** снодійний
spargens, **ntis** шипучий
spasmolyticus, а, **um**
спазмолітичний
spasmus, і *m* спазм, судома
species, **ēi** *f* збір; вид
spermacētum, і *n* спермацет
spirituosus, а, **um** спиртовий
spiritus, **us** *m* спирт; дихання,
повітря, дух
spiro, **āre** 1 дихати, жити
spissus, а, **um** густий
spongia, ае *f* губка
spontaneus, а, **um** непосівний;
дикий, свавільний
spray (*не відм.*) пульверизатор,
спрей
spritz (*не відм.*) шприц
spuma, ае *f* піна
spumōsus, а, **um** пінистий
stabilisātor, **ōris** *m* стабілізатор
statim негайно
status, **us** *m* стан
stenōsis, **is** *f* стеноз, звуження

sterīlis, е стерильний
sterilīso, **āre** 1 стерилізувати
Stibium, і *n* сурма (Стибій)
stigma, **ātis** *n* приймочка
stilus, і *m* (**stylus**, і *m*) паличка,
олівець (*форма ліків*); стовпчик
(*бот.*)
stimulans, **ntis**
стимулювальний, який спонукає
stipes, **ītis** *m* стебло, пагін
stomachicus, а, **um** шлунковий
stomatologia, ае *f* стоматологія
Streptocīdum і *n* стрептоцид
Streptosulmycīnum, і *n*
стрептосольміцин
strobīlus, і *m* шишка
Strophanthīnum, і *n* строфантин
Strophanthidinum, і *m*
строфантин
Strychnīnum, і *n* стрихнін
studeo, **ēre** 2 вивчати, вчити
suāvis, е приємний
subacētas, **ātis** *m* субацетат,
основний ацетат
subcarbōnas, **ātis** *m*
субкарбонат, основний
карбонат
subcutaneus, а, **um** підшкірний
subflāvus, а, **um** жовтуватий
sublinguālis, е під'язиковий
subnitrās, **ātis** *m* субнітрат,
основний нітрат

subscriptio, ōnis *f* підпис, запис
унизу

substantia, ae *f* речовина

subtilis, e дрібний, тонкий;
ніжний

succus, i *m* сік

suctio, ōnis *f* ссання,
розсмоктування

suillus, a, um свинячий

Sulfadimethoxinum, i *n*
сульфадиметоксин

Sulfadimezinum, i *n*
сульфадимезин

Sulfaethidolum, i *n* сульфетидол

sulfas, ātis *m* сульфат

sulfis, ītis *m* сульфїт

sulfurōsus, a, um сірчистий

Sulfur, ūris *n* сірка (Сульфур)

sulfuricus, a, um сірчаний

sum, fui, esse бути, існувати

sumo, ěre 3 приймати
(усередину)

superlativus, a, um найвищий,
чудовий

suppositorium, i *n* свічка,
супозиторій

supra (*прийм. з Асс.*) над,
поверх

supracutaneus, a, um
надшкірний

suspensio, ōnis *f* суспензія

Sustac-forte суастак сильний
(за дією), суастак-форте

Sustac-mite суастак слабкий
(за дією), суастак-міте

symptōma, ātis *n* симптом,
ознака

Syncumārum, i *n* синкумар

Synoestrōlum, i *n* синестрол

synonȳmum, i *n* синонім

synthetĭcus, a, um синтетичний
systema, ātis *n* система

-Т-

tabŭla, ae *f* дошка

tabletta, ae *f* таблетка

talcum, i *n* тальк

talis, e такий

tampōnum, i *n* тампон

tannĭcus, a, um дубильний

tartaricus, a, um винний,
винокам'яний

tartras, ātis *m* тартрат

tela, ae *f* тканина

tellurĭcus, a, um телуровий

telluris, ītis *m* телурит

tempus, ōris *n* час; скроня

tero, ěre 3 терти, розтирати

Terebinthĭna, ae *f* живиця,
терпентин

terra, ae *f* земля

Testoenātum, i n тестенат
Testosterōnum, i n тестостерон
Testovirōnum, i n тестовірон
tetanīcus, a, um правцевий
tetrabōras, ātis m тетраборат
Tetracyclīnum, i n тетрациклін
Thallium, i n талій (Талій)
thallus, i m слань, талом
Theobromīnum, i n теобромін
Theophyllīnum, i n теофілін
therapia, ae f терапія, лікування
Thiamīnum, i n тіамін
Thiopentālum, i n тіопентал
tinctūra, ae f настоянка
Tiphēnum, i n тифен
Tocopherolum, i n токоферол
tonus, i m напруга, тиск
toxicus, a, um токсичний
toxīnum, i n токсин
tranquilo, āre 1 заспокоювати
trans (прийм. з Acc.) через, крізь
Trichloroethylenum, i n
трихлоретилен
tricolor, ōris трикольоровий
trifoliātus, a, um трилистий
trochiscus, i m трохіскус,
коржик
trophia, ae f живлення
Trypsīnum, i n трипсин

**TTS (therapeuticum
transdermale systema)**
терапевтична трансдермальна
система
tuba, ae f труба, трубка
tubūlus, i m трубуля, трубочка
tularemīcus, a, um
туляремічний
tum тоді, у той час
tumor, ōris m пухлина
turio, ōnis m пагін
tussis, is f кашель

-U-

ubi де, коли
uliginōsus, a, um болотяний
ultimus, a, um останній
ultralente дуже повільно (за дією)
undecylenīcus, a, um
ундециленовий
Undevītum, i n ундевіт
unguentum, i n мазь
unificātus, a, um уніфікований,
стандартизований
uraemia, ae f уремія, сечокрів'я
uralensis, e уральський
urbs, urbis f місто, столиця
urea, ae f сечовина
urens, ntis пекучий

urīna, ae f сеча

usus, us m вживання,
застосування

-V-

vaccinatio, ōnis f вакцинація

vaccinum, i n вакцина

vaginalis, e вагінальний,
піхвовий

valeo, ēre 2 бути здоровим

valde сильно, дуже

Validōlum, i n валідол

validus, a, um здоровий,
міцний, сильний

Valocardīnum, i n валокардин

varius, a, um різний,
різноманітний

Vaselīnum, i n вазелін

vegetabile, is n рослина

vegetabilis, e рослинний

velocīter швидко, скоро

venenātus, a, um отруйний

ver, veris n весна

vetuste по-старому; з давніх-
давен

via, ae f дорога

video, ēre 2 бачити

viginti двадцять

vinum, i n вино

Vinylīnum, i n вінілін

vipera, ae f змія, гадюка

Viprosālum, i n віпросал

vir, viri m чоловік

Virapīnum, i n вірапін

virgo, ĩnis f дівчина

virīdis, e зелений

virus, i n вірус

vita, ae f життя

vitamīnum, i n вітамін

vitrum, i n склянка, скло,
пробірка

volens, ntis бажуючий

volo, velle бажати

vomīcus, a, um блювотний

vulgāris, e звичайний

-X-

Xeroformium, i n ксероформ

-Z-

Zincorticotropinum, i n
цинкортикотропін

Zinc-insulinum, i n цинк-інсулін

Zincum, i n цинк (Цинк)

УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК

-А-

а, або aut, seu, vel

автор auctor, ōris *m*

адреналін Adrenalīnum, *i n*

азот, Нітроген Nitrogenium, *i n*

аксерофтол (вітамін А —
стара назва)

Axerophthōlum, *i n*

активність activitas, ātis *f*

активований activātus, *a, um*

але, а, однак sed

алергічний allergicus, *a, um*

алкалоїд alcaloidum, *i n*

Алюміній Aluminium, *i n*

амідопірин Amidopyrīnum, *i n*

аміназин Aminazīnum, *i n*

амоній Ammonium, *i n*

аморфний amorphus, *a, um*

ампула ampulla, *ae f*

аналептичний analepticus,
a, um

анальгін Analgīnum, *i n*

ангіна angīna, *ae f*

анемія, недокрів'я anaemia, *ae f*

анестезин Anaesthesīnum, *i n*

анестезол Anaesthesōlum, *i n*

антиастматичний
antiasthmaticus, *a, um*

антибактеріальний

antibacteriālis, *e*

антибіотик antibioticum, *i n*

антипірин Antipyrīnum, *i n*

антирабічний antirabicus, *a, um*

антисептичний antisepticus,
a, um

анурія, затримка сечі anuria,
ae f

апетит appetitus, *us m*

аптека officīna, *ae f*

Аргентум, срібло Argentum, *i n*

ароматичний aromaticus, *a, um*

Арсен, миш'як Arsenicum, *i n*

арсенат arsēnas, ātis *m*

арсеніт arsēnis, ītis *m*

асептично asepticē

аскорбіновий ascorbinicus, *a, um*;
ascorbicus, *a, um*

аспірин Aspirīnum, *i n*

астма asthma, ātis *n*

атонія, відсутність тону
sу atonia, *ae f*

атропін Atropīnum, *i n*

атрофія atrophia, *ae f*

Аурум, золото Aurum, *i n*

ацетат acētas, ātis *m*

ацетеїн Aceteīnum, *i n*

ацетилсаліциловий
acetylsalicylicus, a, um

ацетилцистеїн Acetylcysteinum,
i n

-Б-

багато multum

бактерицидний bactericidus, a,
um

бальзам balsamum, i n

банка, баночка olla, ae f

барбітал-натрій Barbitalum-
natrium, i n

барбітурат barbituras, atis m

Барій Barium, i n

без sine (*прийм. з Abl.*)

безводний anhydricus, a, um

бензилпеніцилін-натрій
Benzylpenicillinum-natrium, i n

бензоат benzoas, atis m

бензойний benzoicus, a, um

бензонафтол Benzonaphtholum,
i n

бійохінол Biiochinolum, i n

білий albus, a, um

білокрів'я, лейкемія leukaemia,
ae f

біль dolor, oris m

Бісмут, вісмут Bismuthum, i n

блакитний, синій coeruleus, a,
um

блювання, блювота vomitus,
us m

болезаспокійливий analgeticus,
a, um

болотяний paluster, tris, tre

болус (*форма ліків*), **глина**
bolus, i f

борний boricus, a, um

бородавчастий verrucosus,
a, um

борошно farina, ae f

брати, приймати recipio, ere 3

брикет briketum, i n

брильянтова зелень
(**брильянтовий зелений**) viride
(is n) nites (ntis)

бромід bromidum, i n

бромізовал Bromisovalum, i n

бромкамфора Bromcamphora,
ae f

бронхіт bronchitis, itidis f

бронхолізін Broncholysinum, i n

брунька gemma, ae f

будинок domus, us f

будова structura, ae f

бульба tuber, eris n

бутадіон Butadiolum, i n

бутон, пуп'янок alabastrum, i n

бути sum, esse

-В-

в, у (*прийм з Acc, Abl.*) in
вагінально per vagīnam
вагінальний vaginālis, e
важкий ponderōsus, a, um;
gravis, e; difficīlis, e
вазелін Vaselīnum, i n
вакцина vaccīnum, i n
валеріановий valerianīcus, a,
um
валідол Validōlum, i n
ванна balneum, i n
варити coquo, ěre 3
введення injectio, ōnis f;
introductio, ōnis f
вдування insufflatio, ōnis f
великий magnus, a, um; major,
jus
вена vena, ae f
верхівка, кінчик apex, ĩcis m
верхній superior, ius
весняний vernālis, e
весь, всякий omnis, e
вживання, застосування usus,
us m
вживати adhibeo, ěre 2
вижимка, дріжджі faex, faecis f
вивільнення, звільнення
exliberatio, ōnis f; liberatio, ōnis f
виготовлений praeparātus, a, um
виготовляти praeparo, āre 1

вид species, ěi f
видавати do, āre 1
визначення definitio, ōnis f
винний, виннокам'яний
tartarīcus, a, um
виправляючий, коригувальний
corrīgens, ntis
випускати produco, ěre 3;
fabrico, āre 1
високий altus, a, um
висушений exsiccātus, a, um;
desiccātus, a, um; cryodesiccātus,
a, um (висушений методом
сублімації)
витягати extrago, ěre 3
вищий superlatīvus, a, um
від, про, за de (*прийм. з Abl.*)
відвар decoctum, i n
відновлений reductus, a, um
відхаркувальний expectorans,
ntis
вінілін Vinylīnum, i n
вірус virus, i n
віск cera, ae f
вісмут, Бісмут Bismuthum, i n
віспа variōla, ae f
вітамін vitamīnum, i n
вітамінізований vitaminisātus,
a, um
власний proprius, a, um
вливання, впорскування
injectio, ōnis f

вміщувати contineo, ēre 2

внутрішньовенний
intravenōsus, a, um

внутрішньовенно intra venam

внутрішньом'язовий
intramusculāris, e

внутрішньом'язово intra
muscūlos

внутрішньошкірний
intracutaneus, a, um

внутрішній internus, a, um

вода aqua, ae *f*

водень, Гідроген Hydrogenium,
i *n*

водний aquōsus, a, um; hydrīcus,
a, um

вощений, навоскований
cerātus, a, um

втирання, розтирання frictio,
ōnis *f*

вугілля carbo, ōnis *m*

вуглець, Карбон Carboneum, i *n*

вухо auris, is *f*

вушний auriculāris, e

вушні краплі auristillae, ārum
f/pl; otoguttae, ārum *f/pl*

входити ingredior, ingredi

вчитель magister, tri *m*

в'язучий adstringens, ntis

-Г-

галат gallas, ātis *m*

галун alumen, ĩnis *n*

гальманин Galmanīnum, i *n*

ганусовий, анісовий anisātus, a,
um

гарячий calīdus, a, um

гастрит gastrītis, itīdis *f*

гексаметилентетрамін
Hexamethylentetramīnum, i *n*

геліоміцин Heliomycīnum, i *n*

гель gelum, i *n*

гематоген Haematogēnum, i *n*

гідробромід hydrobromīdum, i *n*

гідрокарбонат hydrocarbōnas,
ātis *m*

гідрокортизон
Hydrocortisōnum, i *n*

гідроксид hydroxŷdum, i *n*

гідрострептоміцин
Hydrostreptomycīnum, i *n*

гідротартрат hydrotartras, ātis *m*

гідрохлорид hydrochlorīdum, i *n*

гідрофільний hydrophilīcus, a,
um

гідрофобний hydrophobīcus, a,
um

гілка ramus, i *m*

гіпертонія hypertonia, ae *f*

гіпотензивний hypotensīvus, a, um
гіркий amārus, a, um
гіркота amarities, ēi *f*
гірський montānus, a, um
гірчичник charta Sināpis; charta sinapismāta
гірчичник-пакет активований sinapismus-saccīnus activātus
глина bolus, i *f*; argilla, ae *f*
глікозид glycosīdum, i *n*
гліцерин Glycerīnum, i *n*
гліцерофосфат glycerophosphas, ātis *m*
глюкоза Glucosum, i *n*
глюконат glucōnas, ātis *m*
глутаміновий glutaminīcus, a, um
гній pus, puris *n*
година hora, ae *f*
голова, голівка caput, ītis *n*
горло guttur, ūris *n*
гострий acer, acris, acre
гостролистий acutifolius, a, um
готування praeparatio, ōnis *f*
готувати praeparo, āre 1; paro, āre 1
грам gramma, ātis *n*
граміцидин Gramicidinum, i *n*
гранула granūlum, i *n*
гриб fungus, i *m*

гризеофульвін Griseofulvīnum, i *n*
грип grippus, i *m*
грудний pectorālis, e
губка spongia, ae *f*
густий spissus, a, um

-Д-

давати do, dāre 1
два duo, duae, duo
дезоксипіридоксин Desoxyuridoxīnum, i *n*
дезоксирибонуклеаза Desoxyribonucleasa, ae *f*
демінералізований demineralisātus, a, um
день dies, ēi *m (f)*
дерево arbor, ōris *f*
деревоподібний arborescens, ntis
десять decem
деякий nonnullus, a, um
дійодтирозин Diiodthyrosīnum, i *n*
дикаїн Dicaīnum, i *n*
дипропіонат dipropiōnas, ātis *m*
диспергований dispersus, a, um
дистильований destillātus, a, um
дитина infans, ntis *m, f*
диоксибензойний dioxybenzoīcus, a, um

диоксид dioxŷdum, i n
діаметр diametrum, i m;
diāmetros, i f; diameter, tri m
дієта diaeta, ae f
ділити, розподіляти divido,
ĕre 3
діуретин Diuretĭnum, i n
дія actio, ōnis f
для pro (прийм. з Abl.), ad
(прийм. з Acc.)
до ad (прийм. з Acc.)
добре bene
добрий bonus, a, um
додавати, додати addo, ĕre 3
доза dosis, is f
допоміжний adjuvans, ntis
достатньо, досить satis
драже dragee (не відм.)
дрібний subtilis, e
дрібно minutim
другий secundus, a, um
дубильний tannĭcus, a, um
дуже maxime
дьюготь pix liquida

-Е-

екстемпоральний extemporālis,
e (ex tempore)
екстракт extractum, i n
еліксир elĭxir, ĭris n

емульсія emulsum, i n
ергокальциферол
Ergocalciferōlum, i n
еритроміцин Erythromycĭnum,
i n
естрадіол Oestradiōlum, i n
естрогенний oestrogēnus, a, um
естрон Oestrōnum, i n
етазол Aethazōlum, i n
етакридин Aethacidĭnum, i n
етиловий aethylĭcus, a, um
етилхлорид Aethylĭ chlorĭdum,
Aethylis chlorĭdum
етинілестрадіол
Aethinyloestradiōlum, i n
еуфілін Euphyllĭnum, i n
ефідрин Ephedrĭnum, i n
ефект effectus, us m
ефір aether, ĕris m
ефірна олія aetheroleum, i n
ефірний aethereus, a, um

-Ж-

жарознижувальний
antipyretĭcus, a, um
желатин gelatĭna, ae f
желатиновий gelatinōsus, a, um
живий vivus, a, um
жир, сало axungia, ae f; adeps,
adĭpis m
жирний pinguis, e; adiposus, a,
um

жінка femīna, ae *f*
жіночий feminīnus, a, um
жовтий flavus, a, um; luteus, a, um
жовч chole, es *f* (*грецьк.*)
жовчогінний cholagōgus, a, um

-3-

з, разом (*з ким? з чим?*) cum
(*прийм. з Abl.*)
з (*з кого? з чого?*) e, ex (*прийм. з Abl.*)
за, про, від de (*прийм. з Abl.*)
завжди semper
загальний commūnis, e
закисний oxydulātus, a, um
залізо, Ферум Ferrum, i *n*
западина, заглибина, порожнина cavitas, ātis *f*
запашний graveolens, ntis
засіб лікарський remedium, i *n*; medicamentum, i *n*
заспокійливий sedatīvus, a, um
застосовувати adhibeo, ēre 2
захворювання morbus, i *m*; aegritūdo, īnis *f*
захисний defendens, ntis
зберігати servo, āre 1
збирати colligo, ēre 3
збір species, ēi *f*

зверху, поверх supra (*прийм. з Acc.*)

звичайний vulgāris, e; commūnis, e

здоровий sanus, a, um

зелений viridis, e

змазування litūra, ae *f*; unctio, ōnis *f*

змазувати ungo, ēre 3

зміїний serpentīnus, a, um

змішування mixtio, ōnis *f*

змішувати misceo, ēre 2

знеболювальний analgetīcus, a, um; anaesthetīcus, a, um (*який знімає чутливість*)

знезаражувальний antiseptīcus, a, um

знищення destructio, ōnis *f*

зовнішній externus, a, um

зрошення, іригація, промивання irrigatio, ōnis *f*

зуб dens, dentis *m*

зубний dentālis, e

-I-

i et; -que (*наприкінці слова*)

із ex (*прийм. з Abl.*)

ізотонічний isotonīcus, a, um

імунна сироватка immunosērum, i *n*

інакше aliter

інгаляція, вдихання inhalatio,
ōnis *f*

ін'єкційний injectabilis, *e*

**ін'єкція, впорскування,
вливання** injectio, ōnis *f*

інсулін Insulīnum, *i n*

інші, решта cetēri, *ae, a*

іхтіол Ichthyōlum, *i n*

-Ї-

їжа cibus, *i m*

їсти edo, ēre *3*

-Й-

йод Iodum, *i n*

йодид iodīdum, *i n*

йодоформ Iodoformium, *i n*

-К-

какао Cacao (*не відм.*)

калій, Калій Kalium, *i n*

каломель (монохлорид ртуті)
Calomēlas, ānos *n*

кальцій, Кальцій Calcium, *i n*

камедь gummi, *n* (*не відм.*)

камфора Camphora, *ae f*

камфорний camphorātus, *a, um*

канаміцин Kanamycīnum, *i n*

капроат caproas, ātis *m*

капсула capsūla, *ae f*

карболовий carbolīcus, *a, um*

карбонат carbonas, ātis *m*

кашель tussis, *is f*

квітка flos, ōris *m*

кислий acīdus, *a, um*

кислота acīdum, *i n*

**кислота адипінова
(адипінатна)** ac. adipinīcum

кислота азотна (нітратна) ac.
nitricum

кислота азотиста (нітритна)
ac. nitrosum

**кислота арсенатна
(миш'якова)** ac. arsenicūcum

**кислота арсенітна
(миш'яковиста)** ac. arsenicōsum

**кислота аскорбінова
(аскорбінатна)** ac. ascorbinūcum
(ascorbicum)

**кислота ацетилсаліцилова
(ацетилсаліцилатна)** ac.
acetylsalicylicum

**кислота барбітурова
(барбітуратна)** ac. barbiturūcum

кислота бензойна (бензоатна)
ac. benzoicum

кислота борна, боратна ac.
boricum

**кислота бурштинова
(сукцинатна)** ac. succinūcum

**кислота винна,
або виннокам'яна (тарtratна)**
ac. tartaricum

кислота вугільна, карбонатна
ac. carbonicum

кислота глютамінова
(глютамінатна) ac.
glutaminicum (glutamicum)

кислота йодидна
(йодоводнева) ac. hydroiodicum

кислота капронова
(капроатна) ac. caproicum

кислота карболова
(карболатна) ac. carbolicum

кислота кремнієва (силікатна)
ac. silicicum

кислота лимонна (цитратна)
ac. citricum

кислота малеїнова (малеатна)
ac. maleicum

кислота масляна (бутиратна)
ac. butyricum

кислота молочна (лактатна)
ac. lacticum

кислота мурашина
(форміатна) ac. formicicum

кислота ніотинова
(нікотинатна) ac. nicotinicum

кислота нуклеїнова
(нуклеїнатна) ac. nucleinicum

кислота олеїнова (олеатна) ac.
oleicum

кислота оцтова (ацетатна) ac.
aceticum

кислота пантотенова
(пантотенатна) ac.
pantothenicum

кислота пропіонова
(пропіонатна) ac. propionicum

кислота саліцилова
(саліцилатна) ac. salicylicum

кислота сірководнева
(сульфідна) ac. hydrosulfuricum

кислота сірчана (сульфатна)
ac. sulfuricum

кислота сірчиста (сульфітна)
ac. sulfurosum

кислота стеаринова
(стеаратна) ac. stearicum

кислота ундециленова
(ундециленатна) ac.
undecylenicum

кислота фолієва (фоліатна) ac.
folicum

кислота фосфорна (фосфатна)
ac. phosphoricum

кислота фталєва (фталатна)
ac. phthalicum

кислота фтороводнева
(фторидна) ac. hydrofluoricum
(hydrophthoricum)

кислота хлориста (хлоритна)
ac. chlorosum

кислота хлорна (перхлоратна)
ac. perchloricum

кислота хлорнувата
(хлоратна) ac. chloricum

кислота хлорнуватиста
(гіпохлоритна) ac.
hypochlorosum

кислота хлороводнева, соляна
(хлоридна) ac. hydrochloricum

кислота хромова (хроматна)
ac. chromicum

**кислота ціановоднева,
синильна (ціанідна) ас.**
hydrocyanicum

кислота шавлева (оксалатна)
ac. oxalicum

кишковорозчинний
enterosolubilis, e

кількість quantitas, ātis *f*

клейкий, липкий adhaesivus,
a, um

кодеїн Codeinum, i *n*

коклюш pertussis, is *f*

комплекс complexus, us *m*

консервований conservatus, a,
um

контрацептин Contraceptinum,
i *n*

концентрований concentratus,
a, um

кора cortex, icis *m*

кордіамін Cordiaminum, i *n*

кореневище rhizoma, ātis *n*

корінь radix, icis *f*

коробочка scatula, ae *f*

короста scabies, ei *f*

кортикоміцетин
Corticomycetinum, i *n*

кофеїн Coffeinum, i *n*

крапля gutta, ae *f*

краплі до носа, назальні
краплі nasoguttae, arum *f/pl*

крем cremor, oris *m*

криваво-червоний sanguineus,
a, um

кристал crystallus, i *f*

**кристалічний,
кристалізований** crystallisatus,
a, um

кров sanguis, inis *m*

кровоспинний haemostaticus, a,
um

кровотеча haemorrhagia, ae *f*

крохмаль amyllum, i *n*

крохмальний amylaceus, a, um

крупний, великий grossus, a,
um

ксероформ Xeroformium, i *n*

кулька globulus, i *m*

-Л-

лактат lactas, ātis *m*

ланолін Lanolinum, i *n*

ланцетний lanceolatus, a, um

левоміцетин Laevomycetinum,
i *n*

легкий levis, e

лекозим Lecozym, i *n*

леткий volatilis, e

липкий, клейкий adhaesivus, a,
um

листок folium, *i n*
лихоманка, пропасниця febris,
is f
лідаза Lydasum, *n*
лікар medicus, *i m*
лікарський officinālis, *e*;
medicinālis, *e*
лікарський засіб, ліки
medicamentum, *i n*; remedium, *i n*
лінетол Linaethōlum, *i n*
лінімент, рідка мазь
linimentum, *i n*
ліпоєвий lipoicus, *a, um*
лісовий silvester, *tris, tre*
ложка cochlear, *āris n*
людина homo, *īnis m*
людський humanus, *a, um*
лутенурин Lutenuřinum, *i n*

-М-

мазь unguentum, *i n*
максимальний maximus, *a, um*
малий parvus, *a, um*; minor, *us*
Манган, магнезія, магній
Magnesia, *ae f*;
Magnesium, *i n*
маньчжурський mandshuricus,
a, um
маса massa, *ae f*
масляний, олійний oleosus, *a*,
um; butyricus, *a, um*

материнський, матричний
maternus, *a, um*
мати habeo, *ēre 2*
мед mel, mellis *n*
медицина medicīna, *ae f*
медичний medicinālis, *e*;
medicatus, *a, um*
медротестрон Medrotestronum,
i n
мезим Mezimum, *i n*
ментол Menthōlum, *i n*
мерказоліл Mercazolyl, *i n*
метандростенолон
Methandrostenołōnum, *i n*
метацин Methacinum, *i n*
метилен Methylenum, *i n*
метиленовий синій
Methylenum coeruleum
метилестрадіол
Methyloestradiolum, *i n*
метилсаліцилат Methylii
salicylas
метіонінсульфон
Methioninsulfonum, *i n*
мило sapo, *ōnis m*
мильний saponatus, *a, um*
мити lavo, *āre 1*
миш'як, Арсен Arsenicum, *i n*
миш'яковий arsenicicus, *a, um*
миш'яковистий arsenicosus, *a*,
um

мідь, Купрум Cuprum, *i n*
міказол Mucasolum, *i n*
мікозолон Mucosolum, *i n*
мікордипін Micordipinum, *i n*
мікосептин Mucoseptinum, *i n*
мікродраже microdragee
(не змін.)
мікрійод Microiodum, *i n*
мікрофолін Microfolinum, *i n*
мікстура mixtura, *ae f*
мілілітр millilitrum, *i n*
мінімальний minimus, *a, um*
містити contineo, *ēre 2*
мова lingua, *ae f*
модифікований modificatus,
a, um
молочний lacticus, *a, um*
моносольфат monosulfas, *ātis m*
морський maritimus, *a, um*
морфін Morphinum, *i n*
мурашиний formicicus, *a, um*
мох muscus, *i m*
м'яз musculus, *i m*
м'який mollis, *e; mitis, e*
(за дією)

-Н-

на in (прийм. з Acc., Abl.)
навколо circum (прийм. з Acc.)
навоскований, навощений
ceratus, *a, um*

надшкірний supracutaneus, *a, um*
називати nomino, *āre 1*
найдрібніший subtilissimus, *a, um; longe subtilissimus* (порошок за ступенем подрібнення)
найкращий optimus, *a, um*
найчастіше saepissime
найчистіший purissimus, *a, um*
намазувати extendo, *ēre 3*
нарізаний concisus, *a, um*
наркоз narcosis, *is f*
наркотичний narcoticus, *a, um*
насичений saturatus, *a, um*
насінневий seminalis, *e*
насінина semen, *inis n*
настій infusum, *i n*
настоянка tinctura, *ae f*
нативний, натуральний
naturalis, *e; nativus, a, um*
натрій Natrium, *i n*
нафталан Naphthalanum, *i n*
нашатирний спирт liquor
(solutio) Ammonii caustici
нашатирно-ганусові краплі
liquor Ammonii anisatus
не non
негайно statim
необроблений crudus, *a, um*
неоміцин Neomycinum, *i n*
нерозділений indivisus, *a, um*

нерозчинний insolubīlis, e
ніж, як quam
нікотиновий nicotinīcus, a, um
ніс nasus, i m
ністатин Nystatīnum, i n
нітрат nitras, ātis m
нітрит nitris, ītis m
нітрогліцерин Nitroglycerīnum,
i n
новий novus, a, um
новокаїн Novocaīnum, i n
норадреналін Noradrenalīnum,
i n
норсульфазол Norsulfazōlum,
i n
носовий nasalis, e

-О-

обережно caute
обидва duo, duae, duo
обід cena, ae f (coena, ae f)
облатка, кахета oblata, ae f;
cacheta, ae f
обличчя facies, ēi f
один unus, a, um
однорідний homogēnus, a, um
однорічний annuus, a, um
означення definitio, ōnis f

око oculus, i m
оксацилін Oxacillīnum, i n
оксибутират oxybutyras, ātis m
оксид oxīdum, i n
оксипрогестерон
Oxyprogesteronum, i n
октестрол Octoestrolum, i n
олівець bacillus, i m; stilus, i m
(stylus, i m)
олійний oleosus, a, um
олія oleum, i n
опій Opium, i n
оральний (стосується рота)
orālis, e
осаджений praecipitātus, a, um
осарсол Osarsōlum, i n
осорбон Osorbōnum, i n
отрута venēnum, i n
офіцинальний officinālis, e
охолоджувати refrigero, āre l
оцет acētum, i n
оцтовий acetīcus, a, um
очищений depurātus, a, um;
purificātus, a, um; rectificātus, a,
um (очищений перегонкою);
decorticātus, a, um (очищений від
кори)
очний ocularius, a, um;
ophthalmīcus, a, um

-П-

пагін cormus, і *m*; turio, ōnis *m*

палений ustus, а, um

паличка bacillus, і *m*; stylus, і *m*
(stilus, і *m*)

**паличка медична для
введення в ніс**
buginarium, і *n*

пангексавіт Panhexavitum, і *n*

пантотенат pantothenas, ātis *m*

папаверин Papaverinum, і *n*

паперовий chartaceus, а, um

папір charta, ае *f*

пара-аміносаліцилат para-
aminosalicylas, ātis *m*

параліч paralýsis, is *f*

парафін paraffinum, і *n*

парафіновий paraffinātus, а, um

парацетамол Paracetamolum, і *n*

паста pasta, ае *f*

пепсин Pepsinum, і *n*

перекис, пероксид peroxýdum,
і *n*

перманганат permangānas,
ātis *m*

пероксид, див. перекис

пероральний perorālis, е (per
os)

песарій pessarium, і *n*

під sub (*прийм. з Acc., Abl.*)

під'язиковий sublinguālis, е

підшкірний subcutaneus, а, um

пілюля pilŭla, ае *f*

піпетка (ректальна) rectiŏlum,
і *n*

піридоксин Pyridoxinum, і *n*

піридостигмін
Pyridostigmīnum, і *n*

пісковий arenarius, а, um

піхва vagīna, ае *f*

піхвовий vaginalis, е

пластир emplastrum, і *n*

латифілін Platyphyllinum, і *n*

плацента placenta, ае *f*

плід fructus, us *m*

пляшка, крапельниця lagēna,
ае *f*

по див. порівну

пов'язка fascia, ае *f*

поділяти divido, ěre 3

подрібнений concĭsus, а, um

позначати signo, āre 1

покритий оболонкою obductus,
а, um

полоскання gargarisma, ātis *n*

польовий arvensis, е

порівну ana (āa)

порошковий pulverātus, а, um

порошок pulvis, ěris *m*

порушення функції dysfunctio,
ŏnis *f*

посипати conspergo, ěre 3

посівний satīvus, a, um
послаблювальний, проносний
laxans, ntis; purgans, ntis;
laxatīvus, a, um; purgatīvus, a, um
походження genēsis, is *f*
преднізолон Prednisolōnum, i *n*
препарат praeparātum, i *n*;
praeparatio, ōnis *f*
при ad (*прийм. з Acc.*)
приготований praeparātus,
a, um
приймочка stigma, ātis *n*
примочка очна collyrium, i *n*
припарка, гарячий компрес
cataplasma, ātis *n*
приписувати praescribo, ěre *3*
присипка aspersio, ōnis *f*;
conspersio, ōnis *f*
про, за, від de (*прийм. з Abl.*)
промивання, клізма clyisma,
ātis *n*; enema, ātis *n*
промивання для рота
collutorium, i *n*
промивання носове
collunorium, i *n*
проносний, див.
послаблювальний
пропіонат propiōnas, ātis *m*
прополіс propōlis, is *f*
простий simplex, ĩcis
просто simpliciter
протамін Protamīnum, i *n*

проти contra (*прийм. з Acc.*)
протиблювотний antiemetīcus,
a, um
протигангренозний
antigangraenōsus, a, um
протиглистний anthelminthīcus,
a, um
протигрибковий fungicidus,
a, um
протицифтерійний
antidiphthericus, a, um
протизапальний
antiphlogistīcus, a, um
протиотрута antidōtum, i *n*
протичумний antipestōsus,
a, um
протягом, через per (*прийм.*
з Acc.)
проціджувати filtro, āre *1*;
(per)colo, āre *1*
пряmostоячий elātus, a, um
пуп'янок, бутон alabastrum, i *n*
пурпуровий purpureus, a, um
пух, пушок lanugo, ĩnis *f*
п'янкий inebrians, ntis

-P-

рацемічний racemīcus, a, um
резорцин Resorcīnum, i *n*
ректальна піпетка rectiōlum,
i *n*
ректальний rectalis, e

ректально per rectum
реопірин Rheopyrīnum, *i n*
ретельно, старанно exacte
ретинол Retinōlum, *i n*
рецепт, пропис praescriptio,
ōnis *f*; receptum, *i n*
речовина, матерія materia, *ae f*;
substantia, *ae f*
решта, інші ceteri, *ae, a*
рибонуклеаза Ribonucleāsūm,
i n
рибофлавін Riboflavīnum, *i n*
риб'ячий жир oleum jecōris
Aselli
рицинова олія oleum Ricini
рівний aequālis, *e*
рідина liquor, ōris *m*
рідкий fluīdus, *a, um*; liquīdus, *a, um*;
liquefactus, *a, um*
рідко raro
різаний concīsus, *a, um*
різний, неоднаковий diffērens,
ntis
різний, різноманітний varius, *a, um*
різновид, різновидність
varietas, ātis *f*
рожевий roseus, *a, um*
розведений dilūtus, *a, um*
роздвоєний bifurcātus, *a, um*
розділений, поділений divīsus,
a, um

(роз)тертий (con)trītus, *a, um*
розтирання frictio, ōnis *f*
розчин solutio, ōnis *f*
розчинений solūtus, *a, um*
розчинний solubīlis, *e*
ронідаза Ronidāsūm, *i n*
рослина planta, *ae f*; vegetabīle,
is n
рослинний vegetabīlis, *e*
рости cresco, ěre *3*
рот os, oris *n*
ртуть, Меркурій Hydrargyrum,
i n
рука manus, *us f*

-С-

саліцилат salicylas, ātis *m*
саліциловий salicylicus, *a, um*
сало adeps, adipis *m*; axungia, *ae f*
свинець, Плюмбум Plumbum,
i n
свинячий porcīnus, *a, um*;
suillus, *a, um*
свіжий recens, *ntis*
свічка лікарська, супозиторій
suppositorium, *i n*
сеча urīna, *ae f*
сечовина urea, *ae f*
сечогінний diuretīcus, *a, um*
сила vis, vis *f*
сильний (*за дією*) fortis, *e*

сильно, дуже, вельми valde
сильнодіючий heroicus, a, um
синестрол Synoestrolum, i n
синильний hydrocyanicus, a, um
синій, блакитний coeruleus, a, um
синтоміцин Synthomycinum, i n
сировина (рослина) res rudes;
materiae rudes
сироватка serum, i n
сироп sirupus, i m
система systēma, ātis n
сік succus, i m
сіль sal, salis m, n
сірий, попелястий cinereus,
a, um
сірка, Сульфур Sulfur, ūris n
сказ rabies, ēi f
скипидар oleum Terebinthinae
склад compositio, ōnis f
складний compositus, a, um;
complex, icis
склоподібний vitreus, a, um
склянка vitrum, i n
скополамін Scopolaminum, i n
скорочення abbreviatio, ōnis f
скрізь passim
слань thallus, i m
слиз mucilago, ūnis f
смертельний letālis, e

снодійний hypnoticus, a, um;
somniafer, a, um
собачий caninus, a, um
солодкий dulcis, e
спирт spiritus, us m; alcohol,
ōlis n
спиртовий spirituōsus, a, um
справжній verus, a, um
срібло, Аргентум Argentum, i n
стандартизований normatus, a,
um; unificatus, a, um
старанно, точно exacte
стеарат steāras, ātis m
стерилізувати steriliso, āre l
стерильний sterilis, e
сто centum
стовпчик stilus, i m (stylus, i m)
стрептоцид Streptocidum, i n
стрихнін Strychninum, i n
строфантин Strophanthinum, i n
сублінгвально sub linguam
сублінгвальний sublingualis, e
субстанція, речовина
substantia, ae f
сульфадиметоксин
Sulfadimethoxinum, i n
сульфапіридазин-натрій
Sulfapyridazinum-natrium
сульфат sulfas, ātis m
сульфацил Sulfacylum, i n

сульфід sulfidum, *i n*
сульфодекортем
Sulfodecortemum, *i n*
суміш mixtura, *ae f*
супозиторій suppositorium, *i n*
суспензія suspensio, *ōnis f*
сухий siccus, *a, um*

-Т-

таблетка tabuletta, *ae f*;
compressus, *i m*
такий talis, *e*
тальк talcum, *i n*
тангутський tanguticus, *a, um*
тартрат tartras, *ātis m*
твердий durus, *a, um*; solidus,
a, um
телурит telluris, *ītis m*
темісал Themisalum, *i n*
темний fuscus, *a, um*; obscurus,
a, um
теобромін Theobrominum, *i n*
теофілін Theophyllinum, *i n*
теплий tepidus, *a, um*
терпентин terebinthina, *ae f*
тертий tritus, *a, um*
тетраборат tetraboras, *ātis m*
тиреоїдин Thyreoidinum, *i n*
тіамін Thiaminum, *i n*
тіло corpus, *ōris n*

тіофосфамід
Thiophosphamidum, *i n*
тканина tela, *ae f*
токоферол Tocopherolum, *i n*
трава herba, *ae f*
травневий majalis, *e*
третій tertius, *a, um*
три tres, *tria*
триколірний tricolor, *ōris*
трилистий trifoliatus, *a, um*
трихлороцтовий
trichloraceticus, *a, um*
тріскá Asellus, *i m*
туба, тубик tuba, *ae f*

-У-

у, в (*прийм. з Acc., Abl.*) *in*
уважно attente
ундевіт Undevitum, *i n*
утворювати, формувати
formo, *āre 1*
утворюватися fio, *fiēri 3*

-Ф-

фалімінт Falimintum, *i n*
фармакопея pharmacopoea, *ae f*
фармацевт pharmaceuta, *ae f, m*
фенацетин Phenacetinum, *i n*
фенібут Phenibutum, *i n*
фенілсаліцилат Phenylī
salicylas

фенобарбітал Phenobarbitālum,
i n

фенол Phenōlum, i n

фермент fermentum, i n

ферокал Ferrocālum, i n

фероцерон Ferrocerōnum, i n

фестал Festālum, i n

фільтрувати filtro, āre l

фітин Phytīnum, i n

флакони phiāla, ae f

флоренал Florenālum, i n

флуіміцетин Fluimucetīnum, i n

фолієвий folīcus, a, um

форма forma, ae f

формоутворювальний
constituens, ntis

формувати forma, āre l

фосфат phosphas, ātis m

фурацилін Furacilīnum, i n

-X-

хворий aegrōtus, a, um; aeger,
gra, grum

хвоя acus, us f

хінін Chinīnum, i n

хлоралгідрат Chlorāli hydras

хлорид chlorīdum, i n

хлороводневий hydrochlorīcus,
a, um

хлорофіліпт Chlorophylliptum,
i n

хлороформ Chloroformium, i n

хлортріанізен Chlortrianisenum,
i n

холодний frigīdus, a, um

хороший bonus, a, um

-Ц-

цибулина bulbus, i m

цинк Zincum, i n

цинк-інсулін Zinc-insulīnum, i n

цитохром Citochrōmum, i n

цитрал Citrālum, i n

цитрат citras, ātis m

ціанід cyanīdum, i n

цукор sacchārum, i n

цукровий saccharīnus, a, um

-Ч-

чай thea, ae f

час tempus, ōris n

частина pars, partis f

частково partim

часто saepe

червоний ruber, bra, brum

через per (*прийм. з Acc.*)

чи, або seu, vel, aut

чим quam

число numerus, i m

чистий purus, a, um

чоловік vir, viri m

чоловічий masculīnus, a, um

чорний niger, gra, grum

чорноплідий melanocarpus,
a, um

чотири quattuor

чотирепелюстковий
quadripetālus, a, um

чутливість aesthēsis, is *f*

-Ш-

швидко cito

шерстистий lanātus, a, um

шипучий effervescens, ntis;
spargens, ntis

широколистий platyphylloides,
is

шишка strobīlus, i *m*

шкіра cutis, is *f*; derma, ātis *n*

шлунковий gastrīcus, a, um;
stomachīcus, a, um

штучний artificīōsus, a, um;
factitius, a, um

-Щ-

щоб ut

щока bucca, ae *f*

-Ю-

юнак juvēnis, is *m*

юний juvēnis, e

-Я-

я ego

яблуко malum, i *n*; pomum, i *n*

ягода bacca, ae *f*

язик, мова lingua, ae *f*

як ut

який qui, quae, quod

якщо si

японський japonīcus, a, um

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гулько Р. Багатомовний словник лікарських рослин семи європейськими мовами. Латинсько-українсько-російсько-англійсько-німецько-французько-польський. — Львів : Ліга-Прес, 2007. — XXIV + 611 с.

2. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології : навч. посіб. Для самост. роботи студ. I курсу фармац. ф-тів (7.12020104 – Технології парфумерно-косметичних засобів) / уклад. : Т. В. Тітєвська, А. К. Куліченко. — Запоріжжя : ЗДМУ, 2015. — 102 с.

3. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, В. Г. Синиця, Дз. Ю. Коваль-Гнатів [та ін.] ; за заг. ред. Л. Ю. Смольської. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 352 с.

4. Правила виписування рецептів. Витяг із наказу МОЗ України № 360 від 19.07.2005. — С. 22–32.

5. Світлична Є. І. Латинська мова : підручник / Є. І. Світлична, І. О. Толок. — К. : Центр учбової літератури, 2018. — 437 с.

6. Фармакологія : підручник / І. С. Чекман, Н. О. Горчакова, В. Ф. Мамчур [та ін.] ; за ред. І. С. Чекмана. — Вид. 3-тє, випр. та доопрац. — Вінниця : Нова Книга, 2016. — 783 с.

7. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/>

8. Bugaj M. Lingua Latina pharmaceutica / M. Bugaj, W. Bugaj, A. Kierczak. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2005. — 512 s.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ВСТУП	4
ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1	7
Тема 1. Фонетика. Вимова голосних, приголосних, буквосполучень. Наголос. Довгота та короткість голосних. Особливості наголосу в словах грецького походження	7
Тема 2. Іменник. Граматичні категорії. Перша відміна іменників. Грецькі іменники I відміни	14
Тема 3. Неузгоджене означення. Прийменники та сполучники, що вживаються у фармацевтичній термінології	19
Тема 4. Дієслово. Граматичні категорії. Дієслово “esse”. Порядок слів у латинському реченні. Наказовий спосіб дієслова. Умовний спосіб дієслова. Особливості вживання дієслівних форм у рецептурі. Дієслово “fio, fieri”	24
Тема 5. Іменники II відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Винятки щодо роду іменників II відміни.....	33
Тема 6. Тривіальні назви лікарських засобів. Грецько-латинські частотні відрізки у назвах препаратів. Номенклатура вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних і ферментних препаратів	38
Тема 7. Рецепт. Частини рецепта. Граматична структура рецептурного рядка. Простий і складний рецепт.....	54
Тема 8. Систематизація вивчення змістового розділу 1	60
ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2	63
Тема 9. Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Дві групи прикметників. Прикметники I-ї групи. Алгоритм узгодження прикметників з іменниками.....	63

Тема 10. Утворення назв лікарських засобів за фармакологічною дією. Основні суфікси прикметників I–II відмін.....	69
Тема 11. Діеприкметники минулого часу пасивного стану. Назви сироваток, вакцин і анатоксинів	74
Тема 12. Третя відміна іменників. Визначення роду, основи та типу відмінювання. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки	80
Тема 13. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки	88
Тема 14. Іменники середнього роду III відміни	94
Тема 15. Особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників жіночого роду на -sis.....	99
Тема 16. Систематизація вивчення змістового розділу 2	103
ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 3	106
Тема 17. Прикметники 2-ї групи (III відміни). Відмінювання, узгодження з іменниками	106
Тема 18. Прикметники III відміни в ботанічних назвах і в назвах лікарських засобів.....	112
Тема 19. Діеприкметники теперішнього часу активного стану. Відмінювання. Назви інгредієнтів складного рецепта	116
Тема 20. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів та основ. Грецькі числівникові префікси у хімічній номенклатурі.....	120
Тема 21. Назви солей. Назви кислотних і вуглеводневих радикалів. Назви складних ефірів	127
Тема 22. Четверта–п’ята відміни іменників. Відмінювання. Особливості вживання іменника “species”. Фармацевтичні вирази з іменниками IV–V відмін	133
Тема 23. Систематизація вивчення змістового розділу 3	139

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 4	142
Тема 24. Біномінальна ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв. Назви алкалоїдів і глікозидів	142
Тема 25. Ступені порівняння прикметників. Неправильні ступені порівняння.....	148
Тема 26. Прислівник. Ступені порівняння прислівників. Найменування порошків за ступенем подрібнення. Числівники. Займенники. Спеціальні вирази із займенниками у фармацевтичній термінології	153
Тема 27. Скорочення в рецептах. Найважливіші рецептурні скорочення	160
Тема 28. Латинська номенклатура вітчизняних лікарських форм. Тверді, м'які та рідкі форми ліків	169
Тема 29. Систематизація відомостей про прийменники.....	175
Тема 30. Дійсний спосіб дієслова (Indicativus). Порядок слів у латинському реченні	178
 ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ЗАЛІКУ	183
ТЕКСТИ	186
GAUDEAMUS.	189
АФОРИЗМИ	190
 ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН	196
 УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН	204
 ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК	212
 УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК	246

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

**НЕТРЕБЧУК Любов Миколаївна
САМОЙЛЕНКО Тетяна Олександрівна**

ЛАТИНСЬКА МОВА ДЛЯ ФАРМАЦЕВТІВ

Навчальний посібник

Редактор ***О. В. Титова***

Технічний редактор ***А. В. Попов***

Коректор ***Р. В. Мерешко***

Електронне видання

Формат 60x84/16. Ум.-друк. арк. 15,64. Тираж 1. Зам. 2608

Одеський національний медичний університет
65082, Одеса, Валіховський пров., 2.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 668 від 13.11.2001.
e-mail: office@onmedu.edu.ua тел: (048) 723-42-49 факс: (048) 723-22-15

